

Onze toekomst is sociaal

DRAAIBOEK VOOR EEN SOCIALE SAMENLEVING

pvdA+
super
sociaal

inhoud

Woord vooraf: Een draaiboek gerealiseerd met hulp. Veel hulp. Van veel mensen	3
Inleiding: Onze toekomst is sociaal	6
#GoLeft1: Armoede is geen tegenslag, maar een aanslag	8
#GoLeft2: Maak jacht op de werkloosheid, niet op de werklozen	16
#GoLeft3: Een sociale visie op klimaat	24
#GoLeft4: De rijkdom durven activeren	32
#GoLeft5: Klassenjustitie? Nee, bedankt	38
#GoLeft6: Pensioenen: de oudsten gunnen we rust, de jongeren aan het werk	42
#GoLeft 7: Bankenmacht aan banden	49
#GoLeft8: Discriminatie en racisme uitbannen	53
#GoLeft9: Een Europa van solidariteit en samenwerking	58
#GoLeft10: De publieke diensten uitbouwen	68
#GoLeft11: De koopkracht beschermen	75
#GoLeft12: Onderwijs tegen ongelijkheid	79
#GoLeft13: Gendergelijkheid op de agenda zetten	84
#GoLeft14: Gezondheidszorg mag geen koopwaar zijn	89
#GoLeft15: Inspraak	93
#GoLeft16: Eenheid in het nieuwe België	97
#GoLeft17: IJveren voor de vrede	101

colofon

PVDA-uitgaven
M. Lemonnierlaan 171
1000 Brussel

Tel 02/ 50 40 110
e-mail: pvda@pvda.be
www.pvda.be

Voor alle bestellingen kan men zich wenden tot bovenstaand adres.

Steunfonds:
IBAN BE 05 0011 1514 8675. BIC GEBA BEBB

Concept & creatie : comm'sa
Lay-out & druk: drukkerij EPO

Gedrukt op FSC gelabeld papier met vegetale inkt
v.u.: Marie-Roos Eligius, M. Lemonnierlaan 171, 1000 Brussel

EEN DRAAIBOEK GEREALISEERD MET HULP. VEEL HULP. VAN VEEL MENSEN

Beste lezer,

Voor u ligt een lijvig draaiboek. Een document gerealiseerd met hulp. Veel hulp. Van veel mensen.

De campagne van PVDA+ voor de verkiezingen van mei 2014 startte najaar 2013 met een grootschalige bevraging. In drie maanden tijd haalden we niet minder dan 41.420 enquêtes op in alle provincies van het land. Dat is een exploot. Want een gemiddelde enquête wordt afgenoem bij nauwelijks 2.000 mensen. Met onze bevraging peilden we naar de impact van verschillende voorstellen over een twintigtal politieke thema's: van armoede, over inspraak, tot werk. De enquête werd zowel schriftelijk als digitaal opgehaald.

Wellicht is ze de grootste enquête die een politieke partij ooit zelf organiseerde. Iedereen die begaan is met de publieke opinie, weet dat 41.420 meningen verzamelen een krachttoer is. En dat de vrucht ervan goud waard is. Wij hebben dat werk niet uitbesteed aan private bureaus, maar het zelf actief georganiseerd. Er zit een ongelooflijke rijkdom in de resultaten ervan, een schatkist waaruit we veel ideeën hebben geput om dit draaiboek voor een sociale samenleving vorm te geven. Aan de duizenden en duizenden leden en vrijwilligers die de bevraging hebben mogelijk gemaakt: bedankt!

Want democratie betekent voor ons niet een bolletje kleuren op 25 mei en dan vijf jaar zwijgen. Democratie is een werkwoord. Democratie is een voortdurend proces van vraag en antwoord. We starten ermee bij het begin van de kiescampagne en het houdt nooit op. Het zit in onze werking verankerd.

Onder meer professor Jan Blommaert reageerde enthousiast over onze aanpak: "Deze grootschalige bevraging legt het draagvlak van een aantal politieke voorstellen plots in alle helderheid op tafel", zo schreef hij. "Er blijkt namelijk uit dat niet iedereen van oordeel is dat we minder moeten verdienken, dat we de arbeidsregulering en sociale zekerheid moeten afbouwen, dat we de kapitalen ongemoeid moeten laten en middelen uit de samenleving moeten weghalen om ze als fiscale geschenken aan bedrijven door te geven. In werkelijkheid gaat daar maar heel weinig volk mee akkoord. De massa – het democratische draagvlak, zeg maar – trekt in een heel andere richting. Het is een grote verdienste van deze bevraging, dat ze dit zo duidelijk stelt."

Met de resultaten zijn we een tweede keer naar de mensen getrokken. In januari en februari 2014 hebben we ze op een kleine honderd plaatsen over heel het land gepresenteerd. Als nijs nog goed loopt, draai dan maar de eerste links, zo klinkt een Engelse zegswijze: "*When nothing goes right, go left!*" Go Left, dat was de invalshoek van onze ontmoetingen.

Er kwamen opnieuw massa's suggesties, voorstellen, kritieken, discussies over het programma dat we voorstelden. Die werden meteen aan de studiedienst doorgegeven, die ondertussen in alle stilte – dan reken ik de ritmisch tikkende klavieren even niet mee – het programma bijstuurde en afstelde. Met dank aan alle vrijwillige medewerkers, en de onvermoeibare David Pestieau. Tot slot bijtelde Hugo Franssen aan de taal en schaafde aan de klank tot dit draaiboek voor een sociale samenleving zijn definitieve vorm kreeg.

Inderdaad, een sociale samenleving. Sociaal is super, zo luidt onze baseline tijdens deze campagne. Het is ook de uitdrukking van de partij die we zijn. Het volgehouden engagement van Geneeskunde voor het Volk, de belangeloze inzet in de wijken en op de werkvloer, de ernst van onze analyses en alternatieven, de open en optimistische sfeer in de PVDA zelf, zonder ellebogenwerk, zonder carrièrisme of persoonlijke verrijking, dat alles is ons sociaal engagement, en dat vinden heel veel mensen super. En zo groeien we, omdat we mensen opnieuw goesting doen krijgen in sociaal engagement.

En laat dat nu precies ook de bedoeling zijn van dit programma.

Veel leesplezier,

Peter Mertens
voorzitter van de PVDA

NB: We hebben ons in dit draaiboek voor de federale verkiezingen van 25 mei 2014 beperkt tot 17 thema's. De andere thema's werken we uit op onze website: www.pvda.be

ONZE TOEKOMST IS SOCIAAL

We staan op een kruispunt in de politiek. Rechtdoor is de weg die we nu dertig jaar bewandeld hebben. Een weg van meer marktwerking en meer mensen die uit de boot vallen. Het is de weg van de private rijkdom en publieke armoede. Laten we duidelijk zijn: dat is een doodlopende weg.

Beter slaan we echt linksaf, naar de toekomst. Dat is een ideologische keuze. Voor een samenleving waarin we in elkaar geloven, en niet in het maximaal profijt. Vandaar: "Onze toekomst is sociaal".

We blaken van ambitie. Uiteraard. Onze samenleving heeft ambitie nodig, om te antwoorden op de oligarchie van de banken, om te antwoorden op de neoliberale blindheid van de politieke klasse. We hebben vernieuwing nodig, sociale vernieuwing, als antwoord op alle *old-school*-recepten die ons in deze situatie van crisis en lethargie hebben gebracht. Dit draaiboek is een sociaal antwoord op zij die heel de samenleving als een marktplaats zien, waar alles een prijs heeft en gekocht en verkocht kan worden. Die mensen denken dat samenleven hetzelfde is als concurrentie tussen allen. Wij zeggen: onze toekomst is sociaal. Dit draaiboek handelt dan ook over het samen leven, werken en wonen van mensen.

Samenleven in plaats van de concurrentie van allen tegen allen. Solidariteit in plaats van een dumpingmaatschappij waar wie niet succesvol is, gedumpt wordt. Een sociale toekomst, in plaats van een dolgedraaide markteconomie waarin iedereen constant onder druk staat en op zichzelf wordt teruggeworpen. Structurele oplossingen, in plaats van het individualiseren van alle problemen.

Want dat hoor je meer en meer: wie niet rijker wordt, moet beter zijn best doen en wie ziek wordt, die zal wel ongezond hebben geleefd. En wie wordt afgedankt zal wel niet goedkoop genoeg hebben gewerkt, of niet alles slaafs hebben aanvaard. 'Eigen schuld, dikke bult', dat soort samenleving. Een doodlopende samenleving. Hoog tijd om linksaf te slaan, en opnieuw

te durven spreken over structurele problemen en maatschappelijke keuzes.

De solidariteit heeft in ons programma een stem gekregen

Democratie is een werkwoord en dat zit in onze genen verankerd. Onze leden zijn gaan praten met tienduizenden mensen in een van de grootste sociale bevragingen ooit. In totaal hebben 41.420 mensen hun antwoord gegeven.

Uit de bevraging blijkt dat mensen in alle provincies hetzelfde probleem op nummer 1 zetten, of het nu in Henegouwen, in West-Vlaanderen of in Brussel is. Mensen van alle leeftijden hebben diezelfde toprioriteit aangeduid: jongeren en minder jongeren. Of ze nu arbeider zijn of bediende, ambtenaar, werkloze, gepensioneerde of student: allemaal zetten ze datzelfde punt bovenaan.

Het thema dat er torenhoog uitspringt, bij iedereen, is armoede. Dat zeggen dus niet alleen mensen die op het einde van hun loon nog een stukje maand overhouden. Dat zeggen ook mensen die wel goed rondkomen. Het is goed daar bij stil te staan. Want het staat haaks op alle egoïstische en separatistische onzin die je dagelijks in de media hoort. Alle categorieën van mensen zeggen: pak de armoede aan, dat is het belangrijkste. Dat wil zeggen: de empathie van mensen wordt onderschat, de solidariteit bestaat, en ze heeft in ons programma een stem gekregen.

Wanneer de kinderarmoede voor het derde jaar op rij stijgt, wanneer tienduizenden jongeren van de dop worden gegooid, wanneer oudere mensen een wettelijk pensioen krijgen onder de armoedegrens, dan is dat geen kwestie van "tegenslag". Dan spreken we over politieke keuzes. En die willen we anders, te weten sociaal.

Zeg niet dat het niet mogelijk is alle uitkeringen boven de grens van de menswaardigheid te tillen. Dit gaat om keuzes. Fundamentele keuzes over de toekomst van onze maatschappij.

Het wordt stilaan tijd dat armoede aanpakken

belangrijker wordt dan een fiscale cadeaupolitiek voor de allerrijksten.

Een samenleving kan maar sporen op vaste banen

Karel De Boeck, de CEO van Dexia, u weet wel, de bank die wij allemaal met onze spaarcentjes hebben moeten redden, die Karel De Boeck was midden januari 2014 te gast op Reyers Laat. De Boeck vond een loonsverhoging voor directieleden van Dexia rechtvaardig. Ik citeer De Boeck: "Ja, we werken met belastinggeld, maar we hebben ook professionals nodig, mensen met moed. De directieleden nemen grote risico's."

Professionals. Mensen met moed. Directieleden met grote risico's. Ik wil dat allemaal wel geloven. Maar wat met al die andere professionals en mensen met moed? Hoe worden zij beloond voor hun inzet? En wat met dat verhaal over "grote risico's"? Klinkt dat niet zuur voor mensen die echt grote risico's moeten nemen? Zoals die twee jonge lassers die, ook begin 2014, aan het lassen waren op Umicore, 't fabriek van Olen. Onderhoudswerk aan een opslagtank. Daar zaten nog resten zoutzuur in. En de tank ontplofte. De twee arbeiders lieten er hun leven bij.

Is het niet hoog tijd een aantal zaken te zeggen over professionals, over mensen met moed en over mensen die echt risico nemen in onze samenleving, voor een loon dat nog geen tiende bedraagt van het loon van de CEO's van Dexia? Ja, wij zijn ervoor stielkennis, vakmanschap, hard werken en risico's op de werkvlloer goed te belonen. Als het daarover gaat: schaf dan de loonbevriezing af, blijf van de index en zorg ervoor dat arbeid en productiviteit in ons land opnieuw goed betaald worden. Dat zal de koopkracht verbeteren in plaats van de economie verder in het slop te trekken.

Er moet respect komen voor de arbeid. Voor al diegenen die welvaart creëren. Dat betekent dat er nieuwe jobs moeten komen, stabiele jobs met een menswaardig loon. "Recht op werk, vaste banen met een degelijk loon", dat is de meest aangekruiste eis uit onze enquête. Het is al te absurd dat nu het omgekeerde gebeurt. Vaste banen verdwijnen. Interimjobs, hyperflexible banen en lagelonenvacatures worden aangemoedigd.

Wij willen dat anders, wij willen dat sociaal. Een samenleving kan maar sporen op vaste banen. En in de samenleving moet de overheid het goede voorbeeld geven, de toon zetten. Door te investeren in het spoor, bij De Lijn, in de zorgsector, in het onderwijs en in de sociale woningbouw, om een einde te maken aan de ellenlange wachtrijen. Door te investeren in de ontwikkeling en productie van groene energie, in een publieke energiesector. En door het opnieuw mogelijk te maken dat oudere werknemers hun ervaring kunnen doorgeven aan jongeren, dat ze het recht hebben om op vervroegd pensioen te gaan en de fakkel door te geven aan jongeren.

Stop het stampen naar onder, het schorsen van werklozen, het knippen van uitkeringen, het

concurreren van allen tegen allen. Zorg eerst voor nieuwe en stabiele jobs, dat is de prioriteit. Het wordt stilaan tijd dat we jacht maken op de werkloosheid, in plaats van jacht te maken op de werklozen.

Dat pak geld drukt een maatschappelijke keuze uit

De poetsvrouw van petroleumgigant ExxonMobil betaalt meer belastingen dan de multinational zelf. De poetsvrouw betaalde vorig jaar 4.140 euro belastingen, ExxonMobil betaalde vorig jaar 0 euro belastingen op een winst van 2,9 miljard euro netto. Als iedereen keurig het wettelijke belastingtarief zou betalen, zouden de belastingen voor werkende mensen heel wat lager kunnen liggen.

Het gaat om veel geld dat de overheid jaarlijks misloopt door haar fiscale cadeaupolitiek. In de loop van de jaren hebben de verschillende regeringen achterpoortjes in de wet ingebouwd. Grote achterpoorten zelfs, aftrekposten waarmee multinationals hun winsten kunstmatig kunnen aftrekken om minder belastingen te betalen. Op die manier worden elk jaar opnieuw meer dan 14 miljard euro niet geïnd. Dat is een gigantische hoop geld dat niet gebruikt kan worden voor scholen, voor kinderkribbes, voor begeleid wonen, voor openbaar vervoer, voor sociale woningen of voor de ontwikkeling van groene energie. Dat is een pak geld, en dat pak geld drukt een maatschappelijke keuze uit.

Want ondertussen groeit de ongelijkheid. Vorig jaar kwamen er opnieuw 5.700 miljonairs bij in ons land. Midden in de crisis. Acht procent meer dan het jaar tevoren. En dat terwijl de economie kromp met 0,3 procent. Er is in deze samenleving écht een groep die er beter van wordt, en een aantal politici en opiniemakers wil ons doen geloven dat het zou gaan om een soort natuurfenomeen. Waar niets tegen te beginnen valt.

Als we spreken over belastingen, dan spreken we niet alleen over cijfers, belastingvoeten, taksen, en bedrijfsbalansen. Dan spreken we ook over democratie. 2.763.926 gezinnen, 2,7 miljoen gezinnen – dat is 60 procent van de Belgische bevolking – bezitten samen minder dan de 1 procent rijkste gezinnen. Of andersom gezegd: het rijkste 1 procent van de Belgen bezit meer dan de armste 60 procent samen. Dat gaat niet over cijfers. Dat gaat over democratie.

De kloof tussen arm en rijk is nog nooit zo groot geweest. En dat is ook in Europa zo. Er is een verband tussen de twee. Dat wisten de utopische socialisten al tweehonderd jaar geleden: "In de burgerlijke samenleving spruit de armoede van de ene voort uit de rijkdom van de andere", schreef Charles Fourier in 1808. Die eenvoudige vaststelling: de rijkdom van de ene is de armoede van de andere, is vandaag een van de grootste taboes in onze samenleving.

Daarom gaat ons fiscaal programma niet alleen over feiten en cijfers. Daarom is het in essentie een programma over democratie. De waarheid is dat ons

land met een miljonairstaks geen armoede meer zou kennen. De waarheid is dat dit niet gebeurt omdat er belangen in het spel zijn. Grote belangen. Belangen van een nieuwe aristocratische laag die de samenleving verstikt en almaar meer politici in zijn zak heeft zitten.

Wel, wij hebben goed nieuws, we willen dat anders. Sociaal met name. Het wordt stilaan tijd dat de multinational opnieuw meer belastingen betaalt dan de poetsvrouw.

In onze toekomst staat de mens centraal, niet het profijt

Wij gaan deze kiescampagne in vol zelfvertrouwen, en we vertrekken van onze eigen sterke punten. We gaan het hebben over armoede, over werk, over belastingen, over klimaat, over justitie, en over nog twaalf andere belangrijke thema's in dit draaiboek.

En we volgen telkens een andere logica. Ver weg van de oude recepten die ons in deze crisis hebben gebracht. In antwoord op het pessimisme. In antwoord ook op zij die elke hoop op verbetering hebben gestolen en nu alleen nog maar kunnen zeggen: "Zonder ons zou het nog slechter zijn."

Onze toekomst is sociaal en die toekomst is er een van samenwerking in plaats van concurrentie. Onze toekomst is een toekomst van eenheid in plaats van verdeeldheid, een toekomst waar de mens centraal staat en niet het profijt.

Ja, deze PVDA+ heeft de ambitie om in het parlement te geraken. Wij willen die unanimiteit van het marktdenken doorbreken: over de pensioenen, over de loonnorm, over de discriminaties, over de GAS-boetes, over de verloning van de ministers zelf en over de fiscale cadeaupolitiek. We willen wegen op het debat. En we zullen ook wegen op het debat. We zullen een verfrissende stem zijn tegenover heel die liberale fanfare. Want wij hebben kant gekozen. Niet de ons-kent-ons-kant van de financiële wereld of grote multinationals. Wij kiezen kant voor de werkende klasse, voor de jongeren, en voor al wie het moeilijk heeft in de samenleving. En laten we eerlijk zijn: het is stilaan tijd dat die kant gehoord wordt in alle parlementen van ons land.

Help ons mee om samen dit draaiboek te verwezenlijken.

Peter Mertens,
voorzitter van de PVDA

**Armoede is
GEEN TEGENSLAG
MAAR
een aanslag**

#GOLEFT1: ARMOEDE IS GEEN TEGENSLAG, MAAR EEN AANSLAG

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

Armoede is de grootste zorg van de Belgen. 43% van de onderstaanden kruiste dat thema aan in de top-drie van wat we eerst moeten aanpakken. Armoede staat afgetekend op nummer één van wat prioritair is, in alle gewesten van het land, voor alle leeftijdsgroepen en voor alle opleidingsniveaus, ongeacht de beroepssituatie. Het thema piekt vooral bij werklozen, gepensioneerden en invaliden en dat is niet verwonderlijk: zij onderuinden armoede aan den lijve of worden er direct door bedreigd.

Vaststellingen

Eén. Het gevaar in armoede te belanden groeit.

Een Belg op zeven is arm. Een Belg op vijf riskeert armoede of sociale uitsluiting. Over een periode van vier jaar raakte bijna 30% van de Belgen al eens in armoede, als gevolg van ontslag, ziekte, scheiding enzovoort. De groepen met het grootste armoederisico zijn: alleenstaande ouders, mensen zonder eigen woning, alleenstaande 65-plussers en kinderen in kansarme gezinnen.

Armoedebestrijding, ieder heeft er de mond van vol. Het werd plechtig tot een topprioriteit uitgeroepen, zowel door de Vlaamse als de federale regering. Alleen “lijken ze een strijd tegen armoede te verwarren met een strijd die uiteindelijk een strijd tegen mensen in armoede zelf is”, zo schrijft de coördinator van het Netwerk tegen Armoede. De samenleving verhardt terwijl hart toch boven hard zou moeten staan.

De sociale minima, de sociale uitkeringen en de minimumlonen hebben de laatste decennia een “welvaartserosie” gekend: de overheid laat hun evolutie achterlopen op de evolutie van het netto nationale inkomen. Voor de minimum invaliditeitsuitkeringen gaat het om een verlies van 4% (sinds 1995), de minimum werkloosheidsuitkeringen gingen 14% achteruit en het leefloon 7%. De kinderbijslag ging zelfs tussen 14 en 31% achteruit.

Twee. De kinderarmoede stijgt fors. Staatssecretaris Maggie De Block en Vlaams minister Ingrid Lieten hadden beloofd vooral op kinderarmoede in te zetten, maar ze neemt significant toe. In Vlaanderen wordt één kind op tien geboren in een kansarm gezin. Dat aantal

steeg, tussen 2001 en 2012, van 6 naar 10,5%. Vier op tien eenoudergezinnen leven in armoede.

Drie. Een gepensioneerde op vijf heeft een inkomen onder de armoedegrens. De regering-Di Rupo heeft het minimumpensioen heel lichtjes opgetrokken, maar tegelijk haalde ze veel pensioenen naar beneden. Ze halverde de pensioenbonus voor wie werkt tot 65 jaar en beknibbelde op het pensioen van wie vervroegd op pensioen gaat en van wie periodes van ziekte of werkloosheid heeft in zijn loopbaan. Van de Vlaamse ouderen in armoede leeft 40% in sociaal isolement en eenzaamheid. 29% van alle 65-plussers geeft aan zich regelmatig eenzaam te voelen. Eenzaamheid is een kwaal van onze tijd.

Vier. Vier op de tien gehandicapten met een tegemoetkoming leven onder de armoedegrens.

Als de extra kosten zoals speciaal vervoer en medische kosten in rekening worden gebracht, leven zelfs bijna acht gehandicapten op tien in armoede. Een derde van de gezinnen met een gehandicapte stelt medische uitgaven uit om financiële redenen.

De gehandicaptenzorg in Vlaanderen heeft een wachtlijst van 26.000 mensen.

Vijf. Ziek zijn maakt arm. Mensen met kanker verzeilen dikwijls in een schrijnende situatie. Een kwart van de kankerpatiënten die een beroep doen op het Kankervonds, betaalt, ondanks recente maatregelen, meer dan 2.800 euro medische kosten per jaar uit eigen portemonnee. Dat geld gaat vooral naar supplementen op materiaal, naar remgeld op geneesmiddelen en naar

honoraria. De helft van deze groep kankerpatiënten heeft een inkomen onder de armoedegrens.

Een op de acht Belgische gezinnen kampt volgens een studie van de Christelijke Mutualiteiten met financiële problemen als gevolg van een chronische ziekte. Dat kan variëren van astma of artrose tot diabetes of hoge bloeddruk. Gezinnen waar zich chronische gezondheidsproblemen stellen, betalen voor hun gezondheidszorg maandelijks gemiddeld 140 tot 200 euro. Ruim de helft van de gezinnen met een langdurig zieke én financiële problemen zegt af te zien van noodzakelijke verzorging.

Zes. Er is een explosieve stijging van het aantal mensen met probleemschulden. Eind 2010 stonden in Vlaanderen 144.504 personen met afbetalingsmoeilijkheden geregistreerd bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank. Dat jaar registreerde het Vlaams Centrum Schuldbemiddeling 65.606 dossiers schuldhulpverlening bij de OCMW's en CAW's. Dat is een verdubbeling sinds 2007.

Omdat het voor de erkende instellingen voor schuldbemiddeling financieel niet mogelijk is om het hulpverleningsaanbod uit te breiden, wordt de sector geconfronteerd met dossieroverlast en blijven mensen in de kou staan. Volgens het Vlaams Centrum Schuldenlast worden het vaakst schulden gemaakt voor energie en nutsvoorzieningen (49%), gezondheid (36%), afbetaling van leningen (31%) en huur (25%).

Schuldsituaties kunnen zowel oorzaak als gevolg zijn van armoede. Schulden kunnen de fysieke en mentale gezondheid ondergraven en nefast zijn voor de sociale relaties van mensen. Ze kunnen ook een barrière vormen voor tewerkstelling.

Zeven. Energiearmoede is een stille epidemie.

Na tien jaar liberalisering is de elektriciteit 40% duurder geworden en gas 65%. Hoe lager het inkomen, hoe zwaarder de elektriciteits- en gasfactuur doorweegt in het gezinsbudget. De naakte cijfers doen duizelen. 11,5 procent van alle gezinnen kreeg in 2010 minstens één aangetekende ingebrekestelling in de bus. Terwijl Electrabel elk jaar 1,3 miljard euro woekerwinsten maakt in lang afgeschreven kerncentrales, overleven 100.000 gezinnen in België met een budgetmeter voor elektriciteit en gas. Zo'n budgetmeter werkt met voorafbetaling: je moet eerst je kaart opladen om energie te kunnen gebruiken. Commerciële leveranciers hebben zelfs al 80.000 gezinnen die hun factuur niet konden betalen, "gedropt". Ze trekken dan harteloos de stekker uit. Hoezo energiearmoede? De vrije markt zou toch "de levering van elektriciteit verzekeren voor alle klanten en de ouderen en kansarmen beschermen"? Was het maar waar. Kwetsbare mensen zijn al te dikwijls een vogel voor de kat in de jungle van de vrije energiemarkt. Informatie op maat is moeilijk te vinden. Agressieve, misleidende verkoopstechnieken maken veel slachtoffers. Dure energiecontracten matchen niet met lage inkomens en uitkeringen. En zelfs het sociaal tarief wordt duurder. In januari 2010 was dat 13,5 cent per kWh, in januari 2013 al 18,5 cent.

Acht. Voor veel huurders is de privéhuurmarkt te duur. Zij staan in de rij voor sociale huisvesting.

26,8% van de Vlaamse gezinnen huurt een woning en toch telt Vlaanderen maar 147.000 sociale woningen. Dat is amper 5,5% van de woningen. In Brussel is dat 7,8%. Maar in Nederland 32%.

Sociale woningen zijn van groot belang in de strijd tegen armoede: bij sociale huurders daalt het armoederisico van 41,8% naar 29,9%.

107.308 kandidaat-huurders stonden eind 2012 op de Vlaamse wachtlijst voor een sociale huurwoning, met een gemiddelde wachtijd van 970 dagen. In Brussel staan 41.000 kandidaat-gezinnen op de wachtlijst.

Een lekkend dak, vochtproblemen, rotte raamkozijnen, geen bad of douche, geen toilet binnenshuis, een te donkere woning: 30% van alle Belgische woningen en 53% van de woningen van gezinnen met een inkomen onder de armoedegrens vertoont minstens één van deze gebreken. Ongezonde woonomstandigheden hebben ook gevolgen voor het welzijn en de schoolprestaties van de kinderen.

Oorzaken.

Een. De regering-Di Rupo is haar belofte om van de strijd tegen de armoede een prioriteit te maken, niet nagekomen.

"De strijd tegen armoede en sociale uitsluiting is een prioriteit van de regering," lazen we in de regeringsverklaring. Er kwam zelfs een speciale staatssecretaris voor armoedebestrijding: Maggie De Block. Ze zei: "Tegen het eind van het decennium moeten er 380.000 minder mensen in armoede zijn. We leggen bijzondere nadruk op de bestrijding van kinderarmoede." Maar er kwamen meer dan 100.000 armen bij.

Door twee maatregelen van de regering tegen de werklozen zal dat aantal nog fors oplopen.

- De regering besliste de werkloosheidssuitkeringen na verloop van tijd af te bouwen tot onder de armoedegrens. Werklozen zullen na een bepaalde periode (van maximum vier jaar) alleen nog een minimumuitkering krijgen: 953 euro per maand voor alleenstaanden, dat is ver onder de armoedegrens. Voor gezinshoofden zal de uitkering in fasen met 12% dalen. Voor alleenstaanden met 17,5% en voor samenwonenden met 40%.

- Vandaag krijgen werkloze jongeren na een wachttijd van twaalf maanden een inschakelingsuitkering van gemiddeld 500 euro per maand, de vroegere "wachtuitkering". De federale regering besliste deze uitkering na drie jaar te schrappen voor mensen die geen of onvoldoende werkervaring voorleggen. De maatregel nam een aanvang begin 2012 en zal dus begin 2015 een weerslag krijgen: 50.000 jonge werkzoekenden dreigen daarmee begin 2015 uitgesloten te worden

ARMOEDE

van hun recht op uitkering, zo berekende het ABVV. Deze jongeren zijn dan op het OCMW aangewezen. Niet omdat ze geen werk zoeken, maar omdat ze geen werk vinden. Het gaat wel degelijk om jongeren die hun werkwilligheid al bewezen hebben, want anders krijgen ze sowieso geen inschakelingsuitkering. Het probleem stelt zich vooral bij de werkzoekenden die niet minstens 12 maanden voltijds gewerkt hebben op 18 maanden; of 18 maanden op 27, afhankelijk van de leeftijd. Het gaat dus om wie verschillende kleine interimperiodes opstapelt en dan opnieuw in de inschakelingsuitkering terechtkomt, en om deeltijdsen.

Door deze twee maatregelen riskeren meer dan 100.000 mensen terecht te komen onder de armoedegrens.

Twee. Mini-jobs: het Duitse model van werkende armen wint ook bij ons veld.

In Duitsland, het land van de mini-jobs, leeft 7,7% van de mensen met een baan in armoede. Daar kwam de hoofdeconoom van Deutsche Bank doodgemoeidereerd vertellen dat veel Duitsers zich moeten voorbereiden op een toekomst met een loon dat onvoldoende zal zijn om van te leven. Dat zijn de "werkende armen". In ons land bedraagt hun aantal 4,2% van al wie werkt. Maar opgepast: bij deeltijds werkenden is dat al 7% en bij uitzendkrachten 10%. En onze regering? Die zet nu net in op de bevordering van het interimwerk en deeltijdwerk.

Het aantal mensen dat werkt en tegelijk een leefloon van het OCMW nodig heeft om rond te komen, is de afgelopen tien jaar verdubbeld.

Drie. De reële koopkracht daalt, vooral voor de zwaksten.

Terwijl de miljonairs fors rijker worden is de gemiddelde koopkracht per hoofd van de bevolking sinds 2009 gedaald met 5%. Een enquête in 2013 van Test-Aankoop wijst uit dat 40% van de Belgische huishoudens er financieel (veel) slechter voor staat dan een jaar tevoren. 20% zegt dat het gezinsinkomen vaak al is uitgegeven voor het einde van de maand. Zij schrappen dan vakantie, kinderopvang en zelfs noodzakelijke medische hulp wegens onhaalbaar duur.

Armoede en de daling van de koopkracht zijn de grootste kopzorgen van de consumenten, blijkt uit een studie van het Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO).

Natuurlijk is alles veel duurder geworden, ook in de Aldi. En niet alleen de dagelijkse boodschappen. We kennen het grijsgedraaide liberale plaatje over de markt: "De overheid moet geen prijzenpolitiek voeren. Ze moet zorgen voor juiste marktwerking, met concurrentie die de prijzen scherp houdt." Maar die hooggeprezen marktwerking heeft gezorgd voor private monopolies die de klant woekerprijzen aanrekenen, zonder dat de overheid daarop enige controle heeft.

Vier. Mensen met een leefloon worden opgejaagd wild.

In 2013 hingen 108.300 mensen af van een OCMW-uitkering, dat waren er 17% meer dan in 2008. De meeste van deze mensen krijgen een

leefloon, het vroegere "bestaansminimum". Dat bedraagt voor een alleenstaande 817 euro en voor een samenwonende 544 euro, ver onder de armoedegrens. De term "leefloon" is dan ook een ongelukkig gekozen naam, ze insinueert ten onrechte dat je daarmee zou kunnen leven.

De stijging van het aantal leefloners is het grootst bij jongeren onder 25 jaar. Die vormen al een derde van de leefloners en dat aantal zal nog toenemen door de afbouw van de inschakelingsuitkering.

De daling van de OCMW-middelen leidt her en der tot een wilde jacht op steuntrekkers. Zo wil in Antwerpen de OCMW-voorzitster Liesbeth Homans leefloners verplicht onbetaalde arbeid laten uitvoeren. Wie weigert, verliest zijn leefloon.

Het komt hierop neer: schrap in het personeelsbestand van de groendienst, poetsdienst, afvaldienst, keuken... en zet er leefloners op. Goedkoop, en het werk blijft gedaan. De ene ziet zijn job verdwijnen, de andere krijgt werk maar krijgt geen loon, bouwt geen rechten op voor een werkloosheidsuitkering of een pensioen, wordt niet beschermd. De leefloner blijft vastzitten in het leefloon.

Vijf. De sociale nood stijgt, maar de overheid dringt besparingen op aan steden en gemeenten.

Almaar meer mensen kloppen aan bij armoedeverenigingen, ook tweeverdieners die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen, ook mensen uit de middengeslasse. 20% meer mensen zoekt steun bij verenigingen waar armen het woord nemen. Tegelijk is er een proces van afbouw en besparingen gaande bij de OCMW's en de sociale diensten.

Intussen gaan ook gemeentetaksen, bijvoorbeeld op water of afvalverwerking, die verhoudingsgewijs vooral armen treffen, naar omhoog.

Het Netwerk tegen Armoede klaagt aan dat veel gemeenten sinds de bankencrisis geen geld meer hebben om hun sociale opdrachten te vervullen. Ouderen kunnen niet meer terecht in het OCMW-bejaardentehuis, jonge ouders moeten op zoek naar veel te dure commerciële kinderopvang, schoolzwemmen en bosklassen worden afgeschaft, sociale dienstencentra afgebouwd. Voorzieningen waarop vooral gezinnen in armoede een beroep doen, sluiten en het personeel ervan wordt op straat gezet. Openbare dienstverlening wordt duurder of geprivatiseerd.

Dat de federale overheid het leefloon maar in beperkte mate terugbetaalt aan de OCMW's is onbillijk en ondergraft de solidariteit. De arme gemeenten met veel leefloners, betalen veel meer dan de gemeenten met een welvarende bevolking, ook voor de begeleiding van deze leefloners.

De visie van de PVDA+

Armoede is een realiteit voor almaar meer mensen. Het is heus niet alleen een zaak van daklozen of van rozenverkopers in restaurants. Ze treft vandaag anderhalf miljoen Belgen en hun aantal neemt toe. Je moet al twee inkomens hebben om als gezin het hoofd boven water te kunnen houden. En iedereen kan getroffen worden door werkloosheid of ziekte. Verzet tegen armoede is hoognodig in een wereld die helemaal de pedalen kwijttraakt.

De kloof tussen arm en rijk is nog nooit zo groot geweest. Wat wil dat eigenlijk zeggen: de kloof tussen arm en rijk? Dat wil zeggen dat een aantal mensen slachtoffer zijn van de crisis, en dat een aantal mensen profiteren van de crisis. De slachtoffers zijn met heel veel, en de winnaars zijn met heel weinig. Maar er is een verband tussen de twee. De Franse schrijver Victor Hugo schreef twee eeuwen geleden al: "Met de hel van de armen is het paradijs voor de rijken gemaakt." Maar die eenvoudige vaststelling, de rijkdom van de ene is de armoede van de andere, is vandaag een van de grootste taboes in onze samenleving.

Bij haar aantreden kondigde de regering aan dat de strijd tegen armoede haar prioriteit was. Ze verklaarde: "Arbeid is in algemene zin de beste remedie om armoede te bestrijden." Maar in plaats van werk te creëren, heeft ze banen vernietigd daar waar ze zelf rechtstreeks verantwoordelijkheid droeg: de openbare diensten.

De regering-Di Rupo wierp de schuld op de mensen aan de onderkant. Tegen werklozen zei ze dat ze niet actief genoeg hadden gezocht, als ze geen werk vonden. Van zieken eiste ze dat ze "zich verantwoordelijk moeten voelen", van ouderen dat ze langer moeten werken. De regering voerde een agressief beleid van strenge activering. Dat leidt heel dikwijls tot het aanvaarden van mini-jobs en instabiel werk, en tot uitsluiting.

De regering heeft de sociale zekerheid verder afgebouwd. Sociaal verzekerd zijn gleed verder af richting sociale bijstand, en de sociale bijstand gleed af richting "activering van de armen", wat neerkomt op een jacht op armen. Daarmee verhoogde de regering de druk op de arbeidsmarkt en op de lonen. Resultaat: in plaats van mensen uit de vreselijke armoedestatistieken te halen, duwde ze er veel mensen in. Ze produceerde nieuwe armen.

De armoede aanpakken betekent dat we keuzes moeten maken. Daar gaat het over. We willen dat alle uitkeringen en inkomens die onder de armoedegrens liggen, boven de grens van menswaardigheid worden getrokken. Het kan niet zijn dat gepensioneerden, werklozen,

gehandicapten of leefloners in een beschaafd land als België onder de armoedegrens moeten leven.

Alle inkomens en uitkeringen boven de armoedegrens tillen kost ongeveer 1,5 miljard euro. Dat is veel geld. Maar iedereen, erkent dat het een schande is dat dit maar niet gebeurt. De regering? Die heeft deze doelstelling gewoon in de ijskast gestopt. De notionele interesses kosten ons land jaarlijks bruto 6,2 miljard. Dat is nog meer geld. Vier keer zoveel. En ze hebben niets bijgedragen aan de welvaart en de werkgelegenheid, maar des te meer aan de dividenden van de grote aandeelhouders en de bonussen van de grote ceo's. Je mag alles zeggen, maar zeg niet dat het niet mogelijk is alle uitkeringen boven de grens van de menswaardigheid te tillen. Dit gaat om keuzes. Fundamentele keuzes over de toekomst van onze maatschappij. Het wordt hoog tijd dat armoede aanpakken belangrijker wordt dan een fiscale cadeaupolitiek voor de allerrijksten.

Hoe de armoede structureel en duurzaam bekampen? Daarover staan heel wat voorstellen en actiepunten in ons programma. Want armoede is niet zomaar een los thema. Ze komt telkens opnieuw aan bod: bij het thema van de crisis, de werkgelegenheid, de koopkracht, de gezondheidszorg, het onderwijs, de justitie, het milieu... De eisen in ons verzet tegen armoede komen dan ook niet alleen de armen ten goede. Ze zijn eerder algemeen dan selectief. Ze slaan een brug tussen de armoedebeweging en de vakbondsbeweging.

Zo moet er, om armoede te bekampen, een andere verdeling van de rijkdom en welvaart komen. We moeten ook het gevecht voor werk winnen. Op de vraag: "Hoe armoede voorkomen?" kruist 43% het vakje aan: "Geen jacht op de werklozen, maar op de werkloosheid". Het omgekeerde van wat de regering doet. Degelijk werk als een zaak van verzet tegen armoede en sociale uitsluiting. Dat echte, vaste werk met een fatsoenlijk inkomen, stellen we voor in ons luik werkgelegenheid.

Of nog: we willen de koopkracht beschermen, van de werknemers, maar ook van de mensen met een uitkering. We willen voor hen allemaal de prijzen onder controle houden.

De brug tussen de armoedebeweging en de syndicale beweging is er ook in het gevecht voor het behoud van de sociale zekerheid. Zonder die sociale zekerheid zou 42% van de Belgen in armoede leven. Ongelijkheid bestrijden is een cruciale rol van de sociale zekerheid en we willen dat dit zo blijft. Onder andere daarom is 80% van de Belgen tegen de vermarkting van de sociale zekerheid.

In dit hoofdstuk geven we twaalf voorstellen met de dringendste maatregelen tegen de armoede.

De voorstellen van de PVDA+

1. Alle vervangingsinkomens optrekken tot de Europese armoedegrens. We ondersteunen deze hoofdeis van het Netwerk tegen Armoede. Het Rekenhof berekende enkele jaren geleden dat deze maatregel 1,2 miljard euro kost (nu 1,5 miljard). Daar staan de 6,2 miljard euro van de notionele interestafrek en de 6 miljard euro voor de aankoop van de gevechtsvliegtuigen van Pieter De Crem tegenover.

De wet waarborgt het recht op een leefloon. Dat leefloon moet mensen toelaten zich maatschappelijk (opnieuw) te integreren. Het dient minstens op de Europese armoedegrens te liggen (1000 euro per persoon) en mag niet afhankelijk gemaakt worden van louter economisch activeren. Wij pleiten ervoor dat de federale overheid het leefloon voor 100% betaalt.

2. Geen jacht op de werklozen, maar op de werkloosheid.

- De regeringsmaatregelen van uitsluiting en degradatie bij de werkloosheidsuitkeringen moeten weg.
- In plaats van de agressieve, sanctionerende activering willen we een praktijk van emanciperende activering. Stop de activeringsprogramma's en vervang ze door programma's voor begeleiding waarin respect getoond wordt voor de werklozen en voor hun streefdoelen en problemen.
- Er moeten meer opleidingen komen, betaald door de overheid en de bedrijven.
- We willen de regionale tewerkstellingsdiensten VDAB, Forem en Actiris tot één enkele federale instelling fusioneren, die werk aanbiedt in heel het land, aan werkzoekenden uit alle Gewesten.
- De privatisering van het plaatsingsbeleid, van VDAB en Actiris naar interimkantoren, is nefast. Deze kantoren houden zich alleen met de gemakkelijkst plaatsbare werklozen bezig. Opleiding komt bij deze commerciële begeleiders niet meer aan bod.

3. Meer middelen voor de sociale taken van de lokale overheden.

Stop de privatiseringen van openbare dienstverlening.

Stop ook de verhoging van de gemeentelijke taksen.

4. Maak alle sociale uitkeringen welvaartsvast.

5. Versterk de eerste pensioenpijler. Naast kinderarmoede in eenoudergezinnen komt armoede het meest voor bij bejaarden, wegens de veel te lage pensioenen. We willen de verhoging van de laagste pensioenen.

6. Er zijn 200.000 nieuwe sociale woningen nodig in België om de wachtlijsten weg te werken.

We willen maximum huurprijzen, afhankelijk van de toestand en het comfort van de woning, bepaald door een onafhankelijke geaccrediteerde instantie.

We ijveren ook voor een marshallplan voor isolatie en renovatie van verwaarloosde woningen.

7. 24% van de ondervraagden vraagt een "verlaging van de kostprijs van ziekenhuizen en geneesmiddelen". Dat is mogelijk met de invoering van **het kiwi-model**

voor geneesmiddelen. **Zo kunnen we noodzakelijke medicijnen en pijnstillers gratis maken.**

We willen ook de ondersteuning door de overheid van laagdrempelige en multidisciplinaire **eerstelijnsgezondheidscentra**, naar het model van de wijkgezondheidscentra en de groepspraktijken van Geneeskunde voor het Volk. Deze centra bewijzen hun nut in het aanbieden van gezondheidszorg aan kwetsbare groepen in de samenleving.

8. Automatische toekenning van het RVV-statutum

(Rechthebbende op de Verhoogde Verzekeringstege-moetkomming) **aan wie er recht op heeft.**

De begunstigden van dit statuut (vroeger ook wel Omnio-statuut genoemd) hebben naast het recht op een tegemoetkoming voor medische zorgen ook recht op huursubsidies, openbaar vervoer (50% korting), volwassenenonderwijs, reisbijstand (lagere franchise), sociaal telefoonarief... Maar er is/was een grote kloof tussen het aantal geschatte begunstigden en de personen die effectief van het statuut gebruikmaken.

9. We ijveren voor het behoud van de pro-Deoregeling juridische bijstand, we verzetten ons tegen de vanaf 2014 opgelegde btw-plicht van 21% voor de advocatuur.

10. Het leerplichtige onderwijs moet echt gratis zijn.

Ook de indirecte kosten dienen volledig gesubsidieerd te worden. Er moet een automatische toekenning komen van de studietoelagen. We willen ook een onderwijs dat de ongelijkheid bestrijdt. Een gemeenschappelijke stam tot zestien jaar is daar een goed middel voor.

11. Verbod op het afsluiten van elektriciteit, gas en water.

We ijveren voor de verankering in de grondwet van het recht op nutsvoorzieningen als elektriciteit, water en gas.

We pleiten voor de afschaffing van de budgetmeters voor aardgas, en voor de uitbreiding van het sociaal tarief.

12. De koopkracht beschermen en herstellen.

– Een fatsoenlijk inkomen grijpt in op alle dimensies die tot armoede leiden. Verhoog de minimumlonen. Geen mini-jobs.

- “De index vrijwaren: lonen en uitkeringen moeten mee stijgen met de reële stijging van de levensduurte”, eist 52% van de ondervraagden in de verkiezingenquête. Maar ook 36% vraagt: “Maximumprijzen invoeren voor basisproducten zoals wonen, voeding en energie.”
- 200.000 Belgen vroegen via een petitie van de PVDA+ energie goedkoper te maken door de invoering van 6% btw voor elektriciteit en voor gas, op kosten van de energiesector. Dat is veel meer dan alleen op elektriciteit en alleen tot 2015, zoals de regering heeft beslist. Voor een gemiddeld gezin kan deze maatregel tot 280 euro per jaar opleveren.

**MAAK JACHT OP
de werkloosheid**

**NIET OP DE
WERKLOZEN!**

#GOLEFT2: MAAK JACHT OP DE WERKLOOSHEID, NIET OP DE WERKLOZEN

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

28% van de onderuraagden vindt dat “werk” tot de top 3 behoort van de problemen die we eerst moeten aanpakken. Als eerste eis bij de vraag “Hoe armoede voorkomen?” komt: “Geen jacht op de werklozen, maar op de werkloosheid.” Ook voor het thema “Toekomst voor de jeugd”, dat 21% van de mensen aankruist als een thema voor de top 3, staat “werk” als eerste eis: “Recht op werk. Vaste banen met een degelijk loon.” (59%)

Op de vraag “Hoe werk voor iedereen garanderen?” kruist 43% aan: “Veruang oudere werknemers door jongeren in plaats van de pensioenleeftijd te verlengen”. 29% is voorstander van “Bijkomende jobs creëren in de openbare sector: gezondheidszorg, onderwijs, openbaar vervoer, belastingsadministratie...” (met de opbrengst van de miljonairstaks). En 21% wil “winstgevende grote bedrijven verbieden om mensen af te danken.”

Vaststellingen

Eén. Het hoofdprobleem voor de tewerkstelling is het tekort aan arbeidsplaatsen. In Brussel concurreren 48 mensen voor 1 job, in Vlaanderen zijn dat er 10 voor 1 job. Gemiddeld voor ons land: 17 voor 1 job. In oktober 2013 waren er amper 35.500 werkaanbiedingen voor in totaal 595.000 werkzoekenden: 1 werkaanbieding voor 17 werkzoekenden.

De dienstencheques – onzeker werk dat zwaar is gesubsidieerd door de overheid – waren de afgelopen jaren het belangrijkste kanaal waarlangs er nieuwe jobs bijkwamen. Tellen we die even niet mee, dan ligt de totale betaalde tewerkstelling in 2013 maar net op het niveau van 2008: er zijn bijna 3,67 miljoen jobs.

Twee. De regering verplicht de ouderen langer te werken... De regering-Di Rupo bouwde het brugpensioen verder af en ze trok de leeftijd voor vervroegd pensioen op van 60 naar 62 jaar. Vanaf 2015 is 40 jaar loopbaan vereist voor brugpensioen op 60 jaar. De duur van de loopbaan die recht geeft op vervroegd pensioen trok de regering op van 35 naar 40 jaar (voor werknemers en zelfstandigen) en van 5 naar 40 jaar voor ambtenaren.

Ouderen worden langer aan het werk gehouden terwijl de jongerenwerkloosheid de pan uitswingt.

En alle traditionele partijen willen, na de verkiezingen, vervroegd pensioen helemaal ontmantelen, de duur van de beroepsloopbaan nog meer verlengen en voor sommigen de wettelijke leeftijd voor pensioen zelfs optrekken van 65 naar 67 jaar.

Drie. ...en laat jongeren op de werkloosheid staan of dringt ze onstabiel werk op. Een op vijf jongeren in België is werkloos. In Gent en Antwerpen is dat een op vier en in Brussel meer dan een op drie. Hun situatie is heel kwetsbaar: twee op de vijf doen een “inschakelingsstage” en hebben helemaal geen inkomen en nog eens twee op de vijf ontvangen alleen maar de minimum inschakelingsuitkering. (Voor samenwonenden is dat 234 euro voor -18 jarigen en 373 euro vanaf 18 jaar.) Erger, een op de acht jongeren heeft geen job, volgt geen opleiding en heeft ook geen diploma middelbaar onderwijs. Een verlorene generatie.

Het beleid legt de volle verantwoordelijkheid voor die toestand bij de jongeren zelf, al is er gewoonweg niet genoeg werk. De regering maakte de sancties na een negatieve evaluatie van de VDAB strenger. Je moet als jonge werkloze aan almaar meer voorwaarden voldoen, je aanmelden voor meer gesprekken, meer documenten kunnen voorleggen. De laaggeschoolden en de slachtoffers van discriminatie op de arbeidsmarkt, die het al het moeilijkste hebben, gaan er het eerst de gevolgen van voelen.

Ook de jongeren die een inschakelingsstage doen, die dus zelfs nog geen enkele uitkering ontvangen, worden geviseerd. Er zijn twee controles ingevoerd: in de 7^e en in de 11^e maand van de stage. Je moet twee positieve evaluaties krijgen om op het einde van de 12^e maand recht te hebben op de inschakelingsuitkering. Voor heel wat jongeren zal dat leiden tot nog maar eens uitstel voor ze recht hebben op een uitkering. De federale regering heeft deze besparing al begroot op 61,8 miljoen euro. Dat stemt overeen met 15.000 jongeren die hun stage met minstens 6 maand verlengd zien, zo becijferde het ACV.

Zo komen werklozen in een heel onzekere situatie zodat ze zich verplicht zien eender welke job te aanvaarden. Daardoor neemt de druk op de lonen en arbeidsvoorraarden toe. Eén werkende jongere op vier heeft deeltijds werk en bijna een op drie heeft een tijdelijk contract. De regering-Di Rupo pushte dat type onzeker werk door de uitbreiding van het begrip "interimwerk". Tot 1 september 2013 kon een werkgever alleen maar contracten voor uitzendkrachten tekenen om vaste werknemers tijdelijk te vervangen, om het hoofd te bieden aan een tijdelijke productieverhoging en voor een aantal uitzonderlijke omstandigheden. Maar nu mag hij mensen ook met een interim-contract aanwerven "voorafgaand aan een eventuele vaste aanwerving". Die bredere invulling zal leiden tot een forse stijging van de uitzendarbeid.

Een onderzoek van het ABVV wees uit: twee derde van de interimarissen krijgt na afloop geen contract van onbepaalde duur. Interimarbeid is geen opstap naar meer vast werk. Het is omgekeerd: meer en meer vast werk verandert in interimarbeid. "Hoe kan je dan nog zelfstandig aan je leven beginnen bouwen, een gezin stichten, een lening aangaan om een huis te kopen?" vraagt de KAJ zich af in zijn zwartboek interimarbeid.

Een andere zekere weg naar onzeker werk is de aanwas van de bedrijfsstages. Terwijl er gewoon niet voldoende banen zijn, houdt het beleid vol dat het hoofdprobleem is dat de opleiding van jongeren en de behoeften van de markt slecht op elkaar zijn afgestemd. Anders gezegd: de jongeren zijn niet goed of niet voldoende opgeleid. Terzijde, ondernemingen voldoen nauwelijks aan de helft van hun wettelijke verplichtingen inzake investeringen in opleiding (1,9% van de loonmassa). Maar erger nog, de bedrijfsstages zijn dikwijls een nauwelijks verholen manier om spotgoedkoop personeel aan te werven. De minister van Werk Monica De Coninck wil 10.000 stages creëren waarvoor

werkgevers eenloon van 1,3 euro per uur betalen – bovenop de inschakelingsuitkering door de overheid. Als dat geen buitenkansje is! Carrefour verheugde zich erover dat het in Brussel jongeren bijna gratis kan aanwerven.

Deze stages zijn een vorm van onderbetaald werk, zwaar gesubsidieerd en zonder enige verplichting voor de werkgever. Ze vormen eerder een rem dan een springplank voor werk: ze kunnen in de onderneming echte, stabiele jobs vervangen.

Beetje bij beetje krijgen we hier zo het Duitse model van de mini-jobs. En de jongeren zijn daarbij het proefkonijn.

Vier. De enen zijn wanhopig op zoek naar werk, de anderen werken zich kapot door het helse tempo en de flexibiliteit.

Terwijl honderdduizenden mensen zitten te nagelbijten, is de Belgische werknemer wel nog altijd de meest productieve op de Europese scène. België loopt aan de kop van het klassement qua productiviteit, met een mediaan van 239.000 euro gerealiseerd zakencijfer per fulltime equivalent.

Het helse tempo en de flexi-jobs bieden meteen ook een verklaring waarom de Belgische werknemer dikwijls ziek is voor zijn 65e. Bijna de helft van de werknemers tussen 55 en 65 heeft aandoeningen van het spierstelsel, het beendergestel of de gewrichten. Er is veel RSI (van het Engelse *Repetitive Strain Injury*): beschadiging door fysieke overbelasting.

Veel mensen zijn gewoon "op": stress, overspanning, burn-out, depressie. Stress op het werk en de gezondheid spelen volgens een onderzoek van de Vlaamse regering een belangrijke rol in de beslissing om evenueel vervroegd op pensioen te gaan, als werknemers hiervoor kunnen kiezen. 50% vindt dat zijn werk te zwaar is geworden. Dat onderzoek geeft ook aan dat bij ons veel meer mensen dan in onze buurlanden af te rekenen krijgen met problemen van stress op het werk. Het opgedreven werkritme, de repetitieve handelingen, de onaangepaste werktijden, de onzekerheid door interimarbeid en allerlei nieuwe arbeidsomstandigheden veroorzaken de nieuwe stressziekten. Mensen staan onder constante tijdsdruk. We hebben meer uurwerken en tijdmeters dan ooit maar we hebben geen tijd meer. Vroeg of laat kan het lichaam die druk niet meer aan en breekt de weerstand.

Toch liet de regering-Di Rupo in 2013 een wet stemmen die het mogelijk maakt het aantal overuren uit te breiden: van 65 naar 143 uur per jaar. Dat is gemiddeld 3 overuren per week.

De regering vergemakkelijkt ook de "annualisering" van de arbeidstijd: dan mag de werkgever je de ene periode wat meer en de andere periode wat minder uren laten werken, zolang het gemiddelde maar geë尊重eerd wordt. Sinds de nieuwe wet volstaat één akkoord met de vakbondsvertegenwoordigers over die annualisering op paritair niveau om ze automatisch op te nemen in het arbeidsreglement van iedere onderneming die onder dat paritair niveau valt. Vroeger moest die wijziging van het arbeidsreglement in ieder bedrijf

unaniem goedgekeurd zijn door de ondernemingsraad vooraleer ze in dat bedrijf kon gelden. Allemaal zaken die de stress op het werk verergeren.

Vijf. De regering geeft het slechte voorbeeld: ze schrapte veel overheidsbanen. De regering dankt mensen af en laat massaal veel jobs “uitdoven”: bij de spoorwegen, bij de post, bij financiën, bij de stadsdiensten en ga zo maar door. Op alle overheidsniveaus is er een personeelsinkrimping. De regering vervangt nog maar een op de drie vrijgekomen posten. Vooral de minst gekwalificeerde jobs verdwijnen, dat tast de kansen voor laaggeschoolden om werk te vinden nog maar eens aan.

- In vijf jaar tijd is het aantal federale ambtenaren gedaald met 5,5%, meer dan 4500 banen gingen daar verloren.
- Het aantal Vlaamse ambtenaren ging in die periode met 1500 omlaag en in 2014 mogen we daar nog eens 1400 bijtellen.
- De daling zal zich met de hervorming van het openbaar ambt van staatssecretaris Hendrik Bogaert en minister Geert Bourgeois doorzetten.

- Bij de steden en gemeenten in Vlaanderen staan volgens een studie van de ACV 25.000 banen op de helling. Zo staan in Antwerpen 1420 banen op de tocht vooral bij de groendienst, de huisvuilophaling en de ZNA ziekenhuizen. Veel onderhoudsbanen en technische banen, waar laaggeschoolden terechtkonden, verdwijnen.

- Bij de overheidsbedrijven ging ook heel wat tewerkstelling verloren: op tien jaar verdwenen bij de post meer dan 7000 banen, en bij de NMBS ook.

Zes. De regering subsidieert ondernemingen die banen schrappen. Ze maakt het voor de werkgevers gemakkelijker personeel ontslaan.

Het beleid staat in functie van het concurrentievermogen en de ontwikkeling van de grote transnationale bedrijven. De overheid laat de grote ondernemingen naar believen handelen. Ze heeft een groot deel van haar bevoegdheid om tussen te komen, afgestaan. De EU zet dat beleid op de sporen, de Belgische en Vlaamse regering volgen het nauwgezet op.

De overheid probeert investeringen aan te trekken, vooral uit het buitenland, maar tegelijk mogen die ondernemingen weer met de noorderzon verdwijnen als hen dat goed uitkomt. Opel Antwerpen, Ford Genk en ArcelorMittal: veel officieel gelegenheidsprotest komt er niet bij belangrijke herstructureringen en sluitingen. Potentiële nieuwe investeerders zouden zelfs de minste beperking als een negatief signaal kunnen opvatten, is de redenering. Multinationals hebben carte blanche: ze gaan en staan waar ze willen.

“Ai, ai, ai... ik ben machteloos,” zei Vlaams minister-president Kris Peeters over Ford Genk. “Op zijn knieën is een mens altijd machteloos,” antwoordde vakbondsafgevaardigde Gaby Colebunders. Werknemers zijn geen wegwerpzakdoeken. Weet minister-president Peeters

niet dat in veel landen de wetgeving op ontslagen veel strenger is? In Nederland bijvoorbeeld moeten bedrijven aan objectieve criteria beantwoorden om tot collectief ontslag (“bedrijfseconomisch ontslag”) te kunnen overgaan. Een van die criteria is dat ze verlieslatend zijn. In Duitsland heeft de vakbond een soort vetorecht in de ondernemingsraad bij grote herstructureringen. Maar Peeters en zijn coalitiepartners doen hier alsof hun neus bloedt. Ondanks de golf van ontslagen in winstgevende bedrijven als Ford, ArcelorMittal, Caterpillar en AB InBev, is er nog altijd geen enkele wet die sancties kan opleggen aan bedrijven die personeel ontslaan of sluiten, nadat ze subsidies en fiscale cadeaus ontvingen.

Vergelijkende Europese studies, die met verscheidene factoren rekening hielden, zoals de opzegtermijnen, de ontslagvergoedingen, de ontslagprocedures, de verplichte motivering van het ontslag enzovoort toonden in 2009 dat België met een cijfer 10 een van de landen in Europa is waar de werkgever het gemakkelijkst kan ontslaan. Frankrijk en Duitsland hadden een cijfer 40 en Nederland het cijfer 70 en het gemiddelde voor de OESO-landen was 26.

De European Restructuring Monitor (ERM) berekent de belangrijkste herstructureringen in de Europese lidstaten. Deze monitor heeft een database van 16.000 grootschalige herstructureringen – elk met minstens 100 verloren gegane of nieuwe arbeidsplaatsen. Het aantal herstructureringen met verlies aan arbeidsplaatsen is dubbel zo groot als die met jobcreaties.

Bij ons hebben in de laatste tien jaar 28 grote herstructureringen een gecumuleerd verlies van 58.000 arbeidsplaatsen teweeggebracht: bij multinationals maar ook bij (half) openbare bedrijven.

Omgekeerd komt de monitor bij ons tot amper 28.713 nieuwe banen door herstructureringen. Het gaat dan om 800 banen bij KBC in 2006; 2300 bij Fortis Bank en 2000 bij Suez in 2007; 1800 bij de NMBS in 2009; en 800 bij de MIVB in 2012. Voor de banken gaat het over de periode vóór de bankencrisis. Nadien zagen ze zich verplicht zeilen te strijken. Overheidsbedrijven moeten de strenge begrotingseisen respecteren: ze hebben banen gecreëerd, maar er vervolgens andere geschrapt.

De federale en gewestelijke regering blijven de grote ondernemingen intussen in de watten leggen. De studiedienst van de PVDA+ berekende dat duizend Belgische ondernemingen die in 2012 gezamenlijk een winst realiseerden van 50 miljard euro, daarop slechts 6,17% belasting betaalden.

Ze konden zo genieten van een belastingkorting van 14 miljard euro.

Die lui hebben het dan over belastingen als over “een ramp voor het investeringsklimaat”. Het tegendeel is waar. Scheppen die aftrekken nieuwe banen? Het antwoord is: neen. De tewerkstelling in 2012 bij de duizend betrokken ondernemingen vertoonde een daling van het aantal personeelsleden met 7%, goed voor een verlies van 19.646 voltijdse banen.

Vervolgens is er de daling van de sociale bijdragen van werkgevers, waarmee die hun engagement voor de sociale zekerheid voortdurend afbouwen. De teller van die daling staat vandaag al op 5,03 miljard euro. Daarnaast zijn er de loonsubsidies via een verlaging van de bedrijfsvoorheffing voor overuren, nachtwerk enzovoort. Die lopen al op tot 2,7 miljard euro. De econoom Frédéric Panier heeft aan de Kamer uitgelegd dat volgens internationale studies al deze verlagingen zo goed als geen invloed hebben op de tewerkstelling. Het zijn gewoon cadeaus waarmee de bedrijven hun winsten vergroten en hun positie op de aandelenmarkt verbeteren.

Daar bovenop zwakte de federale regering de bescherming van werknemers bij ontslag af. Met de hervorming van het statuut arbeiders-bedienden kan een werkgever een bediende tot 40% goedkoper ontslaan. De verlenging van de vooropzag voor arbeiders in het nieuwe statuut, zal dan weer grotendeels betaald worden door de staat.

De visie van de PVDA+

Er wordt dikwijls gezegd dat de brand van de financiële crisis is overgewaaid naar de reële economie, maar dat klopt niet. Het is andersom. Het begon allemaal in de reële economie, in de productie van goederen en diensten. De crisis van overproductie werd tijdelijk ondergesneeuwd door financiële bubbels. Toen die uiteenspatten, kraakte het systeem in zijn voegen.

Crisissen zitten ingebakken in het kapitalistische systeem. In de markteconomie wil elk bedrijf zoveel mogelijk winst maken. Dat is nodig om er opnieuw mee te kunnen investeren en zo nog meer winst te maken. Of een bedrijf zijn kapitaal voortdurend verhoogt, bepaalt of het overleeft of ten onder gaat. Zo ontstaat een wedloop: het meeste kapitaal opstapelen, meer investeren, grotere innovaties en zich sneller afstemmen op de conjunctuurveranderingen. In dat concurrentiemechanisme gaat elk bedrijf op zoek naar de laagste productiekost. Omdat alle bedrijven dat doen, stijgt de productie en daalt intussen de koopkracht. Dat moet wel eens openbarsten. Dat is een inherente tegenstelling. Het streven om aan de aanbodzijde kapitaal op te stapelen en meer te kunnen produceren, botst aan de vraagzijde met de achteruitgang van de koopkracht.

Ook vandaag herstructureren en sluiten de bedrijven en miljoenen mensen hebben plots geen arbeidsinkomen meer. De bedrijven werden "lean & mean", slank en gemeen. Slank, dat is de keurige term waarmee in bedrijven hele takken worden geschrapt of uitbesteed aan contractors en onderaannemingen. De bedrijven

worden lean & mean en de winsten groeiden weer naar duizelingwekkende hoogten. Nee, het kapitalisme kan geen fundamenteel antwoord bieden op het probleem van werk.

Wat is dat voor een maatschappij die mensen laat werken aan een loon waarmee ze niet rondkomen, aan een heis tempo en op uren die alleen de baas uitkomen? Hoe kan het dat de enen te weinig werk hebben, en de anderen te veel? Hoe kan het dat de ouderen langer moeten werken en de jongeren niet aan de slag kunnen? Hoe kan het dat mensen in de fleur van hun leven gedwongen worden tot nietsdoen? Wanneer de arbeidskracht, die zorgt voor de welvaart van de samenleving, zo verkwaseld wordt, hebben we een maatschappijprobleem.

Het is allemaal irrationeel. Hoe kan de regering volhouden dat ze onze tewerkstelling verdedigt, als de staat zoveel werkgelegenheid vernietigt? Waarom cadeaus blijven geven om de bodemloze putten van grote multinationals te vullen in de hoop op die manier werk te scheppen, en niet investeren in openbare tewerkstelling? Waarom ontslaan gemakkelijker maken en geen sancties opleggen aan bedrijven die ontslaan?

De logica van de competitiviteit die door onze regeringsleiders verdedigd wordt, leidt naar onzekere jobs, geblokkeerde lonen en slechte werkomstandigheden. Dat zal de crisis nog verergeren en de toekomst van een hele generatie kapotmaken.

Dat de multinationals moeten kunnen komen, maar even snel weer moeten kunnen vertrekken, heeft geleid tot een industriële teloorgang: het staal en de automobielsector, de textiel en het glas, de scheepsbewerken en de verwerkende industrie, sectoren die ons in het verleden naam en faam bezorgden, zijn grotendeels verdwenen. Dat is niet zomaar een verschuiving, maar een vernietiging waarvoor niets in de plaats komt. Het leidt tot een afbouw van de export en een slechtere handelsbalans.

De Belgisch beleidmakers willen het land economisch vasthaken aan de Duitse locomotief, aan het land dat het meest exporteert en over de sterkste economische relaties beschikt. Dat is heel gevaarlijk. Onze overheid heeft daarmee geen controle meer over het gebeuren, afhankelijk als ze is van de Duitse resultaten. De regionale verschillen tussen noord en zuid van het land zijn daarbij in feite zeer klein.

Een kaarsje branden voor de Duitse groei, meer stelt de Belgische kortetermijnstrategie niet voor. Wij stellen een totaal andere strategie voor. Een actieve strategie die vertrekt van echte openbare diensten voor de bevolking. Daar zijn én de werkgelegenheid én de bevolking mee gebaat.

Die strategie legt ook opnieuw de kwestie van de herverdeling van het beschikbare werk op tafel. We produceren meer met minder mensen. We kunnen het beschikbare werk verdelen en daarbij de koopkracht behouden. Op de eerste plaats door een betere ver-

WERK

deling tussen de generaties waarbij ouderen het werk kunnen doorgeven. Maar ook door een verdeling van de productiequota tussen de verschillende sites van eenzelfde multinational in plaats van een aantal sites te sluiten en een andere site dan weer een hels ritme op te leggen.

Onze jongeren hebben recht op een stabiele toekomst. Interimwerk moet de uitzondering zijn en vast werk de regel. Als de maatschappij niet voldoende werk biedt, moet ze het recht op sociale zekerheid integraal garanderen. Activering mag niet agressief sanctionerend zijn maar moet emanciperend zijn en je de kans bieden je via het werk in de maatschappij te integreren.

Met massaal veel fiscale cadeaus en subsidies mikken op het scheppen van werk in de privésector, nee, dat werkt niet. In de plaats daarvan mikken we op het creëren van werk bij de overheidsdiensten. De regering mag de mensen die getroffen worden door de werkloosheid niet langer in de kou laten staan. Bij de bankencrisis werd de vrije markt opzijgezet om in te grijpen tegen “de hebzucht van de bankiers”, zoals de regering het toen zelf noemde. Bij de economische crisis moet de vrije markt ook maar een stapje opzij, en moet de regering doortastend ingrijpen om jobs te beschermen tegen “de hebzucht van de industriële patroons” en zelf banen creëren.

91% van de ondervraagden in onze verkiezingenquête gaat helemaal akkoord of eerder akkoord met de stelling: “Om de crisis te bestrijden moet de overheid ingrijpen in de economie. Ze moet vertrekken van de behoeften van de mensen, niet van de winst”.

En dat begint bij het scheppen van banen bij de overheid. Er zijn enorme noden, bijvoorbeeld op het gebied van milieubescherming, sociale huisvesting, isolatie van gebouwen, energie, gezondheidszorg, onderwijs... De werknemers en syndicalisten van deze sectoren schuiven deze behoeften zelf naar voren. We willen dat er een slagvaardig plan komt, te financieren met de opbrengst van de miljonairstaks.

Ten slotte, de arbeiders bij InBev hebben in 2009-2010, bij hun staking tegen de verplaatsing van 450 banen naar Oost-Europa, het idee gelanceerd ontslagen te verbieden in ondernemingen die de vorige jaren nog dividenden uitkeerden. Het idee werd onder meer overgenomen door de vakbondsaafvaardiging van Caterpillar in Gosselies tegen een nakende herstructurering. We moeten een einde stellen aan de absurde ongerijmdheid dat een grote onderneming subsidies kan krijgen, winsten kan binnenrijven en toch duizenden banen kan vernietigen... en daar probleemloos mee wegkomt.

De voorstellen van de PVDA+

1. Jongeren aan het werk, ouderen op rust. Ouderen moeten vroeger (volledig of gedeeltelijk) op rust kunnen en zoals bij de sociale Maribel verplicht door jongeren worden vervangen: recht op brugpensioen op 58 jaar (na 38 jaar carrière) met verplichte aanwerving van een jongere. Geen nieuw Generatiepact en geen zoveelste verlenging van de loopbaan.

2. We ijveren voor fatsoenlijk werk en een stabiel inkomen.

- “Passend” werk moet een werk zijn dat verband houdt met wat iemand heeft gestudeerd, voltijds, voor een minimale arbeidsduur van een jaar en minstens betaald op het niveau van het minimumloon.
- Interimwerk moet strikt voorbehouden blijven voor uitzonderlijke en tijdelijke omstandigheden. De uitzendkracht moet recht hebben op respect en een goede begeleiding.
- De inschrijvingen moeten in het kantoor kunnen plaatsvinden. We willen niet dat mensen systematisch naar het internet worden doorverwezen.
- Op elke sollicitatie moet een persoonlijk antwoord volgen.
- Nepwerkaanbiedingen bij interimkantoren, die de valse illusie wekken dat er werk is, moeten verboden worden.

Voor een **volledig en integraal recht op sociale zekerheid**.

Volgende periodes moeten meetellen om volledig recht te hebben op sociale zekerheid: studentenjobs, stages, gepresteerde werkdagen in het kader van deeltijds onderwijs, opleidingen van de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling, de periode van gedwongen inactiviteit tussen twee onzekere arbeidscontracten (tijdelijk contract, interim, opeenvolgende stages).

3. We verzetten ons tegen precaire jobs.

Voor interimarbeid:

- We verzetten ons tegen de wettelijke uitbreiding van de uitzendarbeid. Een beroep doen op uitzendkrachten moet beantwoorden aan de oude wettelijke criteria in verband met uitzonderlijke omstandigheden, en moet strikt beperkt zijn in de tijd.
- We willen vaste contracten. Tijdelijke contracten willen we beperken tot maximum 6 maanden op een jaar, daarna moet een vast contract volgen.
- We verzetten ons tegen een nieuwe proefperiode na uitzendarbeid bij dezelfde werkgever.

Bij staatssteun aan ondernemingen:

- Tewerkstellingssubsidies mogen niet gebruikt worden om stabiele banen te vervangen: verbod op

ontslag van actieve werknemers om er onmiddellijk daarna andere aan te werven.

- Stages mogen geen arbeidsplaatsen vervangen.
- De bedrijven moeten hun engagement nakomen in verband met de beroepsopleiding (1,9% van de loonmassa investeren in opleiding en 2% van het bbp in innovatie).
- De specifieke opleiding voor de onderneming moet volledig betaald zijn en deel uitmaken van de proefperiode.
- De instanties voor de begeleiding van werklozen moeten strikt gescheiden zijn van de diensten van de RVA (zoals voor 2004). De controles van de RVA kunnen alleen gelden voor jongeren die al recht hebben op een volledige werkloosheidsuitkering. Er mogen geen controles gebeuren tijdens de "inschakelingstijd". Inschakelingsstages moeten concreet perspectief bieden op beschikbare banen. Jongeren mogen niet verplicht worden om het even welke job aan te nemen, gewoon omdat ze zonder inkomen zitten. Alle werkaanbiedingen moeten gecentraliseerd worden bij de instanties die instaan voor de begeleiding van werklozen.

4. Draaglijke werkomstandigheden, niet nog meer flexibiliteit.

- Intrekking van de wet die het regime van overuren uitbreidt en de annualisering van de arbeidstijd vergemakkelijkt.
- Herstel van de maximale overurengrens per kwartaal op 65 uren. In tijden van grote werkloosheid is het niet aangewezen meer overuren toe te laten.
- We streven ernaar dat er een arbeidstijdverkorting per week komt, met loonbehoud, zonder verhoging van het werkritme en met bijkomende aanwervingen.

5. Richt nieuwe openbare bedrijven op, deblokkeer openbare investeringen in jobs en innovatie.

- Gemeentelijke of intercommunale sociale bouwbedrijven kunnen de bouw of renovatie van woningen op zich nemen. De bouw van 25.000 woningen per jaar kan 50.000 banen opleveren. Ook de scholenbouw moet een achterstand inhouden. Deze sociale bouwbedrijven kunnen ook instaan voor een betere isolatie van de woningen en voor de aanpassing van alle woningen aan de veiligheidsnormen.
- Het openbaar vervoer moet instaan voor een sociaal en ecologisch verantwoord vervoer van personen en goederen. Zowel bij de NMBS, als bij De Lijn, de STIB en TEC zijn dan nieuwe investeringen en jobs nodig.

6. De publieke sector moet de voortrekker in innovatie zijn. We willen **de investeringen in openbaar wetenschappelijk onderzoek optrekken naar 3% van het bbp.**

7. De openbare welzijnssectoren zoals onderwijs en zorg versterken.

- Om de kwaliteit te verbeteren en schoolmislukking te vermijden willen we in de eerste drie jaren van het lager onderwijs niet meer dan 15 leerlingen per klas. Er zijn 25.000 bijkomende plaatsen nodig in het lager onderwijs.
- Kinderverzorg(st)ers in kribbes, kleuterleid(st)ers, verpleegsters en verzorgend personeel in rust- en verzorgingsinstellingen, de opvang van mindervaliden: overal en voor alle leeftijden is er een nippend personeeltekort in de zorg. Er zijn tussen tien- en twintigduizend bijkomende personeelsleden nodig in de zorg. We moeten tegen 2030 minstens 40 rusthuizen per jaar bouwen, telkens met 80 plaatsen. Hier willen sommigen het tekort opvangen door een wildgroei van privérusthuizen, maar wij willen geen rusthuizen die winst maken op kap van de bejaarden.
- We willen het behoud van de bestaande overheidsbanen in het openbaar ambt. We willen de huidigeaderlating stoppen.

De miljonairstaks zou voor minstens 8 miljard euro inkomsten zorgen. 3 miljard zou rechtstreeks dienen voor het creëren van overheidsbanen en 2 miljard voor de herfinanciering van het onderwijs en van het wetenschappelijk onderzoek, die van essentieel belang zijn in een tewerkstellingsbeleid.

8. We willen ontslagen in de privé bemoeilijken.

- We willen een wet InBev die collectieve afdankingen verbiedt aan bedrijven die dividenden uitkeren. Een bedrijf dat zich niet aan deze wet houdt, moet alle toegekende fiscale en sociale lastenverlagingen en alle openbare steun onmiddellijk terugbetalen.
- We willen een wet die afdanken moeilijker maakt. België is vandaag in de EU het land waar bij ontslag werkgevers geen reden moeten opgeven. België moet conventie 158 van de Internationale Arbeidsorganisatie ratificeren. Die stelt dat er een gegronde motief moet zijn voor ontslag en dat de werknemer de kans moet krijgen zich daartegen te verdedigen.
- De regels voor collectief ontslag moeten overal geladen, ongeacht de grootte van het bedrijf.

**Als
het klimaat
een bank was**

**DAN WAS HET
AL GEREED**

#GOLEFT3: EEN SOCIALE VISIE OP KLIMAAT

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

12% van de ondervraagden kruist “milieu” aan voor de top 3 van de problemen die we eerst moeten aanpakken, 8% kruist “klimaat” aan.

Vraag: “Hoe milieu en klimaat beschermen?”

Antwoord van 37% van de respondenten: “Publieke omschakeling naar groene energie”. 30% wil: “Goederentransport over lange afstand: verplicht met het spoor of de boot” en 25% wil “isolatie van alle woningen met ondersteuning van de overheid”.

Vaststellingen

Eén. Liever uitstootrechten in het buitenland kopen dan de CO₂-uitstoot verminderen.

In het kader van het Kyoto-protocol waagde België zich schoorvoetend aan een engagement: in de periode 2008-2012 gemiddeld 7,5% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. Dat was een povere verbintenis, een flink stuk onder wat volgens het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) nodig is. Toch liep het met dat engagement meteen fout: alleen Wallonië wilde voor de volle -7,5% gaan. Vlaanderen hield het op -5,2% en Brussel op +3,5%. Die te lage ambities van de gewesten moest de federale overheid opvangen door de aankoop van uitstootrechten uit het buitenland. Ook Europa heeft zich voorgenomen reducties te realiseren: tegen 2020 wil het 15% minder broeikasgassen uitstoten dan in 2005. Ook dat is weinig ambitieus, en weer geraken de verschillende overheden er niet uit welk gewest hoeveel emissies (uitstoot) moet reduceren. De federale overheid pleitte dan wel op de internationale onderhandelingen voor ambitieuze doelstellingen, maar deed er in de praktijk niet veel aan dood. De deal tussen de gewesten heeft haar een aankoopverplichting van uitstootrechten opgedrongen.

Bedrijven krijgen namelijk certificaten die hun het recht geven per certificaat een bepaalde hoeveelheid CO₂ uit te stoten. Dat zijn de uitstootrechten. Als ze certificaten overhouden kunnen ze die verkopen, waardoor CO₂ een prijs krijgt. Met de aankoop van uitstootrechten moet de overheid de te grote uitstoot compenseren en zo de Europese normen halen.

Maar geen nood, want de prijs van die uitstootrechten stuikte in elkaar. De overheid kocht er zelfs zoveel dat

ze een mooi spaarpotje kon aanleggen, om met dat spaarpotje weer nieuwe uitstootrechten aan te kopen... om die in mindering te brengen van de uitstoot in de volgende Kyoto-fase (2013-2020). Op die manier geraakt de uitstoot natuurlijk nooit onder controle: er worden uitstootcertificaten gekocht en intussen gaat de uitstoot door.

Hoewel Vlaanderen zelfs niet ambieerde de Belgische Kyoto-doelstelling (-7,5%) te halen, begon de Vlaamse regering toch meteen uitstootrechten in te slaan voor een waarde van ondertussen 50 miljoen euro. Maar door de crisis daalde de Vlaamse uitstoot met meer dan de 5,2% die was vooropgesteld. Het overschot aan uitstootrechten werd geveild om met de opbrengst... nieuwe certificaten aan te kopen voor als de economie weer aantrekt.

Het Vlaams *Klimaatbeleidsplan 2013-2020* is ronduit teleurstellend. Al heeft Vlaanderen een grote ontwikkeling op het vlak van wetenschap en technologie, toch acht de Vlaamse regering-Peeters het niet mogelijk zelfs de bescheiden Europese doelstelling (-15% uitstoot in 2020) te halen. Daarom plant ze nu al de aankoop van buitenlandse uitstootrechten en schuift zo de vergroening van het productieproces en de investeringen in hernieuwbare energie op de lange baan.

Het Klimaatbeleidsplan beperkt de rol van de overheid tot het “creëren van de juiste stimulansen voor het bedrijfsleven en de ondernemers om te investeren in innovatie en het gebruik van koolstofarme technologieën, processen en systemen.” Er komt dus geen stappenplan en geen uitrustingsplan. Er komen alleen economische “stimulansen”. Het blijft allemaal helemaal

vrijblijvend. Het beleid voor de uitbouw van een groene economie stelt dan ook niet veel voor. Er is geen plan om jaarlijks de uitstoot te verlagen. De Vlaamse regering rekent op de vrijblijvende engagementen van bedrijven, in ruil voor goedkope leningen. Ze voorziet alleen een wegentsaks.

Twee. In de greep van de markt. Waarom Electrabel & co een groene revolutie in de weg staan.

Duurzame en betaalbare energie, het zou een grondrecht moeten zijn. Maar in Europa zijn gas en elektriciteit geliberaliseerd en geprivatiseerd: niet de samenleving bepaalt hoe wij voor onze energie zorgen, maar multinationals. In België is 85 procent van de hele stroomvoorziening in handen van slechts vier Europese energiereuzen: GDF Suez (Electrabel), EDF (Luminus), ENI (het vroegere Nuon) en RWE (Essent). Die bekomen zich alleen om het directe, onmiddellijke nut van hun actie: winst maken. Voor de natuur hebben ze, net zoals voor de samenleving, alleen oog in functie van dat directe nut. En dat wrekt zich.

Zo blijft Electrabel zweren bij haar kerncentrales in Doel en Tihange. Die leveren jaarlijks 1,3 miljard euro woekerwinst op – een winst waarop Electrabel nauwelijks belastingen betaalt. Maar een oplossing voor het radioactieve afval is er niet. En heeft Fukushima niet duidelijk gemaakt hoe gevaarlijk kernenergie wel is? Toch besliste de federale regering, dat Electrabel de oude kerncentrale Tihange I nog 10 jaar langer mag uitbaten. De lusten zijn voor GDF Suez, de risico's voor de samenleving.

48% van de stroom in België is groen. Op sommig papier althans. Want vergis u niet: groene stroom is nep, negen kansen op tien. Er lijkt geen vuiltje aan de lucht, nochtans. Groene stroom zit in de lift. Vandaag is er voor de verbruiker keuze zat tussen groenestroomcontracten. Goed voor het klimaat en de luchtkwaliteit? Helaas, wat leveranciers als groene stroom verkopen, komt gewoon uit de kerncentrale van Doel of de gascentrale van Jemeppe-sur-Sambre, of uit kolencentrales. Electrabel & co verpatsen grijze elektriciteit als groene stroom. Want in plaats van zelf te investeren in windmolens, biogascentrales of zonnepanelen, kopen ze groene etiketten, zogenaamde “garanties van oorsprong” aan dumping-prijzen op de internationale markt. Grijze stroom wordt groengewassen, en het is niet eens illegaal.

Zo komt het dat in België volgens officiële statistieken nauwelijks 7 procent groene stroom wordt geproduceerd. Het gros daarvan dan nog in biomassacentrales. In die omgebouwde steenkoolcentrales verstoken Electrabel en E.on houtpellets uit... het verre Canada. Milieuorganisaties steigeren, maar officieel levert de omstreken techniek wel degelijk “groene” stroom op – en veel winst, dankzij de forse subsidies van de Vlaamse regering.

In Europa wordt jaarlijks 200 miljoen megawattuur stroom groengewassen, dat is het stroomverbruik van

zestig miljoen gezinnen. En België is nummer één. We zijn de grootste importeur van groene etiketten in Europa. Het gros van die etiketten komt uit Scandinavië, vooral uit de Noorse waterkrachtcentrales. Noorwegen is de groene kampioen van Europa. Met hun zeshonderd waterkrachtcentrales en windmolenvelden slagen de Noren erin bijna al hun energie duurzaam op te wekken. De elektriciteit stroomt naar Noorse huiskamers, maar het groene etiket wordt met behulp van brokers, tussenhandelaars, op de internationale markt verkocht. Het is één oplichterij, pure fictie. Omdat zoveel groene certificaten aan buitenlandse stroombedrijven versjacherd worden, produceert Noorwegen officieel maar 23% groene energie terwijl elke Noor weet dat zijn stroom voor de volle honderd procent uit de waterkrachtcentrales aan de fjord en uit windmolens komt.

De groene etiketten kosten peanuts, nog geen 30 eurocent per megawattuur. Voor het pietluttige bedrag van 1 euro kunnen Electrabel & co stroom uit steenkool- of gascentrales groen kleuren. Het is veel goedkoper groene etiketten te kopen dan in België te investeren in groene stroomproductie.

Omdat de steenkoolprijzen in elkaar zijn gezakt en de CO₂-uitstootrechten al evenzeer, investeren de energiemultinationals volop in steenkoolcentrales. Steenkool is helemaal terug van nooit weggeweest. De energiereuzen stoken steenkool dat het een lieve lust is. Dat was niet de bedoeling natuurlijk. Steenkoolcentrales stoten immers heel veel CO₂ uit, en ook hoge concentraties fijn stof, stikstofoxides en zwaveloxides. Maar de uitstootrechten kosten twee keer niets. Wie kiest voor steenkool, wordt op die vervuiling nauwelijks nog aangesproken. En dus is er die comeback van het zwarte goud. De stroomdistributeurs importeren die steenkoolstroom uit Duitsland en Nederland naar België. Het is een ramp voor het klimaat.

Intussen leggen diezelfde stroommultinationals hun gloednieuwe, energiezuinige gascentrales in België stil. De ceo's hebben namelijk hun rekening gemaakt: in vergelijking met een gascentrale brengt een kleine steenkoolcentrale per jaar bijna zestig miljoen extra in het laatje. Nee, aan de blinde wet van de maximale winst kunnen geen duizend Kyoto's iets veranderen.

Intussen wassen de verzamelde gasgiganten, van GDF Suez over Shell tot Gazprom, dé nieuwe energiebron groen: halleluja, schaliegas zal voor een revolutie in de energiesector zorgen.

Maar het gezaghebbende *Nature* degradeert schaliegas tot een heel klimaatvriendelijke brandstof, schadelijker nog dan steenkool. Wetenschappers waarschuwen voor grondwaterverontreiniging, schadelijke uitstoot, verstoring van de biodiversiteit en risico op aardbevingen. Verschillende Europese landen verbieden daarom de gevaarlijke winning van schaliegas. Toch heeft de afdeling geologie van de KU Leuven de eerste subsidies voor onderzoek naar schaliegas te pakken. Shell werpt al een oog op schaliegas onder de stille Kempen. Want geld kruipit waar het niet gaan kan.

Dat schaliegaswinning een ecologische smeerlapperij is, wordt weggewuifd met het onverbiddelijke argument dat schaliegas op de markt veel geld opbrengt. Troep of niet, de multinationals gooien zich in de rush naar het schaliegas.

Waren geen dure eden gezworen dat de vrije markt het klimaat zou redden? En dat ouderwetse overheidsbeleid moeienissen daarom weg moesten? Beloven en houden is twee.

Wat onze politici de vrije markt noemen verbergt in werkelijkheid een grote geldstroom, van Jan Moda naar de kassa's van de Europese energiereuzen. Electrabel en co betalen op hun woekerwinsten nauwelijks belastingen. De regering-Di Rupo deed er zelfs nog een duitt bovenop. Ze besliste gascentrales die onvoldoende winst maken bij te passen met belastinggeld.

Ook het groenstroombeleid van de Vlaamse regering is letterlijk en figuurlijk failliet.

Iedereen met geld heeft in de voorbije jaren in zonnepanelen geïnvesteerd, aangelokt door de Vlaamse subsidies. Liefst de helft van die subsidies gaat naar grote zonnepanelenparken. Industrielen en zakenbankiers stampen 4721 zo'n parken uit de grond, louter als belegging. Fernand Huts van Katoen Natie bijvoorbeeld liet zijnloodsen in de Antwerpse haven vol zonnepanelen leggen, wat hem 10 miljoen euro subsidie per jaar oplevert, nog twintig jaar lang. En wie betaalt de rekening? Wij. De grootschalige zonneplantages kosten de consument 75 tot 150 euro per jaar. De Vlaamse regering heeft immers beslist dat de zonnesubsidies doorverrekend worden in de energiefactuur van de gezinnen. Iedereen betaalt dus mee. Ook de armsten, mensen die hun eigen energiefactuur niet kunnen betalen en met een budgetmeter (over)leven, betalen mee voor de panelen van miljardair Fernand Huts. Dat de zonnesubsidies ondertussen zijn afgebouwd, verandert niets aan dat schrijnende onrecht. De Vlaamse regering wil immers niet raken aan de "verworven rechten" van de 4721 industriële zonneparken. Zij blijven twintig jaar lang subsidies trekken op onze kosten. Minister Freya Van den Bossche heeft ondertussen wel een "zonnetaks" (de zogenaamde "netvergoeding") opgelegd aan de eigenaars van zonnepanelen. Maar de grote zonnepanelenplantages blijven buiten schot. De zonnetaks geldt alleen voor de gewone gezinnen met een bescheiden installatie van zonnepanelen op het eigen dak. De kleine eigenaars betalen vijftien keer meer dan de grote zonnepanelenparken.

Voor het zeegat van Zeebrugge vangen 54 hypermoderne windturbines de zeewind van het Kanaal. Hier waaait de wind voor iedereen, maar de winst is voor de aandeelhouders. Want C-Power is geen instelling van openbaar nut maar een privéconsortium. Baggerbaron DEME zwaait er de plak, samen met de energiereuzen EDF en RWE. Die eisen rendement.

En weer betaalt de consument de rekening. De 54 windmolens zullen hem 108 miljoen euro per jaar kosten, berekent de energieregulator Creg. Dat is dik twee

miljard op twintig jaar. Want voor elke euro stroom die een windmolenpark produceert, legt de overheid twee euro belastinggeld bij. Een beetje windmolenpark haalt zo al snel een rendement op eigen vermogen van 12%. Die subsidiefactuur dreigt fors op te lopen. Tegen 2018 moeten zeven windmolenparken operationeel zijn, samen goed voor een capaciteit zeven keer groter dan C-Power.

Wind zorgt voor winst, en die wordt voor de volle honderd procent door de samenleving betaald, via de lucratieve groenstroombesubsidies. Maar waarom zouden we die windwinsten sponsoren?

Waarom houden we die windmolenparken dan niet in handen van de samenleving?

Drie. Gevaarlijk fijn stof. Het mobiliteitsbeleid is een ramp voor de strijd tegen vervuiling en klimaatverandering.

België en propere lucht, dat ligt moeilijk. Ons land werd al doorverwezen naar het Europees Hof omwille van te hoge concentraties aan fijn stof en riskeert hetzelfde voor stikstofdioxide.

Door menselijke activiteit komen allerlei schadelijke stoffen in de atmosfeer terecht: zwaveldioxide, stikstof(di)oxygen, ammoniak, ozon, koolstof(di)oxygen en methaan. Ook fijn stof, zeer kleine partikels die in onze longen en onze bloedbaan binnendringen.

Dat zorgt voor long-, hart- en vaatziekten, voor kanker en problemen met het zenuwstelsel. Uit een MIRA-rapport komt fijn stof naar voor als de meest gezondheidsschadelijke milieufactor. In Vlaanderen zijn deze deeltjes verantwoordelijk voor drie kwart van de totale gezondheidsschade door milieuverontreiniging. "Sporten in Antwerpen is ongezond", luidt een van de campagnes van de actiegroep Ademloos tegen de Lange Wapperbrug en het BAM-tracé. In de Belgische steden wordt een kwart tot de helft van de bevolking blootgesteld aan te hoge concentraties fijn stof. Ook de concentratie van stikstofdioxide ligt boven de Europese standaard. Projecten als de verbreding van de Brusselse ring zijn niet van aard die emissies te verminderen.

Een groot deel van de uitstoot van fijn stof en chemische stoffen is afkomstig van de industrie en van de energieproductie. Het is nodig die uitstoot streng te reduceren, met de gezondheidsstandaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie als norm.

Ook verkeer en transport zorgen voor veel uitstoot, maar ook hier laat het beleid het afweten.

Brussel is wellicht de moeilijkst bereikbare stad ter wereld: een automobilist zou er gemiddeld 85 uren per jaar in de file zitten. De Vlaamse regering heeft zich vast gereden in het BAM-tracé voor de Antwerpse ring, maar blijft volharden in de boosheid.

Het aanleggen van meer baanvakken en meer autosnelwegen trekt op termijn alleen maar meer verkeer aan, een oplossing voor de files is het niet.

De regering bespaarde in verschillende begrotingsrondes fors op het spoorwegnet. De stiptheid van de NMBS zakte naar ongekende diepten, de Fyra werd een deba-

cle, de opsplitsing tussen het beheer van de infrastructuur (Infrabel) en dat van het rollend materieel (NMBS) bemoeilijkt de goede werking. Het vrachtvervoer bij de openbare spoormaatschappijen daalde in Europa de laatste jaren met 40 procent. 10 procent werd door het privé spoorvervoer overgenomen. Het overige 30 procent werd overgeheveld naar... het wegvervoer.

Ook bij De Lijn wordt bespaard.

Vier. Natuurbeleid: een teleurstellende balans.

Minister Joke Schauvliege had grote plannen voor het erkennen van grote gebieden tot VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk) en "verwevingsgebied", met een aangepast beheer gericht op natuurbehoud. De balans is teleurstellend. Aan het huidige tempo bereiken we het objectief van 125.000 ha VEN pas tegen 2074, terwijl de deadline in... 2015 ligt. En van de 150.000 tegen 2015 beloofde hectaren verwevingsgebied is amper 4000 ha gerealiseerd.

De "boswijzer" moet de oppervlakte bos monitoren. Volgens deze boswijzer kwam er sinds 2011 8000 ha bos bij in Vlaanderen. Maar dat ligt dan uitsluitend aan de boswijzer zelf: die telt ook bomen op rotondes en in tuinen mee als bos. BOSplus, de enige organisatie in Vlaanderen die zich inzet voor bosbehoud, beter bos en meer bos, schrijft dat er tussen 2009 en 2011 netto bos verdween.

Minister Schauvliege zou ook de "zonevreemde" bossen in kaart brengen en behoeden voor de kap. Maar verder dan de voorbereiding van een plan van aanpak kwam ze niet. Intussen werden waardevolle bossen zoals het Ferrarisbos in Wilrijk gekapt.

De visie van de PVDA+

Het klimaat verandert. Na 200 jaar industrialisering zijn er zoveel broeikasgassen in de atmosfeer gepompt dat de aarde opwarmt. De zeespiegel stijgt, stormen komen vaker voor. De ene kant van de aardbol kent meer overstromingen, de andere kant meer droogtes. België heeft als geïndustrialiseerd land een verantwoordelijkheid voor de klimaatverandering. Het is dan ook aan ons om onze emissies zo snel mogelijk af te bouwen, om een verdere opwarming zoveel mogelijk te vermijden.

Volgens het IPCC moeten geïndustrialiseerde landen als België tegen 2020 minstens 30%, maar beter nog 45% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. Alleen zo kunnen we de opwarming van de aarde tot 2°C beperken. Tegen 2050 moeten onze emissies 95% lager liggen dan in 1990.

De verbintenissen die België aanging, liggen daar ver onder. Onze regeringen blijven rekenen op individuele inspanningen en marktmechanismen en die brengen geen oplossing.

Wij geloven niet in groene fiscaliteit die mensen individueel verantwoordelijk stelt.

De groene taken en dure vuilniszakken zijn niet efficiënt. Groene fiscaliteit gaat er immers vanuit dat burgers individueel hun gedrag gaan veranderen omwille van de dure prijs. Maar als er geen goed openbaar vervoer is, moet je de auto wel blijven gebruiken. En als er geen algemeen publiek plan is voor isolatie, zal de huurder van een sociaal appartement veel energie blijven verbruiken voor de verwarming. De groene taken zijn ook asociaal, want iedereen, arm of rijk, betaalt evenveel en zo vergroot de sociale kloof. Het ecologische en sociale moeten samengaan. De groene revolutie zal sociaal zijn of ze zal niet zijn.

Het is moeilijk de uitstoot drastisch in te perken als beslissingen over productie en infrastructuur genomen worden door individuele bedrijven op zoek naar winst. Hoewel energiebesparingen op langere termijn ook voor de ondernemingen voordelig zijn, komen ze er dikwijls toch niet omdat de aandeelhouders rendement op korte termijn willen. We willen daarom de hefbomen voor een groene revolutie in handen van de samenleving leggen. Om een einde te stellen aan het uitputten van de planeet aarde is een ander economisch huishouden nodig.

De transitie van een economie op basis van fossiele en nucleaire energie naar een economie op basis van hernieuwbare energie moet zich op alle niveaus en terreinen doorzetten: de stroomproductie, het transport, de verwarming, de CO₂-uitstoot... Het zal een complex proces zijn, dat veel onderzoek en investeringen vraagt. Die transitie zal maar mogelijk zijn als ze de rug keert naar de marktmechanismen.

Onze samenleving kan een grondige make-over goed gebruiken. We hebben de technologieën. De transitie is mogelijk, en snel. Daar ligt de barrière niet. Wat we nodig hebben is een maatschappij waar internationale coördinatie en maatschappelijke planning vooropstaan, niet de kortetermijnwinst van internationale bedrijven. Waar basisbehoeften als gas en elektriciteit in gemeenschappelijke handen zijn. Waar we samen aan een duurzame toekomst kunnen bouwen, op maat van mens en milieu. Waar we het stuur van de samenleving zelf in handen nemen.

Om de doelstellingen van het IPCC te halen is een rigide klimaatplanning noodzakelijk, met duidelijke tussenijdse doelen en een duidelijk uitrustingssplan voor energieproductie, opslag en distributie. Met derdebetaalersregelingen voor isolatie en hernieuwbare energie, of rechtstreekse investeringen vanuit de overheid. We zetten prioritair in op duurzame energievoorziening, een comfortabel en goed uitgebouwd openbaar vervoer en de algemene isolatie van alle recente woningen.

Energie

Als we de opwarming van het klimaat willen tegenhouden moeten we onze energievoorziening snel en op grote schaal ombouwen. De kerncentrales moeten dicht, zoals voorzien in de wet op de kernuitstap. We moeten op grote schaal investeren in groene warmte en duurzame stroomproductie. Technologisch kan het perfect, zeker als we op Europese schaal samenwerken. Maar ook in eigen land zijn de mogelijkheden veel groter dan de schamele 7% groene energieproductie van vandaag. In een eerste fase zullen energieuinige gascentrales nodig zijn om het tekort aan groene stroom op te vangen, maar volgens het Planbureau is het technologisch mogelijk om tegen 2050 volledig over te schakelen op duurzame energie.

Er is één probleem. Die groene revolutie is maar mogelijk als we de energiemultinationals buiten spel zetten. We moeten zelf de bakens voor de toekomst uitzetten. Als we het overlaten aan de hoofdkwartieren van GDF Suez en co, wordt het niets. De energierevolutie die we nodig hebben, dwingt ons ver vooruit te denken, voorbij de waan van de winst. We moeten als samenleving weer greep krijgen op onze energievoorziening. We willen de hefbomen van de energietransitie in eigen handen krijgen.

We moeten durven dromen. We willen een openbare energiesector, in handen van de samenleving. We willen een vermaatschappelijking van de stroomvoorziening. Verwarming en verlichting zijn nutsvoorzieningen, geen commerciële koopwaar. We willen groene stroom en warmte onder democratische controle van de samenleving. Energie is te belangrijk om over te laten aan de winsthonger van private multinationals.

In plaats van de chaos van de vrije markt, stellen wij de logica van een geplande aanpak, doelgericht en democratisch. We moeten als samenleving zelf kunnen beslissen welke energiesector we morgen willen: duurzaam en democratisch. We willen zelf een stappenplan uittekenen voor de groene revolutie. We beginnen met een verbod op de import van steenkoolstroom. We vervangen kerncentrales zo snel mogelijk door openbare groene stroombedrijven. Gloednieuwe gascentrales die vandaag gesloten worden uit winstoverwegingen moeten verplicht open blijven, op straffe van nationalisering. We hebben de gascentrales nodig zolang we niet al onze elektriciteit duurzaam kunnen opwekken. In plaats van windmolenvelden, biomassacentrales en zonneplantages uit te besteden aan private multinationals investeren we als overheid zelf in openbare energiebedrijven, onder democratische controle, die groene energie produceren en goedkoop leveren aan de bevolking.

Om de opwarming van het klimaat tegen te gaan, en tegelijk iedereen toegang te geven tot een betaalbare en duurzame warmtevoorziening, moeten we onze verwarming, die vandaag hoofdzakelijk gebaseerd is op gas, vervangen door groene warmte. We stellen voor daar waar mogelijk stadsverwarmingsnetten aan

te leggen, in openbare handen. Daarmee wordt via een buizennetwerk restwarmte van bedrijven, of warmte uit de ondergrond, rechtstreeks tot bij de gezinnen thuis gebracht. Zo bouwen we aan een klimaatvriendelijke verwarming, besparen we veel geld op aardgas en stookolie en verbeteren we tegelijk de luchtkwaliteit in onze steden.

Transport

België is de draaischijf van Europa, maar daar gaan serieuze kosten mee gepaard. Transport is verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de broeikasgassen, maar ook voor NO₂, fijn stof en lawaaihinder. Files zorgen elke dag opnieuw voor een grote verspilling van tijd en geld. Actiegroepen hebben dat thema al aangekaart, van de Lange Wapperbrug in Antwerpen tot de verbreding van de Brusselse ring. Het beleid blijft zwaar inzetten op wegverkeer.

Wij zien de zaken anders: weg van de individualisering, voor collectieve oplossingen. Alleen zo kunnen we het mobiliteitsprobleem bij de wortel aanpakken. We willen zoveel mogelijk verkeer van de weg halen. Daarvoor zijn gemeenschappelijke oplossingen nodig, in plaats van het probleem te individualiseren.

Het goederenverkeer moet waar mogelijk worden overgebracht naar transport per spoor of langs de waterwegen. Een mogelijkheid daarvoor is het "begeleid gecombineerd transport" (waarover in onze voorstellen meer). Om ook het personenverkeer van de weg te halen is een omslag nodig in het openbaar vervoer. Hoewel de reizigersaantallen elk jaar toenemen, gaat er steeds minder geld naar de spoorwegen. Die besparingen moeten worden teruggedraaid, we hebben juist meer investeringen nodig. Publiek woon-werkverkeer is voor veel mensen niet mogelijk, er rijden zelfs geen bussen tussen Antwerpen en zijn haven. Op avonduren en in het weekend zijn de verbindingen schaars.

De voorstellen van de PVDA+

1. Power to the people. Energie in eigen handen.

Energie is te belangrijk om over te laten aan de vrije markt. Bij een groene revolutie is er geen plaats voor Electrabel & co. We willen de hefbomen van onze toekomst zelf in handen krijgen. We pleiten voor de vermaatschappelijking van de energiesector. In plaats van GDF Suez, RWE, EDF en ENI willen we een openbare energievoorziening, in handen van de samenleving en onder democratische controle. Alleen op die manier kunnen we de chaos van de vrije markt vervangen door de geplande uitbouw van een duurzaam energiesysteem.

2. Publieke energiebedrijven voor groene energie.

We willen de oprichting van openbare energiebedrijven. De overheid versluist nu het belastinggeld naar de energiereuzen. We willen dat de overheid zelf investeert in duurzame energieproductie en goedkope groene energie levert aan de bevolking.

Wie vandaag investeert in de duurzame energie van morgen moet een brede visie hebben. We pleiten voor een nationaal toekomstplan voor groene energie, en voor energiebedrijven voor groene stroom op nationaal niveau. Democratische controle is daarbij cruciaal. De raad van bestuur wordt niet politiek benoemd, maar verkozen door de consumenten, en ook milieuorganisaties en vakbonden zijn vertegenwoordigd. Burgers hebben spreekrecht en alle bestuursvergaderingen zijn openbaar en worden live uitgezonden op het internet.

Daarnaast kunnen ook stadsbedrijven voor groene energie een waardevolle bijdrage leveren, door lokaal op kleine schaal mee te bouwen aan het energiesysteem van morgen. We pleiten ook voor een Europees windmolenpark in de Noordzee, in openbare handen en onder controle van de samenleving.

Publieke energiebedrijven zijn geen utopie. Meer dan 60 Duitse steden hebben de voorbije jaren stroommultinationals die lokaal de plak zwaaiden, de deur gewezen en eigen stadsbedrijven opgericht. In München levert een stadsbedrijf betaalbare groene stroom aan 95 procent van de bevolking. De Duitse stadsbedrijven tonen in het klein dat het wel degelijk anders kan.

3. Voor het aanleggen van centrale stadsverwarmingsnetten.

Warmtenetwerken voor huisverwarming, sanitair water, serreverwarming en, omgekeerd, voor afkoeling zijn een gekende en doeltreffende technologie die ook Europa naar voor schuift. Die warmtenetwerken kunnen worden gevoed met restwarmte van de industrie, afvalverbranding of elektriciteitsproductie, maar er kan ook gewerkt worden met warmtepompen op elektriciteit van hernieuwbare bronnen.

Om rendabel te zijn, moet centrale stadsverwarming uiteraard op grote schaal en gemeenschappelijk georganiseerd zijn. Moderne warmtenetwerken kunnen tientallen kilometers bestrijken.

Warm water kan ook gemakkelijk over langere perioden in goed geïsoleerde tanks opgeslagen worden. Dan is het ook een vorm van opslag van hernieuwbare energie. Een dankbare oplossing voor overmatige piekproductie bij zonnig of winderig weer.

De goede voorbeelden komen ook hier uit het buitenland. In Denemarken wordt 62% van de huizen verwarmd via warmtenetwerken, in Polen 50%, in Zweden 42%. De Deense hoofdstad Kopenhagen (1,6 miljoen inwoners) is in de afgelopen jaren vrijwel volledig overschakeld op stadsverwarming. Meer dan 90% van de huishoudens is erop aangesloten.

4. Tegen de luchtvervuiling: een masterplan voor de ontwikkeling van openbaar vervoer.

We moeten een groot ontwikkelingsplan uitwerken voor het openbaar vervoer. Trein, metro, tram en bus moeten aantrekkelijker worden dan de auto, vooral in de steden.

Het openbaar vervoer moet ook veel regelmatiger rijden en comfortabler en goedkoper zijn. Toen Zweden de ticketprijs halveerde, verdubbelde het reizigersaantal. Gratis openbaar vervoer van de tram in het Franse Aubagne zorgde voor een stijging van het reizigersaantal met 170%.

Om de luchtvervuiling te bestrijden willen we werken in de richting van autovrije stadskernen. We kiezen ook resoluut voor meer ruimte voor de fiets. Stadskernen zijn te vaak nog een jungle waar met de fiets niet door te komen is. We moedigen het fietsen aan door aparte fietspaden, "fietsstrades" en de installatie van overdekte fietsenstallingen. Autovrije stadskernen moedigen het wandelen en het gebruik van fiets en openbaar vervoer aan.

Elektrische fietsen zijn een volwaardig alternatief vervoermiddel.

Ten slotte willen we niet alleen over onze vervoersmiddelen nadenken, maar ook over de infrastructuur. Stadskankers als de Antwerpse ring moeten snel worden overkapt. Zo creëren we nieuwe ruimte, houden we de schadelijke emissies uit de woonwijken en dijken we de lawaaihinder in.

5. Goederentransport over lange afstand: verplicht met het spoor of de boot.

We willen prioriteit geven aan het transport met het spoor of de boot, omdat het minder schadelijk is voor het milieu. En dus ijveren we voor publieke investeringen daar. Goederentransport over lange afstand moet verplicht met containers langs spoor- of waterwegen. Het transport over de weg is vandaag alleen maar "goedkoper" omdat de gemeenschap de kosten betaalt van de wegeaanleg en het wegenonderhoud, en van de milieukosten.

We kunnen die omslag maken indien we de markt niet langer laten beslissen over het transportbeleid.

"Begeleid gecombineerd transport" is een manier van goederentransport die al in verschillende landen wordt toegepast. De RoLa (*Rollende Landstrasse*) in Oostrijk en Duitsland, en de RA (*Rollende Autobahn*) in Zwitserland zijn op dat concept gebaseerd: vrachtwagens rijden gewoon de trein met aangepaste wagons op en worden zo via het spoor vervoerd. De chauffeurs nemen plaats in slaap- of zitwagens en rijden vanuit het eindstation verder met de vrachtwagen.

In een ander, meer ecologisch concept brengen de vrachtwagens containers naar een spoorwegpunt A. De containers worden op een spoorwegpunt B dan weer gerecupereerd.

Studies tonen aan dat de CO₂-emissies via het spoor 80 tot 93% lager liggen dan bij wegtransport, en uit-

stoot van fijn stof 61 tot 80% lager, met ook lagere emissies van NO₂ (-96%), SO₂ (-59%) en CO (-83%).

6. Isolatie van alle recente woningen met ondersteuning van de overheid.

Bij 7 op 10 van de Vlaamse woningen kunnen nog grote energiebesparingen worden gerealiseerd. Toch blijft het beleid enkel inzetten op premies en belastingvrijstellingen voor gezinnen die isolatiewerken uitvoeren. Die komen uiteraard vooral ten goede aan wie zich verbouwingswerken kan permitteren. Voor huurders zijn ze al helemaal nutteloos. In plaats van publieke middelen naar private eigenaars over te hevelen, hebben we een grootschalig isolatieplan nodig, met een derdebetalersregeling. Daarbij schiet de overheid de kosten voor de renovatie voor, geld dat later wordt terugbetaald via de besparing op de energiefactuur. Voor de oudste gebouwen, waar isolatie zo goed als niets opbrengt in termen van energiebesparing, willen we zoveel mogelijk andere vormen gebruiken voor de recuperatie van de verloren energie.

**Het wordt tijd dat de
multinational
MEER
BELASTINGEN
BETAALT
dan de
poetsrouw**

#GOLEFT4: DE RIJKDOM DURVEN ACTIVEREN

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

Vraag: "Crisis. Wie moet de rekening betalen?"

Antwoord van 46% van de ondervraagden: "De multinationals en grote banken. Zij betalen nu geen of nauwelijks belasting op hun winsten omdat de regering dat toelaat (bu. notionele interest)."

Meerdere recente peilingen geven aan dat 80% van de Belgen voorstander is van de invoering van een vermogensbelasting.

Vaststellingen

Eén. België is een fiscaal paradijs voor de rijken, een fiscale hel voor de werkende mensen.

Dat is het gevolg van een beleid dat op gang kwam in de jaren 1980, toen de Belgische regering zich liet mee-sleuren in de neoliberale golf van de Reagans en Thatchers. Dat beleid is sindsdien onophoudelijk uitgediept, ook vandaag nog. Aan de basis van de neoliberale hervormingen in de jaren 1980 lag het idee van het "geleidelijk overvloeien". De redenering was dat door de rijkdom te stimuleren en de rijksten fiscale cadeaus te geven, de stijging van die rijkdom geleidelijk ging doorsijpelen tot in de onderste lagen van de samenleving. Het leidde tot fiscale hervormingen waarbij de hoogste inkomen maar minder belasting betaalden. Grote vermogens zwelden aan en de staat liet belangrijke inkomsten aan zijn neus voorbij gaan.

Het gevolg is dat de maatschappij steeds minder inkomsten haalt bij de sterkste schouders. De regering gaf die politiek op geen enkel moment een andere wending.

In 2011 kreeg de overheid 182 miljard euro inkomsten:

- 23 procent via de personenbelasting,
- 22 procent via taksen op consumptie,
- 30 procent via sociale bijdragen op arbeid.

Ongeveer drievierde van de overheidsinkomsten wordt gespijsd door de loontrekkenden.

Slechts 6 procent van de inkomsten komt van de vennootschapsbelastingen en dat is een historisch diepterecord. Deze regering bracht daar fundamenteel geen enkele wijziging in.

Twee. Voor de grote multinationals blijft het tarief dalen, richting nulpunt. Het belastingtarief voor de vennootschappen is een uitstekende barometer voor dit neoliberale fiscale beleid. Terwijl vanaf 1980 het aan-

deel van de winsten in het nationaal inkomen constant bleef stijgen (ten nadele van het aandeel van de lonen), volgde de belastingheffing op deze winsten een omgekeerde curve. Ze daalde geleidelijk van 48% naar 45%, 43%, 41%, 40% tot vandaag 34%. En dat is het "officiële", nominale tarief. Het reële tarief ligt nog ongeveer twintig punten lager. De grootste ondernemingen betalen gemiddeld nauwelijks zo'n 6% belastingen. En veel grote ondernemingen betalen helemaal geen belastingen.

Het fiscale regime van de coördinatiecentra is er gekomen in 1982. Het kwam er via de volmachten van de vreselijke regering Martens-Gol, als cadeau aan de multinationals. De Europese Unie veroordeelde het systeem. Een liberaal-socialistische regering heeft het in 2005 vervangen door een monster dat nog veel schrikwekkender is voor de overheidsfinanciën: de notionele interesses. Het staat vast dat deze maatregel geen enkele nieuwe job in de privésector opleverde. Maar de kosten voor de begroting vertegenwoordigen wel tienduizenden banen bij de overheid. Alhoewel de notionele interesses algemeen in diskrediet zijn geraakt – zelfs de verwekkers ervan durven ze niet meer openlijk verdedigen – liet de regering-Di Rupo ze bestaan, tegen alles in, en in weervil van alle besparingen. Ze heeft er alleen een aantal symbolische beperkingen aan gesteld: ze heeft de notionele interestafrek teruggebracht tot 3%, maar het tarief voor de obligaties op tien jaar, dat als referentie dient voor de notionele interesses, ligt vandaag veel lager.

Drie. Gelieve de rijken die hun geld oppotten, niet te storen. Hoe meer de belasting op de ondernemingswinsten afneemt, hoe sneller de winsten stijgen. Aan de andere kant is het duidelijk dat werknemers

met een baan en de mensen die van een uitkering leven, opdraaien voor het leeuwendeel van de besparingen. Wat hieruit volgt is een concentratie van rijkdom in handen van een handjevol grote fortuin... waar de regering geen belasting op wil innen. In de plaats van een echte vermogensbelasting, vond de regering-Di Rupo een – bijzonder slecht verzorgde – bijdrage uit van 4% op het inkomen uit vermogen van meer dan 20.000 euro. Maar die heeft slechts een jaar gewerkt (of liever niet gewerkt) om daarna alweer afgeschaft te worden en vervangen door een roerende voorheffing van 25% voor iedereen, rijk en minder rijk. Ze zitten er vandaag nog om te lachen in de salons van de patronale kringen.

Vier. Personenbelasting: de breedste schouders moeten minder dragen. Ja, in België worden de grote bedrijven zeer weinig belast en de grote fortuin helemaal niet, terwijl de werkende mensen van hun kant zeer zwaar belast worden. Zelfs de progressiviteit van de inkomstenbelasting voor particulieren werd onderuitgehaald. In België worden de belastingen berekend per inkomensschijf. Op de eerste schijf van je inkomen betaal je helemaal niets. Vervolgens klimt de belastingvoet omhoog naarmate je in een hogere schijf terechtkomt. In 1988 gingen deze belastingschijven van 10% tot 68% voor de hoogste inkomens. Een redelijk brede waaier dus. Maar in 25 jaar tijd is dat verschil in aanslagvoeten almaar kleiner geworden. Je begint nu aan 25% en stijgt nooit uit boven 50%. Op een lager inkomen ga je dus veel sneller al belasting betalen. En op een hoog inkomen betaal je veel minder. Dat is de fiscale hervorming van Didier Reynders die de belastingschalen van 52,5% en 55% voor de hoogste inkomens heeft afgeschaft. En ook PS/sp.a en Ecolo/Groen stemden voor die fiscale hervorming.

Om de besparingen te laten slikken, trok de regering-Di Rupo de roerende voorheffing (de belasting op interessen en dividenden) op tot 25% en verkondigde daarbij dat ze nu ook het kapitaal deed betalen. Maar een aanslagvoet invoeren van 25% voor iedereen is het omgekeerde van een herstel van de progressieve belastingschalen, vooral als je weet dat miljardair Albert Frère en konsoorten al hun vermogen in hun holding kunnen concentreren zonder ook één cent voorheffing te moeten betalen.

Bovendien geeft de regering de kruimels die ze met de ene hand van “het kapitaal” zou genomen hebben (en dan gaan we er even van uit dat het echt om het grootkapitaal zou gaan), met de andere hand weer terug, via de maatregelen ter bevordering van de “competitiviteit”, de term waarmee werkgevers de exploitatie van de werknemers betalen.

Vijf. Indirecte belastingen: stijging over de hele lijn (of toch bijna). Van alle belastingen en taksen in ons belastingstelsel geldt alleen voor een deel van de personenbelasting en voor de erfenisrechten een progressieve schaal. Verder is er niets dat nog beantwoordt aan het principe van de progressiviteit, dat

fiscale rechtvaardigheid verzekert doordat een hoger inkomen leidt tot een grotere aanslagvoet.

De btw bijvoorbeeld is proportioneel en treft iedereen, voor het merendeel aan hetzelfde tarief van 21% (en dat misschien nog niet eens, want de rijksten verbruiken niet heel hun inkomen en zijn dus relatief minder onderworpen aan de btw). Alle taksen en heffingen aan een vast bedrag zijn regressief in plaats van progressief. Het zijn net die taksen op de consumptie die de regering direct of indirect heeft verhoogd.

Sommigen gaan er prat op dat ze verhinderd hebben dat er een algemene btw-verhoging kwam, dat er alleen een aanslagvoet kwam voor de kosten van de notaris, de deurwaarder, de advocaat... wat neerkomt op een tariefverhoging.

De federale en de gewestelijke politiek hebben geleid tot een onderfinanciering van de gemeenten. Daardoor zijn die verplicht de (onrechtvaardige) taksen en heffingen te verhogen.

Enig lichtpuntje: de daling van de btw naar 6% voor elektriciteit, onder druk van de petitie met 220.000 handtekeningen van de PVDA+. Met twee kritische noten: de maatregel wordt beperkt in de tijd en komt niet ten laste van de multinationals uit de sector, met het gevaar dat op een of andere manier toch weer de belastingplichtigen ervoor opdraaien.

Zes. De belastingaftrek van de ene is niet de belastingaftrek van de andere. In de loop der jaren hebben de regeringen allerlei achterpoortjes in de wet ingebouwd. Grote achterpoorten zelfs, aftrekposten waarmee multinationals hun winsten kunstmatig kunnen aftrekken om minder belastingen te betalen.

De studiedienst van de PVDA+ publiceerde eind 2013 zijn recentste top 1000 van de bedrijven die het meeste winst maken in België. Deze duizend ondernemingen realiseerden een gezamenlijke winst van in totaal 50 miljard euro, waarop ze gezamenlijk 3,1 miljard belastingen betaalden of een aanslagvoet van nauwelijks 6,17%. Dankzij allerlei belastingverlagingen zoals het niet belasten van de meerwaarde op aandelen, de notionele interessen en het definitief belast inkomen, moesten die ondernemingen 13,8 miljard euro belastingen niet betalen. En zo gaat het elk jaar opnieuw.

Sommige mensen in de regering zeggen dat het te moeilijk is om die financiële achterpoorten af te sluiten. Maar dat is een non-argument. Want voor andere categorieën van de bevolking maakte de regering-Di Rupo de aftrekposten wel moeilijker. Zo zal je minder kunnen aftrekken voor kinderopvang. Voor een gemiddeld gezin scheelt dat 84 euro per jaar.

Ook de aftrek voor pensioensparen wordt moeilijker. Voor een gezin met twee bejaarden maakt dat jaarlijks 140 euro verschil.

En tot slot wordt ook de aftrek voor dakisolatie moeilijker. En dat kan oplopen tot 301 euro per jaar.

Deze regering heeft dus wel aftrekposten veranderd. Alleen niet het de verkeerde.

BELASTINGEN

Kerncijfers

- **Verdeling van de vermogens:** het rijkste 1% van de bevolking bezit evenveel als de 60% minst rijken.
- **Venootschapsbelasting:** de top 1000 van de bedrijven met de grootste winsten betaalt 4 à 6% belasting, naargelang het jaar).
- Een greep uit de **fiscale en andere cadeaus** aan het kapitaal:
 1. Notionele interessen: 6,2 miljard (2011)
 2. Vrijstelling meerwaarde op aandelen: 3,1 miljard (2010)
 3. Definitief belaste inkomens: 6,0 miljard (2010)
 4. Het inpalmen van bedrijfsvoordeelingen door de patroons: 2,3 miljard (2011)
 5. Het inpalmen van sociale bijdragen door de patroons: 7,1 miljard (2011)
- **Verdeling van de staatsinkomsten** (182 miljard euro in 2011):
 1. Betaald door de werknemers: personenbelasting (23%) + sociale bijdragen (30%) + taksen op consumptie (22%) = 75%.
 2. Niet fiscale inkomsten: 12%. Door wie betaald? Als de regering privatiseert, wordt het privékapitaal rijker en worden de werknemers armer.
 3. Roerende & onroerende voorheffing + successie- & registratierechten: 8%. De werknemers betalen het grootste deel van deze heffingen.
 4. Bedrijfsbelasting: 6%.

Het is dus tijd alles in perspectief te zetten. Want het gaat om veel geld dat de overheid jaarlijks misloopt door haar fiscale cadeaupolitiek.

De visie van de PVDA+

Terwijl de verarming van een groot deel van de bevolking toeneemt, neemt ook de verrijking van de grootste fortuin toe. De ongelijkheid groeit. Vorig jaar kwamen er 5.700 miljonairs bij in ons land, 8% meer dan het jaar ervoor en dat terwijl de economie kromp met 0,3%. Er is in deze samenleving écht een groep die er beter van wordt. Dat is dertig jaar geleden al begonnen. Al 30 jaar zien we een dubbel effect.

Allereerst op het niveau van het bruto-inkomen, nog voor de staat zelfs belasting int.

Hier ging het aandeel van de kapitaalbezitters onophoudelijk naar omhoog ten nadele van dat van de werkende mensen, de mensen met een uitkering, de kleine zelfstandigen.

Het regeringsbeleid heeft deze evolutie bevorderd door maatregelen die het relatieve aandeel van de lonen verminderden: de besparingsmaatregelen, de wetten op de competitiviteit, de indexmanipulaties, de activering van werkzoekenden, de wetgeving voor meer flexibiliteit en voor statuten, de liberalisering en privatisering van sectoren die in privéhanden kwamen met verlies van sociale verworvenheden en loonvoorraarden enzovoort.

Vervolgens is er wat de staat heeft gedaan met de fiscaliteit.

Normaal zou die fiscaliteit de rijkdom beter moeten verdelen. Maar de opeenvolgende regeringen hebben integendeel steeds meer fiscale en andere cadeaus aan het patronaat gegeven en het belangrijkste deel van de fiscale lasten op de schouders gelegd van de werkende mensen. Die hebben al enorm veel verloren op het niveau van hun bruto-inkomen en het verlies is nog groter op het niveau van het beschikbare netto-inkomen.

Daar komt bij dat het deel van de koek voor de werkende mensen ook voor 2008 al aanzienlijk kleiner was geworden, omdat zij het grootste deel van de inspanningen hebben opgebracht voor het terugbetalen van de overheidsschuld. De financiële crisis van 2008 heeft al die pijnlijke sociale inspanningen tot niets herleid. De staat heeft zich immers opnieuw in de schulden gestoken om de verantwoordelijken voor deze crisis ter hulp te schieten: de banken.

We moeten weg uit dit doodlopende straatje. Op deze twee fronten moeten we de logica omkeren. Enerzijds het brutoloon van de werknemers en de sociale uitkeuringen verhogen. Anderzijds de fiscaliteit fundamenteel wijzigen zodat die werkelijk een instrument wordt voor fiscale rechtvaardigheid, in plaats van een werktuig voor herverdeling... ten dienste van de winsten. Onze visie op fiscaliteit is dat de breedste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Dit vraagstuk van de fiscaliteit is niet alleen een ideologische discussie, maar is ook concreet en reëel. Wat we niet gaan zoeken bij de enen, moeten we gaan zoeken bij de anderen.

Als de regering beslist de fiscaliteit voor de bedrijven te verlichten, gaat dat ten koste van werknemers, kleine zelfstandigen en werklozen. Als de 1000 grootste winstgevende ondernemingen bijna 14 miljard euro krijgen aan belastingafrek, wil dat zeggen dat men de kosten voor de vergrijzing niet wil betalen. Tot 2030 kost het ons minder dan 700 miljoen euro per jaar om de vergrijzing te betalen. Dat is veel geld, en daar is heel veel om te doen. Toch mag dat cijfer wel eens afgezet worden tegen de fiscale cadeaupolitiek van de regering, want die kost ons jaarlijks 20 keer zoveel.

Kortom, we moeten de rijkdom activeren. Dat wil zeggen de tendens die we nu al dertig jaar ondergaan omkeren: de rijkdom teruggeven aan wie die produceren, de werknemers. Sociaal is dat dringend, maar ook

economisch is het noodzakelijk. Werknemers zorgen voor de consumptie, niet de allang verzadigde multi-miljonairs. Als we die steeds rijker laten maken, zijn we nog lang niet uit de crisis.

We pleiten voor een zeer eenvoudige fiscale revolutie: we vinden dat zij, de multinationals en de miljonairs, ook het recht hebben belasting te betalen op hun vermogen en op hun winsten.

Vandaar dat we campagne voeren voor de afschaffing van de notionele interessen en voor de miljonairstaks. Die miljonairstaks treft slechts 88.000 gezinnen in ons land, maar zou jaarlijks wel 8 miljard euro opleveren. We vinden het een gemiste kans dat de regering daar niet op is ingegaan.

7. Het aandeel van de indirecte belastingen verminderen, te beginnen met **een daling van de btw** op energie (6% in plaats van 21%).

8. De belastingschalen voor het inkomen van natuurlijke personen herzien om **de progressiviteit van deze schalen sterk te verhogen**, met minder hoge tarieven voor de lage en middelgrote inkomens.

De voorstellen van de PVDA+

1. Afschaffing van de notionele interessen, afschaffing van de vrijstelling voor de meerwaarden op aandelen. Opbrengst = minstens 2 miljard.

2. Invoering van een miljonairstaks (op de vermogens boven 1,5 miljoen euro). Een taks van 1% op de grote fortuinen van meer dan een miljoen euro, van 2% op de fortuinen van meer dan 2 miljoen euro en van 3% op de fortuinen boven 3 miljoen euro. Deze miljonairstaks slaat maar op een klein gedeelte van de bevolking, hij treft slechts de 3% rijksten. Opbrengst = 8 miljard euro.

3. Een speciale taks invoeren op de winsten van de banken. Opbrengst = 1 miljard euro

4. De grote fiscale fraude bestrijden met een aantal echte maatregelen. Opbrengst = minstens 3 miljard euro. Maatregelen:

- effectief opheffen van het bankgeheim,
- aanleggen van een vermogenskادaster,
- verhogen (in plaats van verminderen) van het aantal werknemers bij de FOD Financiën en bij de gerechtelijke instanties die strijd voeren tegen de financiële criminaliteit,
- een einde stellen aan de herhaalde maatregelen voor fiscale amnestie.

5. De afkoopwet afschaffen waar de grote fraudeurs van profiteren.

6. Alle inkomsten samenvoegen, beroepsinkomsten en financiële en onroerende inkomsten, en deze onderwerpen aan progressieve belastingschalen.

**STRAF
DE GROTE
VALSSP&CL&RS**

**niet de kleine
speeluogels**

#GOLEFT5: KLASSENJUSTITIE? NEE, BEDANKT

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

8% zet justitie in zijn persoonlijke top 3 van problemen die we eerst moeten aanpakken.

Vaststellingen

Een. Justitie is nog dichter bij de rijksten gaan staan en heeft zich nog verder verwijderd van de gewone burger.

“De burger wordt te vaak geconfronteerd met een rechterlijke macht die hij niet begrijpt en die onbereikbaar lijkt. Het is noodzakelijk het gerecht met alle burgers te verzoenen.” Dat konden we lezen in de regeringsverklaring van de regering-Di Rupo. Er zou werk gemaakt worden van een toegankelijke en snelle justitie.

De regering heeft inderdaad alles in het werk gesteld om het gerecht met een deel van de burgers te verzoenen: te weten de grote fraudeurs. Ze biedt hen een minnelijke schikking (afkoopsom) aan.

Maar tegelijk is voor de gewone mensen de toegankelijkheid tot het gerecht er sterk op achteruit gegaan. Justitie wordt duurder en de rechtspraak staat verder af van de burger.

Intussen worden burgers getrakteerd op GAS-boetes, nu ook voor jongeren vanaf 14 jaar.

Fluwelen handschoenen voor de grote fraudeurs, bokshandschoenen tegen het gewone volk, dat is de regeringsbalans op het vlak van justitie.

Twee. De afkoopwet, de wet van en voor de grote fraudeurs.

In 2011 veranderde de regering-Leterme, die toen een regering van lopende zaken was, de afkoopwet. Sindsdien kunnen grote fiscale en financiële fraudeurs hun proces afkopen. Zij hebben er veel geld voor over om te zorgen dat er geen proces komt. Minister Turtelboom breidde de mogelijkheid tot het afkopen van een minnelijke schikking in mei 2012 nog uit via een rondzendbrief. Het parket (de uitvoerende macht) beslist of een zaak mag worden afgekocht. De rechter (de rechterlijke macht) mag alleen nog nakijken of de vormelijke regels werden gerespecteerd. Het parket, dat als orgaan van de uitvoerende macht meer aan de belangen van de bedrijven denkt, zal eerder gemakkelijk een minnelijke schikking voorstellen of ingaan op een voorstel

van zo’n bedrijf. Grote bedrijven betalen veel geld aan advocaten en adviseurs om bij de onderhandelingen de boetes naar beneden te krijgen. Sprekende voorbeelden zijn: Dominiek De Clerck, Massive, AXA in het Sabenaproces, Omega Diamond, de steenrijke Didier Dewitte, de familie De Wilde, Chodiev, Bois sauvage.

Het resultaat is duidelijk: de nieuwe wet op de minnelijke schikking in strafzaken wordt gebruikt door grote fraudeurs om hun straffeloosheid af te kopen. Geen proces, geen veroordeling en geen strafblad. Ze ontsnappen aan hun straf door een fractie te betalen van wat ze normaal aan achterstallige belastingen en boetes zouden moeten betalen. Dankzij de afkoopwet kon Omega Diamonds zo, via een deal met het gerecht, alle rechtsvervolging afkopen. Onderzoek had uitgewezen dat Omega Diamonds meer dan 2 miljard euro winst uit Angola en Congo verborgen hield voor de fiscus via fraudecircuits in Genève en Dubai. Omega Diamonds kwam er dankzij de afkoopwet met 160 miljoen aan de fiscus vanaf. Niemand van de verdachten zou vervolgd worden wegens financiële fraude.

Het resultaat is dat wie een appel stelt uit de etalage wordt opgepakt, terwijl wie miljarden stelt, een uitnodiging krijgt om een kopje koffie te komen drinken met de procureur-generaal om onder beschaafde mensen te discuteren over het bedrag dat hij moet betalen om een strafblad te vermijden.

Zo krijgen witteboordencriminelen een duwtje in de rug: fraudeur en als u gepakt wordt, treffen we een minnelijke schikking en daarvoor gebruikt u een deel van het geld dat u verdient heeft.

De voorzitter van de Vlaamse Liga voor Mensenrechten had het over “een aanfluiting van het gelijkheidsbeginsel”. En verder: “Is het niet cynisch dat de minister van Justitie al verklaard heeft dat het geld van de schikkingen gebruikt kan worden voor de bouw van nieuwe gevangenissen? De gevangenissen waar dan de arme burgers terechtkomen.”

De regering verdedigt de wet op de minnelijke schikking met het argument dat die grote fraudeurs anders toch aan een proces ontsnappen en dat men nu tenminste geld recupereert. Dat is de wereld op zijn kop: in plaats van een prioriteit te maken van de vervolging van de grote fraude en daar geld en middelen in te steken, legt men zich er al op voorhand bij neer. Om kleine garnalen te vervolgen, worden kosten noch moeite gespaard.

Drie. GAS: een sheriff-justitie.

De nieuwe wet op de Gemeentelijke Administratieve Sancties (GAS-boetes) werd goedgekeurd in mei 2013. In hun gemeentereglement beslissen gemeenten naar eigen goeddunken en willekeur welke gedragingen ("overlast") ze zullen beboeten. Iemand die een dergelijk feit begaat, moet zich verantwoorden en een boete betalen aan de gemeente. De regering-Di Rupo heeft dat inefficiënte, absurde en arbitraire systeem met de nieuwe wet uitgebreid tot kinderen van 14 jaar en het bedrag van de boetes verhoogd.

In het voorjaar van 2013 verzamelde de Vlaamse jeugdraad 213 organisaties uit het middenveld uit de drie gewesten van het land, goed voor miljoenen leden. Ze vroegen met aandrang aan de leden van de Kamer om het wetsvoorstel rond de nieuwe wet op de GAS-boetes niet goed te keuren. Met dat krachtige signaal hoopte het verenigde middenveld de volksvertegenwoordigers tot dialoog te bewegen en tot rede te kunnen brengen. Helaas, op 30 mei 2013 viel het verdict. De regeringspartijen stemden allemaal voor een strenge wetgeving, met de steun van de N-VA. Een forse ruk naar meer onbegrip en naar minder tolerantie.

Want "overlast" is heel breed natuurlijk. Wie met sneeuwballen of confetti gooit, op de verkeerde dag een vuilniszak buiten zet, of een broodje eet op de openbare weg, riskeert een boete. Deze absurditeiten zijn geen uitwassen, ze zitten in het GAS-systeem ingebakken.

Het is een "sheriff-justitie", schreef de Franstalige Liga voor Mensenrechten: lokale besturen kunnen vrij beslissen wat hen wel of niet uitkomt in termen van gedrag. Wat "storend" is of wat "overlast" is, zal afhangen van volkomen arbitraire oordelen en criteria. Op deze willekeur staat geen rem. We riskeren situaties zoals in bepaalde Amerikaanse streken waar de sheriff op eigen houtje en naargelang zijn humeur heavy metal, reggae, of de verkoop van condooms kan verbieden. Wie een GAS-boete wil betwisten, moet zelf naar de politierechtbank stappen en hiervoor de kosten dragen. Zelfs de hoogste parketmagistraten van het land vinden de GAS-wet een inbreuk op de scheiding der machten en de toepassing op jongeren meer dan bedenkelijk.

Waarom voortdurend alles willen regelen en verbieden en het vermanende vingertje omhoogsteken, zelfs voor zaken die absoluut geen hinder veroorzaken? Waarom zo'n gebrek aan verdraagzaamheid? Waarom ervoor opteren altijd maar te criminaliseren?

En dan gebeurt dit: een kunsthuis voor jongeren in Antwerpen kreeg een GAS-boete omdat het... flyers uitdeelde tegen de absurditeit en willekeur van GAS-boetes.

GAS-boetes worden uitgedeeld om allerlei kritische stemmen de mond te snoeren. 145 mensen die in oktober 2012 protesteerden tegen het "Banket van de rijken" in Brussel, werden bedreigd met een GAS-boete. Betogers tegen de firma Monsanto in de zomer van 2013 in Antwerpen ook. Daarom verzetten ook de vakbonden zich tegen deze wet: ze zijn bang dat de GAS-boetes gebruikt worden tegen stakingspicketten en tegen acties van de werknemers.

Daarbovenop zijn GAS-boetes ook asociaal. Deftige kringen moeten niet vrezen voor een GAS-boete, "hangjongeren" in volksbuurten wel. Boetes uitdelen lost de problemen in de wijken niet op. De bedoeling is de mensen in het gareel te pesten. Niemand stelt nog de vraag waarom die vuilnisbak al op straat staat of waarom jongeren op straat slenteren en stommiteiten uithalen. Men wil mensen in de pas doen lopen, niet door problemen op te lossen, maar door te bestraffen. Zo komt het dat een jonge vrouw die een kersenpit op de grond spuwt in de Nieuwstraat, een boete krijgt, terwijl Maurice Lippens, die met Fortis het hele land bijna failliet liet gaan, ongemoeid blijft rondlopen.

Achter de GAS-rage schuilt een conservatieve ideologie die alles wat als asociaal gedrag wordt beschouwd in een criminale sfeer plaatst. Vroeger werd ingezet op sociale diensten: jeugdhuizen, toegankelijke sport en cultuur, begeleiding op school, buurtdiensten zoals postkantoren... Die zorgden voor omkadering. Preventie was het uitgangspunt.

Vandaag worden bemiddelingsdiensten afgeschaft, justitieassistenten ontslagen, het sociale weefsel afgebouwd. Het accent is verplaatst van preventie naar repressie. Dat zie je elke dag: stadswachten worden niet meer ingezet om oude mensen op de tram of bus te helpen, maar om jongeren te beboeten; mannen van de vuilnisdienst worden ontslagen en dan ingezet als GAS-ambtenaren om op de loer te gaan liggen om iemand te betrappen. De onderliggende problemen blijven onopgelost. Sociale en collectieve problemen vragen sociale en collectieve oplossingen.

Dus nooit een boete? Als investeren in sociale en collectieve oplossingen bij sommigen niets uithaalt, kan een boete worden opgelegd. Maar dan een boete door een rechtbank die het recht van verdediging respecteert, en niet door een gemeente die rechter en partij is.

Vier. De toegang tot de rechtspraak is duurder geworden

Artikel 23 van de Belgische Grondwet garandeert het recht op juridische bijstand. De regering heeft maatregelen genomen die dat grondrecht ondermijnen:

- In juli 2013 besliste de regering de honoraria van advocaten te onderwerpen aan een btw, en wel aan het tarief van 21%. Daardoor gaan de erezalen en kosten

van advocaten voor particulieren natuurlijk met 21% omhoog. (Ondernemers kunnen die btw aftrekken.) Dat is een grote stap naar een justitie met twee snelheden. Voortaan wordt het advies van een advocaat net zo belast als kaviaar of een handtas van Delvaux. De kosten voor de deurwaarder en de notaris gingen eind 2012 ook al met 21% omhoog door de invoering van de btw.

– De regering was ook van plan de griffierechten – dat is je bijdrage in de kosten van de rechtszaak die je aanspant – te verhogen. Voorlopig gaat dat plan nog niet door.

– In België kunnen alleen mensen met een heel laag inkomen een beroep doen op een gratis advocaat, een pro-Deoadvocaat die dan wordt betaald door een overheidsfonds. De inkomensgrenzen daarvoor zijn zo laag dat iemand met een gewone baan is uitgesloten. Maar minister Turtelboom valt dat heel beperkte systeem toch aan. Het plan-Turtelboom wil een “remgeld” invoeren: als je zelf naar de rechter stapt, zul je een deel van de kosten zelf moeten betalen. Dat zou het einde betekenen van de gratis rechtsbijstand in België.

Het plan wil ook de procedure omdraaien: wil je gebruikmaken van de rechtsbijstand, dan zal je eerst alle bewijzen moeten voorleggen dat je aan de criteria ervoor beantwoordt. Nu vertrekt het pro-Deosysteem van een (juridisch) vermoeden: men neemt het aan en heeft vertrouwen in de mensen. Als het plan van de minister erdoor komt, is ook dat gedaan. Met het risico dat sommigen helemaal niet meer naar de rechtbank kunnen stappen omdat ze er niet in slagen te bewijzen dat ze aan de criteria voldoen.

Door het verzet van sociale organisaties werd het plan-Turtelboom voorlopig afgeslagen (tot na de verkiezingen).

Samengevat: vanaf 1 januari 2014 stijgt de kost van justitie met 21%. Als de andere plannen erdoor komen, gaan we naar een prijsstijging voor justitie van 30 à 40%.

Vijf. Een rechtspraak die verderaf staat van de mensen, bestuurd met een neoliberale oriëntatie.

In juli 2013 heeft de regering ook beslist het gerechtelijke landschap, dat is de verdeling van de rechtbanken over het grondgebied, te “hertekenen”. Het aantal gerechtelijke arrondissementen wordt teruggebracht van 27 naar 12. De hertekening wil de mobiliteit van de magistraten verhogen, één enkele structuur creëren voor het beheer van de rechtbanken en (op termijn) de budgetten en het personeel van justitie decentraliseren. Volgens minister Turtelboom zal dat het beheer en de efficiëntie verbeteren. Dan kan men de gerechtelijke achterstand inlopen, de dienstverlening verbeteren en de rechtspraak dichter bij de burger brengen.

Maar centraliseren zoals voorzien in de plannen van Turtelboom gaat er vroeg of laat toe leiden dat je algaauw 20 km moet afleggen om voor de rechter te verschijnen. Voor het oplossen van zaken in verband

met familierecht, kleine criminaliteit of huurcontracten moeten mensen dichter bij huis terechtkunnen. Zoniet installeert de regering objectief een bijkomende drempel. In plaats van een rechtspraak dicht bij de mensen worden de rechtbanken geografisch geconcentreerd en op die manier van de mensen verwijderd.

In naam van rationalisering en professionalisering krijgen de rechtbanken ook een aantal nieuwe managementregels opgelegd, waarbij alleen nog het aantal behandelde zaken van tel is, ten nadele van de kwaliteit. Waar is dat goed voor? Het is pure besparingspolitiek. Het gevaar bestaat dat een onderzoeksrechter in de toekomst bij zijn korpsoverste zal moeten gaan bedelen om budgetten voor een onderzoek. Zo dreigen lange, moeilijke onderzoeken zoals die naar de georganiseerde grote fraude in de onderste la te belanden. Zo'n justitiebeleid heeft een neoliberale oriëntatie: het laat de “gebruikers” betalen voor de justitie volgens de “wetten van de markt” en het laat de rechtspraak, die toch ten dienste zou moeten staan van de bevolking, functioneren als een privébedrijf. Op 13 december 2013 legde het personeel bij justitie het werk neer uit protest tegen de onderbezetting en de neoliberale evolutie.

De visie van de PVDA+

Sinds de oprichting van België kent justitie een rechtspraak met twee snelheden: duur, niet bij machte om de belangen van gewone burgers te beschermen, maar altijd klaar om die van het establishment te verdedigen. Justitie is over het algemeen ook een ivoren toren, een wereld apart die niet toegankelijk is voor een gewone burger.

Dat heeft geleid tot een uitgesproken klassenjustitie en zo voelen de Belgen het ook aan. Bovendien is de werking van de gerechtelijke machine heel inefficiënt. De regering-Di Rupo heeft niets gedaan om de problemen op te lossen, integendeel.

Het is hoog tijd voor een progressieve hervorming van justitie. Links moet zich daarover buigen en het monopolie van rechts op dit terrein breken. Links moet een alternatieve manier van functioneren voorstellen voor wat we vandaag kennen.

Dat alternatief heeft vier pijlers:

- een goedkope rechtspraak waar iedereen bij terechtkan, in plaats van de elitaire justitie die steeds duurder wordt;
- een justitie die gericht is op goedmaken en herstellen in plaats van op repressie, die vaak bewezen heeft ondoeltreffend te zijn;

JUSTITIE

- een justitie dichter bij de mensen, in de plaats van de ivoren toren;
- een participatieve justitie die de burgers rechtstreeks betreft in de werking van het gerecht, als alternatief voor de huidige technocratisering, de zogenaamde “professionalisering”.

Die democratische hervorming is mogelijk en noodzakelijk. Natuurlijk, een maatschappij als de onze legt daar limieten op, net zoals op andere rechten: het recht op werk, op sociale zekerheid, op een gezond milieu enzovoort. Nu geldt het primaat van het recht van multinationals en banken om met het volk te doen wat ze willen. Zolang dat niet ongedaan gemaakt wordt en het recht fundamenteel onrechtvaardig blijft, zal het gerechtelijk apparaat, waarvan de rol is de wet toe te passen, zelf ook fundamenteel onrechtvaardig blijven.

Maar we zijn absoluut niet veroordeeld om de huidige situatie zomaar passief te ondergaan. Een hervorming die wordt geïnspireerd door de vier pijlers hierboven, zal leiden tot een rechtvaardiger justitie die tegelijk ook efficiënter zal zijn.

De voorstellen van de PVDA+

1. Een justitie die grote fraudeurs durft vervolgen, er een prioriteit van maakt en de middelen ervoor krijgt. We eisen de onmiddellijke afschaffing van de afkoopwet voor grote fiscale en financiële fraude. We willen dat de vervolging van grote fiscale en financiële fraudeurs prioriteit krijgt.

2. Afschaffing van de GAS-wet. Meer middelen voor mensen, en jongeren in het bijzonder, om zich te ontspannen, te ontplooien, kortom jong te zijn
Investeren in collectieve en sociale voorzieningen om problemen bij de wortel aan te pakken.
Problemen tussen burgers moeten zoveel mogelijk onderling opgelost worden, en door tussenkomst van mensen en organisaties in de wijken, pas in laatste instantie door een rechtbank die dicht bij de mensen staat en waaraan ze ook kunnen deelnemen.

3. Een justitie die toegankelijk is.

- Afschaffing van alle kosten en andere barrières.
- Afschaffing van de btw op advocaten, intrekking van het voorstel om de griffierechten te verdubbelen.
- Hogere inkomensgrenzen om recht te hebben op een pro-Deoadvocaat. Herfinanciering van het pro-Deosysteem.
- De juridische bijstand uitbouwen zodat ze in de toekomst een onderdeel van de sociale zekerheid kan worden, en iedereen toegang heeft tot het gerecht zonder dat dat een fortuin kan kosten.

- Vereenvoudiging van de procedures, verplichting tot het gebruik van eenvoudige taal, vervanging van betekenis door een aangetekende brief, vervanging van het ambt van deurwaarder door een openbare dienst die geen overdreven en nutteloze kosten aanrekt aan de burger.
- Stimuleren van alle vormen van eerstelijnsbijstand en van oplossingen zonder tussenkomst van justitie.

4. Een justitie die nabij is, een “buurtjustitie”.

Eerstelijnsrechtsbanken en vrederechten uitbouwen in plaats van de huidige doorgedreven centralisering. Hoewel de werking van sommige vrederechten moet worden verbeterd en ze ook meer middelen moeten krijgen om hun opdrachten te volbrengen, staan ze in de regel het dichtst bij de bevolking.

5. Een participatieve justitie, een justitie waarin de burgers betrokken worden.

In de arbeidsrechtsbanken zit nu al naast de professionele rechter een rechter via de vakbonden en werkgeversorganisaties. We ijveren voor de veralgemeening van dergelijke bijzitters (uit jongerenorganisaties, wijken, huurders-, vrouwen- en migrantenorganisaties...) in andere rechtsbanken. Deze bijzitters kunnen er mee voor zorgen dat rekening wordt gehouden met iemands sociale situatie in plaats van met alleen de juridische regel, dat een efficiënte en concrete oplossing van het geschil wordt gerealiseerd en dat de rechtszaak in een verstaanbare taal verloopt.

6. Een herstelgerichte in plaats van repressieve justitie als het gaat om buurcriminaliteit.

Daarbij ligt de focus op het herstel van de schade (zoals vaak het geval is bij diefstal of slagen en verwondingen) en niet alleen op de straf. Zo'n herstelgerichte aanpak kan de betaling van een geldsom impliceren, maar ook een alternatieve maatregel. Dat kan ervoor zorgen dat het slachtoffer vindt dat er naar hem geluisterd is, dat de opgelopen schade hersteld wordt en de dader – eventueel op termijn – in de maatschappij wordt gereïntegreerd. Betrokkenheid van de burgers bij justitie is essentieel om dat systeem goed te laten functioneren. Met dit herstelgericht systeem voor buurcriminaliteit kunnen de actoren van politie en justitie (procureurs, onderzoeksrechters...) hun inspanningen concentreren op de grote fiscale en financiële fraudeurs en op misdrijven die de maatschappij in haar geheel aantasten.

#GOLEFT6: PENSIOENEN: DE OUDSTEN GUNNEN WE RUST, DE JONGEREN AAN HET WERK

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

14% van de respondenten plaatst de pensioenen in de top 3 van prioritair aan te pakken problemen. Bij het thema van de armoede vindt 23% dat "de pensioenen van onze oudsten" omhoog moeten.

Op het vlak van werk vindt 43% dat in plaats van de pensioenleeftijd te verhogen, de oudsten het recht moeten hebben op vervanging door een jongere.

Vaststellingen

Eén. Toenemende armoede onder de gepensioneerden.

Meer dan één op vijf ouderen (22%) moet leven met een pensioen onder de armoedegrens. Dat staat in het verslag van de Studiecommissie voor de Vergrijzing van juli 2013. Het is een schandvlek voor een rijk land als België. Volgens een studie van het interuniversitair Consortium Vergrijzing in Vlaanderen en Europa heeft België de laagste pensioenen van het oude Europa in vergelijking met de lonen. Een gemiddeld pensioen bedraagt bij ons maar goed de helft van een gemiddeld inkomen. In de ons omringende landen is dat tweederde of viervijfde.

Het wettelijk pensioen van een Belgische werknemer is, vergeleken met dat van werknemers in Nederland, Frankrijk en Duitsland die even lang gewerkt hebben en even veel verdiend, het laagste. Het lage pensioen heeft dus niets te maken met langer of korter werken, maar met ons Belgische pensioenstelsel zelf. De wettelijke pensioenen voor werknemers en zelfstandigen zijn veel te laag. Wie 45 jaar gewerkt heeft, krijgt een pensioen gelijk aan 60% van het gemiddelde inkomen. Wie door ziekte of een onvrijwillig einde aan zijn of haar loopbaan geen kans kreeg om 45 jaar te werken, krijgt bijna automatisch een pensioen onder de armoedegrens. (De armoedegrens ligt op 60% van het mediaal inkomen.) In veel andere landen wordt het pensioen

berekend op basis van de laatste loopbaanjaren. Dat zorgt per definitie voor betere pensioenen.

De regering-Di Rupo ligt niet wakker van de lage wettelijke pensioenen. Het pensioenbeleid van de regering kleurt netjes binnen de Europese beleidslijnen. Die kunnen we als volgt samenvatten:

1. langer werken,
2. de publieke wettelijke pensioenen afbouwen en omvormen tot een minimale bescherming tegen armoede,
3. promotie van de private pensioenspaarregelingen.

Ook in haar beleidsnota voor de toekomst wil de regering dat pensioenbeleid voortzetten.

Twee. Allemaal twee tot vijf jaar langer werken.

De eerste grote maatregel van de regering-Di Rupo was het optrekken van de pensioenleeftijd. De regering verhoogde de brugpensioenleeftijd in het algemeen stelsel van 58 naar 60 jaar en de vervroegde pensioenleeftijd van 60 naar 62 jaar. Door deze maatregelen zal bijna iedereen minstens twee jaar langer moeten werken.

Een grote groep mensen zal zelfs tot vijf jaar langer moeten werken. De regering verhoogde immers ook de loopbaanvoorraarde om met brugpensioen of

vervroegd pensioen te kunnen gaan. Die voorwaarde heeft ze opgetrokken voor het brugpensioen van 35 naar 40 jaar (voor mannen) en van 28 naar 40 jaar (voor vrouwen). En voor het vervroegd pensioen: van 35 naar 40 jaar voor werkennemers en zelfstandigen en van 5 naar 40 jaar voor ambtenaren.

Door deze verhoging worden alle ambtenaren, werkennemers en zelfstandigen die minder lang actief zijn op de arbeidsmarkt, verplicht om langer te werken, in voorkomend geval ook na de leeftijd van 62 jaar. Deze maatregel treft in de eerste plaats de vrouwen, van wie vandaag slechts één op drie aan een loopbaan van 40 jaar geraakt. Veel vrouwen zullen in de toekomst dus tot vijf jaar langer moeten werken. Dat geldt ook voor jongeren. Wie op 25 jaar begint te werken of wie een werkonderbreking neemt die niet wordt gelijkgesteld, zal vijf jaar langer moeten werken.

De plicht langer te werken via de afbouw van het recht op vervroegd pensioen en op brugpensioen is een heel ongelijke en onrechtvaardige maatregel. Het verschil in levensverwachting tussen de hoogste en de laagste socio-economische groepen in de samenleving is immers heel groot. Het bedraagt nog altijd meer dan 7,5 jaar voor mannen en 6 jaar voor vrouwen.

Waar deze verschillen de neiging hadden te krimpen in de eerste vier decennia na de Tweede Wereldoorlog, nemen ze nu weer toe.

De levensverwachting als zodanig zegt ook nog niets over de kwaliteit van de geleefde jaren. Nog veel meer dan bij de gewone levensverwachting wordt de gezonde levensverwachting bepaald door de socio-economische groep waartoe je behoort. In 2004 lag de gezonde levensverwachting voor een 25-jarige man die hoger onderwijs gevolgd heeft, op 71 jaar. Voor een man die middelbaar onderwijs gevolgd heeft, lag die op 66 jaar. Voor een man die lager middelbaar onderwijs gevolgd heeft, was dat 64 jaar. Voor een man die lager onderwijs gevolgd heeft, was dat 61 jaar en voor mannen die geen enkel onderwijs gevolgd hebben, was dat 52 jaar. Voor vrouwen lagen die cijfers respectievelijk op 72 jaar, 66 jaar, 67 jaar, 61 jaar en 53 jaar. Het verschil in gezonde levensverwachting tussen de hoogste en de laagste socio-economische groepen in de samenleving bedraagt dus meer dan 18 jaar, zowel voor mannen als voor vrouwen.

Drie. Afbouw van de wettelijke pensioenen en omvorming ervan tot een minimale bescherming tegen de ergste armoede.

De pensioenhervorming van de regering-Di Rupo trok niet alleen de wettelijke pensioenleeftijd omhoog, ze bouwde ook de wettelijke pensioenen af. In de protestbeweging die volgde na de aankondiging van de pensioenhervormingen in 2011-2012 vroegen velen zich dan ook af: "Waarom langer werken voor minder pensioen?" De regering verlaagde het wettelijk pensioen van de ambtenaren door het te berekenen op de gemiddelde wedde van de laatste 10 in plaats van de laatste 5 jaar. Afhankelijk van de situatie van de ambtenaar tijdens

zijn laatste loopbaanjaren, kan het wettelijk pensioen daarmee tot 12% lager liggen. Een gemiddeld ambtenarenpensioen bedraagt 2.200 euro per maand. Een verlaging met 12% is gelijk aan 264 euro per maand. De regering schafte sommige gelijkgestelde periodes in de berekening van het wettelijk pensioen voor werkennemers af (tijdskrediet na 1 jaar) en verminderde de wettelijke pensioenopbouw tijdens deze periodes (lange werkloosheid en brugpensioen). Afhankelijk van de situatie van de betrokkenen zorgt dat voor een verlaging van het wettelijk pensioen die kan oplopen tot 125 euro per maand.

Aan het einde van de legislatuur besliste de regering nog snel de pensioenbonus te verlagen. Deze bonus verhoogt het wettelijk pensioen voor werkennemers die na de leeftijd van 62 jaar of na een loopbaan van 44 kalenderjaren actief blijven. De pensioenbonus werd ingevoerd samen met het Generatiepact in 2005. Hij diende om de bittere pil van de afbraak van het brugpensioen te verzachten. Voor iemand die actief bleef tot de leeftijd van 65 jaar, leverde de pensioenbonus een extra pensioen op van 179 euro bruto per maand. Maar vanaf 1 januari 2014 werd de pensioenbonus herzien. De nieuwe bonus levert voor iemand die actief blijft tot 65 jaar het maximale bedrag op van 83 euro bruto per maand. Dat is bijna 100 euro per maand minder.

Daarnaast zette de regering-Di Rupo het beleid van de regeringen-Leterme I en II verder met betrekking tot de herwaardering van een aantal zeer lage pensioenen. Het gaat hier om een verhoging van minimumpensioenen, minimumrechten per loopbaanjaar, vakantiegeld en oudste pensioenen van werkennemers en zelfstandigen. De verhogingen bedragen anderhalf, twee of drie procent op jaarbasis. Dat zorgt voor een lichte stijging van deze pensioenen.

Maar samen met de bovenstaande maatregelen zorgt het toch vooral voor de omvorming van de wettelijke pensioenen als volwaardige vervanging van het inkomen naar wettelijke pensioenen als een minimale bescherming tegen armoede. Deze omvorming gaat gepaard met de promotie van de private aanvullende en individuele pensioenen.

Vier. De aanvullende en individuele pensioenen: uiterst ontvlambaar materiaal.

Door de afbouw van de wettelijke pensioenen zien de mensen zich natuurlijk verplicht te sparen via private pensioenspaarregelingen. Het individuele pensioensparen en de aanvullende pensioenen zitten dan ook in de lift. De regering-Verhofstadt maakte in het begin van de jaren 2000 het aanvullend pensioen aantrekkelijker voor de werkgevers: ze verlaagde de sociale bijdrage van 35 naar 8,8% op loon dat wordt uitgekeerd onder de vorm van een aanvullend pensioen.

Maar de individuele en aanvullende pensioenen zijn heel ongelijk. Niet iedereen beschikt over de middelen om aan individueel pensioensparen te doen. Ook niet

alle werknemers krijgen een aanvullend pensioen. Topmanagers daarentegen krijgen een aanvullend pensioen dat tot honderd keer hoger ligt dan dat van gewone werknemers.

De individuele en aanvullende pensioenen zijn ook niet zonder risico. In Nederland, het Walhalla van de aanvullende pensioenen, zijn de aanvullende pensioenfondsen door de crisis zwaar getroffen. Op 1 april 2013 hebben 54 pensioenfondsen pensioenverlagingen doorgevoerd tot 10%. De aanvullende pensioenopbouw voor jongere werknemers in Nederland wordt verwacht zo sterk te gaan dalen dat ze 20 tot 30% minder aanvullend pensioen zullen trekken dan de huidige 60-plussers. Ook in België vielen er klappen. Door het faillissement van de groepsverzekeraar APRA Leven zijn veel werknemers hun opgebouwde aanvullende pensioenrechten kwijt.

De visie van de PVDA+

De bekende antropoloog Levi-Strauss zei dat je de humane waarde van een samenleving kan aflezen aan de manier waarop ze met haar ouderen omgaat. België scoort dan niet hoog.

De ieder-voor-zichvisie op de pensioenen.

De levensverwachting stijgt, mensen leven gemiddeld langer. En het is waar dat de babyboomgeneratie de pensioenleeftijd bereikt. De sociale zekerheid zal voor groeiende kosten voor pensioen en gezondheidszorg moeten instaan. De vraag is: hoe gaan we daarmee om?

Het antwoord op deze vraag gaat twee tegengestelde kanten uit. Ofwel: geld vrijmaken en dat beleggen op de beurs, ofwel: vertrekken van het recht op een goed wettelijk pensioen voor iedereen. De pensioendiscussie weerspiegelt dan ook een breder maatschappij-debat. Het "ieder zorgt voor zichzelf" stimuleren of de solidariteit organiseren? Een maatschappij van concurrentie, dividendenjacht en winstbejag? Of een samenleving op mensenmaat?

De liberalen van deze wereld mogen gerust denken dat "alles voor de winst, en de winst voor alles" de spil is waarrond de hele wereld moet draaien. Ze moeten alleen niet beweren dat dit de "enige" manier is om een samenleving te organiseren. Ze zeggen dat de sociale organisatie van de samenleving moet veranderen omwille van de vergrijzing en dan hebben ze het over loopbaanverlenging en aanvullende pensioenen. De grote Europese industriële organisaties, de groen- en witboeken van de Europese Commissie, liberale denktanks in allerlei soorten en maten, politieke partijen van

allerlei kleur, allemaal stellen zij deze visie voor als de enig mogelijke. Onwrikbaar staat dat vast, debat gesloten. Debat gesloten? Met zo'n eenheidsdenken is er zelfs geen debat.

De liberalen van deze wereld bekijken alles door de bril van de kostprijs, de opbrengst, het concurrentievoordeel en de winst. In die visie zijn pensioenen natuurlijk pure ballast, geld dat besteed wordt aan mensen die niet productief zijn. Pensioen uitkeren, dat brengt niet op, redeneren ze. Het is beter dat geld op de markten te brengen en in de economie te beleggen. Daarom willen zij de wettelijke pensioenpijler laag houden, net boven de armoedegrens. Zodat mensen aangespoord worden zelf aan pensioensparen te doen. Dat geld gaat via pensioenfondsen naar de beurs.

Het is ook veel nuttiger – volgens deze visie – oudere mensen aan het werk te houden. Zo spaart de gemeenschap geld uit en bovendien kunnen al die bijkomende krachten op de arbeidsmarkt ervoor zorgen dat de druk op de ketel blijft. Dan is er veel concurrentie onder loontrekkers die op zoek zijn naar werk en dat houdt de lonen laag. De ultraliberale school van Chicago, die jarenlang volhield dat de onzichtbare hand van de markt alles oplost, formuleerde het zo: "De natuurlijke graad van werkloosheid verhindert dat de lonen te fel stijgen." Een cynische maatschappijvisie die het tot een biologische wet verheft dat massa's mensen in werkloosheid tot gedwongen nietsdoen zijn veroordeeld, en die volhoudt dat dit economisch darwinisme ervoor zou zorgen dat diegenen die wel werk hebben, niet veel verdienen.

Die "Chicagoboy's" hebben in de jaren zeventig van vorige eeuw ook het driepijlersysteem van de pensioenen uitgedacht. De wettelijke pensioenpijler is voor deze ultroliberalen een soort openbare onderstand, om te zorgen dat de ouderen niet omkomen van honger en kwel. De tweede pijler is een private pijler op het niveau van bedrijven en sectoren, en de derde pijler is die van het privépensioensparen.

Het wettelijke pensioen, de eerste pijler, uithollen en laag houden heeft in deze visie twee voordelen. Hoe groter de bezorgdheid dat je met je wettelijk pensioentje niet zal rondkomen, hoe meer mensen gepusht worden toch maar zelf aan pensioensparen te doen, en hoe meer de bedrijven hun tweede pijler kunnen uitbouwen. Het beleid heeft die twee private pijlers jarenlang aangemoedigd met grote fiscale korting. Een groeiend deel van het pensioengeld wordt dan ook als beleggingsfonds beheerd door privékapitaal. En de perceptie dat het wettelijk pensioen iets voor sukkelaaars is, wint meer en meer veld. Zo raakt vergeten dat het om een basisrecht gaat waar je jarenlang een deel van je loon voor hebt afgedragen. En zo wordt sneller dan ons lief is de trotse sociale zekerheid vervangen door een politiek van armoedebestrijding en aalmoezen. De trend is dat iedereen zijn geld afstaat aan pensioenfondsen, aan bank- en verzekeringsmaatschappijen, die ermee naar de beurs trekken.

De solidariteitsvisie op de pensioenen.

Maar er is ook een visie op de pensioenen die vertrekt van de mensenmaat. Als de samenleving verandert en er zich nieuwe noden stellen, moeten we creatief op zoek naar middelen om ze te financieren. Dat mensen die dertig of veertig jaar aan de welvaart van de samenleving hebben bijgedragen, in alle gezondheid van hun pensioen kunnen genieten, is in het belang van ons allemaal. En wie er heel zijn leven een stuk van zijn loon voor heeft afgedragen, heeft recht op een degelijk wettelijk pensioen en moet daarvoor niet nog eens gaan bijsparen via riskante pensioenfondsen. Dat is een zaak van waardig ouder worden.

Daarbij is de eerste voorwaarde het recht op een degelijk pensioen op een leeftijd waarop je nog niet helemaal bent "opgebruikt". En jazeker, het is mogelijk een leefbaar pensioenstelsel uit te bouwen dat mensen niet verplicht langer te werken en aanvullende privépensioenen te nemen. Maar dan moeten we eerst bepaalde mythen uit de wereld helpen.

De vergrijzing is geen tsunami, maar maatschappelijk draagbaar.

De economische impact van de vergrijzing is veel beperkter dan dikwijls gedacht wordt. Om die impact te meten, verwijzen studies van de Europese Commissie, de OESO, de Wereldbank en de Studiecommissie voor de Vergrijzing naar "de demografische afhankelijkheidsratio". Dat is het aantal gepensioneerden per aantal actieven. Deze ratio zou in België evolueren van iets minder dan 4 actieven per gepensioneerde vandaag naar iets meer dan 2 actieven per gepensioneerde in 2060. Maar de redenering is fout. Niet alleen 65-plussers moeten leven van de welvaart die wordt voortgebracht door de werkenden. Wanneer we rekening houden met alle niet-actieven (de 65-plussers, de kinderen onder de 15 jaar, de werklozen en de "vrijwillig niet-werkenden") dan zijn er vandaag voor elke actieve 1,38 niet-actieven in België. Die ratio – "de economische afhankelijkheidsratio" – stijgt naar 1,45 in 2030 en 1,52 in 2060. Dat is een stijging met 5% tegen 2030 en met 10% tegen 2060 of een gemiddelde stijging van 0,21% per jaar tegen 2060. Dat zijn geen alarmerende cijfers.

Want naast deze stijging is er de stijging van de arbeidsproductiviteit, die algemeen beschouwd wordt als de grondslag en maatstaf van de economische groei op lange termijn. Bij een stijging met 1,5% per jaar verdubbelt de arbeidsproductiviteit na 47 jaar. Volgens de prognoses van de OESO blijft de arbeidsproductiviteit in België stijgen met 1,6% per jaar. Tegenover de toe-genomen 'last' van de vergrijzing tegen 2060 met 10% staat dus een stijging van de arbeidsproductiviteit met 100%.

In de cijfers van de Studiecommissie voor de Vergrijzing worden niet alleen de stijgende uitgaven voor de pensioenen en de gezondheidszorg in rekening gebracht, maar ook de dalende uitgaven voor de werkloosheid, de kinderbijslag en de arbeidsongevallen. Rekening houdend met het hele plaatje zou de vergrijzing

een totale kost met zich meebrengen van 3,3% van het nationaal inkomen tegen 2030 en 5,4% tegen 2060. Dat is een toename van 0,19% per jaar tegen 2030 – minder dan 700 miljoen euro per jaar – of 0,11% tegen 2060. Géén tsunami dus, maar een langzaam aanzwel-lende stroom. In het totaal zouden de pensioenen in 2060 14,7% van het nationaal inkomen bedragen. 14,7% van het nationaal inkomen voor 32,2% van de bevol-king. Is dat nu zo overdreven? Natuurlijk niet.

De wettelijke pensioenen zijn wel betaalbaar.

Maar waarom dan zoveel heisa over de vergrijzing? Waarom zoveel propaganda om het "langer leven = langer werken" erin te pompen? Dat heeft alles te maken met de dalende inkomsten voor de pensioenen. De inkomsten om de wettelijke pensioenen te betalen bestaan voornamelijk uit drie bronnen:

- de werkgevers- en werknemersbijdragen voor de sociale zekerheid,
- de subsidies van de staat,
- de alternatieve financiering (voornamelijk met btw-inkomsten).

De werkgevers- en werknemersbijdragen – ook wel "de indirecte lonen" genoemd – vormen sinds het ontstaan van de sociale zekerheid de belangrijkste bron van inkomsten. Maar ze zijn doorheen de tijd sterk gedaald. Dat is te wijten aan de daling van het aandeel van de directe en de indirecte lonen in het nationaal inkomen.

De directe lonen (dat zijn de brutolonen inclusief bonussen, voordelen in natura, opzeggingsvergoedingen en werkgeversbijdragen voor het aanvullend pensioen, maar exclusief de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid) zijn sinds het begin van de jaren 1980 als aandeel van het nationaal inkomen gedaald met 5 procentpunten. Tegenover die daling staat een stijging van het aandeel van de winsten, dividenden en andere inkomsten uit kapitaal.

Niet alleen de directe lonen, maar ook de indirecte lonen (de sociale bijdragen) zijn gedaald. Dat heeft te maken met het invoeren van banen en loonvormen waarop geen of weinig bijdragen worden betaald: aanvullende pensioenen, bedrijfswagens, laptops, gsm's, niet-recurrente resultaatsgebonden voordelen, allerlei vermeende kostenvergoedingen... De sociale bijdragen voor werknemers zijn sinds de jaren 1980 met 4,5 procentpunten van het nationaal inkomen gedaald, bijna zoveel als de stijging van de kost van de vergrijzing.

Deze daling van de sociale bijdragen wordt gecompenseerd door een verhoging van de financiering van de sociale zekerheid door de overheid. Volgens de FOD Sociale Zekerheid is dat een van de belangrijkste evo-luties in de sociale zekerheid van het laatste decenni-um. Maar de slechte toestand van de overheidsfinancien (wegen het redder van de banken en door de politieke keuzes in het fiscaal beleid) zet dat mechanisme onder druk. Besparen is nu het motto van de overheid, met de hete adem van de Europese Unie in de nek. Daarom is elke bijkomende kost voor de pensioenen,

hoe beperkt ook, uit den boze. Vandaar de zoektocht naar alternatieve oplossingen.

Een eerste oplossing is dan: mensen langer laten werken. Daardoor kunnen ze pas later op pensioen gaan en sterven ze ook iets vroeger. Dat is, cynisch genoeg, dubbele winst voor de pensioenkas. Ook verhindert de maatregel dat het aantal werklozen te sterk zou dalen, wat "goed" is voor de druk op de lonen.

Een tweede oplossing is dan: mensen stimuleren om zelf te sparen voor het eigen pensioen.

Om deze tendens te keren is het cruciaal de bruto lonen (het directe en het indirecte loon) te herwaarderen. De loonbevriezing en de aanvallen op de index moeten stoppen. Er mogen ook geen nieuwe verminderingen van de sociale bijdragen komen. Daarmee is de band duidelijk tussen de strijd voor degelijke lonen en die voor degelijke pensioenen.

Meer dan 600.000 werklozen, waarom dan langer werken?

De regering laat ons langer werken zonder dat er een analyse is naar de kansen op werk voor oudere werkneemers. Die kansen zijn klein, gezien het grote overschot aan arbeidskrachten op de arbeidsmarkt. In Brussel concurreren 48 mensen voor één baan; in Vlaanderen zijn dat er 10 voor één baan. Gemiddeld voor ons land: 17 werkzoekenden voor één job. In oktober 2013 waren er 35.500 werkaanbiedingen voor in totaal 595.000 werkzoekenden. De regering verplicht ons langer te werken, maar voor de werkgevers – zowel in de privé als bij de overheidsdiensten – geldt geen enkele verplichting om ouderen ook langer aan het werk te houden. Het Steunpunt Werk en Sociale Economie van de KU Leuven berekende dat de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd hoogstwaarschijnlijk een verhoging van het aantal werklozen met zich mee zal brengen. Meer werklozen: dat is natuurlijk geen oplossing voor de financiering van de wettelijke pensioenen. Integendeel, het zet druk op de lonen, wat op zijn beurt een negatief effect heeft op de omvang van de sociale bijdragen die de wettelijke pensioenen moeten financieren.

Een studie van de Bijzondere Commissie voor de Pensioenen van de Lokale Besturen geeft aan dat de impact van twee jaar langer werken op de financiering van de wettelijke pensioenen zeer beperkt is. De Europese Commissie spreekt dan ook niet over twee jaar, maar over vier of vijf jaar langer werken (tot 69 of 70 jaar). Voor België beveelt de Commissie zelfs de automatische koppeling van de pensioenleeftijd aan de gemiddelde levensverwachting aan.

De wettelijke pensioenleeftijd met vier of vijf jaar verhogen ondermijnt de democratisering van het ouder worden. Ziehier waarom:

Een 65-jarige man had in 1841 – de vroegste cijfers waarover we voor België beschikken – een levensverwachting van gemiddeld nog 11 jaar. Een 65-jarige man heeft vandaag een levensverwachting van gemiddeld nog 17 jaar. Dat is slechts 6 jaar meer.

Een 85-jarige man had in 1841 een levensverwachting van gemiddeld nog 3,9 jaar. Vandaag is die levensverwachting gestegen tot nog 5,3 jaar. Dat is slechts 1,4 jaar meer over een periode van 175 jaar.

Dat iedereen langer leeft, is dus niet juist. Wel juist is dat meer mensen de kans krijgen om oud te worden. Het ouder worden is met andere woorden gedemocratiseerd. Maar belangrijke verschillen blijven bestaan. Het verschil in levensverwachting tussen de hoogste en de laagste socio-economische groepen in de samenleving bedraagt nog altijd 7,5 jaar voor mannen en 6 jaar voor vrouwen. Voor de gezonde levensverwachting bedragen die verschillen zelfs 18 jaar. En deze verschillen nemen weer toe, omdat de levensverwachting voor de laagste socio-economische groepen niet stijgt en in bepaalde landen, zoals Duitsland en Rusland, zelfs daalt. Een lineaire verhoging van de pensioenleeftijd ondermijnt dan ook de democratisering van het ouder worden en stuurt ons vele jaren terug in de tijd.

De regering die de ouderen verplicht langer te werken, verspert voor de jongeren de weg naar de arbeidsmarkt.

Een hetze over “een generatieclash”, of solidariteit tussen de generaties?

Naast het langer werken en de afbouw van de wettelijke pensioenen, is de derde krachtlijn van het Europees en Belgische pensioenbeleid: de promotie van aanvullende en individuele pensioenspaarregelingen. Daar spaart iedereen voor zijn eigen pensioen. Dat wordt voorgesteld als een zaak van intergenerationale solidariteit. De jongeren zouden dan niet meer moeten opdraaien voor het pensioen van de ouderen. Die voorstelling van zaken is niet correct.

Er staat geen Chinese muur tussen het inkomen van jong en oud. Ouderen in financiële nood zullen vroeg of laat moeten aankloppen bij hun kinderen. De vraag is dan ook niet hoe de pensioenopbouw de jongere generatie moet ontlasten, maar wel hoe een samenleving in haar geheel de pensioenopbouw moet organiseren (voor jong én oud).

Het “omslagstelsel” van de wettelijke pensioenen houdt in dat de pensioenen van het niet-actieve deel van de bevolking direct betaald worden door de bijdragen van het actieve deel. Dat omslagstelsel is gunstig en zorgt voor meer solidariteit tussen de generaties. Maar het stelsel van aanvullende en individuele pensioenspaarregelingen is een kwestie van financiële langetermijnverrichtingen, ieder voor zichzelf. De opbouw ervan strekt zich uit over een periode van 35 tot 45 jaar en de uitkeringsfase over een periode van 20 tot 30 jaar. Op lange termijn ligt het rendement van niet-risicovolle financiële producten op de kapitaalmarkten niet hoger dan de groei van het nationaal inkomen, zeker niet wanneer je de administratiekosten van private pensioeninstellingen mee in rekening neemt.

Miljarden euro pensioengeld beleggen op de financiële markt, met zijn bubbels en crisissen, zit ook vol risico's.

Fakkelbanen.

Als je kan zorgen voor goede banen voor jongeren, als oudere werknemers hun ervaring kunnen doorgeven aan jongere collega's, als meer bruggepensioneerden vervangen worden door jongeren, dan blijft het percentage werkenden precies even groot. Met dat verschil dat je dan kansen geeft aan een nieuwe generatie en tegelijk aan de oudere generatie de kans biedt gezond en wel te genieten van de jaren na de loopbaan.

Op de vraag: "Hoe werk voor iedereen garanderen?" kruiste 43% van de ondervraagden in de verkiezingsenquête van de PVDA aan: "Vervang oudere werknemers door jongeren in plaats van de pensioenleeftijd te verlengen". We willen de kwestie van de herverdeling van het beschikbare werk opnieuw bespreekbaar maken. We produceren steeds meer rijkdom met steeds minder werkers. We moeten het beschikbare werk dan ook beter verdelen, met behoud van de koopkracht. Op de eerste plaats door een betere verdeling tussen de generaties, waarbij ouderen die hun leven lang gewerkt hebben, vervroegd op pensioen kunnen gaan en vervangen kunnen worden door jongeren die zonder werk zitten. Dat zijn fakkelbanen, waarbij ouderen vroeger (volledig of gedeeltelijk) kunnen stoppen en zoals bij de sociale Maribel verplicht vervangen worden door jongeren.

Versterking van de wettelijke pensioenen.

Het Belgische pensioenstelsel schiet tekort op de twee doelstellingen van een goed pensioen: bescherming tegen armoede en degelijke vervanging van vroegere inkomens uit arbeid. Deze twee doelstellingen hangen samen: de beste bescherming tegen armoede is een correct pensioen. Een goed voorbeeld daarvan is het wettelijk pensioen van de ambtenaren. Dat pensioen is gelijk aan 75% van het gemiddeld inkomen van de laatste 10 jaar. Het wordt automatisch aangepast aan de stijging van de welvaart.

De geleidelijke uitbreiding van het wettelijk pensioen voor ambtenaren naar de werknemers in de privé zou de uitgaven voor de wettelijke pensioenen doen stijgen naar 18,28% van het nationaal inkomen tegen 2030 en 19,68% tegen 2060. Dat zijn geen absurd hoge cijfers. De besteding van ongeveer een vijfde van het nationaal inkomen aan ongeveer een derde van de bevolking (32,2%) is niet overdreven. Het gaat hier immers over inkomen of koopkracht, waarvan het overgrote deel rechtstreeks terugvloeit naar de economie (via consumptie, uitgaven voor zorg, investeringen in woningen van kinderen, nalatenschappen enzovoort).

Vier hoekstenen voor de herfinanciering van de pensioenen.

We kunnen samen de keuze maken om de toekomstige groei van het nationaal inkomen opnieuw anders te verdelen. Het proces van de vergrijzing spreidt zich uit over twintig tot vijftig jaar. Daar moet een langetermijnvisie aan gekoppeld worden die de rijkdom anders verdeelt. Deze herverdeling vanuit de solidariteit heeft vier hoekstenen.

- De belangrijkste is: de sokkel van de sociale zekerheid verbreden met méér stabiele, duurzame en goedbetaalde banen. Wij stellen voor dat een deel van de miljonairstaks wordt aangewend om die banen te creëren.
- Een tweede deel van deze miljonairstaks – 3 miljard – wordt gebruikt voor een nieuwe “alternatieve financiering” van de sociale zekerheid. Op die manier kan de eerste pijler versterkt worden en kunnen de pensioenen omhoog. Het Raadgevend Comité voor de Pensioensector (sinds kort de Federale Adviesraad voor Ouderen genoemd) stelde voor een vermoedensbelasting in te voeren, teneinde de transfer tijdens de afgelopen decennia van inkomen uit arbeid naar inkomen uit kapitaal te heroriënteren naar een degelijk inkomen voor gepensioneerden.
- Ook een efficiënte aanpak van de fiscale fraude zal van belang zijn, met opheffing van het bankgeheim, openbaarheid van verrichtingen, zerotolerantie en zware straffen tegen overtredingen. Die fraude komt voornamelijk uit de rijkste bevolkingslagen. Ze kost ons jaarlijks tussen 15 en 20 miljard euro.
- Tot slot zal ook de houtworm uit het systeem weg moeten. Die houtworm, dat is de stelselmatige verlaging van de patronale bijdragen aan de sociale zekerheid. Hij vreet al jaren aan het hele stelsel en woekert verder in allerlei extralegale betalingen. Maaltijdcheques of ecocheques dragen niets bij aan de sociale zekerheid. Deze houtworm kost de sociale zekerheid jaarlijks 11 miljard euro aan minder inkomsten. Veel van die voordelen zullen teruggeschroefd moeten worden.

De voorstellen van de PVDA+

1. Fakkelbanen, recht op brug- en prepensioen, geen verhoging van de pensioenleeftijd.

De vervroegde pensioenleeftijd moet toegankelijk blijven vanaf 60 jaar met een loopbaanvoorwaarde van 35 jaar. Het recht op brugpensioen in het algemene stelsel moet terug toegankelijk zijn vanaf 58 jaar, met een loopbaanvoorwaarde van 35 jaar. We willen een verplichte indienstneming van een jongere voor elke oudere die met brugpensioen vertrekt. De bruggepensioneerden blijven in het regime van de werkloosheid. Zij hebben recht, maar geen plicht op wedertwerkstelling.

2. We willen een speciale brugpensioenregeling voor zware beroepen.

Daar wordt de leeftijd voor

recht op brugpensioen verlaagd naar 56 jaar en de loopbaanvoorraarde naar 33 jaar. (Onder die regeling vallen dan de werknemers die minimaal 20 jaar gewerkt hebben in een stelsel van nachtarbeid, zoals gedefinieerd in cao nr. 46, of de werknemers die vallen onder het paritaire comité van het bouwbedrijf.)

3. We ijveren voor de versterking van de wettelijke pensioenen.

We willen de geleidelijke uitbreiding van het wettelijk pensioen voor ambtenaren naar het stelsel voor de werknemers van de privé. In dat stelsel is het pensioen **gelijk aan 75% van het inkomen van de laatste tien jaar**. De uitkeringen worden automatisch aangepast aan de stijging van de welvaart. Deze maatregel wordt betaald door de miljonairstaks en door andere vormen van belasting op kapitaal. Een sterk wettelijk pensioen is de beste bescherming tegen armoede onder gepensioneerden.

4. Naast de versterking van de inkomensvervangende functie van het pensioen, is ook een versterking van de armoedebeschermende functie vereist.

Ook wie onvoldoende actief is kunnen zijn op de arbeidsmarkt om een goed wettelijk pensioen op te bouwen, heeft recht op een menswaardig inkomen op zijn of haar oude dag. De Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) flirt met de armoedegrens. Ze bedraagt 674 euro voor samenwonenden en 1.012 euro voor alleenstaanden. Net onder of net op de armoedegrens. **De IGO moet** dan ook **worden opgetrokken naar 120% van de armoedegrens**, dat is 850 euro voor samenwonenden en 1.150 euro voor alleenstaanden.

#GOLEFT 7: BANKENMACHT AAN BANDEN

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

Vraag: "Crisis. Wie moet de rekening betalen?"

Antwoord van 46% van de ondervraagden: "De multinationals en grote banken. Zij betalen nu geen of nauwelijks belasting op hun winsten omdat de regering dat toelaat (bu. notionele interest)."

Vaststellingen

Eén. De winsten privatiseren en de verliezen socialiseren.

Toen in september 2008 Lehman Brothers als eerste dominostenen viel, dreigde door de verstengeling van de banken het hele kaartehuisje in te storten. Veel banken zaten in diepe schulden. Ze over kop laten gaan was geen optie: het spaargeld zou weg zijn en bedrijven zouden massaal failliet gaan. De banken waren "too big to fail".

De staten staken reusachtige bedragen staatssteun in de financiële sector en verleenden gigantische waarborgen voor insolvente banken. Ze deden zelfs toezaggingen voor bijkomende toekomstige verliezen. De lage interestvoeten van de ECB (de Europese Centrale Bank) en de FED (de Amerikaanse Centrale Bank) zorgden voor goedkoop krediet en voor heel lage opbrengsten voor de spaarboekjes. Door het roekeloze beleid van privébankiers moest de overheid ook de depositogarantie optrekken en de garantie uitbreiden naar andere spaarvormen.

Het is onaanvaardbaar dat banken grote risico's nemen in de wetenschap dat de gemeenschap moet opdraaien voor mogelijke verliezen. Het is ook niet aanvaardbaar dat winsten van speculatief gedrag naar aandeelhouders gaan.

Bankiers weigerden de bonuscultuur – hoe meer rendement, hoe hoger de bonus – af te zweren of minstens bij te sturen. Bestuurders van banken bleven

zichzelf zo belonen, ook na het debacle, voor onverantwoord speculatief gedrag.

Kapitaalkrachtige groepen en individuen plukken zo de vruchten van riskante financiële operaties. Samengevat: de winsten worden geprivatiseerd, maar de verliezen gesocialiseerd. De gemeenschap betaalt de rekening en draait op voor de directe en indirecte gevolgen:

- de overheid verhoogde de waarborg op deposito's van 20.000 naar 100.000 euro;
- de overheid zorgde ervoor dat de interestvoet waar aan de banken kapitaal kunnen ontlenen, kunstmatig laag gehouden werd;
- de overheid verstrekte waarborgen op leningen op de interbankenmarkt;
- de overheid gaf de banken financiële steun (zie vaststelling 2);
- Fortis werd voor weinig geld van de hand gedaan en Dexia Bank Belgium (nu Belfius) werd weggekocht uit de Dexiagroep.

Twee. Al het geld voor de redding en de waarborgen van de banken brengt de staatskas nog tientallen jaren in gevaar.

Op het eind van de jaren negentig verkocht de regering-Dehaene, met Elio Di Rupo als minister van Economie, de ASLK en het Gemeentekrediet aan de privé. De nieuwe private banken Fortis en Dexia kenden eerst een welstellende periode.

Bij Dexia gingen de winsten van 1,4 miljard in 2001 naar 2,5 miljard in 2007. In zeven jaar maakte de bank 13

miljard winst. Bij het Fortis van Maurice Lippens ging het van 2,6 miljard in 2001 naar 4,1 miljard in 2007, goed voor 20 miljard winst in zeven jaar. Samen boekten de twee grootbanken 33,45 miljard euro winst. Die stroomde niet naar de samenleving, maar naar de aandeelhouders.

Dan kwam de klap van 2008. Opeens was veel geld nodig om de banken van de ondergang te redden. En de burger mocht dat geld ophoesten: voor Ethias, voor KBC – de parel van Vlaanderen – voor Fortis en voor Dexia. En nog eens voor Dexia. Wij gaven 28,2 miljard euro uit om de banken te redden.

De gevolgen voor de staatskas bleven niet uit. Financieminister Didier Reynders gaf al in 2009 toe: "De impact van de steun aan de banken op de schuldratio komt overeen met 6,3% van het bbp." De afgelopen jaren kreeg de staat via het doorverkopen van de Fortisbank en via de terugbetaling van een deel van het voorgesloten geld 16,8 miljard terug (volgens de meest optimistische berekeningen). Dat wil zeggen: de redding van de banken heeft ons tot op vandaag minstens 11,4 miljard gekost.

De overheid draaide op voor de falende privébankiers, de schulden werden doorgeschoven naar de gezinnen.

Intussen hangt de staat nog steeds vast aan waarborgen voor Dexia ter grootte van 45 miljard euro. Als Dexia door een nieuwe internationale bankencrisis opnieuw in het oog van de storm zou belanden, moet de staat voor bijna een achtste van het bbp dekking verlenen.

Drie. Een bankhervorming in mineur: de bankensector blijft voortboeren in speculatieproducten.

Na de bankencrisis van 2008 werden dure eden gezworen: de banken zouden voortaan in het gareel lopen, het zou gedaan zijn met speculeren met de spaarcenten van de bevolking. De regering keurde in december 2013 een bankhervorming goed. De vraag is maar of die hervorming het risico op een nieuwe bankencrisis uitschakelt en of het spaargeld nu veilig is. Reden voor triomfalisme is er niet.

De ingrijpendste bankhervorming ooit werd na de beurs- en bankkrach van 1929 doorgevoerd. Ook toen ontstond een speculatiebubbel, met een reeks bankfaillissementen tot gevolg. De logische oplossing leek toen de bankactiviteit drastisch in te perken: speculatieactiviteit werd voor spaarbanken verboden. Die moesten alle speculatie onderbrengen in aparte zakenbanken. De banken kregen dat in de VS opgedrongen door de Glass-Steagal Act van 1933. Een verplichting die in 1999 onder invloed van de neoliberale dereguleringsgolf weer werd opgeheven.

Ook na 2008 brachten velen zo'n splitsing tussen zakenbanken en spaarbanken aan als minimumformule om te vermijden dat de staten nog eens moesten opdraaien voor de riskante handel in waardepapieren (trading), beurswaarden, termijncontracten enzovoort.

Universele banken, zoals we die in België kennen, zouden opgesplitst moeten worden in depositobanken (voor spaarders) en zakenbanken (voor investeerders en speculanteren). Het is bekend: zakenbanken zoals Lehman Brothers zaten in 2008 volgepropt met rommelproducten, maar zij waren niet de enigen. Ook de meeste gewone banken hadden jarenlang een graantje meegepikt van de lucratieve markt van toxische pakketten. Ook zij werden meegesleept in de crisis. Het lag dus voor de hand dat de maatregel uit 1933 overal weer uit de kast zou worden gehaald. Maar dat gebeurde niet, ook nu niet bij de bankhervorming van de regering-Di Rupo.

De regering maakte een onderscheid tussen de handelsactiviteit van de banken voor eigen rekening en die voor rekening van de klanten. De redenering daarachter is dat vooral de handel voor eigen rekening aan de basis lag van de crisis en dat de handel in opdracht van klanten een positieve stimulans is voor de economie. Daarom nam de regering een dubbelbesluit:

1. Speculeren voor eigen rekening wordt verboden; als een bank dat wel wil doen, moet ze die activiteit in een aparte, afgescheiden entiteit onderbrengen.
2. Trading in opdracht van de klanten is toegelaten, maar tot een maximumplafond dat is vastgelegd op 15% van het balanstotaal. Boven dat plafond moet de bank elke euro indekken met een euro uit eigen middelen.

De regering gaat er hierbij van uit dat die trading niet speculatief is, maar dient als hulp bij de uitvoer, voor de indekking van wisselrisico's van bedrijven en voor het op gang trekken van staatsleningen.

Bij de eerste maatregel kunnen we opmerken dat er geen sprake is van waterdichte beschotten tussen de klassieke bankactiviteit en het zakenbankieren, vermits beide onder dezelfde koepel mogen thuishoren. Wat gebeurt er wanneer die zakenbanken op hun beurt *too big to fail* worden? Bij de tweede maatregel merken trading-ingewijden op dat het heel moeilijk is in de balans van de banken speculatieve activiteit te onderscheiden van activiteit met economisch nut. Zij wijzen erop dat de *subprime*-leningen ook een economisch nut hadden (de *boom* in de woningsector), maar achteraf gevraaglijke springstof bleken. Met andere woorden, als je toch de poort openlaat voor trading in een gewone bank, haal je automatisch ook een virus binnen dat dodelijk kan zijn. De regeringspartijen beseffen dat. Daarom hebben ze ook besloten dat de banken, naast de 100.000 euro waarborg op spaargeld, "geleidelijk een reserve vrije activa moeten aanleggen om spaarders te kunnen terugbetalen in geval van bankroet".

Vier. De nieuwe toezichthouders zijn... de oude.

Een week voor de val van Fortis in 2008 beweerde Jean-Paul Servais, de toenmalige voorzitter van de Bankcommissie, dat de Belgische banken "geen enkel probleem, noch qua solvabiliteit noch qua liquiditeiten" hadden. Deze "zeer bekwame" toezichthouder Servais is vandaag de baas van de FSMA (Financial Services and Markets Authority), de opvolger van... de Bankcommissie.

Luc Coene, de baas van de Nationale Bank, de andere toezichthouder op de financiële sector, was toenter-tijd al een spilfiguur bij... Fortis. Filip Dierckx, nog een topfiguur van Fortis destijds, is vandaag directeur van Febelfin, de Belgische federatie van financiële instellingen.

Een bankier uit de City zei in 2008: "Wij hebben de poten gebroken maar ons gaan ze vragen die potten weer te lijmen." En zo is het ook gebeurd. Karel De Boeck, de CEO van Dexia zei nog: "In het normale scenario zijn we veilig. Niet nodig het kapitaal te verhogen." Deze Karel De Boeck was in 2007 "risicoverantwoordelijke" bij Fortis.

De controleurs blijven mensen van de incrowd. Dan kan je evengoed de tabakslobby de opdracht geven de strijd tegen longkanker te leiden.

De zeer bescheiden aanbevelingen van de Dexia-commissie hebben op geen enkel vlak enige uitwerking:

- de FSMA moet de verkoop van beleggingsproducten voor het grote publiek erkennen (of verbieden). Een keurmerk moet de consument helpen de risico's in te schatten;
- indien liquiditeits- of solvabiliteitsnormen niet gehaald worden, of indien te veel uitgeleend wordt in verhouding tot het kapitaal (leverage ratio), kan de FSMA dividenden verbieden;
- bij de systeembanken zou een lid van de FSMA en van de Nationale Bank als waarnemer moeten zetelen in de raad van bestuur;
- de toezichthouder moet richtlijnen uitvaardigen voor de combinatie van mandaten binnen de raad van bestuur of binnen de bankengroep;
- de toezichthouders moeten jaarlijks aan het parlement verslag uitbrengen over de gezondheid van de financiële instellingen en over de risico's die de Belgische financiële sector loopt.

De visie van de PVDA+

Door de crisis heeft de Belgische overheidsschuld de grens van 100% van het bbp overschreden. In 2007 bedroeg de schuld amper 84%. De redding van de banken met overheids geld (met ons geld dus) is verantwoordelijk voor deze situatie.

De hoofdrolspelers van toen zijn de hoofdrolspelers gebleven. Wie in ons land een kersenpit spuwt, riskeert een GAS-boete, maar wie mee verantwoordelijk is voor een van de grootste financiële kraters, die gaat vrijuit. Bij de hervormingen van de werkloosheid, van de pensioenen, van de lonen, van de statuten, van het openbaar ambt... telkens kregen we te horen dat we ons

moeten "responsabiliseren", dat we "onze privileges" moeten opgeven, dat "iedereen in hetzelfde schuitje" zit. En ondertussen zien we al zes jaar lang geen enkele ernstige hervorming of ernstige sanctie wat de bankenwereld betreft.

De bankhervorming van de regering-Di Rupo is een maat voor niets omdat de regering niet wil raken aan de winstlogica van de banken. Ondanks alle geroep over een "ethisch" kapitalisme, zijn de grote multinationale financiële instellingen blijven speculeren. Logisch. In tijden van financierskapitalisme, wanneer industriële en speculatieve activiteiten eng verweven zijn, gaan investeren en speculeren hand in hand. Dat zit in het DNA van het systeem. Dan moet je ook geen "zekerheid" of "ethiek" verwachten van privéspelers die alleen op profijt uit zijn. Een regelgeving die vertrouwen stelt in de privé, is gedoemd te mislukken.

We hebben geen garantie op veilige banken in een bankenwereld waarin de meest rendabele producten zich hoe dan ook in de speculatiesfeer bevinden. Er is geen enkele maatregel genomen om toxische producten te verbieden of om de schaduwbanken, die grossieren in dat soort producten, aan te pakken. Aan de belastingparadijzen wordt niet geraakt. Na de financiële crisis kwam er geen enkele ernstige poging om de gigantische zwalpende speculatiemassa aan banden te leggen, laat staan ze te vernietigen. Alles blijft aanwezig om nieuwe bubbels te zien opduiken. Nieuwe crisiessen zijn niet uitgesloten.

Feit is: het wereldje van de schaduwbanken, dat grotendeels buiten elke regelgeving valt, is eng verstrengeld met het geregelde bankstelsel. Banken zijn dikwijls doorgeefluik voor schaduwbanken of hebben voor hun rijkste klanten eigen hedgefunds in belastingparadijzen. Banken investeren ook voor eigen rekening in producten en derivaten, op de markt gebracht door schaduwbanken.

De bankhervorming van de regering-Di Rupo is veel zwakker dan de maatregelen uit de jaren 30. Ze is ook veel zwakker dan de hervormingen die de voorbije jaren zijn goedgekeurd in de Verenigde Staten en in Groot-Brittannië. Ze gaat minder ver dan de Amerikaanse hervorming-Volcker uit 2010 die elke financiële of groepsband verbiedt tussen de depositobank en de zakenbank. Ze gaat zelfs minder ver dan de Britse hervorming-Vickers, die de traditionele banken een verbod op alle trading-activiteit oplegt en voor trading een volledig afgesplitste entiteit eist, al mag die wel binnen dezelfde groep blijven.

We moeten weg uit het doodlopende straatje van privaat bankieren en speculeren, waar – als het goed gaat – de lusten naar een handvol private aandeelhouders gaan. En waar – als het misloopt – de overheid de lasten moet dragen. Onze samenleving kan geen tweede bankencrisis meer aan.

We moeten linksomkeer maken. Om veilig te kunnen sparen en voor goedkoop krediet zal een opdeling

alleen niet volstaan. De gemeenschap, die nu opdraait voor de verliezen van het beleid, moet dat beleid in de toekomst volledig zelf kunnen bepalen en ook de winsten ervan kunnen rapen. We willen een publieke bank, versie 2.0. Natuurlijk biedt een openbaar statuut geen waterdichte garantie. Maar wilde speculatie en riskante operaties met spaarcenten en pensioengeld kunnen dan vermeden worden. We kunnen strenge regels op-leggen – ook voor de lonen van bestuurders – en die laten controleren door personeels- en klantenorganisaties.

Wij zijn voor een openbare bank, versie 2.0. Een nieuw bankmodel waar de overheid garant staat voor het spaargeld, waar geen hoge-risicomarkten worden opgezocht en geen rommelkredieten opgekocht, waar de opbrengst terugvloeit naar de samenleving voor investeringen in de reële economie, in groene energie, in mobiliteit en huisvesting. Dat is het bankmodel waar wij voor staan.

De voorstellen van de PVDA+

1. Een publieke bank 2.0.

Om de concurrentiedreven roekeloosheid van de banken te stoppen zijn bijzondere maatregelen nodig. Wij stellen voor dat er een nieuwe openbare bank wordt opgericht. Dan kan de kredietverlening een instrument worden voor sociale en ecologische vooruitgang, in plaats van een toegangspoort naar de wookerwereld.

Er komt een cumulverbod van bestuursmandaten. De bestuurders mogen geen belangen hebben in de pri-vésector.

Er komt een transparant controlecomité met vertegen-woordigers van personeels- en klantenorganisaties.

2. De kapitaalnormen voor de banken moeten het dubbele bedragen van de 7 à 10% die de Bas- sel III-regelgeving oplegt.

3. Prestatiebonussen moeten verboden worden.

4. Om de speculatie in te binden:

- **verbod op beleggingsfondsen (hedgefunds) en speculatiefondsen,**
- **verbod op afgeleide en gestructureerde finan-ciële producten (derivaten),**
- **verbod op kortetermijnspeculatie en short sel-ling.**

ANTI-RACISME

#GOLEFT8: DISCRIMINATIE EN RACISME UITBANNEN

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

Vraag: "Hoe discriminaties tegengaan?"

40% van de ondervraagden geeft als eerste prioriteit aan: "Gelijke rechten. Geen discriminatie bij aanwervingen, in de openbare diensten, bij het huren van woningen... omwille van geslacht, huidskleur, seksuele geaardheid, oorsprong of taal."

Vaststellingen

Eén. Sociale onrechtvaardigheid is ook gekleurd.

Onderwijs, werk, wonen, armoede... sociale onrechtvaardigheid treft mensen van alle origines. Maar de onrechtvaardigheid is ook sterk gekleurd.

Discriminatie en racisme verdelen de mensen, zetten hen tegen elkaar op in plaats van de echte verantwoordelijken van onrecht aan te pakken.

Werkgevers zien in vreemdelingen en nieuwkomers gemakkelijke slachtoffers. Ze gebruiken werknemers met minder rechten om hen uit te buiten met de laagste lonen en de slechtste werkomstandigheden.

54% van de mensen met Marokkaanse herkomst leeft onder de armoedegrens. Dat is 33% voor de mensen van Turkse afkomst en 36% voor mensen met een Oost-Europese herkomst en... 12% voor wie van Belgische herkomst is.

Bij de kinderen van buitenlandse afkomst leeft in ons land één op drie onder de armoededempel. België scoort daarmee van alle industrielanden (OESO) het derde slechtste cijfer, vlak na Spanje en de Verenigde Staten.

30,7% van de mensen met een niet-Europese nationaliteit is werkloos.

De werkzaamheidsgraad van mensen met een niet-Europese nationaliteit daalde in de afgelopen legislatuur in Vlaanderen naar 42,7%. We scoren daarmee het slechtst van alle 27 EU-landen. De etnische kloof in de werkzaamheidsgraad is in Vlaanderen drie keer zo groot als het EU-gemiddelde, ze werd de afgelopen tien jaar niet kleiner.

Er is in ons land duidelijk sprake van racisme: 56% van de meldingen in 2012 bij het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR) betreft "raciale criteria" of geloof en levensbeschouwing.

Twee. Discriminatie: op het werk, in het onderwijs en de huisvesting.

Onderzoek toont: de kansen als sollicitant liggen lager bij wie Mohamed heet, dan bij wie de naam Jan draagt. Ook als ze allebei net hetzelfde profiel hebben en exact dezelfde antwoorden geven bij de sollicitatiestest. In 2011 publiceerde de PVDA-website een lijst van tientallen bedrijven die aan het uitzendkantoor Adecco vroegen geen allochtone werknemers voor hen aan te werven. De lijst "Blanc Bleu Belge". Op de lijst stonden grote namen zoals Electrabel, C&A en Delhaize. Een ernstige discriminatie, die door de rechtbank veroordeeld werd.

Zes van de acht interimkantoren in een VRT-reportage met verborgen camera gingen in op de vraag van hun klanten voor hen geen personen van vreemde afkomst te rekruteren. Federgon, de organisatie van de interimsector, deed daarop zelf onderzoek: 28% van de interimkantoren reageerde positief op discriminerende vragen van een *mysteryshopper*.

In mei 2012 behoorde 26,9% van de “niet-werkende werkzoekenden” – dat zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid – tot de VDAB-categorie “allochtoon”. In 2002 was dat nog maar 15%. Opleiding verklaart slechts voor een derde de verschillende werkloosheidsgraad van de “allochtone” en de “autochtone” groep.

Ook in de overheidssector valt de discriminatie op: daar werkt 16% van de Belgen, maar slechts 2% van de Turken en 4% van de Marokkanen.

De overheid erkent het probleem maar legt geen enkele verplichting op. Anoniem solliciteren is nog altijd niet volledig geïmplementeerd bij de overheid en zeker niet in de privésector. Het CGKR blijft een meldinstelling, het gaat niet proactief discriminatie opsporen. Zo'n praktijktellen om discriminatie op te sporen blijven nog altijd een taboe.

Ook wat onderwijs betreft, is er discriminatie. 30% van de allochtone jongens is ongekwalificeerd tegenover 13% van de autochtone jongens. Bij de allochtone meisjes ligt het cijfer op 25% tegenover 7% bij de autochtone meisjes. Bij jongeren van Turkse en Marokkaanse origine liggen de cijfers zelfs rond 40%.

30% van de jongeren van buitenlandse herkomst zit in het BSO, tegenover 20% van Belgische herkomst.

Het Minderhedenforum heeft praktijktests uitgevoerd inzake discriminatie van etnisch-culturele minderheden op de Antwerpse en Gentse woninghuurmarkt. Uit de praktijktests blijkt dat één op drie kandidaat-huurders met een buitenlands klinkende naam ongelijk werd behandeld. Met de praktijktests werd vastgesteld dat Roberto en Khadija aanzienlijk minder kans hebben een huurwoning te vinden dan Joris en Nathalie, ook al hebben die hetzelfde loon en dezelfde gezinssituatie en spreken ze goed Nederlands.

Discriminatie uit zich ook in het hoofddoekenverbod bij de overhedsadministratie en in het onderwijs. Eind 2006 voerde het stadsbestuur van Antwerpen het verbod in op het dragen van uiterlijke kentekenen van religieuze, levensbeschouwelijke, filosofische, ideologische of politieke aard. Dat had vooral tot gevolg dat vrouwen met een hoofddoek uit stadsfuncties werden geweerd. Kort daarna voerden Gent, Lier en andere gemeenten ook zo'n verbod in. In 2010 vaardigden het vrij katholieke onderwijs, het stedelijk onderwijs, het provinciaal onderwijs en het gemeenschapsonderwijs in Antwerpen een algemeen hoofddoekenverbod uit. Het gemeenschapsonderwijs introduceerde het verbod zelfs in heel Vlaanderen, zowel voor leerlingen als voor het personeel. Intussen is in Gent het verbod teruggetrokken, dankzij een actie van het middenveld.

Het hoofddoekenverbod is een symbolisch dossier maar heeft ook praktische gevolgen. Het verhindert dat moslimvrouwen gelijke kansen krijgen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Door het hoofddoekenverbod mogen vrouwen niet meer zelf bepalen wat ze wel of niet dragen. Dat tast hun recht op zelfbeschikking aan.

Drie. De “inburgering” van minister Bourgeois: taal als een instrument niet van integratie maar van uitsluiting.

Volgens het beleid van Vlaams minister Geert Bourgeois is het Nederlands “voorwaarde tot participatie” in de samenleving, met andere woorden: je moet Nederlands kennen vooraleer je mag of kan participeren. Deze aanpak contrastert sterk met het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). Die pleit voor integratie via lessen Nederlands op de werkvloer. Dat is: participeren om zo taal te verwerven.

Het beleid van Bourgeois is uitgemond in het Vlaams Integratie- en Inburgeringsdecreet van mei 2013. Daar draait alles rond de inburgering. Het beleid behandelt inburgeraars als buitenstaanders die zich moeten aanpassen en resultaten moeten voorleggen inzake taalvererving. Het vereiste niveau van het Nederlands is opgetrokken tot het niveau A2. Een inburgeringscursus werd ingevoerd.

De toekenning van sociale rechten wordt van deze inburgering afhankelijk gemaakt. Je moet je werkwilligheid aantonen, en dus een inburgerings- en taalcursus volgen, wil je recht hebben op OCMW-steun. Daarover is een protocol opgesteld tussen VDAB en OCMW.

En wil je een sociale woning huren, dan moet je je taalbereidheid tonen en de inburgeringscursus volgen (de Taalwooncode). Zoniet heb je geen recht op inschrijving of kan in de proefperiode je huurcontract opgezegd worden.

Het ademt een bepaalde sfeer uit: “de onproductieven eruit en alleen de productieven weerhouden”. Dat versterkt het idee dat migranten de sociale zekerheid komen leegpolderen. Het creëert afstand tussen bevolkingsgroepen.

Het decreet straalt engtegenigheid uit, waarbij de taal een uitsluitingsmechanisme wordt. Er wordt een beeld opgehangen dat taalverplichting nodig zou zijn omdat nieuwkomers niet bereid zouden zijn Nederlands te leren. Nochtans, 80 tot 90% van de doelgroep neemt vrijwillig deel aan de cursussen en de uitval is beperkt. Intussen doet het beleid weinig of niets aan de reële drempels voor deze cursussen:

- geen kinderopvang, geen openbaar vervoer naar de plaats waar de cursus plaatsvindt, geen oog voor de werkuren van de cursisten;
- te weinig aanbod zodat er wachtlijsten ontstaan; en te weinig aanbod op maat (ouderen die geen of weinig onderwijs hebben genoten, hebben het moeilijker een vreemde taal te verwerven);
- de kloof tussen het algemeen Nederlands in de cursus en de gewesttaal in de woon- en/of werkomgeving.

Vier. Strengere voorwaarden om Belg te worden, leiden tot meer uitsluiting.

Werk kunnen vinden is een van de voornaamste redenen waarom mensen de Belgische nationaliteit aanvragen. Heb je die Belgische nationaliteit, dan heb je meer kans op werk, ook bij de overheid. (In Brussel zijn de openbare diensten goed voor meer dan 60% van de tewerkstelling.) Kleine patroons weigeren niet-Belgen wegens het vele papierwerk dat erbij komt kijken. De federale regering heeft de regels om Belg te worden in 2013 gevoelig strenger gemaakt. Vooral mensen met een laag inkomen of met weinig of geen scholing, interimmers en werklozen zijn de eerste slachtoffers van deze strengere wetgeving. Wie de nationaliteit aanvraagt, moet voortaan de kennis (op niveau A2) van een van de drie landstalen aantonen, alsook zijn/haar sociale integratie en economische participatie (aan de hand van een diploma, taalkennis, een baan...).

De Belgische nationaliteit verwerven zou van objectieve criteria moeten afhangen, maar de nieuwe regelgeving vormt een hinderpaal voor hen die het het moeilijkst hebben.

beeld: de verplichting om als "vrijwilliger" te werken, wil je een leefloon van het OCMW ontvangen. Voorbeeld: de toename van flexibele jobs met een onzeker statuut.

Maar het racisme is ook een politiek instrument van "verdeel en heers". Het keert degenen die schrik hebben alles te verliezen, tegen hen die niets hebben.

We weten: samen staan we sterker. We ijveren ervoor alle discriminaties op te heffen en we strijden tegen het racisme. In de eerste plaats tegen de patroons die arbeiders van vreemde origine uitbuiten met werk in het zwart en met armoedelonen. De overheid moet meer tussenkomen om mensen te beschermen tegen deze wanpraktijken. Dat is goed voor iedereen want zo verhinder je ook een negatieve spiraal naar beneden.

De overheid erkent dat er discriminatie is bij aanwervingen, maar ze beperkt zich tot "overtuigingswerk" bij de werkgevers. De praktijktest, die zou aangeven dat een werkgever discrimineert, is beloofd, maar ze is er nog altijd niet. De overheid kan het goede voorbeeld geven, maar ook dat doet ze niet. Ze zou verplichte streefcijfers voor migranten kunnen voorzien voor jobs in het onderwijs, de gezondheidszorg en de openbare besturen.

Deze discriminatie frustrert de jonge mensen van allochtone afkomst, de kinderen van migranten die mee ons land opbouwden: eerst afgewezen worden op school, en daarna bij het zoeken naar werk. Sommigen van hen ontsporen. Dat kunnen we grotendeels voorkomen door een einde te maken aan discriminatie en ongelijkheid.

De overheden mogen niet meestappen in de belangrijke as waارlangs het racisme zich verspreidt: het discours dat gelovigen van de moslimgodsdienst stigmaatiseert, diaboliseert en angst voor hen aanwakkert. Dat loopt bijvoorbeeld uit op het uitsluiten van vrouwen uit de arbeidsmarkt en het onderwijs omdat ze een hoofddoek dragen.

De overheid kan hier zelf het goede voorbeeld geven door de administratie actief een pluralistisch profiel te geven. Onder meer door het hoofddoekenverbod in de overheidsdiensten af te schaffen. We zijn voor een strikte scheiding tussen staat en godsdiensten. Dan moet de staat zich ook niet mengen in godsdienstige kwesties. De staat, de administratie en de publieke ruimte moeten seculier en neutraal zijn, maar dat is iets anders dan de persoonlijke overtuiging en de individuele keuze.

Wij ijveren voor een beleid dat de ontmoetingen tussen mensen van verschillende gemeenschappen stimuleert zowel op het vlak van werk en ruimtelijke ordening als op cultureel vlak. Discriminaties moet je bestrijden, niet in stand houden. De taal mag niet misbruikt worden als een middel tot uitsluiting, het leren ervan moet een recht zijn en het

De visie van de PVDA+

De diversiteit van de bevolking is vandaag een realiteit. De overgrote meerderheid van de bevolking afkomstig uit de migratie is werknemer en behoort tot de wereld van de arbeid. Ze wordt daardoor "dubbel" geconfronteerd met onrechtvaardigheden met een sociale oorzaak.

Zo zijn arbeiderskinderen het slachtoffer van de ongelijkheid in het onderwijs: ze gaan slechts zelden naar de universiteit. Maar dat is nog meer het geval bij de kinderen uit de migratie, die bijna allemaal uit arbeidersgezinnen komen. De sociale ongelijkheid waarmee alle arbeiders en hun kinderen geconfronteerd zijn, wordt bij geïmmigreerde arbeiders versterkt door de discriminatie die zij ondergaan omwille van hun afkomst, hun cultuur of hun godsdienst.

Discriminatie en racisme belangen het geheel van de wereld van de arbeid aan. Als een groep arbeiders niet dezelfde rechten heeft als de anderen, moet die groep aanvaarden om tegen lagere lonen en voorwaarden te werken. Daardoor geraken de lonen en werkvoorraad van iedereen onder druk. Op de bouwwerven met veel gedetacheerde arbeiders uit Oost-Europa is dat duidelijk.

Nieuwe asociale maatregelen worden dikwijls voorbereid door ze eerst tegen arbeiders van vreemde origine toe te passen. Die zijn immers kwetsbaarder. Voor-

ANTI-RACISME

gebruik ervan moet aangemoedigd. Iedereen die hier woont, heeft het recht Nederlands te leren. Ook mensen zonder papieren. De lange wachtlijsten voor taallessen in het volwassenenonderwijs moeten weggewerkt worden. Kennis van het Nederlands is belangrijk, maar het mag geen toelatingsvoorraarde worden voor sociale voorzieningen, sociale huisvesting of OCMW-steun. Taallessen kunnen optimaler door ze meer op maat te organiseren, ingebed in de sociale context, bijvoorbeeld als huurder, werknemer, wijkbewoner, ouder...

Nee, de situatie van ongelijkheid is niet in het voordeel van de werkende mensen, niet van de "autochtone" en niet van de "allochtone". We ijveren voor gelijke rechten. Wie drie jaar wettelijk in het land verblijft, moet automatisch de Belgische nationaliteit krijgen. Dat is een belangrijke manier om gelijke rechten te realiseren. Het lost niet alle problemen van racisme en discriminatie op, maar het is wel een belangrijke stap. En dan kan gemakkelijker de eenheid groeien in de strijd voor een samenleving op mensennaam.

De voorstellen van de PVDA+

1. Om discriminatie bij aanwerving te stoppen: Invoering van een praktijktest

om discriminatie bij het solliciteren te kunnen opsporen. En van steekproefcontroles om discriminatie op de werkvloer te weren. Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat deze hun dienst al hebben bewezen.

Verplichte streefcijfers, zowel voor de privé als de publieke sector.

- We ijveren voor een divers en niet-discriminerend personeels- en aanwervingsbeleid, dat op termijn resulteert in een personeelsbestand dat een weerspiegeling is van de samenleving. We laten uiterlijke tekenen van een religieuze en/of levensbeschouwelijke visie toe op de werkvloer.
- We maken dat controleerbaar aan de hand van ambitieuze streefcijfers die rekening houden met het juiste competentieniveau en die zowel voor de instroom als voor de permanente personeelsgroep gehanteerd worden.
- We nemen voor bedrijven die overheidsopdrachten willen uitvoeren of voor verenigingen die steun vragen, ook hun inspanningen voor een diversiteitsbeleid in rekening bij het toewijzen van openbare aansluitingen of subsidies. Discriminerende bedrijven en organisaties worden daarvan uitgesloten.

Taal- en andere uitsluitingsmechanismen die geen verband houden met de jobinhoud, stoppen. Vlaanderen scoort heel slecht als het gaat om de tewerkstelling van mensen van buitenlandse afkomst. Daarom voeren we de controle op uitsluitingsmechanismen zoals de vereiste van taalkennis op. We ijveren voor gratis lessen Nederlands met goede randvoorwaarden.

We werken drempels voor die cursussen Nederlands weg. We zorgen voor voldoende flexibele kinderopvang, voor flexibele uren. We houden rekening met mensen die de lessen combineren met werk. We houden rekening met bereikbaarheid via het openbaar vervoer, met de problematiek van traaglerenden en uitgeleerden...

2. Voor een kwaliteitsonderwijs dat voor iedereen toegankelijk is.

Het inschrijvingsbeleid in de scholen moet helemaal veranderen. Het onderwijs zou alle kinderen een school dicht bij huis moeten garanderen, een kwaliteitsschool met een grote sociale mix. In plaats van de jungle van de inschrijvingen nu, wordt dan aan elk kind een school toegewezen, met de kans daarna van school te veranderen. We willen een grondige aanpassing van leerkrachtenopleidingen om toekomstige leerkrachten bewuster te maken van sociale ongelijkheid in het onderwijs en hen voor te bereiden voor een diverse schoolpopulatie. We willen meer middelen van de Vlaamse overheid om meertaligheid in het onderwijs te promoten.

3. Investeer in interculturele ontmoeting. Stop de besparingen op dit terrein.

- Diversiteit is een realiteit. We willen een beleidslijn die pluralisme actief promoot. We promoten activiteiten die een beroep doen op de aanwezige diversiteit en die uitwisseling stimuleren. We promoten culturele en artistieke uitwisseling en samenwerking.
- We zetten in op solidariteit in plaats van concurrentie aan de onderkant te stimuleren. We zetten in op de gezamenlijke belangen (veiligheid, leefbaarheid van wijken, voldoende kinderopvang, grondrechten...) en we pleiten voor bemiddeling bij conflicten of tegengestelde belangen (gebruik van de openbare ruimte...)
- We verzetten ons tegen de snoei in de subsidies voor het middenveld: Samenlevingsopbouw, buurtwerk, straathoekwerk, de werking Maatschappelijk Kwetsbare Jongeren, het allochtone middenveld (Minderhedenforum), Verenigingen waar Armen het Woord Nemen... De overheid moet niet in de plaats treden van dat middenveld.
- We verzetten ons tegen de verschuiving naar een sanctionerend (GAS-boetes), repressief (na de GAS-sanctie moet je bij de GAS-bemiddelaar komen, verplicht vrijwilligerswerk) en "aanklampend" beleid waarbij de hulpverleners meldplicht krijgen en de begeleiding van "cliënten" een schakel wordt in de curatief-repressieve ketting (politie, GAS-ambtenaar, bemiddelaar, maatschappelijk werker).

4. Opheffing van het hoofddoekenverbod.

Dit verbod vormt een discriminatie inzake tewerkstelling. Het sluit vrouwen uit van de arbeidsmarkt. De toegang tot werk mag niet afhangen van een filosofische of godsdienstige overtuiging of praktijk, niet in de privé en niet bij de overheid, die actief het pluralisme en het respect voor iedereen moeten bevorderen.

5. Automatische toekenning van de Belgische nationaliteit aan al wie drie jaar wettelijk in het land verblijft.

Geen integratietest bij de nationaliteitsverwerving.

6. Gelijk werk, gelijk loon.

- Geen meldplicht voor de sociale inspectie als ze illegaal verblijf vaststelt. (Dat geeft *sans papiers* meer veiligheid ingeval zij klacht willen indienen bij uitbuiting.)
- Hoofdelijke aansprakelijkheid voor aannemers die via onderaanneming mensen in het zwart tewerkstellen. (Zo vermind je dat grote bedrijven zoals vandaag mensen kunnen uitbuiten maar de sanctiedans toch ontspringen.)

#GOLEFT9: EEN EUROPA VAN SOLIDARITEIT EN SAMENWERKING

Vaststellingen

Eén. Een sociale en economische catastrofe in de Europese Unie.

De bankencrisis heeft de broze constructie van de Europese Unie uiteengescheurd. De kloof tussen de rijkere landen onder aanvoering van Duitsland en de armere landen in het zuiden en het oosten van Europa is scherp aan de oppervlakte gekomen. Er heerst de wet van de sterkste, van solidariteit is geen sprake. Om de Unie bijeen te houden en de euro te redden is er maar één devies: iedereen moet in de pas van de meest competitieve lopen. Sinds zes jaar levert de Europese bevolking in: bezuinigingen in de sociale zekerheid, de gezondheidszorg en de pensioenen; afslankingen van openbare besturen; privatiseringen en afdankingen in staatsbedrijven; armoedebanen, loonstop en loonsverminderingen.

Overal in Europa waar ze sinds het begin van de crisis werd opgelegd, heeft de spaarpolitiek tot hetzelfde resultaat geleid: meer tekorten en meer schulden. In Griekenland steeg de schuld in twee jaar van 127% naar 165% van het bbp. In Spanje steeg de schuld van 36,7% in 2008 naar 96% van het bbp in 2013. Idem voor België: de schuld ging van 84% in 2007 naar meer dan 100% vandaag, een nominale stijging van bijna honderd miljard euro, en dat "ondanks" de 22 miljard besparingen tussen 2011 en 2014. De spaarpolitiek heeft de problemen alleen maar verergerd: hoe meer besparingen, hoe dieper de recessie. De soberheidspolitiek heeft nooit gewerkt en zal ook nooit werken. Nog in het noorden, nog in het zuiden, nergens is er een voorbeeld dat zo'n beleid positieve resultaten kan voorleggen.

Er valt niet naast te kijken: sinds 2008 zijn in de EU 10 miljoen werklozen bijgekomen, van 16 naar 26 miljoen. En er kwamen 9 miljoen armen bij: van 114 naar 123 miljoen. Dat is één op vier van de Europese burgers. Tien procent van de gezinnen met een looninkomen leeft nu onder de armoedegrens.

In de landen die de zwaarste inleveringen kregen opgelegd, liggen de cijfers nog veel hoger. In Spanje worden elke dag 115 families uit hun huis gezet. In Griekenland zijn de lonen met 10% en de pensioenen met 30% gedaald. Griekenland, Portugal, Spanje, Italië, Roemenië, Bulgarije, Ierland en het Verenigd Koninkrijk horen nu tot de groep landen met de grootste welvaartskloof en komen stilaan in de buurt van Zuid-Soedan of Paraguay.

De Europese Unie en de Europese regeringen opteren ervoor de crisis af te wentelen op de werkende en zwakste bevolkingslagen. Ook in België, dat een tussenpositie inneemt tussen de rijkste en armste landen, is dat sinds vijf jaar de politiek van de federale regering en van de gewestregeringen. België stapt mee in de stoet van sociale vernietiging.

Ook economisch is de spaarpolitiek een rampscenario. De automobielsector staat daar symbool voor. De markt zit constant in nesten en blijft in waarde afnemen. De Europese autemarkt verloor in zes jaar 3,8 miljoen wagens: van 16 miljoen in 2007 naar 12,2 miljoen in 2013. Dat heeft ook repercussies voor de industrie die aan deze sector levert: elektronica, banden, staal, glas, werktuigen... Het kan ook moeilijk anders, met alle inleveringen. Nooit sinds de Tweede Wereldoorlog hebben de werkloosheidscijfers zo hoog gestaan. Spanje en Griekenland komen in de buurt van 27% van de beroepsactieve bevolking. Voor de jongeren klimt het tot boven 50. Het officiële cijfer voor België lag eind 2013 op 9%, maar de RVA betaalt een volledige werkloosheidssuitkering uit aan zo'n 665.000 mensen, dat is 13,3% van de beroepsactieve bevolking. En dit ondanks het gedwongen parkeren van jongeren in nepbanen en van vrouwen in deeltijdse banen. En vooral: ondanks het groeiend aantal uitsluitingen.

In het plan *Europa 2020* van de Europese Unie werd een daling van het aantal armen met 20 miljoen be-

loofd. Als men dezelfde koers blijft varen, zullen er eerder 20 miljoen bijkomen. We zien fenomenen opduiken die tot voor kort met derdereeldlanden werden geassocieerd: krottenwijken aan de rand van een aantal hoofdsteden, grote aantallen daklozen in schijnbaar welvarende steden; kleine kinderen die niet meer naar school gaan en gaan werken om een beetje geld te verdienen voor het gezin; mensen die zich geen medische zorgen meer kunnen veroorloven en daarom doktersbezoek uitstellen; musea, archeologische sites en infrastructuur die niet meer worden onderhouden en er verlaten bijliggen wegens gebrek aan middelen; een stijgend aantal zelfmoorden en psychische stoornissen...

Twee. Om de banken te reden, duwden ze de staten de crisis in.

In navolging van de Amerikaanse neoliberale politiek schoven ook de Europese regeringen in de jaren 90 naar rechts, soms aangevoerd door sociaaldemocraten als Blair, Schröder, Kok of Gonzales. Ze liberaliseerden de financiële wetgeving zodat Europese banken mee konden profiteren van de speculatie in afgeleide producten. Toen die rommelmarkten in 2008 instortten, kwam aan het licht dat de Europese banken voor duizend miljard euro toxische producten hadden opgestapeld. En de regeringen die alles hadden gliberaliseerd, liepen zich nu de benen van het lijf om de banken te reden wegens *too big to fail*. Ze gaven de Europese banken 670 miljard euro directe staatssteun, door nationalisaties, kapitaalverhogingen en het dekken van verliezen op rommelproducten. Ook vandaag nog sluiten landen zoals Ierland en Griekenland honderden miljarden door naar de financiële sector. Niet om het Ierse of Griekse volk te reden, of de Ierse en Griekse staat, maar om de Europese financiers te "reden".

Nemen we de zogenaamde modelleerling Ierland. Dat land zou erin geslaagd zijn zich uit de crisis te werken dankzij de remedies van de Europese Commissie. De balans ziet er heel anders uit. Sinds eind 2010 ontving Ierland voor 67,5 miljard euro leningen. Maar in dezelfde periode schreef het land een totaal bedrag van 89,5 miljard euro over aan de financiële sector. Twee derde daarvan belandde bij de banken die nog schulden vorderden, allemaal buitenlandse schuldeisers. Intussen blijft de sociale en economische situatie van Ierland rampzalig: de lerden konden op geen enkele manier profiteren van de leningen. Ze gaan gebukt onder de bezuinigingspolitiek die hun land wordt opgedrongen om al die onredelijke schulden te betalen.

De Europese landen staken zich in de schulden om hun banken te reden en zitten nu in een dubbele catch 22 situatie. Zij die de meeste middelen nodig hebben om hun economie te stimuleren, zitten met de hoogste schuldgraad en hebben het minst manoeuvreerruimte. De Europese Unie dwingt hen tot de grootste inleveringsoperaties, waardoor koopkracht en staatsinkomsten dalen.

De banken? Die gaan intussen zo goed als vrijuit. Ja, de nieuwe regels van Basel III verhoogden de kapitaalvereisten, maar om echt veilig te werken zouden die dubbel zo hoog moeten zijn. Om een herhaling van de bankencrash te verhinderen werd de Bankenunie opgezet: het Europese pronkstuk. Zesduizend Europese banken kwamen onder toezicht van de Europese Centrale Bank en er kwam een "afwikkelingsprocedure" voor banken in moeilijkheden, waarbij de staten niet meer zouden moeten inspringen. Maar dat is meer dan twijfelachtig want een volledige splitsing tussen gewone spaarbanken en de handelsbanken die financiële operaties doen, komt er niet. Nog de commissie Liikanen, noch commissaris Barnier hebben deze minimummaatregel, die na de bankencrash van de jaren 30 werd opgelegd, weerhouden. Wat voorligt, lijkt op de Belgische bankhervorming en die is zwakker dan de Britse en de Amerikaanse.

Drie. De Europese Unie organiseert de concurrentie tussen de werknemers van de landen van de Unie.

De Europese Unie is gebouwd op vier grote vrijheden: de vrijheid van circulatie van kapitalen, goederen, diensten en personen. Dat is al in het Verdrag van Rome (1957) gebeïnvld. Stap na stap ijvert de EU om die vrijheden van de markt te stellen boven de fundamentele rechten en de sociale bescherming.

Dat is ook zo met de richtlijn over detachering uit 1996. Die richtlijn bepaalt dat werkkachten die tijdelijk werken uitvoeren in een ander land van de Unie, weliswaar het daar geldende minimumloon moeten ontvangen en ook onder de plaatselijke cao's vallen wat betreft arbeidsduur, arbeidsrust, vakantiedagen, veiligheid en uitzendarbeid, maar niet onder de loon-cao's. Dat is een vrijbrief voor legale sociale dumping. Ondernemers uit Oost-Europa kunnen ongehinderd hun competitieve arbeidskrachten uitsturen en de plaatselijke arbeidsmarkt ondergraven. Malafide ondernemingen kunnen profiteren van het gebrek aan controle om brievenbusbedrijven op te zetten in Oost-Europese landen en van daaruit valse detacheringen organiseren, met arbeidskrachten zonder veel sociale zekerheid en die werken aan een minimumloon.

Die sociale dumping heeft bovendien de goedkeuring gekregen van het Europees Hof van Justitie in enkele geruchtmakende uitspraken (de zaken Viking en Laval). In het Laval-arrest (2008) werd een staking van de Zweedse vakbond tegen de dumping onwettig verklaard. Het Hof veroordeelde ook het Groothertogdom Luxemburg omdat het de cao-lonen en de indexering als minimum oplegde voor gedetacheerde arbeidskrachten.

De *low-cost* werknemer wordt de moderne slaaf. Op die manier worden in de landen die gedetacheerde arbeidskrachten tewerkstellen, ook de loon- en arbeidsvooraarden naar beneden getrokken. Dat fenomeen bedreigt het hele systeem van sociale bescherming. Op een paar jaar tijd is het aantal gedetacheerde personen al opgelopen tot 1,5 miljoen.

De Handhavingsrichtlijn die binnenkort aan het Europees Parlement wordt voorgelegd, is alleen een bevestiging, met verscherpte toepassing en sancties, van de Detacheringsrichtlijn uit 1996. (De enige vooruitgang in de nieuwe richtlijn is de onvoorwaardelijke erkenning van het stakingsrecht.)

Vier. De openbare dienstverlening en de sociale zorg worden bedreigd door privatisering en commercialisering.

Sinds twintig jaar beukt de Europese Unie met de sloophamer op het publieke karakter van bedrijven die een cruciale rol spelen in de sociale dienstverlening. Ze doet dat niet door openbare bedrijven frontaal te verbieden, maar door ze te verplichten zich te onderwerpen aan de regels van de vrije markt. Zo moet de sociale logica wijken voor de marktlogica, zodat de rendabelste stukken van deze openbare bedrijven rijp worden gemaakt voor privatisering.

Dat was zo voor de telecombedrijven, de openbare banken, de spoorwegen en de post. Stap voor stap en volgens plan werden ze onderworpen aan de marktdictaten van het Europees Verdrag: verbod op staatssubsidies, verbod op staatsmonopolies, verbod op gekruiste subsidies (de overdracht, binnen dezelfde onderneming, van winst uit rendabele afdelingen om verlies in andere afdelingen te dekken). Overal zijn de gevolgen rampzalig op het vlak van tewerkstelling, arbeidsomstandigheden, bedrijfsrelaties, prijzen en service aan het publiek.

Laten we het voorbeeld van de post nemen. Sinds 2013 is de sector volledig geliberaliseerd na vijftien jaar Europese directieven. Een privébedrijf mag zich op elke sector van de postmarkt gooien. Privépartners zijn binnengetroden in de openbare postmaatschappijen. Gewezen nationale maatschappijen zoals de Duitse en de Nederlandse Post gaan buiten hun grenzen de concurrentie aan met andere maatschappijen. De tewerkstelling daalde met 20 tot 40%, postbodes worden vervangen door zelfstandige postbezorgers die voor enkele uren per dag en tegen een armoedeloon aan de slag gaan. De werklast voor de overblijvende postbodes is zwaar, met langere routes en grote tijdsdruk, ten koste van de dienstverlening en het sociaal contact.

Nu wil de Europese Unie ook de sociale openbare sectoren inpalmenvoor commercialisering en privatisering. Het debat laaide in 2006 al eens op toen commissaris Bolkestein zijn richtlijn over de vrije circulatie van diensten uit de kast haalde. Het verzet van de vakbonden wist toen "de niet-economische diensten van algemeen belang" uit de richtlijn te halen: de gezondheidszorg, de ouderenzorg, de sociale voorzorg, de kinderoppass... Maar door de afbraak van de sociale zekerheid en de besparingen op de publieke diensten, en door het "vergrijzingsspoek" zien privébedrijven grote kansen om een gigantische nieuwe markt te veroveren. De privatisering van ziekenhuizen en de commercialisering van de geneeskundige diensten staan in heel de Europese Unie op de agenda. De landen van oostelijk

Europa, waar de sociale bescherming tot een minimum is herleid, gaan daarbij voorop. In de landen van zuidelijk Europa staan die privatisering en commercialisering steevast op het register van de trojka, zoals ze in de jaren 90 tot de vaste dictaten behoorden van het IMF in Afrika en Latijns-Amerika.

Ziekenzorg wordt een wingegebied voor multinationale ondernemingen zoals het Duitse Fresenius, dat in september 2013 43 hospitalen kocht van de maatschappij Rhön-Klinikum AG en Europees leider werd van de commerciële hospitalen, met 175.000 werknemers. Even gretig storten internationale bedrijven zich op "het grijze goud": de ouderenzorg en de rusthuizen. In juli 2013 kocht de Franse groep Medica, eigenaar van 220 rusthuizen en zorgcentra, de grootste Belgische speler op de markt: de Senior Living Group, eigenaar van 47 instellingen. In november 2013 fuseerde Medica met de nog grotere Franse groep Korian om samen de Europese leider in ouderenzorg te worden met 600 rust- en verzorgingscentra. Volgens de twee CEO's is het vooral de bedoeling zwaarder te wegen op de Beurs en investeerders aan te trekken. Of de senioren daar beter bij varen, is een andere vraag.

De Europese Unie doet er alles aan om de sociale dienstverlening open te trekken als een concurrentiële, grensoverschrijdende markt. Daarbij verschijnen ook alle fenomenen van de marktlogica aan de oppervlakte: het verdwijnen van de universele verzekering, een gezondheidszorg op twee snelheden, een selectie van de patiënten volgens risicofactor, woekerprijzen enzovoort.

De nieuwe richtlijn voor openbare aanbestedingen, die op 14 januari 2014 werd goedgekeurd, opent nieuwe mogelijkheden voor deelname van privébedrijven bij openbare werken, voor uitbesteding en voor publiek-private samenwerking, ook in de sociale sector.

Vijf. Je kan het klimaat niet redden met een CO₂-markt.

De Europese Unie was de eerste om positief te reageren op de ambities van het Kyoto-protocol om de CO₂-uitstoot in de geïndustrialiseerde landen te verminderen. In dat protocol verbonden de industrielanden zich de uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012 met 5% te verminderen ten opzichte van het niveau in 1990. De Europese Unie vatte de koe bij de horens en koos, trouw aan haar basisbeginselen, voor een marktmechanisme om de CO₂-uitstoot onder controle te krijgen. De eerste koolstofmarkt werd opgezet: het *Emission Trading Scheme*. 11.000 ondernemingen en energie-installaties, die verantwoordelijk zijn voor 50% van de CO₂-uitstoot in de EU, kregen gratis uitstootrechten (quota) volgens een nationaal verdeelsysteem. Wie méér uitstoot, moet quota kopen op de koolstofmarkt, die bevoorraad wordt door bedrijven die overschat hebben. In theorie zou dat de bedrijven moeten aanzetten minder fossiele energiebronnen te gebruiken en zuiniger met energie om te gaan. Maar elk

bedrijf maakt de afweging wat het minste kost: investeren in energiezuinige productiemethodes of uitstootrechten kopen. Zo worden de bescherming van de planeet en de redding van het klimaat afhankelijk gemaakt van een beursspel. De prijs van de uitstootrechten op de markt bepaalt dan of bedrijven het klimaatprobleem au sérieux nemen. In dit systeem staat de winstlogica centraal, niet de toekomst van de planeet en van de mensheid.

Toen in 2008 het startschot werd gegeven voor de CO₂-markt – er was een proefperiode vooraf – stortte die andere beurs in elkaar: die van de financiële rommelproducten. De economische recessie in de industrielanden, die daarop volgde, zorgde voor een groot overschat van uitstootrechten. Gevolg: in plaats van een dwang die de bedrijven verplicht hun uitstoot te saneren, wordt de koolstofmarkt voor de grootste vervuilers een winstgevende zaak, want zij beschikken over de grootste overschotten. ArcelorMittal bijvoorbeeld heeft in België voor 90 miljoen ton uitstootrechten gekregen in 2008 maar gebruikt maar 68 miljoen ton. Een lucratief hapje wanneer de prijs van een uitstootrecht op een bepaald ogenblik nog op 30 euro per ton staat. Dan kan het stilleggen van installaties een winstgevende bezigheid worden. Tussen 2005 en 2012 heeft ArcelorMittal 156 miljoen ton CO₂ “gespaard” door het voorlopig sluiten van installaties in Europa, en kon dat verzilveren voor 1,1 miljard euro.

Van 2013 tot 2020 loopt de derde fase van het *Emission Trading Scheme*. De Europese Unie heeft in haar *Strategie 2020* ingeschreven dat er 20% minder uitstoot zal zijn dan in 1990, dat 20% van de energie uit duurzame bronnen zal geleverd worden en dat er 20% meer energie-efficiëntie of besparing zal zijn. Om die doelstelling te halen zou de marktprijs van CO₂ tot boven 100 euro per ton moeten stijgen, maar op dit ogenblik staat die prijs op het laagste punt: op minder dan 5 euro. Het toont dat het met de markt als leidraad en kader onmogelijk is een geplande overschakeling te realiseren naar een duurzame economie en naar hernieuwbare energiebronnen.

Zes. De euro, een munt die is gegoten in het nikkel van de concurrentie.

De euro is helemaal niet gecreëerd met het oog op een harmonieuze samenwerking tussen de landen, om de landbouw en industrie van de lidstaten en de regio's te bevorderen, stabiele arbeidsplaatsen te creëren, de ecologische uitdagingen aan te pakken of een moderne collectieve dienstverlening uit te bouwen. Van in de kiem was de muntenheid bestemd om de grote monopolies sterker te maken in de concurrentiestrijd met de VS en Japan. De wisselrisico's zouden uitgeschakeld worden, de transactiekosten zouden verminderen, de Europese markt zou groter en stabieler worden.

Dat leek te lukken tot in 2008 de economische stormen het grote verschil in ontwikkeling en economische sterkte van de Europese economieën blootlegden. In zo'n geval kan een monetaire unie alleen standhouden als er solidariteitstransfers bestaan tussen rijkere

landen en regio's naar armere, of als een ijzeren hand regeert over het geheel. Omdat het winstbejag van de grote internationale ondernemingen de drijvende kracht is van de Europese constructie, is de tweede keuze gemaakt, die van de ijzeren hand.

Het vasthouden aan de muntunie is een wapen geworden om “orde op zaken te stellen”. De Duitse kanselier Angela Merkel formuleert de wens van BusinessEurope, van de Ronde Tafel van Industrielen, van de CEO's van de grote Europese multinationals als ze zegt: “Indien Europa geen orde op zaken stelt in haar begrotingen en haar concurrentiepositie niet kan versterken, zal ze geen rol van betekenis meer spelen op wereldniveau en stapje voor stapje moeten wijken.” De belagers komen vandaag niet alleen meer uit de VS en Japan, maar ook uit de groeilanden en vooral uit China. Het is de reden waarom de dreiging van het uiteenspatten van de eurozone met vereende krachten is afgeslagen door de Europese Centrale Bank (ECB), de Europese Commissie en de Europese Raad, onder aanvoering van Duitsland als sterkste natie. Om de speculatie tegen de zwakke landen te bedwingen heeft de ECB zijn monetaristische dogma's moeten opbergen en de bazooka van de geldschepping bovengehouden. Om de geforceerde monetaire eenheid te bewaren dirigeert de troika (van ECB, Europese Commissie en IMF) strakke besparings- en inleveringsmemoranda in Griekenland, Ierland, Portugal, Spanje en Cyprus. Om bij de kring van de ‘winners’ te geraken moeten die landen de lonen en uitkeringen verlagen, de sociale rechten afbouwen, de openbare diensten privatiseren en de zwakste industrieën wegsnijden. In de Unie van de winners is er geen plaats voor solidariteit en steun, want dat verzwakt alleen de bereidwilligheid om te saneren en de bevolking te laten bloeden.

Daarom zijn alle landen aangevreten door datzelfde anticrisisprogramma van besparingen en sociale achteruitgang. Op economisch vlak veranderen die programma's al snel in een remedie die erger is dan de kwaal. Om de ziekte te behandelen wordt de patiënt gedood. De economische activiteit valt stil, de belastingontvangsten dalen, men belandt in een neerwaartse spiraal. Het is een van de belangrijkste redenen voor het aanslepen van de economische crisis in Europa.

“Absurd” denkt een mens dan, maar vanuit het standpunt van de multinationals is het logisch. Zij willen de grote buitenlandse markten veroveren, vooral in de groeilanden. De binnenlandse vraag is niet meer hun grootste zorg. Hetloon wordt in hoofdzaak gezien als een kost die absoluut naar omlaag moet. En daarvoor dienen de besparingsplannen. Om die logica te blijven opdringen, heb je een ijzeren discipline nodig.

Zeven. De staatsgreep van de Europese Unie.

Crisissen zijn uitgelezen momenten om zaken te forceren. De Europese Raad en de Europese Commissie hebben geprofiteerd van de stofwolken die de crisis deed opwaaien om te doen wat ze bij volle daglicht nooit hadden kunnen doen. Ze plaatsten in heel Europa

het sociaal en economisch beleid onder curatele van "experts", rechtstreeks afkomstig uit de grote financiële en economische groepen. Ze eigenden zichzelf bevoegdheden toe die door geen enkele democratische controle of beslissing zijn goedgekeurd en die veringrijpen op de soevereine beslissingsmacht van de nationale staten.

De voorstanders van een radicale versterking van de Europese bevoegdheden maakten van de gelegenheid gebruik om met reuzenschreden voort te razen in de richting van een Europese politieke en economische regering. De redding van de euro en van de eurozone was het doorslaggevende argument om nieuwe bevoegdheden erdoor te sluizen.

Op de achtergrond hebben ze de steun van de machtige patronale groepen die sinds de jaren 80 de dynamiek van de eenmaking uittekenden en de filosofie van de Europese Verdragen bepalen. Al telt bijvoorbeeld de Europese Ronde tafel van Industriëlen (ERT) amper 50 leden, die 50 vertegenwoordigen een zakencijfer van duizend miljard euro met een tewerkstelling van 6,6 miljoen werknemers. Zij dicteerden in de jaren 80 het project van de eenheidsmarkt 1992. Zij bepleitten de eenheidsmunt met de strenge convergentiecriteria, de "Maastrichtnormen". Begin 2002 zetten zij de bakens uit voor de volgende fase: het "economisch bestuur", een streng gecentraliseerd gezag dat de hele economische politiek zou sturen. Wat in normale periodes veel tijd en moeite zou vragen kregen de patronale kringen er nu gemakkelijk door. Er kwam een dwangbuis voor de jaarlijkse nationale begrotingen en economische plannen van de lidstaten: het Europees semester waarin de Europese instellingen de bezuinigings- en hervormingsplannen van de lidstaten beoordelen en stroomlijnen.

Dat "economisch bestuur" spreekt zich uit over drie pijlers:

1. Een dwingend *Begrotingspact* (ook Fiscaal pact genoemd). De "oriënterende" normen voor het begrotingstekort (3% bbp) en voor de staatsschuld (60% bbp) werden omgezet in strakkere, dwingende normen. Elk land moet het structureel begrotingstekort op middellange termijn beneden 0,5% van het bbp brengen. Het grote principe is de "gulden regel": "Oftwel is de begrotingssituatie van de openbare besturen (staat, lagere overheden, socialezekerheidsfondsen...) in evenwicht, oftwel vertoont ze een overschat."

Als de overheidsschuld van een lidstaat boven 60% van het bbp uitstijgt, moet de regering zich ertoe verbinden dat teveel weg te werken aan een ritme van een twintigste per jaar. De Belgische schuld bereikt 100% van het bbp en bedraagt momenteel 365 miljard. De verlaging van die schuld met 5% per jaar komt, gezien de stagnatie van het bbp, voor België neer op het verlagen van de overheidsschuld met meer dan 20 miljard in de drie volgende jaren.

2. Met het *Europlus-pact* breidde de Europese Commissie haar actieterrein uit tot de globale economische evenwichten in de eurolanden. Daarmee krijgt ze zeggingsrecht over strikt nationale materies zoals

de sociale politiek: de pensioenen, de vermindering van het aantal ambtenaren en van de uitkeringen, de indexering van de lonen... Als een lidstaat de regels niet respecteert, moet dat land aan de Commissie en aan de Raad een programma voorleggen van dwingende structurele hervormingen. In Griekenland, Ierland en Spanje gingen die "structurele hervormingen" de voorbije maanden over: loonsverlaging voor de ambtenaren, daling van de pensioenen, daling van de werkloosheidsuitkeringen, daling van het minimumloon, deregulering van arbeidscontracten en toelating voor arbeidsovereenkomsten op het niveau van de onderneming die afwijken van de collectieve arbeidsovereenkomsten en het arbeidsrecht.

3. In haar *Strategie 2020* (de opvolgster van de *Lissabon 2010* strategie) heeft de Europese Commissie een reeks streefnormen opgesteld wat betreft tewerkstellingsgraad, wetenschappelijk onderzoek, armoede... De regeringen moeten precies aangeven welke structurele hervormingen ze zullen doorvoeren, bijvoorbeeld wat ze van plan zijn om de tewerkstellingsgraad te verhogen. Daarbij mogen ze "vrij" kiezen tussen langer werken, de pensioenleeftijd verhogen, meer flexibiliteit, meer deeltijds werk en interimarbeid, de statuten afschaffen, de sociale bijdragen verlagen, de ontslagbescherming inperken of de werkloosheidsuitkeringen beperken.

Om de dictaten van de eerste en tweede pijler (Begrotingspact en Europlus-pact) afdwingbaar te maken is een juridisch arsenaal opgesteld, de "sixpack", met strafbepalingen voor overtreders. Vanaf 2014 kan een land een boete krijgen van 0,2% van het bbp als die doelstellingen niet worden nageleefd. Voor België zou dat neerkomen op ongeveer 700 miljoen euro. Het geheel is netjes in het "*Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de economische en monetaire unie*", afgekort het VSCB, gegoten. Dat verdrag werd in maart 2012 ondertekend door 25 staatshoofden en regeringsleiders van de Europese Unie. Ook de Belgische parlementen, met inbegrip van de socialistische volksvertegenwoordigers en de groenen, hebben het in december 2013 op de valreep geratificeerd.

Nu het VSCB is goedgekeurd, heeft Angela Merkel een nieuw dwanginstrument op het oog: de *hervormingscontracten*. Die kwamen ter sprake op de top van december 2013 maar de regeringsleiders willen er maar van horen na de verkiezingen van 25 mei 2014, uit schrik voor averij.

Ziehier wat weer wordt opgenomen in juni 2014 om tot besluiten te komen op de top van oktober 2014: zoals het IMF kredieten geeft aan landen in het Zuiden, mits zware offers welteverstaan, wil de kanselier goedkope leningen geven aan landen die een contract sluiten om hun arbeidsmarkt, hun pensioenen, hun ambtenarij te hervormen. Merkel wil zo twee leemtes vullen in het dwangarsenaal van de Europese Unie. Ze vindt dat er een te grote ruimte is voordat de goedgekeurde normen ook leiden tot sancties tegen overtreders. Ze vindt dat er ook een te grote ruimte is tussen de landen

die onder toezicht staan van de trojka en de andere landen van de eurozone. Vandaar de idee van de hervormingscontracten. Die moeten er komen “alvorens het telkens te laat is”. Als lokmiddel zijn er dan goedkoop leningen voor de landen die zich met zo’n hervormingscontract laten kastijden. Vanwaar die leningen moeten komen, moet nog uitgeklaard, na de verkiezingen van mei 2014.

Acht. Winterweer voor de democratie in Europa.

Een Commissie met een enorme macht, maar die toch is onderworpen aan de machtigste staten, Duitsland op kop; een Raad van ministers die uiteindelijk de beslissingsmacht heeft; een Europees Parlement dat niet veel te zeggen heeft en dat niet de mogelijkheid heeft wetgevend initiatief te nemen; en een Hof van Justitie dat de wetten en Europese Richtlijnen interpreteert in het voordeel van de werkgevers.

Sinds de crisis staan de begrotingen van alle landen uit de eurozone onder curatele van een “economische regering” die gerechtigd is te bepalen wat goed is en wat niet voor de 300 miljoen inwoners van de eurozone. Maar van een “regering” spreken, dat is wel een groot woord, want de leden van de Europese Commissie zijn niet gekozen. Nationale regeringen en parlementen hebben een bijna protocollaire taak. De premiers van Ierland, Griekenland en Italië werden afgezet en vervangen door niet-gekozen technocraten – afkomstig uit de grootbanken en de Europese instellingen – om hun bevolking offers op te leggen, zonder werkelijke democratische goedkeuring. De Europese Unie weigerde de Grieken een referendum over het zoveelste besparingsplan.

De Europese Richtlijn van 2006 betreffende de bewaring van gegevens moet volledig worden herzien. In Duitsland, Roemenië, Cyprus en Tsjechië heeft het Grondwettelijk Hof deze wet ongrondwettelijk verklaard, met “buitengewoon ernstige gevolgen voor de rechten van de burgers en met een ongeziene draagwijdte”. Het Hof sprak van “een ongeoorloofde inmenging in het sociale leven en in de privéactiviteiten van burgers”, die kan uitlopen op “persoonlijkheidsprofielen en gedetailleerde profielen van de verplaatsingen van praktisch alle burgers”.

Negen. Een onmenselijk, exclusief Europees migratiebeleid.

De Europese wetgevingen over de migratie kwamen tot stand in de context van de competitiviteitsstrategie van de Europese Unie. Een richtlijn voor een Europese “blauwe kaart” moet Europa aantrekkelijker maken voor hoog opgeleid personeel. Houders van zo’n blauwe kaart genieten dezelfde behandeling als nationale onderdanen. Voor de Europese Unie zijn er alleen maar voordelen verbonden aan dit systeem terwijl het voor de landen van herkomst, die in de meeste gevallen de opleiding van dat personeel hebben gefinancierd, puur verlies is.

De Unie moedigt de migratie van buitenlandse werknemers aan voor die sectoren waarvoor een tekort aan werknemers bestaat. Op die manier vermijdt men dat

Europese werkgevers de lonen moeten verhogen in de sectoren met personeelsschaarste, dikwijls als gevolg van de werkomstandigheden.

Voor de anderen, voor hen die niet hoog opgeleid zijn, blijven beslissingen over de duur en voorwaarden voor een vergunning uitsluitend de bevoegdheid van de lidstaten. Dat beleid vergemakkelijkt de komst van migrantenwerknemers die in een afhankelijkheidsrelatie staan tegenover hun werkgever want het statuut maakt de verblijfsvergunning van deze mensen afhankelijk van het werk waarvoor ze deze vergunning hebben gekregen. Als ze hun werk verliezen, verliezen ze ook hun verblijfsrecht.

Dat beleid voor een “exclusieve migratie” weerspiegelt de belangen van de bedrijfswereld. Het schept kwetsbare arbeidskrachten met een onzeker verblijfsrecht en met tijdelijke verblijfsvergunningen, afhankelijk van de goodwill van de werkgever.

De creatie van een grondgebied zonder binnengrenzen, de Schengenruimte, had een versterking van de controle aan de buiten grenzen van de Unie tot gevolg. Mensen die een land ontvluchten richting Europese Unie, doen dat bijna altijd illegaal, vooral omdat het niet gemakkelijk is een visum te verkrijgen. De Europese lidstaten verlenen maar zelden een toeristenvisum of een visum op humanitaire gronden aan mensen uit een derde wereldland of uit een land in oorlog, die natuurlijk asiel zouden kunnen aanvragen eenmaal ze in de EU zijn aangekomen.

In 2004 zette de Europese Unie, om Europa te “verdedigen” tegen mensen die de honger ontvluchten, een semiclandestiene militaire organisatie op: Frontex. Frontex voert oorlog tegen clandestiene migranten. Elk jaar sterft een indrukwekkend aantal migranten: verdronken op zee, verdwenen in de Sahara enzovoort. Om aan de controles van Frontex te ontsnappen worden de trajecten en routes die deze mensen afleggen, steeds gevangerijker. Frontex onderschept de vluchtelingen en zet hen meteen opnieuw de grens over, richting hun land van herkomst, al hebben die landen soms de Conventie van Genève betreffende de status van vluchtelingen niet ondertekend. Frontex maakt ook geen onderscheid tussen volwassenen, minderjarigen of niet-begeleide minderjarigen. De organisatie schendt voortdurend de internationale normen en lapt het recht asiel te vragen aan haar laars: kandidaten worden uitgewezen nog voor ze de kans krijgen een aanvraag in te dienen.

Tien. Het Trans-Atlantisch Verdrag (TTIP), dat wordt onderhandeld tussen de VS en de Europese Unie, is een sociaal en ecologisch gevaar.

Achter gesloten deuren onderhandelen de Europese Unie en de Verenigde Staten over een trans-Atlantische marktintegratie die “handels en investeringsbelemmeringen wil wegnemen” ten koste van arbeidsrechten en milieu, compleet met productreguleringen, harmonisatie van standaarden enzovoort.

Bedoeling is elke vorm van “anticoncurrentieel gedrag” uit te schakelen, in het bijzonder van wie overheids-

bedrijven of producten van de plaatselijke markt zou bevoordelen. Als dit verdrag erdoor komt zal de Europese Unie de Amerikaanse invoer moeten toelaten van allerlei producten die ze nu als verdacht bestempelt: rundvlees met hormonen, chloorkippen en genetisch gemodificeerde gewassen (ggo's), die in Europa veel strenger zijn gereglementeerd. Producten die één van de partners van het verdrag als betrouwbaar bestempelt, mogen dan overal verkocht worden: zo wordt Europa overgeleverd aan Amerikaanse keuringsdiensten. De grote ondernemingen willen met dit akkoord ook de basis leggen voor een strijd tegen wat ze noemen "namaak" en "industriële diefstal". Ze willen een juridisch kader creëren dat onafhankelijk werkt van de individuele staten, waar ze dan klacht kunnen neerleggen tegen de landen die de "concurrentieregels" niet zouden respecteren.

De visie van de PVDA+

De grondslag van de Europese Unie is de vrije concurrentie, de open markt voor kapitalen, personen, goederen en diensten. Dat wordt verdrag na verdrag verder opgelegd, met meer dwangmiddelen, om de concurrentiestrijd aan te gaan met de economische rivalen. In die logica zegeviert de winstjacht en niet een sociale of ecologische prioriteit. De Europese Unie is een winnewest voor financiële en economische internationale bedrijven, zij dicteren de evolutie van het continent. In de *Lissabon-2010* strategie stond het kernachtig samengevat: "De meest competitieve economie ter wereld worden." Maar sinds 2008 is de Europese Unie het grootste zorgenkind ter wereld geworden. Toch wordt niet afgestapt van de vernietigende concurrentielogica, die op weg is een sociaal kerkhof en een verloren generatie te creëren.

Sociale vooruitgang, duurzame ontwikkeling, samenwerking en solidariteit.

We willen andere funderingen voor een ander Europa. Sociale vooruitgang, duurzame ontwikkeling, samenwerking en solidariteit moeten de grondslag worden van een Europees project. Zij moeten in de plaats komen van concurrentie en ongelijkheid. We willen een Europees continent waar de systeemsectoren, die nu *too big to fail* zijn, in handen komen van de maatschappij in haar geheel. Waar de collectieve diensten en de bedrijven gericht zijn op de behoeften van de bevolking. Zo kunnen we de economie afstemmen op de grootste noden en kunnen we de rijkdommen eerlijk verdelen. Als we woeker, parasitair gedrag en speculatie structureel onderuit halen, dan kunnen we de

overheidsschuld automatisch tot duurzame proporties herleiden.

We ijveren voor de opheffing van het Verdrag van Lissabon, de Europese grondwet die in 2008 is goed-gekeurd en aan geen enkele volksstemming werd onderworpen. We verwerpen de liberale grondslag die de vrijheden van de markt boven de sociale en democratische rechten stelt. De sociale grondrechten en de fundamentele democratische rechten moeten onaanstaanbaar zijn. Ze kunnen niet onderworpen worden of op één lijn worden gezet met de economische "vrijheden" van de markt.

De Europese Unie mag niet het recht hebben lidstaten maatregelen op te dringen van sociale ontmanteling. Ze zou integendeel een opwaartse sociale spiraal op gang moeten brengen door minimumnormen op te leggen, zoals een loon dat minimaal overeenstemt met een percentage van het bbp per inwoner. Boven de minimumnormen moet elke lidstaat het recht hebben hogere normen te hanteren en eigen cao's en sociale wetgeving te behouden.

Daarom wijzen we de recente bevoegdheidstransfers naar de Europese Unie af. We willen de afschaffing van het Begrotingspact en het Europlus-pact, samengebald in het VSCB. We willen de intrekking van het bindend Europees semester, van de sixpack met zijn sancties en van andere maatregelen die het antidemocratische "economisch bestuur" versterken.

Een andere schuldenpolitiek om de crisis van de staten te keren.

Om de schulden, die zwaar wegen op alle landen van Europa, te verminderen, moeten we andere wegen gaan dan de weg van besparen en sociale achteruitgang. Het basisprincipe moet zijn: niet de slachtoffers maar de schuldigen laten betalen. Een diepgaand, transparant en democratisch onderzoek moet duidelijkheid scheppen over de echte oorzaken van de schulden van de Europese landen, en aangeven welk deel de bevolking werkelijk moet terugbetalen.

Niet alle schulden zijn per definitie "slecht". Een regering kan een lening aangaan om een ziekenhuis, een spoorlijn of een school te bouwen.

In de landen van het zuiden van onze planeet dienen schulden niet voor investeringen ten voordele van de bevolking. De schuld is daar een machtig transfermechanisme van rijkdommen: van de meerderheid van de wereldbevolking naar de bezitters van kapitaal. De schulden zijn er een instrument waarmee de schuldeisers hun greep op alle aspecten van het leven versterken. Dreigt dat scenario nu ook voor de Europese landen?

Diepgaand onderzoek moet collectief en democratisch bepalen welke schulden we in vraag kunnen stellen. Het eerste doel is het bedrag en het ritme van de terugbetaling te verminderen. Talrijke juridische teksten zoals het Handvest van de Verenigde Naties, dat de basis vormt van het internationaal recht, bevestigen dat de mensenrechten voorgaan op de rechten van de schuld-

eisers. "In geval van strijdigheid tussen de verplichtingen van de leden van de Verenigde Naties krachtens dit Handvest en hun verplichtingen krachtens andere internationale overeenkomsten, hebben hun verplichtingen krachtens dit Handvest voorrang." (artikel 103)

Een regering die er de politieke wil voor heeft, kan dus wettelijk de betaling van haar schuld opschorten, als die betaling impliceert dat fundamentele rechten niet worden gerespecteerd, zoals het recht op onderwijs, op gezondheidszorg, op sociale zekerheid, het recht op een woonst enzovoort.

Voor de meerderheid van de derdewereldlanden maar ook voor Griekenland, Spanje en Portugal, waar elementaire sociale rechten in het geding zijn, is zo'n opschorting perfect te verantwoorden.

Landen als België of Frankrijk zouden kunnen vastleggen dat het bedrag van de terugbetaling een bepaald percentage – bijvoorbeeld 5% – van de staatsinkomsten niet mag overschrijden, in plaats van de zware dwangbuis die het VSCB oplegt.

Het tweede doel is de houders van schuldtitels te dwingen tot een belangrijke schuldherschikking. Daarvoor moeten een aantal maatregelen ernstig bestudeerd worden:

- Verlenging van de terugbetaling en samen daarmee verlaging van de terug te betalen som.
- Vermindering van de interesten.
- Kwijtschelding van een deel van de schuld.

We willen bij uitstel, opschorting of annulering van openbare schulden de kleine spaarders beschermen, die hun spaargeld geplaatst hebben in overheidsstukken, alsook de werknemers en gepensioneerden van wie een deel van hun sociale bijdragen door de beheersorganen bij zo'n stukken zijn geplaatst.

De openbare diensten en de sociale rechten verdedigen.

Ook in een markteconomie moet de openbare dienstverlening beschermd kunnen worden en moeten openbare bedrijven het recht hebben op subsidies, op monopolie in bepaalde sectoren en op interne "kruissubsidies". Daarom pleiten we voor de afschaffing van de artikels 101 tot en met 109 in het Verdrag van Lissabon, die de commercialisering en privatisering van de openbare bedrijven opleggen. De sociale en culturele sector moeten gevrijwaard worden van vermarkting en commercialisering.

De strijd voor een sociale harmonisering kunnen we maar voeren mits strenge maatregelen tegen de sociale dumping die de Europese Unie nu zelf organiseert. Er is maar één regel voor werknemers in detachering: voor gelijk werk, gelijk loon en gelijke sociale bescherming. We willen de Europese Detacheringsrichtlijn in die zin herzien, zodat de cao-lonen en werkvoorraarden in het ontvangstland integraal gerespecteerd worden. De fundamentele rechten van de werknemers mogen niet geschaad worden door het vrij verkeer van personen. Contracten van onbepaalde duur dienen de basis te vormen van het tewerkstellingsbeleid, met respect

voor de hogere lonen in het ontvangstland en met overal minimumlonen die minstens 60% bedragen van het mediaan inkomen. Met garanties dat iedereen in eenzelfde onderneming of op eenzelfde bedrijfssite hetzelfde loon krijgt voor dezelfde arbeidsplaats met dezelfde taken.

We willen een tewerkstellingsbeleid dat de arbeidsomstandigheden verbetert door de werkstress aan te pakken; dat de nationale regels van de sociale zekerheid respecteert en dat verder ook stimuleert dat landen elkaar kwaliteit en prestaties vergelijken (benchmarking organiseren) in functie van de meest voordelige voorzieningen voor loon- en uitkeringstrekkers.

Het klimaat en milieu beschermen.

De energie van de gemiddelde Europese burger wordt voor 77% geleverd door olie, gas en kolen. Kernenergie levert 14% en de overblijvende 9% komt van hernieuwbare energiebronnen. Er is een ommezwaai nodig qua investeringen, besparingen en energie-efficiëntie om de koolstofuitstoot tegen 2050 met 95% te verminderen, zoals de IPCC-experten als streefcijfer voor de industrielanden voorstellen. Het uitstootplafond dat de EU hanteert in *Strategie 2020* is onvoldoende, willen we de opwarming van het klimaat binnen 2°C houden. Het gehanteerde marktmechanisme van het Emission Trading Scheme is contraproductief. De afschaffing van dit ETS-systeem kan de weg openen voor een directief normensysteem dat bindende beperkingen oplegt. De Europese koolstofmarkt mag niet als model dienen voor de commercialisering en vermarkting van de natuur in de landen van het Zuiden.

Tegen de autoritaire interventies, opkomen voor democratische rechten.

De wetgevende macht zou exclusief bij het Europees Parlement moeten liggen, dat meer bevoegdheden moet krijgen. De nationale parlementen moeten meer geïnterpelleerd worden over Europese kwesties vooral eer het Europese niveau enige beslissing neemt. We ijveren ervoor een tegenmacht op te bouwen, van de burgers en vooral van de vakbonden.

We komen op tegen de autoritaire interventies en tegen het verstrengen van allerlei opgedrongen voorwaarden. We ijveren voor democratische maatregelen: in elk land een volksreferendum over het Verdrag van Lissabon en referendum over de essentiële beslissingen betreffende de werking van de Europese Unie.

Het fundamentele recht op een privéleven en op persoonlijke vrijheid moet onschendbaar zijn voor elke burger die niet onderworpen is aan een gerechtelijke procedure. Telefoontap en het afluisteren van communicatie zouden alleen toegelaten mogen zijn wanneer ze behoorlijk zijn geargumenteerd en officieel worden vastgesteld in het kader van een gerechtelijke procedure. De antiterrorismwetten moeten weg.

Dat migrantenwerknemers in zo'n positie worden geplaatst dat ze geneigd zijn om het even welke arbeids- en loonvoorraarden te aanvaarden, schaadt alle

werknemers. Om de afhankelijke positie van de migrantenwerknemer ten aanzien van zijn werkgever in de tijd te beperken, koppelen we het verblijfsrecht los van het werk: we geven na een zekere periode van verblijf een verblijfsrecht voor onbepaalde duur.

We waken over een correcte definitie van het begrip “personeelsschaarste”, zodat het voor werkgevers geen voorwendsel wordt om buitenlandse arbeidskrachten aan te werven die aanvaarden te werken aan slechte omstandigheden, om op die manier te vermijden dat ze die werkomstandigheden moeten verbeteren.

De reglementering op sociaal vlak voor de migrantenwerknemers binnen de Europese Unie moet beter. We strijden tegen de uitbuiting van legale migranten, maar ook van illegale migranten.

Het Europese beleid gebruikt de migratie als instrument voor competitiviteit. Daarom weigert de Unie het lot te regelen van de duizenden mensen zonder papieren die niet liever vragen dan legaal te kunnen werken. Als we iedereen zouden regulariseren die sinds een lange periode in het land vertoeft en werkt, zouden zowel de migrantenwerknemers als de hele groep van werknemers minder onderhevig zijn aan patronale chantage.

Het is belangrijk voor de sociale bescherming van de migrantenwerknemers dat ze, of ze nu al dan niet legaal zijn, bij een vakbond zijn aangesloten.

Geografisch zijn Griekenland en Italië toegangspoorten tot de Europese Unie. De omstandigheden voor de opvang zijn er verschrikkelijk slecht. Het moet afgelopen zijn met de hypocrisie die het hele gewicht van de Europese immigratie op de rug van deze landen schuift. Geen enkel land heeft de capaciteit om alleen heel de miserie van de wereld te torsen, maar dat wordt anders voor de Europese Unie in haar geheel. Europa heeft een verantwoordelijkheid voor de situatie van wie “illegal” willen binnenkomen: het heeft deze gebieden gekoloniseerd, het heeft er niet gezorgd voor industriële ontwikkeling, het heeft de nieuwe “vrije” staten aan hun lot overgelaten, het zorgde er alleen voor dat de eigen ondernemingen er handel konden blijven drijven en de plaatselijke grondstoffen konden blijven plunderen.

De voorstellen van de PVDA+

1. Sociale vooruitgang, duurzame ontwikkeling, samenwerking en solidariteit moeten de grondslag worden van een Europees project. Ze moeten in de plaats komen van concurrentie en ongelijkheid. Daarom willen we **het Verdrag van Lissabon opheffen**. Het is totaal ondemocratisch opgelegd in 2008, als vorm van liberale Europese grondwet.

2. De fundamentele democratische vrijheden en sociale grondrechten staan boven de vier liberale marktbeginseisen (vrijheid van circulatie van kapitalen, goederen, diensten en personen). We ijveren ervoor dat de Europese Unie geen sociale achteruitgang kan opleggen, maar alleen een nivellering naar boven, en wel door minimumnormen vast te leggen. Elk land heeft de vrijheid om boven die minimumnormen betere normen te hanteren.

3. Het Europlus-pact, de sixpack, het Verdrag voor Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur (VSCB) en andere maatregelen die het autoritaire “economisch bestuur” versterken, moeten weg, alsook de criteria die aan de basis liggen van de strenge begrotingspolitiek, opgelegd door de Europese Unie in het kader van haar regels voor groei en stabiliteit of in het kader van het VSCB (met de “gulden regel”). Ook de geplande hervormingscontracten moeten weg.

4. We willen een democratisch onderzoek van de schulden van de Europese lidstaten. We willen het bedrag en het ritme van hun terugbetaling verminderen en de interessen erop afbouwen. We willen de kwijtschelding van alle onwettige schulden van derde wereldlanden en van de landen van zuidelijk Europa.

5. We willen een taks op internationale financiële transacties. Op alle transacties, ook op derivaten en wisseloperaties.

6. Om de speculatie in te binden pleiten we voor een driedubbel verbod op Europese vlak:

- verbod op *hedgefunds* en speculatiefondsen,
- verbod op afgeleide en gestructureerde financiële producten (derivaten),
- verbod op kortetermijnspeculatie en *short selling*.

7. Herziening van de Europese verdragen zodat overheidsbedrijven niet langer onderworpen blijven aan de regels voor de concurrentie, maar het statuut krijgen van openbare dienst. Op de eerste plaats willen we de artikelen 101 tot 109 van het Verdrag van Lissabon wijzigen zodat er waarborgen komen voor het statuut van “openbaar bedrijf”, met het recht op subsidies, op kruissubsidies en een monopolierecht.

8. De sector van de sociale dienstverlening en de culture sector moeten beschermd worden tegen commercialisering, privatisering en vermarkting.

9. Herziening van de Detacheringsrichtlijn en van de aangekondigde Handhavingsrichtlijn. Voor detaching mag maar één regel gelden: voor gelijk werk, gelijk loon en gelijke sociale bescherming.

10. Minimumloon overal op een niveau van minimaal 60% van het mediaal inkomen. Stelselmatig optrekken van de criteria naar vaste en menswaardige werkplaatsen in de hele Europese Unie.

11. Ophulling van de koolstofmarkt (Emission Trading Scheme). Vervanging door dwingende uitstootnormen met boetes voor overtreders.

12. De nationale parlementen moeten over de Europese kwesties geïnterpleteerd worden, voorafgaand aan elke beslissing op Europees niveau. We ijveren voor **volksreferendums** over het Verdrag van Lissabon, het VSCB en over alle belangrijke beslissingen in verband met de werking van de Europese Unie.

13. Het grondrecht op een privéleven en op persoonlijke vrijheid moet onschendbaar zijn voor elke burger die niet onderworpen is aan een gerechtelijke procedure. De antiterrorismewetten moeten weg.

14. Onmiddellijke stopzetting van de onderhandelingen over het Trans-Atlantisch Verdrag (TTIP).

15. Buitenlandse werknemers geven we na een zekere periode een **verblijfsrecht** van onbepaalde duur. We regulariseren mensen zonder papieren die al een lange periode in het land vertoeven en werken.

PUBLIEKE DIENSTVERLENING

#GOLEFT10: DE PUBLIEKE DIENSTEN UITBOUWEN

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

89% van de onderuraagden in onze enquête gaat helemaal akkoord of eerder akkoord met de stelling: "Om de crisis te bestrijden moet de overheid ingrijpen in de economie. Ze moet vertrekken van de behoeften van de mensen, niet van de winst.

Vaststellingen

Eén. Privatisering en commercialisering van de openbare diensten = minder, duurdere en ingewikkelde diensten. En meer winst voor de privé.

De jaren 90 brachten de liberalisering van de energie en de telecommunicatie, en de privatisering van de banken. De diensten werden duurder; de mensen verdwaalden in de prijzenjungle, het personeel werd uitgeperst als een citroen, gedreven door commerciële prestaties, ten koste van de dienstverlening. De jaren 2000 brachten de liberalisering van de Post en de NMBS. Het leidde tot de afbraak van de arbeidsvoorraarden, maar ook van de dienstverlening. En nu dreigt de liberalisering van het stedelijk openbaar vervoer en het water, en de extreme commercialisering van de zorgsectoren (rusthuizen, hulp voor mindervaliden...).

De bedoeling is telkens: de rendabele delen afscheiden zodat ze interessant worden voor het privékapitaal. Openbare diensten worden een nieuwe markt voor het kapitaal in crisis.

De Europese Unie promoot deze politiek van liberalisering en privatisering. De regering volgt de Unie daarin. Belangrijke sectoren die interessant kunnen zijn voor privéondernemingen, zijn vandaag nog openbaar bezit. Zij worden nu onder vuur genomen, met een ideologisch offensief dat begrippen hanteert als "responsabilisering" en "reële kostprijs" (mensen laten betalen wat de dienst effectief kost). In de praktijk leidt dat offensief tot duurdere openbare diensten en tot privatiseringen met als drogreden dat bepaalde diensten niet behoren tot de kerntaken van een overheid.

Twee. "De privé werkt beter dan de publieke sector." Vraag dat maar aan Fortis en Dexia!

"Minder staatsinmenging, de privé is efficiënter dan de staat", herhalen de lofzangers van het neoliberalisme. Maar geen enkele studie maakt deze stelling hard. Integendeel. 130 jaar lang werden banken als de ASLK en het Gemeentekrediet beheerd door de openbare sector. Dat functioneerde zeer goed. Maar toen ze verkocht werden aan de privé duurde het geen tien jaar voordat ze failliet gingen. De overheid moest met miljarden tussenkomsten om ze te redden. Het is dus de privé die zich niet bekwaam heeft getoond om zulk een belangrijke sector als die van de banken te beheren. Erger nog, dit private banksysteem heeft een doorslaggevende verantwoordelijkheid in de crisis van 2008. En welke les hebben deze banken daaruit getrokken? Dat ze konden doen wat ze wilden. De staten gingen hen toch redden wegens *too big to fail*.

Maar de logica is: als de staat fondsen toekent, moet hij ook aan het roer staan, en het gebruik van dat geld controleren in het belang van de mensen. De bankenwereld is veel te belangrijk om hem in handen van de privé te geven, die de neiging heeft met vuur te spelen.

Drie. De commercialisering van de zorgsector. Van baby's tot bejaarden: voor winstbejag is leeftijd van geen tel.

Volgens het Planbureau moesten in 2013 60.000 nieuwe banen bijkomen in de non-profitsector. In verschillende subsectoren zijn er wachtlijsten. Zo moet je soms

zes maand wachten voor een afspraak in een centrum voor mentale gezondheid. In de gehandicaptenzorg heeft Vlaanderen een wachttijst van 26.000 mensen. Ongeveer 20.000 van hen wachten op een vorm van voorziening. Zowat 6.000 mensen wachten op een persoonlijk assistentiebudget. Het geld voor de non-profit is volstrekt ontoereikend om te beantwoorden aan de verhoogde vraag.

De privé springt in dat gat om de zorgsector over te nemen. Want of het om baby's of bejaarden gaat, voor de privégroepen zijn andere zaken dan de leeftijd van tel.

Eerst de kinderopvang. Om het hoofd te bieden aan het plaatsgebrek, gebruikte het beleid twee mirakelrecepten om snel het aantal kinderopvangplaatsen te verhogen: de onthaalouders die het, ondanks alle beloftes, nog altijd moeten stellen met een nepstatuut en goed zijn voor 36% van de opvangplaatsen. En daarnaast de zelfstandige initiatieven, die beperkt worden gesubsidieerd, aan minder normen zijn onderworpen en winst mogen maken. Zij zorgen voor 43% van het plaatsaanbod, een stijging met 10% in 5 jaar.

De druk is groot om nog meer gewicht te geven aan de commerciële initiatieven. De eerste doelstelling is dan: een winstgevende activiteit ontplooien op een markt. De overheid dient dan alleen nog om de ouders te ondersteunen bij de dure betaling van deze diensten. (Met kinderopvangcheques bijvoorbeeld.)

Een nieuw Vlaams decreet voor de opvang van baby's en peuters staat in de steigers. Iedereen die kinderopvang aanbiedt, zal een vergunning moeten hebben en de regels zullen voor iedereen dezelfde zijn. Wel is er een onderscheid tussen kleinschalige gezinsopvang ("de onthaalouders") en anderzijds de groepsopvang (de crèches en kinderdagverblijven). Er zijn ook duidelijke voorwaarden inzake opleiding en tewerkstelling. Maar de begeleidingsnorm – het aantal kinderen per begeleider – is veel te hoog. Bovendien wordt de prijs van de opvang niet gekoppeld aan de inkomens: crèches kunnen hun eigen tarieven blijven hanteren. Ze zullen ook geen extra inspanningen moeten doen om plaatsen te voorzien voor een divers publiek. In plaats van een meer toegankelijke en betaalbare opvang zou dat wel eens kunnen eindigen met een heel duur kostenplaatje. Dat allemaal omdat het niets mag kosten aan de overheid: het moet een budgettaire nuloperatie worden.

Dan de ouderen. Het aantal woongelegenheden in rusthuizen (ROB's) en rust- en verzorgingstehuizen (RVT's) zal de komende 40 jaar met bijna 60% moeten stijgen, naar 205.000. Voor de komende tien jaar moeten er 24.300 bedden bijkomen. Het is dan ook een interessante sector voor privé-investeerders. In Vlaanderen wordt de helft van de ROB's en RVT's beheerd door vzw's (vaak vanuit christelijke caritatieve hoek), 40% door de overheid (voor het merendeel vanuit de OCMW's) en 10% door commerciële privé-initiatieven. Momenteel gaan heel wat familiale rusthuizen over in handen van commerciële groepen. Beursgenoteerde

investeringsmaatschappijen zoals Cofinimmo, Waterland en Ackermans & van Haaren investeren geld in rusthuisinfrastructuur. Ze kopen initiatieven op die ze dan verhuren of in erfpacht geven aan commerciële zorggroepen zoals de Senior Living Group, Senior Assist, Armonea of Orpea, die rusthuizen uitbaten. Die commerciële zorggroepen doen dat ook uit winstoverwegingen. Schaafvoordelen zijn belangrijk om winstmarges te vergroten.

Heel wat gemeenten willen uit zuiver financiële overwegingen wel van hun openbaar rusthuis af. Als je de OCMW-rusthuizen als norm neemt (index 100), dan hebben vzw's een personeelsomkadering van 92,5 en de privésector maar een van 71,3. In een privérusthuis moeten zeven mensen dus het werk doen van tien mensen in een OCMW-rusthuis. De kwaliteit van de zorg lijdt onder de veel te krappe personeelsomkadering in de privérusthuizen.

Vier. Post en NMBS: een dure CEO met een hard beleid voor de mensen.

Bpost, de Belgische post, staat nu op de beurs genoteerd. Om van die beursgang een succes te maken moest het bedrijf aantrekkelijk zijn voor investeerders: een gesaneerde, flexibele onderneming met een hoge winstmarge. De openstelling voor concurrentie van de Belgische post heeft al zware gevolgen gehad voor de kwaliteit van de dienstverlening en voor het personeel. De dividenden en andere uitkeringen aan de aandeelhouders stegen van 42,4 miljoen in 2006 naar 390 miljoen in 2011, negen keer meer. In diezelfde periode daalde het aantal postbeamten van 35.207 naar 27.973: een achteruitgang met 20,55%.

De gebruikers zien de dienstverlening over de hele lijn verslechteren: heel wat postkantoren gaan dicht, er zijn vergissingen bij de postbedeling en brieven gaan verloren. Geleidelijk verdwijnt de maatschappelijke rol van de post.

In 2001 waren er 1342 postkantoren. In 2011 heeft bpost nog slechts 676 kantoren en 697 postpunten. Sinds 2005 verdwenen 4.000 rode postbussen uit het straatbeeld.

België behoort vandaag tot de Europese landen met de kleinste dichtheid van vaste postkantoren per aantal inwoners.

Het beheerscontract vermeldt dat bpost erover zal waken de sociale rol van de postbode ten aanzien van geïsoleerde en minder bedeelde personen te verzekeren. Maar vandaag krijgen de postbodes daar niet meer de nodige tijd voor. De werkstress neemt hand over hand toe. Postbodes en sorteerders in een sorteercentrum maken permanent reorganisaties mee. In een groot postkantoor, waar vroeger 125 postbodes werkten, zijn ze vandaag voor hetzelfde werk nog maar met 75. Het strategisch plan *Visie 2020* plant een verdere daling van het personeel met 10.800 eenheden tegen 2020. Nog niet zolang geleden was alle personeel bij de post statutair, ambtenaren dus. Eind 2009 creëerde bpost een nieuw (sub-)statuut: hulpbodes, met maandelijks 200 à 300 euro minder loon, zonder eindejaars-

premie en met een aantal verlofdagen minder. En dat allemaal voor hetzelfde werk en op exact dezelfde dienst.

Eind 2013 en begin 2014 lagen de hoge salarissen van de CEO's van openbare ondernemingen als een pijnpunt op de regeringstafel, maar de oorzaken ervan bleven onbesproken. Want als je opteert voor een model van openbare dienst als een beursgenoteerd bedrijf dat functioneert volgens de rentabiliteitslogica van alle grote privé-ondernemingen, dan wordt het moeilijk om aan te vechten dat dezelfde "marktwetten" ook de regels gaan bepalen in verband met de verloning van het leidinggevende kader. Zo'n bedrijven willen de vermeende "beste" leiders aantrekken, die een agressieve stijl van leiden hebben en die in hun bagage contacten hebben met grote investeringsfondsen en met de beurs, zoals Johnny Thijs, die bij zijn oversteek vanuit Interbrew de private investeerder CVC aanbracht. In dat model moet de staat enkel dividenden opstrijken en zwijgen, gedegradeerd tot de rang van een gewone aandeelhouder. Deze staat zal de nieuwe CEO van bpost blijven betalen, tweemaal het salaris van de eerste minister, of 650.000 euro.

Bij de NMBS, het spoor, leidt de liberalisering tot chaos. De NMBS is sinds 1991 een "autonomo overheidsbedrijf" met het statuut van een nv. De aandelen ervan zijn nog in handen van de staat. Het spoorwegbedrijf wordt meer en meer beheerd als een private onderneming, met als onbevestigd doel de verkoop op middellange termijn van de mooie delen aan de privé. Vandaag is het spoor een puinhoop, met vertragingen en overvolle treinen. Veel mensen voelen zich ook onveilig in de trein en het station. Het spoorwegpersoneel wordt er moedeloos van. Door het slechte materieel en het personeeltekort kan het onvoldoende service leveren. Bovendien zouden in 2013 bijna 30.000 treinen zijn afgeschaft, dubbel zoveel als vijf jaar daarvoor. Steeds vaker krijgt het treinpersoneel klachten, maar ook bedreigingen en agressie.

Zelfs het milieu lijdt onder de slechte spoorprestaties, want slecht openbaar vervoer stimuleert nog meer particulier vervoer. Gevolg: meer auto's en langere files.

De oorzaak? Het noodlottige liberaliseringsbeleid van de Europese Unie, dat gesteund wordt door de regering. Dat beleid dwong de NMBS tot maatregelen om de concurrentie aan te gaan. Eind 2012 werden 193 als minder rendabel beschouwde treinlijnen afgeschaft. De NMBS bouwt haar personeelsbestand af. Van 41.300 voltijdse equivalenten in 2001 naar 34.500 vandaag. Dat heeft een invloed op de veiligheid, de service en het aanbod. Daar komt nog bij: de sluiting van loketten (45 stations met loketten) en hun vervanging door automaten, duurdere treinkaartjes, minder treinbegeleiders, minder hulp voor mindervaliden, minder personeel voor informatie aan de reizigers, minder personeel voor toezicht.

De begroting van 2013 zorgde voor 140 miljoen euro besparingen. Minister Jean-Pascal Labille voorziet voor 2014 een vermindering van 100 miljoen euro op de investeringstoelage en van 50 miljoen euro op de uitbatingstoelage. Zo worden de investeringen in het nationaal spoorwegnet afgebouwd. De projecten om de vaak verzadigde lijn tussen Brussel-Zuid en Oostende uit te breiden en om iets te doen aan de oververzadigde noord-zuidverbinding in Brussel zijn nog maar in de studiefase; er is nog niets besloten. Ook op de aankoop van rollend materieel wordt bespaard.

De regering bevestigde ook de opsplitsing van de bestuursorganen van de NMBS. Volgens EU-richtlijnen moet er namelijk op juridisch, organisatorisch en beheersvlak een scheiding worden gemaakt tussen het beheer van de infrastructuur – dat in overheidshanden blijft – en de spoorwegexploitatie, waarin ook privébedrijven kunnen meespelen.

De nieuwe structuur, sinds 2014, bestaat uit twee zelfstandige bedrijven: de NMBS spoorwegmaatschappij en de infrastructuurbeheerder Infrabel. Een rapport geeft nochtans aan dat de stiptheid van de treinen begon te verslechteren met de opsplitsing van de NMBS in diverse bedrijven, en volgens specialisten, onder andere van de federale spoorwegen in Zwitserland, een van de beste spoorwegnetten in de wereld, is de opsplitsing van het beheer van de lijnen en het treinverkeer fundamenteel fout.

De splitsing leidt tot een verstoring van het besluitvormingsproces en tot een aanzienlijke stijging van de kosten. Een hele reeks functies bestaan nu in tweevoud. Het personeel van stations of seinhuizen kan niet rechtstreeks informatie uitwisselen (bijvoorbeeld over de reden van een vertraging, een aansluiting, het opstappen van een groep...) Het personeel krijgt alleen toegang tot de informatie die door "het eigen bedrijf" verspreid wordt.

Vijf. De federale regering versast de bezuinigingen naar de gemeenten... en de wijkdiensten betalen het gelag.

In haast alle Belgische gemeenten luidt de besparingsklok. De portemonnee van de inwoners, de gemeentelijke dienstverlening en het gemeentepersoneel liggen in de budgettaire vuurlijn.

In Antwerpen wil het college het aantal stedelijke (wijk) kantoren verminderen en de werkuren flexibiliseren. Het aantal stadsambtenaren wordt teruggeschoefd met 1.420 banen. Wie overblijft, zal harder moeten werken. Een studie van het ACV geeft aan dat in de gemeenten 25.000 betrekkingen bedreigd worden in de komende jaren. In Schaarbeek steeg de prijs voor kinderopvang in sommige gevallen met 66%.

Voor sommige gemeentelijke diensten wordt de situatie onhoudbaar, vooral voor de sociale diensten. De OCMW's zien dat het aantal personen in moeilijkheden aanzienlijk verhoogt, samen met de uitsluiting van werklozen, zonder dat het uitgetrokken budget voor de uitgaven stijgt. Integendeel, het Gemeentefonds, waarlangs de hogere overheid belastinggeld kan verdelen

naar de steden en gemeenten, vermindert zijn deel in het budget van die steden en gemeenten. Dat Gemeentefonds vormt een solidariteitsmechanisme tussen rijke en arme gemeenten. De ontmanteling ervan drijft de arme gemeenten ertoe de belastingen en lokale taksen te verhogen om hun budget rond te krijgen. De gemeentepolitiek wordt gedicteerd door een neoliberale logica. Dat is geen toeval, want ook het federale en het Europese niveau hanteren deze logica. Zo zijn er de budgetnormen die door het Europese Parlement werden goedgekeurd (het begrotingspact, de six-pack...). Die leggen alle beleidsniveaus een budgettair evenwicht op tegen 2016. Maar de gemeenten hadden in 2012 al een tekort van 1,3 miljard. Ze mogen hun tekorten dus niet meer aanvullen door een beroep te doen op hun reserves. De capaciteit om te investeren zal daardoor drastisch worden teruggeschoefd. Rampzalig, want zowat de helft van de openbare investeringen in België worden door de gemeenten gedaan.

De politiek van de citymarketing speelt steden en gemeenten tegen elkaar uit in een concurrentieslag voor privé-investeringen. Antwerpen spant hier de kroon. De begroting daar geeft voorrang aan projectontwikkelaars, handelaars en rijke toeristen. Zo krijgen het cruise-toerisme en het zakentoerisme 4 miljoen euro. De stad besteedt ook 4,5 miljoen euro belastinggeld om de uitstraling van de diamantsector te verbeteren. Die kampt met een negatief imago omdat hij manifest weigert belastingen en boetes te betalen. Op die manier wordt belastinggeld van de gewone inwoner cadeau gedaan aan de rijke elite. Dat soort investeringen vergroot de sociale kloof in de steden.

Zes. Openbaar ambt: de burger wordt een cliënt, de ambtenaar wordt uitgeperst als een citroen.

De regering-Di Rupo liet weten dat ze 22 miljard bespaard heeft zonder schade te berokkenen aan gelijk wie. Vanwaar komen die 22 miljard dan? Uit het niets? Vroeger werden in de openbare sector bijvoorbeeld vijf op vijf personen vervangen wanneer ze op pensioen gingen, nu is dat nog slechts één persoon op drie. Ziedaar een deeltje van de verklaring. En alle administraties van het land vragen zich intussen af hoe ze hun taken nog verder kunnen vervullen.

Op vijf jaar tijd is het personeel in de federale ambtenarij teruggevallen met 4600 eenheden, en de Vlaamse ambtenarij met 1500. De opmerkelijkste daling zie je bij de ambtenaren van niveau D, vooral onder het technisch, administratief, keuken- en schoonmaakpersoneel.

Ook het ambtenarenstatuut wordt belaagd. Bij de federale overheid is vandaag zowat één op de vijf ambtenaren contractueel (niet vast benoemd). Op het Vlaamse niveau loopt dat aantal al op tot vier op de tien, en bij de lokale overheden is vaak meer dan de helft van het personeel contractueel. Zij hebben – niet zelden voor krak hetzelfde werk – een veel minder gunstige regeling voor ziekteverlof en pensioen, en geen of minder

promotiekansen. De ministers willen nu het statuut van de vast benoemden degraderen tot het niveau van de contractuelen.

Vanaf 1 januari 2014 wordt een nieuwe “geldelijke loopbaan” voor de federale ambtenaren ingevoerd. In de nieuwe loopbaan zullen de vereiste “schaalancienniteit” en het vereiste aantal gunstige evaluatievermeldingen de grondslag vormen voor de overgang naar een hogere schaal. Evaluaties met de vermelding “te verbeteren” of “onvoldoende” vertragen de overgang naar een hogere weddeschaal. Het betekent meteen het einde van de vaste benoeming, want de jaarlijkse evaluatie wordt gekoppeld aan de loopbaan: wie het goed doet, krijgt promotie; wie het slecht doet, vliegt buiten. Statutair of niet. De evaluatie wordt uitgevoerd door de directe overste, wat zal leiden tot willekeur en vriendjespolitiek. Het zijn methoden van het privémanagement waarbij de gebruiker een cliënt wordt en de ambtenaar wordt uitgeperst als een citroen. Geen tijd meer om mensen te bedienen aan een loket, bijvoorbeeld om te helpen bij het invullen van een belastingaangifte.

De visie van de PVDA+

Wanneer je 's morgens opstaat en heel vroeg de bus neemt, zijn er soms maar enkele mensen op de bus. Je bent blij dat die bus er is want er zonder zou je niet kunnen gaan werken. Dat is openbare dienstverlening. De openbare dienst is het georganiseerde algemeen belang. Het is geld dat we allemaal inbrengen om ons kwaliteitsdiensten te geven die voor iedereen bereikbaar zijn.

Dat is het tegenovergestelde van de liberale visie waarin iedereen zijn eigen diensten betaalt en dus afhankelijk is van zijn eigen mogelijkheden. Bij de openbare diensten geen concurrentiementaliteit van “elk voor zich”, die eigen is aan de markteconomie. Een overheidsdienst heeft nooit de bedoeling gewoon zoveel mogelijk winst te maken. Er is een overdracht van middelen van sectoren met een comfortabele winstmarge naar deficitaire sectoren.

Een overheidsdienst staat voor een aantal concepten zoals: de gelijkheid van de gebruikers, omdat de kosten verdeeld worden over alle belanghebbenden. De publieke dienstverlening is gespreid over het hele grondgebied, met dezelfde forfaitaire tarieven, of het nu om afgelegen of om stedelijke gebieden gaat, in functie van het behoud van de territoriale samenhang. De toegankelijkheid tot publieke dienstverlening is voor iedere burger verzekerd, ongeacht zijn inkomen, dankzij de solidariteit tussen meer en minder welgestelde burgers.

Er wordt gezorgd voor continuïteit, omdat de te verlenen diensten essentieel zijn voor de burgers en omdat het algemeen belang primeert op criteria van financiële rendabiliteit.

De kwaliteit van de dienstverlening, maar ook de te werkstelling veronderstellen doeltreffendheid. Er is dus geen sprake van zomaar het geld van de belastingbetaler over de balk te gooien. Er moet ook transparantie zijn, zonder politieke klantenbinding.

De bereidheid moet bestaan mee te evolueren met technologische en organisatorische veranderingen. Dat is nodig voor het goed functioneren van de openbare dienst en om aan de veranderende behoeften te voldoen.

Sociale rendabiliteit gaat boven financiële rendabiliteit. Als er winst gemaakt wordt, dan moet die dienen om het voortbestaan van de dienst te verzekeren. Winst mag geen doel op zich zijn.

Het statuut van de werknemers waarborgt dat de overheidssector zijn onafhankelijkheid behoudt, ongeacht politieke veranderingen.

Het is gunstig dat burgers ingeschakeld worden in de verbetering van de dienstverlening, met burgercomités die helpen nadenken over verbeteringen bij de gemeentelijke, regionale of federale diensten. Maar ook een betere controle op vakbonds niveau is nodig om de openbare diensten voor de mensen te waarborgen. Dat houdt in dat de globale filosofie van de openbare diensten wordt herzien.

Dan wordt het salaris van de ondernemingsleider niet gedefinieerd vanuit het oogpunt van de "marktwetten", maar vanuit het invullen van de collectieve behoeften.

We leven in een maatschappij met veel eenzaamheid en individualisme en met veel depressies. We hebben allemaal dringend behoefte aan positief menselijk contact, we willen meer aandacht voor het sociale.

Vroeger konden verpleegkundigen patiënten geruststellen en begeleiden, maar nu hebben ze daar nog amper tijd voor. Dat geldt ook voor het verzorgend personeel in de rusthuizen. In de bus zijn de begeleiders afgeschaft. Die konden nog een babbeltje maken met reizigers. Leerkrachten kunnen leerlingen die het wat moeilijker hebben, niet meer van dichtbij volgen omdat de klassen veel te groot geworden zijn. En de postbode, die voor veel mensen de enige figuur was die ze op een dag te zien kregen en die een buurtfunctie vervulde, heeft daar nu geen tijd meer voor. De loketbedienden bij de post die via "de bank binnen ieders bereik" de mensen – ook de minderbedeelden – konden helpen, krijgen nu nog maar drie minuten per "klant" om hun verkoopdoelen te halen. Enzovoort, enzovoort. De ervaring leert dat wanneer de privé zich ermee gaat bemoeien, de overheidsdiensten hun sociale insteek verliezen.

Vandaar ons verzet tegen privatisering, commercialisering en liberalisering. Wij willen zorgaanbod voor de ouderen. We willen dat de kinderopvang, de NMBS, de post als openbare diensten behouden blijven en zich kunnen ontwikkelen.

Eerst de zorgverlening. In België is het zorgaanbod, hoewel overwegend privaat, nog altijd grotendeels georganiseerd door non-profitorganisaties. Maar de toegankelijkheid van het systeem wordt bedreigd door toenemende marktgebondenheid en commercialisering, zowel in de ziekteverzekering als in het zorgaanbod. Die brengen geen betere toegang, maar opsplitting en risicoselectie. De overheid moet haar centrale rol in de ontwikkeling en sturing van solidaire zorg en welzijn onverminderd blijven opnemen en die rol niet overlaten aan de markt. De sociale zekerheid en voldoende financiële middelen van de overheden moeten borg staan voor een toereikend aanbod van zorg en welzijn. Breng de noden van de bevolking in kaart, beoordeel ze objectief en maak de nodige middelen vrij om aan de behoeften te voldoen. Doe niet langer een beroep op overgekomen personeel uit minder bevoordeelde landen, die zelf ook nood hebben aan geschoold werknemers.

Kinderopvang zou, net als onderwijs, een vanzelf-sprekendheid moeten zijn voor de samenleving. Het Kinderrechtencommissariaat noemt kinderopvang een basisvoorziening, die voor elk kind idealiter kosteloos toegankelijk zou moeten zijn, met aandacht voor kwaliteit en professionaliteit. Het Commissariaat zegt dat in de discussie over kinderopvang in Vlaanderen de economische functie nog te sterk doorweegt. Kinderopvang wordt dan bekeken als een middel om meer mensen (vooral vrouwen) aan het werk te krijgen en tegelijk als een oplossing voor ouders om arbeid en gezin te combineren. Maar net de ouders die het zwakst staan op arbeidsvlak, hebben veel minder toegang tot de opvang.

Het spoorwegennet beschikt over de troeven om een centrale rol te spelen bij het oplossen van de vervoers- en mobiliteitsproblemen. Ecologisch is de trein het beste alternatief. Hij is cruciaal voor de mobiliteit van mensen zonder auto en voor mindervalide personen. De liberalisering van het spoor is een mislukking. Door de markt te laten spelen, werden de voorbije dertig jaar jaarlijks 1200 km wegen aangelegd in Europa, terwijl in dezelfde periode 600 km spoorweg per jaar verdween. Globaal genomen is het aandeel van het goederenvervoer per spoor afgangen ten voordele van dat vervoer over de weg. De laatste decennia zijn in België zowat duizend spoorwegaansluitingen (met middelgrote en grote ondernemingen) afgeschaft. De liberalisering leidde ook tot een neerwaartse spiraal qua arbeidsomstandigheden, investeringen in materieel en veiligheidsmaatregelen.

Het openbaar vervoer heeft voldoende middelen nodig om een efficiënt, goedkoop openbaar transport te kunnen verzekeren. Het criterium voor de werking moet zijn: de tevredenheid van de reizigers. De rekeningen moeten door een democratisch orgaan geverifieerd worden, om verspilling door private raadgevers en onder-aannemers te vermijden. Met een slagvaardige politiek kun je meer reizigers winnen voor het spoor: verlaag de

prijzen in plaats van ze te verhogen; open nieuwe lijnen (qua aantal en frequentie). Het is nodig, sociaal en ecologisch. Je kunt het gebruik van de auto niet ontmoedigen zonder alternatieven in de plaats te stellen.

Onze visie is dat de overheid de kwaliteit van de postbedeling verzekert, het merendeel van de gesloten postkantoren opnieuw opent en ervoor zorgt dat alle post weer onberispelijk, met respect voor het briefgeheim, wordt uitgereikt en dat de sociale rol van de postbode in eer wordt hersteld. We willen de postdienst dicht bij de burgers zien. We willen de arbeidsvoorraarden daar opnieuw opwaarderen en de post aanpassen aan de moderne communicatie: internet, cybercafé enzovoort.

Wij willen dat de bezuinigingspolitiek in het openbaar ambt stopt: op federaal en gemeentelijk niveau. De regeringsbesparingen dienen om de winsten van de grote bedrijven veilig te stellen. Die belangen primeren op die van de bevolking. Openbare dienstverlening en werkgelegenheid verschuiven naar het achterplan. Het zou veel logischer zijn in crisistijd meer oog te hebben voor de invulling van ieders basisbehoeften, zoals kinderopvang, huisvuilophaling...

Voor de gemeenten is het behoud van de openbare tewerkstelling en van een degelijke dienstverlening fundamenteel. Begrotingsmaatregelen moeten daar rekening mee houden. Sociale behoeften moeten voorrang krijgen. De opgelegde budgettaire beperkingen snijden de gemeenten financieel de adem af. Wij willen dat doorbreken via een herfinanciering van het Gemeentefonds.

De openbare diensten moeten opgewaardeerd worden. De federale en regionale overheden en de stadsbesturen beschouwen ze als een budgettaire last en als een prioritaire besparingspost. Maar voor ons is de openbare en sociale dienstverlening op het lokale vlak cruciaal.

Een stad behoort toe aan wie er woont en moet voor iedereen leefbaar en bereikbaar blijven. Wie het moeilijk heeft, wordt niet geholpen door luxueuze prestige-projecten. Tegenover de citymarketing, die van het publieke domein een verkoopproduct maakt, stellen wij het recht op de stad: betaalbare woningen, kwalitatief onderwijs voor iedereen, degelijk openbaar vervoer.

Die visie botst frontaal met het Europese beleid. De overheid moet het initiatiefrecht krijgen, zodat ze de vernietigende concurrentie kan afwijzen, massaal kan investeren en de Europese dictaten over begrotings-evenwicht naast zich kan neerleggen. Om de uitbouw van een sterke publieke sector mogelijk te maken, moet Artikel 107 van het *Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie*, dat hulp aan overheidsbedrijven verbiedt, ingetrokken worden.

Wij willen de bezuinigingspolitiek stoppen, daarom willen we het Begrotingspact weg, dat de staatsbudgetten opsluit in een keurslijf van beperkingen zonder einde.

De voorstellen van de PVDA+

1. Meer personeel in de non-profit. Er is een nijpend gebrek aan zorgverlening voor elke leeftijd: kinderverzorg(st)ers, kleuterleid(st)ers, verpleegsters en verzorgend personeel voor rust- en verzorgingsinstellingen en voor de opvang van mindervaliden. Om aan de noden te voldoen zijn tien- à twintigduizend banen nodig.

We willen een breed aanbod dat voor elk (idealiter) kosteloos toegankelijk is en waar aandacht is voor kwaliteit en professionaliteit. We willen de wachtlijsten weg.

2. De overheid dient haar centrale rol in de ontwikkeling en sturing van solidaire zorg en welzijn onvermindert te blijven opnemen. Ze mag die rol niet overlaten aan de markt. De sociale zekerheid en voldoende financiële middelen van de overheden moeten borg staan voor een toereikend aanbod van zorg en welzijn.

3. We willen een efficiënt, goed gespreid, veilig en goedkoop openbaar vervoer (trein, tram, bus). Hier moeten de prioriteiten dringend herzien worden.

We willen massaal investeren in een dicht vervoersnet voor reizigers en goederen. We willen het regionaal expressnetwerk (RER) bespoedigen. We willen kwaliteitstreinen. In deze optiek is het belangrijk dat de spoorwegmaatschappijen overheidsbedrijven blijven. Een harmonisering op Europees niveau op het vlak van veiligheid, trajecten en tarieven is perfect denkbaar zonder daarvoor het net te liberaliseren.

4. De post moet weer een openbare dienst worden, 100% in handen van de overheid. Ze moet de Beurs verlaten en de taken van openbare dienst verzekeren:

- Een postdienst dicht bij de burgers. Het merendeel van de gesloten postkantoren opnieuw openen.
- De sociale rol van de postbode in eer herstellen.
- Een openbare Bank van de Post.
- De arbeidsvoorraarden weer behoorlijk maken.
- Zich aanpassen aan de moderne communicatie: internet, cybercafé enzovoort.

5. We willen de gemeentelijke sociale diensten behouden, tegen elke vorm van onderaanneming en privatisering. Schrap geen banen in de gemeentelijke diensten en de OCMW's.

6. We willen op gemeentelijk niveau een moratorium op alle lasten, taksen en belastingen die de werknemers en kleine zelfstandigen treffen (parkeren, huishoudelijk afval...).

7. De federale staat en de Gewesten moeten via het Gemeentefonds de gemeentelijke financiering met 15% verhogen. Het geld voor deze herfinanciering moet van een miljonairstaks komen, en van de strijd tegen de fiscale fraude en ontsluitingsmechanismen.

8. We willen deaderlating van de ambtenarij, fedaal en regionaal, stoppen en het statuut voor de ambtenaren behouden.

#GOLEFT11: DE KOOPKRACHT BESCHERMEN

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

18% van de ondervraagden vindt dat de koopkracht tot de top 3 behoort van de problemen die we eerst moeten aanpakken. 52% wil de index vrijwaren als mechanisme waardoor lonen en uitkeringen gelijk opgaan met de werkelijke stijging van de levensduurte.

36% is voor maximumprijzen voor basisproducten zoals wonen, voeding en energie.

Vaststellingen

Eén. De regering knoeit voortdurend aan de index om de reële lonen te verlagen.

Jaar na jaar wordt het leven duurder. We voelen dat. Maar was België dan niet een van die zeldzame landen van Europa met een indexmechanisme, de sociale verworvenheid waardoor de lonen zich automatisch aanpassen aan de index van de consumptieprijzen? Onze buren hebben dat niet, die automatische aanpassing. Daar moeten de vakbonden telkens weer gaan onderhandelen en actie voeren voor een aanpassing van de lonen aan de levensuurte. Jarenlang is dat de vakbonden in Duitsland niet gelukt, wat de koopkracht deed dalen.

En bij ons? De prijzen van 611 producten (brood, vlees, koelkasten, filmtickets...) worden elke maand gecontroleerd. Van zodra de som van deze prijzen boven een bepaald niveau ligt, worden de lonen en de uitkeringen na een bepaalde tijdspanne automatisch verhoogd. Toch gaat de koopkracht achteruit. Hoe kan dat nu? Omdat de prijsstijgingen maar “gedeeltelijk en met vertraging” doorberekend worden, zo zegt de Nationale Bank van België. Hoe komt dat? De index afschaffen is moeilijk. Dat zou te veel verzet oproepen. De opeenvolgende regeringen gebruikten een omweg om het indexeffect beperkt te houden, in naam van de “verlaging van de loonkosten”.

Zo waren er in de jaren 1980 drie indexsprongen. En in 1993-94 ging de regering onder druk van de werkgevers snoemelen met de index. De regering kwam op de proppen met wat ze de “gezondheidsindex” noemde. Voortaan zou ze geen rekening meer houden met prijsstijgingen voor diesel, benzine, tabak en alcohol. Maar net de brandstofprijzen zijn de afgelopen jaren zo goed als verdubbeld.

De studiedienst van de PVDA berekende (in 2012) dat de opeenvolgende indexmanipulaties de werknemers een verlies aan koopkracht hebben bezorgd van gemiddeld netto 287 euro per maand.

In 2013 stopte de regering ook de prijzen van de solden en van witte producten in de indexkorf. Niet mis te verstane doel: de stijging van de index afremmen. In 2014 werd de index nogmaals gewijzigd met de invoering van de “kettingindex”. Dat mechanisme komt van de VS, maar de sociale beweging heeft het daar met succes bestreden. Talrijke Amerikaanse studies hebben aangetoond dat deze “kettingindex” de inkomsten van de loontrekkers, met name van de armste, sterk zou hebben afgeremd.

Twee. De prijsstijgingen van de afgelopen jaren slaan vooral op de basisproducten.

Een onderzoek van de Waalse federatie van OCMW's wees uit dat tussen 2008 en 2012 de kost van het

boodschappenkarretje voor een gezin met een laag inkomen is gestegen met 10%. De huren in Brussel stegen de laatste 10 jaar met 45%. Sinds 2004 ging de prijs voor elektriciteit met 39% omhoog en voor gas met... 65%. Energie is voor ontzettend veel mensen een bovenmatige uitgavenpost.

Al deze prijsstijgingen hebben betrekking op levensnoodzakelijke goederen, die niet integraal in de index zitten. Die wordt berekend met andere producten. Terwijl het juist deze basisproducten zijn die een veel grotere plaats innemen in het huishoudbudget van gezinnen met een laag inkomen. Vandaar dat het inkomen van deze gezinnen – zelfs met de indexaanpassingen – veel minder snel steeg dan de evolutie van de prijzen. Ze hebben aan koopkracht ingeboet.

Drie. De regering komt tussen om de lonen te bevriezen.

De regering-Di Rupo steunde zich op de wet van 1996 over de loonnorm om met behulp van Koninklijke Besluiten de lonen te blokkeren. De maximaal toegelaten loonsverhoging bovenop de index bedroeg 0% in 2011, 2013 en 2014 en 0,3% in 2012.

Het Europese Vakbondsinstuut publiceerde de stijging van de reële lonen in 28 Europese landen tussen 2009 en 2012. De Belgische lonen zijn in die periode met amper 0,09% gestegen. Het komt erop neer dat de Belgische werknemers in die 4 jaar een loonbevriezing te verduren kregen. Onze reële lonen liggen vandaag op het niveau van de lonen van 2004.

Het argument voor deze blokkering is dat de Belgische lonen hoger liggen dan in onze buurlanden. Dat klopt niet. Als we rekening houden met al de vrijstellingen (voor samen 11 miljard euro), die de werkgevers kregen op het vlak van de lonen, dan stijgen de Belgische lonen zelfs iets trager dan in de buurlanden.

De loonbevriezing is ook gevaarlijk: ze verergert de crisis. De Nationale Bank van België berekende dat ons land in 2012 een jaar van economische achteruitgang kende als gevolg van de vermindering van de uitgaven van de gezinnen en van de overheidsuitgaven. Dat de gezinnen minder besteden is logisch aangezien hun reële inkomen is gedaald.

Vier. Het inkomensverschil tussen werknemers en grote patroons wordt groter.

De grote CEO's en managers keren zichzelf buitensporige lonen uit met bovenop bonusen, *stock options* en andere voordelen. Sommige werkgevers uit de Bel 20 verdienen vijftig keer meer dan werknemers van hun bedrijf.

Met al haar voordelen en premies zal de nieuwe baas van Belgacom, mevrouw Leroy, ondanks alle mooie woorden over lagere lonen voor topmanagers bij de overheid, 800.000 euro per jaar verdienen. Ook het loon van de directeur van de Nationale Bank ligt boven 500.000 euro per jaar. Een flink pak hoger dan wat de meeste van zijn collega's in Europa verdienen.

Vijf. Het aantal arme mensen met een baan stijgt. Veel deeltijds of mensen met een zeer laagloon hebben een inkomen onder de armoedegrens.

Het aantal vrouwen en mannen met een baan die moeten aankloppen bij het OCMW om een aanvulling op hun inkomen te krijgen, is in tien jaar tijd verdubbeld. Meer en meer mensen hebben een inkomen dat lager ligt dan de risicogrens voor armoede. Concreet gaat het om een inkomen van minder dan 1000 euro per maand voor een alleenstaande. Of minder dan 1600 euro per maand voor een alleenstaande moeder met twee kinderen.

Deze cijfers zijn het resultaat van een beleid dat de arbeidsmarkt ontwricht.

Zes. De regering zet de aanvallen op de indirecte lonen verder.

“Iedereen weet dat in België de arbeid te veel belast wordt”, horen we dikwijls. “Minder lasten op arbeid, dat is meer geld op mijn bankrekening.” Helaas, dat klopt niet. Werknemers denken aan hun belastingen, maar werkgevers (en de traditionele partijen) interpreteren het anders: zij willen het indirecte loon naar beneden. En dat brengt niets op voor de burger.

De totale loonlast voor de werkgever bestaat uit het brutoloon plus de patronale sociale bijdragen. Die bijdragen behoren tot het indirecte loon, ze zijn goed voor ongeveer 35% van het brutoloon. In het indirecte loon zit het vakantiegeld, de kinderbijslag en de ziekte- en invaliditeitsverzekering, plus de uitkeringen voor de pensioenen, de bruggepensioneerd en de werklozen van vandaag. Het indirecte loon is een vorm van uitgesteld loon, dat u toekomt als “loon” in geval van ziekte, werkloosheid of pensioen.

De traditionele partijen willen de lasten op arbeid voor de werkgevers verlagen door dat indirecte loon te verminderen. Wij gaan daar niets bij winnen, integendeel. Door het indirecte loon te verminderen zet de regering de financiering van de sociale zekerheid op het spel. Dat kan ze alleen compenseren door minder vakantiegeld, lagere pensioenen en lagere ziekte-uitkeringen, of door andere inkomsten te gaan zoeken, zoals bijvoorbeeld een btw-verhoging of “milieutaksen”.

De opeenvolgende regeringen realiseerden al een daling van de “loonlasten” voor een totaalbedrag van 11 miljard euro per jaar. De regering-Di Rupo besliste nogmaals drie keer 450 miljoen loonlastverlaging toe te kennen, begrijp wel: 3 keer 450 miljoen cadeau aan de bedrijven. Dat zal gebeuren in 2015, 2017 en 2019, telkens in het jaar van een nieuw interprofessioneel akkoord.

We weten dat nog nooit enig onderzoek heeft uitgewezen dat verlaging van het indirecte loon, de tewerkstellingssubsidies, de fiscale cadeaus enzovoort ook maar iets opleverden voor de werkgelegenheid. Dit beleid brengt alleen de sociale zekerheid en de openbare diensten in nauwe schoentjes.

Zeven. Steeds meer van de geproduceerde rijkdom gaat naar de winsten, steeds minder naar de lonen.

Tussen 1981 en 2011 stegen de primaire bruto bedrijfsinkomsten van 8,1 naar 69,5 miljard euro, een stijging met 758%. Na aftrek van de inflatie gaat het nog om een stijging van 282% of een jaarlijkse toename van 4,57%. In dezelfde periode zijn de primaire inkomsten van de werknemers gestegen met 367,9% of 108,3% na aftrek van de impact van de inflatie. Dat is een jaarlijkse toename van 2,47%.

Het inkomen van bedrijven en van hun aandeelhouders nam dus praktisch tweemaal zo snel toe als dat van de werknemers. Het aandeel in de geproduceerde rijkdom (het bbp), ingepalmd door de bedrijfswinsten, is in dertig jaar verdubbeld. Was dat aandeel op het niveau van 1981 gebleven, dan zou er per jaar 36 miljard euro meer ter beschikking zijn voor de lonen in de privé. Per werknemer komt dat gemiddeld neer op 1200 euro bruto meer per maand.

Acht. Er blijven grote loonverschillen bestaan tussen mannen en vrouwen.

In 2010 bedroeg het loonverschil tussen mannen en vrouwen 22%. Volgens de minister van Arbeid is dat verschil “de afgelopen jaren maar zeer lichtjes verminderd”. In de privésector lopen de loonverschillen tussen mannen en vrouwen zelfs op tot ver boven 30%. Toch zijn deze loonverschillen geen onvermijdelijkheid. Bij de overheid liggen ze veel lager omdat “de lonen in de administratie veel sterker gereglementeerd zijn”.

Vrouwen werken veel meer dan mannen deeltijds. Afgezien van de verschillen in uurloon heeft deeltijds werk natuurlijk een grote invloed op het maand- en jaarinkomen. Maatregelen die de toegankelijkheid van crèches en kinderopvang beperken (bijvoorbeeld de vermindering van de aftrekken voor de kosten van kinderopvang) of maatregelen die de loonvoorwaarden voor deeltijds werkenden verslechteren, hebben dan ook veel meer invloed op vrouwen.

De visie van de PVDA+

Overall in Europa liggen dezelfde plannen op tafel om “uit de crisis te geraken”: spaarplannen en plannen die de koopkracht aantasten. De grote bedrijven eisen, in naam van de heilige koe van de competitiviteit, de verlaging van de loonkosten. Maar als alle werknemers in elk land tegelijk de broeksriem aanspannen, dan zullen de overheidsuitgaven stijgen als gevolg van de hogere werkloosheid en zullen de fiscale inkomsten dalen als gevolg van een daling van de koopkracht. Het systeem

zit op een hellend vlak richting zelfvernietiging, een proces waarbij grote stukken van de economie worden verwoest.

Sinds 2008 zien we in de grote bedrijven een ongebredelde afslanking op de lonen, op de tewerkstelling, op de arbeidsomstandigheden... Met als resultaat dat de winsten uit de pan swingen zonder dat sprake is van enige reële heropleving van de economie.

De bedrijven gebruiken de winstexplosie niet voor productieve investeringen. De winsten worden opgepot. Met die munitie kunnen de sterkste bedrijven op het gepaste moment het gras wegmaaien voor de voeten van hun verzwakte concurrenten en zo een groter marktaandeel binnenrijven. Multinationals zorgen zo voor nieuwe, nog scherpere concurrentie. Het is de kiem van weer nieuwe, nog diepere crisissen in de toekomst. Veel liquide middelen gaan ook naar dividenden voor de aandeelhouders, met nettorendementen van 15% en meer.

De Europese Commissie en veel economische en politieke leiders in Europa, ook in België, zien als uitweg: het Duitse model. Duitsland is wereldkampioen export. De Duitse (export-)bedrijven maken volop winst. Duitsland heeft nog steeds een kleine groei.

Maar het Duitse model is gebaseerd op loondumping, precaire jobs en een leger van miljoenen arme werkers. En dus is het ook niet exporteerbaar want dat zou de vraag overal nog verder ondermijnen en de crisis nog verergeren.

Het is ook niet exporteerbaar omdat de export van de ene de import van de andere is. Omdat Duitsland uitvoert naar de zuidelijke landen van Europa moesten die zich in de schulden steken om hun import te betalen, en hun eigen economie naar de verdommenis laten gaan.

De eerste vraag in het debat over de lonen is: wie is verantwoordelijk voor de crisis? En wie moet betalen? Heeft de loonkost de crisis veroorzaakt? Of is het de winstjacht?

We weten: de inkomsten van de bedrijven en hun aandeelhouders zijn bijna tweemaal zo snel gestegen als die van de werkers. De geproduceerde rijkdom is niet kleiner geworden, integendeel. Maar het deel ervan dat de werknemers ten goede komt, is verminderd. Het zijn de lasten op kapitaal die wegen op de economie en op de bedrijven: de winstuitkeringen aan de grote aandeelhouders. Die zijn in acht jaar tijd verdrievoudigd. Als uw baas u vandaag zegt dat uw loon moet bevroren worden, dan is dat omdat de aandeelhouders een hoger dividend eisen.

Het zijn de werkers die rijkdom en welvaart produceren. Die welvaart moet hen ten goede komen: rechtstreeks onder de vorm van een degelijk loon en indirect via openbare diensten, sociale zekerheid, overheidsinvesteringen in wetenschappelijk onderzoek en in werkgelegenheid enzovoort. Het moet een doel van de arbeidersbeweging zijn geleidelijk het aandeel in de geproduceerde rijkdom dat we sinds de jaren 80 zijn kwijtgeraakt, terug te winnen.

In dat verband moeten we ook de index beschermen en elke poging afweren om de index te manipuleren en af te remmen. We willen terug naar de “normale” index.

We kunnen de prijzen van basisproducten (zoals voeding, energie, huur...) niet zomaar overlaten aan de wetten van de vrije markt. Vooral omdat de index maar heel gedeeltelijk de prijsevolutie volgt van die basisproducten. Ze moeten gecontroleerd worden, om te voorkomen dat gezinnen verarmen. Er moet een systeem van maximumprijzen komen zoals dat vroeger nog heeft bestaan voor het brood.

De werknemers moeten hun deel van de jaarlijkse productiviteitsgroei, waardoor ze meer rijkdom produceren in dezelfde tijdspanne, kunnen opeisen. Ze moeten vrij kunnen onderhandelen over collectieve loonsverhogingen, zonder dat de regering daar tussenkomt.

Om te grote loonverschillen te vermijden, en om werkende mensen uit de armoede te halen, moet het minimumloon 60% van het gemiddelde brutoloon bedragen. We willen ook een maximumloon voor de managers van overheidsdiensten of bedrijven waarin een overheidsorganisatie meerderheidsaandeelhouder is. Dat mag maximaal 5 keer hoger liggen dan het laagste loon in het bedrijf.

Het verkleinen van de loonverschillen tussen mannen en vrouwen moet tot de prioriteiten van de regering behoren. Om die loonverschillen weg te werken willen we het minimumloon optrekken en de lonen en verlofregelingen (zwangerschapsverlof, moederschaps- en vaderschapsverlof, kredieturen) beter reglementeren, zodat er minder discriminatie is. We willen de verschillen ook terugdringen door deeltijds werk, waar vooral vrouwen mee te maken krijgen, niet langer aan te moedigen. We schaffen flexibele arbeidscontracten af en we vervangen extra werkuren door gewone overuren.

loonmatiging en het KB van 28 april 2013, dat de maximale loonmarge vastlegt op 0%). Vakbonds vrijheid om krachtenverhoudingen op te bouwen en te onderhandelen met het oog op het bekomen van interprofessionele loonsverhogingen.

4. Optrekken van het minimumloon tot 60% van het gemiddelde brutoloon.

5. Invoering van een maximumloon in alle openbare diensten en bedrijven waarin de overheid meerderheidsaandeelhouder is, gelijk aan maximum 5 keer het kleinste loon in dat bedrijf.

6. Geen verlaging meer van de sociale werkgeversbijdragen en geen nieuwe fiscale cadeaus.

7. Opheffing van de loonverschillen tussen mannen en vrouwen:

- Loonreglementering in de privé naar het voorbeeld van de overheidsbedrijven met als doel de loonverschillen tussen mannen en vrouwen terug te dringen.
- **Geen aanmoediging meer van deeltijds werk. Extra werkuren vervangen door overuren, afschaffen van flexibele arbeidscontracten.**

De voorstellen van de PVDA+

1. De index beschermen. **Herstel van de “normale” index** en afschaffen van de gezondheidsindex. De brandstofprijzen moeten opnieuw in de indexkorf worden opgenomen.

2. Controle op de prijzen voor basisproducten (voeding, energie, huur...). Invoering van een systeem van maximumprijzen.

3. Intrekking van de wetten en besluiten die de loonbevriezing organiseren (wet van 1996 op de

#GOLEFT12: ONDERWIJS TEGEN ONGELIJKHEID

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

18% van de ondervraagden kruist “onderwijs” aan in de top 3 van de problemen die we eerst moeten aanpakken.

Vraag: “Hoe komen tot een secundair onderwijs dat de sociale ongelijkheid uermindert?”

Antwoord: 38% giet hier als prioriteit: “kleinere klassen en gratis schoolhulp”, 32% wil prioritair “gratis onderwijs”.

Vaststellingen

Eén. Ons onderwijs: kampioen in de ongelijkheid.

Sinds tientallen jaren is België een van de koplopers in de internationale PISA-test over de kwaliteit van het onderwijs. Vlaanderen scoort zeer goed in wiskunde en talen: het is tweemaal kampioen. Maar dat Vlaamse onderwijs behoort volgens het PISA-onderzoek ook tot de meest ongelijke onderwijsystemen in Europa. Van alle landen en regio's die in het onderzoek zijn betrokken, 63 in het totaal, hebben volgens het PISA-onderzoek de allochtone leerlingen in Vlaanderen de grootste achterstand op de autochtone leerlingen. De vroegtijdige opsplitsing op de leeftijd van 12 jaar in hiërarchische studierichtingen en onderwijsvormen (ASO, TSO, BSO) zorgt voor een grote sociale segregatie. Op de leeftijd van 15 jaar zit driekwart van de kinderen uit de 10% rijkste gezinnen in het ASO. Maar slechts 1 kind op 7 uit de groep van de 10% armste gezinnen, zit in dat ASO.

Twee. Er is een tekort aan plaatsen en leerkrachten.

Over zes jaar zal Antwerpen 9500 kinderen extra tellen in de leeftijd tussen 2,5 en 11 jaar. Maar het stadsbestuur van burgemeester De Wever kondigde aan dat het stedelijk onderwijs zijn aandeel in de nodige bijkomende capaciteit *niet* zal realiseren. De stad en de Vlaamse regering spelen hier elkaar de zwarte piet toe.

In Brussel neemt het aantal leerlingen in het basis- en secundair onderwijs tussen 2010 en 2020 toe met respectievelijk 29.500 en 12.500. Bijkomende capaciteit is daar nog hoogdringender dan in Antwerpen. Maar een oplossing is er nog moeilijker omdat Vlaamse en Frans-talige regeringen en partijen elkaar eindeloos de hete aardappel toeschuiven, door de communautarisering van het onderwijs.

Naast een tekort aan scholen dreigt een tekort aan leerkrachten, ook omdat veel beginnende leerkrachten binnen de vijf jaar het onderwijs verlaten. Een vorige regering stelde een vervangingspool van leerkrachten in. Omwille van kortzichtige besparingen werd deze positieve maatregel afgeschaft. Minister Smet schafte de mentoruren af waarmee scholen hun beginnende leerkrachten konden begeleiden.

Was de federale regering bevoegd voor onderwijs, dan zouden partijen als N-VA en Vlaams Belang en hun spreekbuizen in de media scheldwoorden tekort hebben om het schuldig verzuim van de regering te hekelen. Maar sinds een kwarteeuw is de Vlaamse regering bevoegd voor onderwijs. En die regering neemt haar verantwoordelijkheid niet op om te garanderen dat elk kind de komende jaren een plaats vindt in een school, met een bekwame leerkracht voor de klas.

Drie. De kwaliteit van het onderwijs is in gevaar.

Ons onderwijs vertoont grote hiaten en daar zijn alle leerlingen het slachtoffer van.

Ten eerste, ons onderwijs levert “technologische analfabeten” af. Slechts een minderheid van de leerlingen van het TSO volgt een studierichting waarin contact voorzien is met een brede waaier van toegepaste wetenschappen en techniek. Zowel in het ASO, waar de technologische opvoeding grotendeels beperkt is tot de eerste graad, als in het BSO en in de meeste studierichtingen van het TSO, waar de technologische vorming beperkt is tot een enige specialisatie, verlaten de meeste leerlingen het leerplichtonderwijs als technologische analfabeten. Behalve in de wetenschappelijke studierichtingen van het ASO en van het TSO mondert de vorming in de natuurwetenschappen zelden uit op een diepgaand inzicht of een praktische initiatie in technieken.

Ten tweede, meestal ontbreekt een kritische en wetenschappelijke kijk op de wereld. Allerlei onderzoeken wijzen uit dat de leerlingen in het leerplichtonderwijs (en in het hoger onderwijs) nauwelijks worden gevormd tot kritische burgers die de wereld waarin ze leven, leren begrijpen.

De centrale peiling door het ministerie van Onderwijs (in 2011) rond “wereldoriëntatie” bij leerlingen van het zesde leerjaar in het Vlaams lager onderwijs gaf aan dat er heel wat hiaten bestaan en dat de eindtermen vaak niet worden bereikt.

Het onderzoek over burgerschap, uitgevoerd onder leiding van professor Mark Elchardus van de VUB, gaf aan dat de Vlaamse leerlingen onderaan bengelen qua inzichten en waarden rond discriminatie, racisme enzovoort.

Er stellen zich een aantal problemen in de lerarenopleiding. Een onderzoek van de Katholieke Hogeschool Limburg (in 2012) bij 1000 studenten van het derde jaar van de Vlaamse lerarenopleidingen leverde volgende verontrustende cijfers op: meer dan 60% herkent de landen van de eurozone niet op de kaart; 30% weet niet dat Kris Peeters Vlaams minister-president is; 25% denkt dat de PS in de Vlaamse regering zit; bijna 30% herkent de VS niet op een blinde kaart; 20% herkent Nelson Mandela niet; 45% weet niet wat inflatie is.

Vier. Onderwijs wordt steeds duurder.

Onderzoek van het HIVA (KU Leuven) wijst uit dat een jaar kleuteronderwijs 300 euro kost voor de ouders. In de lagere school schommelt dat tussen 336 en 492 euro, waarbij het laatste schooljaar afgetekend het duurste is. Eenmaal in het middelbaar onderwijs ontstaat er een wezenlijk verschil in studiekosten per jaar en per richting. Vooral bij studierichtingen die de aankoop van bepaalde werktuigen en materialen vereisen, loopt de factuur snel op. Het 6^e jaar ASO kost gemiddeld 1278 euro, TSO 1346 euro en BSO 1581 euro. Een kotstudent in het hoger onderwijs kost al snel 12.450 euro.

Deze financiële drempels maken zaken moeilijker. Vandaag leeft 12,3% van de Belgische jongeren zonder job, zonder diploma en zonder opleiding. In het eerste jaar van het hoger onderwijs slaagt 57,5% van de studenten niet voor de examens. Omdat de kosten zo hoog zijn, denk je tweemaal na voor je herbegint.

Vijf. De structurele onderfinanciering van ons onderwijs.

Bij haar aantreden in 2009 heeft de Vlaamse regering in het onderwijs een catalogus van besparingen doorgevoerd ter waarde van 140 miljoen euro per jaar. De werkingsmiddelen van de scholen werden slechts gedeeltelijk geïndexeerd.

In het najaar van 2012 wilde de regering-Peeters een inlevering van 1% op de loonmassa van de Vlaamse ambtenaren doorvoeren. De maatregel zou alle Vlaamse leerkrachten treffen. Na onderhandelingen met de vakbonden werd de looninlevering vervangen door een inlevering op de CAO. In 2014 en 2015 zullen de Vlaamse leerkrachten minder vakantiegeld ontvangen.

Al jarenlang is er een structurele onderfinanciering van het onderwijs. In het hoger onderwijs stijgt het aantal studenten permanent, maar relatief gezien zijn er al maar minder middelen. Er is geen geld voor investeringen in infrastructuur. Gevolg: gebrek aan plaats in leslokalen en auditoria, gebrek aan kwaliteitsvolle openbare studentenkamers, een krakkemikkige infrastructuur... Bovendien worden professoren aangemoedigd om meer te “produceren”. De druk voor publicaties gaat omhoog, de kwaliteit van het onderwijs moet inboeten. De onderfinanciering brengt de meeste instellingen in een precaire toestand. Ze worden aangemaand oplossingen te zoeken op de privémarkt. Niet-rendable richtingen worden afgevoerd... Telkens dezelfde mensen mogen de rekening betalen.

Zes. De privé dringt almaar dieper door in het hoger onderwijs en in het wetenschappelijk onderzoek

De privé speelt ook rechtstreeks een steeds grotere rol in ons hoger onderwijs, en dat is meer dan alleen de privatisering van bepaalde diensten (restaurants, cursussen...).

Doordat de rol van de privé belangrijker wordt, verliezen opleidingen die niet economisch rendabel zijn, aan belang. Ook de onafhankelijkheid van het onderzoek komt in gevaar door de inmenging van privéondernemingen. Er is door de schaarse middelen ook minder ruimte voor fundamenteel onderzoek. Einstein en Kant zouden vandaag geen plaats vinden op de universiteit.

De visie van de PVDA+

In het vijfde jaar secundair onderwijs heeft in Vlaanderen meer dan een derde van de leerlingen één of meerdere jaren schoolachterstand. Een op vijf jonge leerkrachten houdt het binnen de vijf jaar voor bekeken. Voor al die problemen hebben de politici maar weinig interesse. Hoog tijd om de zaken om te draaien.

We willen een school die ingaat tegen ongelijkheid en ernaar streeft iedereen kwaliteitsvol onderwijs te bieden.

Het is niet normaal kinderen zo vroeg al, op hun twaalfde, hun toekomst te laten bepalen. De keuze wordt immers sterk bepaald door de sociale achtergrond van de jongeren. Finland is ook een kampioen in de PISA-test. Maar het Finse onderwijs scoort beter dan het Vlaamse onderwijs voor de gemiddelde prestaties van de leerlingen. Bovendien zijn de verschillen tussen de scholen er veel kleiner. De scholen zijn er sociaal ook meer gemengd. De schoolresultaten zijn er veel minder bepaald door de socio-economische herkomst van de leerling. Voor een democratische onderwijsvervorming die de sociale segregatie en ongelijkheid vermindert, kan het Finse onderwijsssysteem ons inspireren. Daar volgen de leerlingen een grotendeels gemeenschappelijk curriculum tot de leeftijd van 16 jaar. Pas daarna kiest de leerling een studierichting die voorbereidt op hoger onderwijs of op een beroepskwalificatie. In Finland gaan de leerlingen in principe naar een dichtbij gelegen school die door de gemeente wordt toegewezen. 99% van de scholen in Finland heeft de gemeente als inrichtende macht. Geen enkele gemeente onttrekt zich aan haar maatschappelijke plicht om alle kinderen gelijke kansen op school te garanderen.

Vervolgens vinden we dat het doel van onderwijs moet zijn dat alle leerlingen slagen. We hebben nood aan kleinere klassen waar betere begeleiding mogelijk is, met speciale ondersteuning voor leerlingen met leerproblemen. In sommige gevallen is het noodzakelijk om – zoals in Finland – een tweede leerkracht in de klas te zetten. Op die manier kan het zittenblijven sterk beperkt worden, zonder neerwaartse nivellering. Dat gaat samen met een versterking van de lerarenopleiding. In Finland hebben de meeste leerkrachten een masteropleiding van 5 jaar gevolgd.

Om de sociale ongelijkheid tegen te gaan moet onderwijs ook echt gratis zijn, in basis- en secundair onderwijs. En leerlingen moeten veel gemakkelijker kunnen doorstromen naar het hoger onderwijs.

In België wordt de ongelijkheid nog versterkt door de concurrentie tussen de onderwijsnetten en de dualisering tussen elitescholen en restscholen. Dat wordt in

de hand gewerkt door de vrije schoolkeuze. We moeten deze logica omgooien en inzetten op een betere samenwerking tussen scholen en iedereen een kwaliteitsschool aanbieden.

De school mag niet alleen dienen om een vak te leren. Onderwijs moet bijdragen tot een evenwichtige en algemene ontwikkeling. Een ontwikkeling van hoofd, hart en handen, als het ware. Op technisch, wetenschappelijk, intellectueel, cultureel en sportief vlak. Om jongeren zo voor te bereiden op deelname aan de maatschappij. Dat veronderstelt ook: kritisch zijn en voldoende inzicht hebben om de samenleving te begrijpen. En om dan hoofd, hart en handen te gebruiken om er een meer rechtvaardige samenleving van te maken.

Om al deze uitdagingen waar te maken, moet er een veel ruimere financiering komen van het onderwijs: minstens 7% van het bbp. Onderwijs moet een prioriteit worden van de regering.

De voorstellen van de PVDA+

1. We willen een kwaliteitsvol onderwijs dat de ongelijkheid bestrijdt.

Kleinere klassen. Klasjes van maximaal 15 leerlingen tot in het derde leerjaar. Daarna klassen met maximaal 20 leerlingen.

Geen vroegtijdige selectie. Een gemeenschappelijke stam tot 16 jaar is een instrument om de ongelijkheid te bestrijden. Pas na een (grotendeels) gemeenschappelijke basisvorming van tien jaar kiest de leerling een studierichting die voorbereidt op hoger onderwijs of op een beroepskwalificatie. In deze gemeenschappelijke stam is er aandacht voor algemene én technische vorming, en niet voor slechts een van beiden. De bedoeling is jongeren breed en kritisch te vormen om hun rol in de samenleving te kunnen opnemen. Deze gemeenschappelijke stam is ook gekoppeld aan een betere begeleiding van de leerlingen zodat iedereen op een meer gediversifieerde manier wordt opgevolgd.

Onderwijs moet echt gratis zijn in het basis- en secundair onderwijs. Alle leermiddelen en verplichte activiteiten in het leerplichtonderwijs moeten gratis zijn. Ook gezonde maaltijden en voor- of naschoolse kinderopvang zouden kosteloos moeten zijn.

We ijveren voor een inschrijvingsbeleid dat de sociale mix in alle scholen bevordert en dat voor elke leerling een plaats garandeert in een gemakkelijk bereikbare en sociaal gemengde school.

2. We willen een plaats voor iedereen.

Het moet gedaan zijn met het schuldig verzuim en de struisvo-

gelpolitiek van de diverse overheden. Ze moeten alles in het werk stellen om overal, voor elk kind, voldoende schoolcapaciteit te voorzien. Daarvoor is van essentieel belang dat de scholen openbaar eigendom blijven. De staat is dan ook verantwoordelijk voor het financieren van nieuwe scholenbouw.

3. We willen alle leerlingen doen slagen.

- Bijzondere ondersteuning voor leerlingen met leermoeilijkheden.

We ijveren voor een snelle remediëring, ondersteund door voldoende leerkrachten en gespecialiseerd personeel, voor leerlingen die dreigen af te haken, voor leerlingen met leerproblemen en leerstoornissen. In sommige gevallen is het nodig om – zoals in Finland – een tweede leerkracht in de klas te zetten. Op die manier kan het zittenblijven beperkt worden zonder neerwaartse nivellering.

- Schoolplicht vanaf de leeftijd van 3 jaar.

- Versterking van de lerarenopleiding.

- De omkadering en methodologie verbeteren. Er moet meer geïnvesteerd worden in de omkadering, zowel in het leerplichtonderwijs als in het hoger onderwijs. Er moeten extra lessen methodologie ingevoerd worden in het eerste jaar hoger onderwijs. Leren leren als het ware. Er moet een specifieke omkadering zijn voor nieuwe studenten. Daarom is er meer geld nodig voor monitoraten, zodat die ook actiever kunnen inspelen op het niet-slagen van studenten. Zij moeten de mogelijkheid hebben naar studenten toe te gaan in plaats van af te wachten tot die naar hen toekomen. Dat vertaalt zich ook in de aanwerving van nieuw personeel.

- In het hoger onderwijs moeten de cursussen online en dus gratis beschikbaar zijn en wel vanaf het begin van het semester.

4. De studiekosten in het hoger onderwijs moeten naar omlaag.

- Verhoog alle inkomensgrenzen in het studiefinancieringssysteem, ook die om in aanmerking te komen voor een maximumbeurs. Minstens een derde van de studenten moet van een beurs kunnen genieten. Verminder de administratieve rompslomp door de toekenning van een beurs te automatiseren. Zo krijgt ieder die er recht op heeft, ook daadwerkelijk een beurs.
- Verhoog de beursbedragen zodat ze alle studiegebonden kosten dekken. Maak de studiebeurzen welfvaarts vast en pas ze automatisch aan bij een stijging van de studiekosten. Voer daarom regelmatig een studiekostenmeting uit.
- Schaf stap na stap het inschrijvingsgeld in het hoger onderwijs af.
- De federale staat en de Gewesten moeten zelf investeren in de bouw en het beheer van kwaliteitsvolle studentenverblijven.
- Stel een uniforme huurovereenkomst per stad op.
- Bezorg alle studenten en jongeren tot 26 jaar een openbaar vervoerkaart (OV-kaart) voor alle netten (De Lijn, MIVB, NMBS). Promoot duurzame mobiliteit bij de studenten, houd de prijs van deze OV-kaart laag, vraag niet meer dan een minimale administratieve kostprijs.

– Voeg een maximumfactuur (een kostenplafond of maximumprijs per studiepunt) in voor opleidingsspecifieke kosten en studiemateriaal.

5. We willen een school die deel uitmaakt van de buurt, een brede school.

De leer- en ontwikkelingskansen van kinderen nemen toe als er een sterkere band is tussen diverse scholen en door de samenwerking met wijkpartners (ouders, bibliotheek, basiseducatie, buurtdiensten, samenlevingsopbouw, sociaalculturele, artistieke, sportieve verenigingen...). De school moet een plaats zijn die toegankelijk is voor de buurtbewoners. Dat gaat gepaard met langere openingsuren, het beschikbaar stellen van de infrastructuur enzovoort.

6. We willen samenwerking tussen de onderwijsnetten

De concurrentie tussen de netten moet plaatsmaken voor samenwerking in het belang van alle leerlingen en personeelsleden. Op termijn ijveren we voor één enkel openbaar onderwijsnet.

7. We willen tweetalig onderwijs in Brussel.

Het naast elkaar bestaan van Franstalig en Nederlands-talig onderwijs op eenzelfde grondgebied versterkt nog meer de concurrentie. Tweetaligheid is fundamenteel voor wie in Brussel leeft. Het zal het begrip en respect tussen de gemeenschappen bevorderen. Ook voor de overgrote meerderheid van de jobs moet je in Brussel tweetalig zijn. Daarom vinden we dat er voor de scholen in Brussel één enkele bevoegde overheid moet zijn. Een deel van de lessen moet in het Frans worden gegeven en een deel in het Nederlands, en wel voor alle leerlingen. Om immersie-onderwijs mogelijk te maken moeten de geschikte lesmethodes worden uitgewerkt.

8. We willen de herfederalisering van het onderwijs.

De communautarisering van het onderwijs heeft gezorgd voor een kloof tussen Nederlandstalig en Frans-talig onderwijs, zowel wat de middelen betreft als inzake de leerprestaties. In een klein landje als België is het aangewezen niveau voor de meeste beleidsmateries het nationale niveau. Dan kunnen we het onderwijs efficiënter organiseren. De uitvoering van dat onderwijsbeleid kan dan gedecentraliseerd worden naar de gemeenten en eventueel de Gewesten. Voor een beperkt aantal taken is een aparte aanpak naargelang de taal noodzakelijk.

9. De herfinanciering van het onderwijs is noodzakelijk.

Wij pleiten voor het optrekken van het onderwijsbudget in ons land naar het niveau van 1980: 7% van het bbp. Op korte termijn willen we de miljonairstaks invoeren die 8 miljard euro kan opbrengen. Daarvan zou 1,6 miljard euro naar het onderwijs gaan: 1 miljard voor 25000 extra leerkrachten, vooral in het basisonderwijs; 300 miljoen voor scholenbouw en 300 miljoen voor het

hoger onderwijs. Daarnaast zou 400 miljoen naar wetenschappelijk onderzoek gaan.

Wat de scholenbouw betreft: we zijn tegenstander van de dure “pps” (publiekprivate samenwerking). Met de miljonairstaks zouden we jaarlijks 300 miljoen kunnen investeren in schoolgebouwen voor Vlaams en Franstalig onderwijs. Dat komt neer op 45 scholen per jaar.

#GOLEFT13: GENDERGELIJKHEID OP DE AGENDA ZETTEN

Vaststellingen

Eén. Er is een structurele ongelijkheid tussen vrouwen en mannen.

Ondanks vele decennia van strijd is de gelijkheid tussen vrouwen en mannen op veel vlakken nog ver zoek. De crisis zelf, maar ook de crismaatregelen treffen vrouwen hard en ze vergroten de kloof. De traditionele rolverdeling tussen man en vrouw is nog manifest aanwezig in de Belgische gezinnen.

In tijden van crisis beleven conservatieve gedachtegangen een opgang, zij nemen verworven vrouwenrechten op de korrel.

Twee. Deeltijds werk, flexi-jobs, een loonkloof van 22%: discriminatie van vrouwen op de arbeidsmarkt.

Meer dan een derde van de vrouwen werkt deeltijds. Veel jobs in sectoren als de distributie zijn in principe steeds deeltijds omdat de werkgever op deze manier piekmomenten wil opvangen en grotere flexibiliteit wil vragen. Werkgevers verwachten meer overuren, gesplitste uren enzovoort. De overheid giet dat zelfs in wetten, bijvoorbeeld met de annualisatie van de overuren.

Beroepen met lage lonen zoals bejaarden- en gezins-hulp, kassiers en onthaalpersoneel worden voor een groot deel ingevuld door vrouwen. In de gezins- en bejaardenhulp werken gemiddeld zeven vrouwen tegenover één man. Ook in de socioculturele sector en de kleinhandel, sectoren met relatief lage lonen, is meer dan de helft van de werkneemers vrouw.

De overheid en de zorgsector zijn goed voor veel vrouwelijke tewerkstelling. Vroeger stonden ze garant voor stabiele banen. Met de crisis sneuvelen overheidsbanen. Zo komt de toegang van vrouwen tot de arbeidsmarkt onder druk te staan.

De besparingen in de zorg hebben een specifieke invloed op vrouwen. In deze vrouwelijke sector verslechteren de arbeidsomstandigheden zienderogen en neemt de flexibiliteit toe. De zorg leidt eronder en de toegang tot die zorg wordt duurder, met te weinig opvangplaatsen voor ouderen, andersvaliden, zieken, enzovoort. Ook dat heeft een weerslag op vrouwen: het leidt tot loopbaanbreuken om zorgredenen.

Het werk aanbod wordt er een van deeltijdse, flexibele contracten. Veel banen voor vrouwen worden meer en meer precair: het zijn vaak mini-jobs, flexi-jobs of thuiswerk, met lage lonen.

Deeltijds werken levert minder op per uur. Voltijs werkenden komen namelijk gemakkelijker in aanmerking voor beter betaalde functies en vaak zijn leidinggevende of verantwoordelijke functies niet in te vullen door deeltijds werkenden.

Vrouwen presteren nog steeds het leeuwendeel van de zorgtaken in hun gezin. Zo'n 80% van de vrouwen draagt de meeste verantwoordelijkheid voor de huishoudelijke taken. Veel vrouwen "kiezen" daarom voor deeltijdsarbeid, maar in feite is die "vrije keuze" voor deeltijds werken vaak ver te zoeken.

De helft van de deeltijds werkende vrouwen ziet deeltijdsarbeid als de enige manier om de combinatie werk-gezin te kunnen maken. 20% van hen wenst uitdrukkelijk een fulltime baan maar vindt die niet. Er is gewoon geen werk voor iedereen.

Vrouwen onderbreken vaker dan mannen hun loopbaan via allerlei stelsels en verloven. Maar die loopbaanbreuken leiden tot een "loonstraf": zowel zorgredenen, arbeidsmarktredenen (zoals bijvoorbeeld werkloosheid) als "andere redenen" resulteren na herintrede in een lager uurloon.

Het resultaat is ontmoedigend. Het loonverschil (de "loonkloof") tussen vrouwen en mannen bedraagt 22%. Dat wil zeggen dat vrouwen 22% minder verdienen dan mannen.

Drie. Kinderopvang minder toegankelijk.

Europa stelt dat opvang moet worden voorzien voor minstens 33% van de kinderen onder drie jaar. Die "Barcelonanorm" ligt belachelijk laag. En toch zit Antwerpen, met 25%, daar ver onder. Genk haalt 26% en Vilvoorde 27%. Er is dus op verschillende plaatsen een nippend opvangtekort.

Het probleem stelt zich ook bij de voor- en naschoolse opvang en tijdens de vakanties.

Het beleid opteert voor meer commerciële initiatieven. De eerste doelstelling wordt dan: een winstgevende activiteit ontplooien op een markt. In plaats van een meer toegankelijke en betaalbare opvang zou dat wel eens kunnen eindigen met een heel duur kostenplaatje. Op sommige plaatsen steeg de prijs voor buiten-scholse opvang met 20% en meer.

Werkloze vrouwen moeten in sommige steden hun voorrangsplaats afstaan voor de kinderen van werkende vrouwen. Er wordt geen rekening mee gehouden dat ze moeten solliciteren en in staat moeten zijn om van vandaag op morgen een job te aanvaarden.

Vier. Armoede is vrouwelijk, vooral alleenstaande moeders, werkloze en gepensioneerde vrouwen zijn slachtoffer van de regeringsmaatregelen.

In maart 2012 kondigde het Feministisch Socio-Economisch Platform aan dat de maatregelen van de regering grotere gevolgen zouden hebben voor vrouwen dan voor mannen omwille van de structurele ongelijkheden op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Het Platform wees daarbij op de hervormingsmaatregelen in de werkloosheid, zoals de degressiviteit van de uitkeringen en de hervormde wachtuitkeringen (inschakelingsuitkeringen).

Een studie van het ABVV (in 2014) bevestigt deze voorspelling. De studie toont dat de beperking van de inschakelingsuitkering in de tijd (je verliest je uitkering na 3 jaar) vooral vrouwen zal treffen. Ongeveer 53.000 mensen zullen vanaf 1 januari 2015 hun uitkering verliezen. Volgens de studie lopen 12.190 Vlaamse en 8.000 Brusselse mensen het risico hun uitkering te verliezen. Tweederde van hen zijn vrouwen.

Ook de degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen treft de vrouwen extra hard. Ze zijn namelijk oververtegenwoordigd, zowel in de groep van de langdurig werklozen als in de groep van de samenwonenden (één werkloze vrouw op twee is samenwonend). Voor gezinshoofden, o.a. voor alleenstaande moeders, daalt, met de snelle degressiviteit, de uitkering per fase met 12%. Voor samenwonenden loopt die daling op tot 40%. Wie dan geen werk vindt, krijgt uiteindelijk nog een fors bedrag. Zo worden samenwonenden grotendeels

financieel afhankelijk van hun ouders of hun partner. Ze zien hun autonomie daardoor gehypothekeerd. Een aantal deeltijdse werknemers, grotendeels vrouwen, die een uitkering met inkomensgarantie ontvangen, lopen het risico om deze aanvulling te verliezen.

Ook het activeringsbeleid treft de vrouwen extra. Werklozen riskeren uitgesloten te worden van het recht op een uitkering als gevolg van de strengere procedure voor de activering van het zoekgedrag naar werk. Zo moet je van vandaag op morgen een job aanvaarden binnen een straal van 60 km. Moeders moeten hun gezin aan die strenge eisen aanpassen, al is de kinderopvang schaars en duur. Wie onvoldoende bewijs kan leveren dat ze actief naar werk zoekt, verliest haar werkloosheidsuitkering en moet dan bij het OCMW aankloppen.

Er is, naast de loonkloof van 22%, ook een pensioenkloof en die bedraagt (in februari 2012) 23%. Het gemiddelde pensioen van een Belgische vrouw is dus 23 procent kleiner dan dat van een man. Bovendien maken vrouwen minder vaak aanspraak op de tweede en derde pensioenpijler en als dat toch het geval is, gaat het over kleinere bedragen.

Het pensioen van 59% van de vrouwen is lager dan 1000 euro (tegenover 33% van de mannen).

Die vrouwen moeten overleven met een inkomen onder de armoedegrens.

Pensioenrechten worden opgebouwd op basis van de loopbaan, maar veel vrouwen hebben onvolledige loopbaanjaren. Ze onderbreken hun loopbaan veel meer dan mannen, bijvoorbeeld om de zorg voor de kinderen of de ouders op zich te nemen. Vrouwen zijn ook oververtegenwoordigd bij het aantal langdurig werklozen. Het is voor vrouwen dus niet evident een volledige loopbaan uit te bouwen.

Een gevolg van de beperkte mogelijkheid tot het opbouwen van pensioenrechten is dat vrouwen financieel afhankelijk worden van hun man en van zijn pensioenrechten. De hervorming van het pensioenstelsel (een niet-voltijdse loopbaan is nefast voor het pensioen van een vrouw) verscherpt dat probleem.

Vooral alleenstaande moeders maar ook gepensioneerde en werkloze vrouwen lopen een groot risico in de armoede te verzeilen. In 2011 bedroeg in Vlaanderen het armoederisico van alleenstaande ouders met minstens 1 afhankelijk kind 22,2%. Ze vormen een kwetsbare groep in onze samenleving.

Het stelsel van de kinderbijslagen is een sleutel tegen de kinderarmoede. De splitsing en overheveling ervan naar de deelstaten verzwakt het stelsel.

Vijf. Het recht op abortus en op anticonceptiemiddelen.

Het recht op abortus is vandaag verworven, maar het wordt weer in vraag gesteld door conservatieve krachten. Waakzaamheid is geboden, het gaat over het recht op zelfbeschikking van alle vrouwen.

In Wallonië zijn er acht abortuscentra, in Vlaanderen zes. Dat is te weinig. Vrouwen moeten dichter bij huis in een abortuscentrum terechtkunnen, zodat de voor- en nazorg (meer dan in een ziekenhuis) kan gewaarborgd worden. De regering wil hier besparen terwijl de cijfers in steeden als Antwerpen en Brussel juist vragen om extra middelen. Zo kiest in Brussel één op vijf vrouwen met zwangerschap voor abortus. Dat is dubbel zoveel als in Vlaanderen en Wallonië. Expertisecentra geven aan dat gebrek aan voorlichting hier een grote rol speelt. Veel vrouwen vinden hun weg niet naar (de prijzige) anticonceptiemiddelen. Vrouwen tot 21 krijgen op pillen een extra korting. Hierdoor zijn sommige pillen voor hen gratis. Maar voorbij die leeftijd komt het hoge prijskaartje terug.

Allochtone nieuwkomers en vrouwen zonder papieren vinden moeilijk hun weg naar de vrouwsspecifieke gezondheidsscreening, voornamelijk bij de opvolging van de zwangerschap, maar ook voor abortus en anticonceptiva.

Zes. Er is heel veel geweld tegen vrouwen.

Dagelijks zijn vrouwen het slachtoffer van psychisch en/ of fysisch geweld: binnen het gezin, in een vertrouwde omgeving of op straat. Ons land telt drie geregistreerde verkrachtingen per dag. Zo werden er jaarlijks meer dan duizend verkrachtingen geregistreerd in de periode 2009-2011.

Eén op drie vrouwen werd ooit gedwongen tot seksuele betrekkingen. Bijna zes vrouwen op tien werden ooit blootgesteld aan een vorm van ernstig seksueel geweld. Dat wees een onderzoek van Amnesty International (in 2013) uit.

De cijfers bieden een schrikbaar beeld van een maatschappij waarin seksueel geweld schering en inslag is. In veel gevallen is de dader een bekende van het slachtoffer. Een kwart van de vrouwen werd ooit door een partner gedwongen tot seks en ook een kwart van de vrouwen werd ooit op een publieke plaats fysiek lastiggevallen. 7% van de vrouwen werd misbruikt als minderjarige.

Geweld tegen vrouwen is een uiting van ongelijke machtsverhoudingen, die door cultuur, religie, beleid, onderwijs, economie... in stand gehouden worden. Vermits geweld tegen vrouwen nog veelal een taboe is, heerst vaak de wet van de stilte. Volgens de veiligheidsmonitor wordt 90% van de seksuele delicten niet aangegeven. Slachtoffers durven geen stappen ondernemen om het geweld te doen stoppen. De stap voor het slachtoffer om professionele hulp te zoeken is groot, vaak door de financiële afhankelijkheid van de partner (een vluchthuis, zelfs bij CAW's, kost 25 euro per dag) of door het gebrek aan kennis van de hulpsystemen.

Slachtoffers worden dikwijls ook niet gehoord. Ze moeten in het opstarten van een rechtszaak veel drempels overwinnen, ze ervaren de rechtszaak niet als een weg naar verwerking maar naar onmacht. Onderzoek van The London Metropolitan University (2009) wees uit

dat op 100 Belgische dossiers die werden onderzocht, slechts 4 resulteerden in een effectieve veroordeling.

Hulpverleners en gerechtelijke instanties krijgen ook te maken met ermoorden, zonder dat daar adequate hulp voor is. Dat geldt ook voor vrouwen die het slachtoffer zijn van genitale vermindering. Er is vrijwel geen wetenschappelijk onderzoek en helemaal geen globaal beleidsplan met het oog op preventie voor deze problemen.

Geweld tegen vrouwen is een barrière in de verwezenlijking van gendergelijkheid tussen mannen en vrouwen. Het zorgt ervoor dat vrouwen hun economische, sociale en politieke rechten niet kunnen opeisen. Het eist een zware tol, zowel individueel als maatschappelijk.

De visie van de PVDA+

De regeringsmaatregelen op het vlak van werkloosheid, pensioenen, flexibiliteit, statuten, lonen, de openbare dienstverlening enzovoort raken iedereen, maar vooral de vrouwen.

Omgekeerd zal de gemeenschappelijke strijd voor al de voorstellen die we op de vorige bladzijden van dit draaiboek hebben vernoemd, in het voordeel zijn van iedereen, maar toch vooral van de vrouwen. Maar dat gemeenschappelijk gevecht voor sociale rechtvaardigheid volstaat niet.

Al is de gelijkheid tussen mannen en vrouwen er wettelijk op vooruitgegaan, toch blijft er nog heel veel discriminatie. De combinatie gezin-werk wordt voor veel vrouwen steeds moeilijker. In de meeste gezinnen komt het leeuwendeel van de huishoudelijke taken nog altijd op de schouders van de vrouw terecht. Vrouwen hebben dikwijls nog een hele dagtaak klaarliggen als ze thuiskomen van hun werk.

België heeft nog een hele weg af te leggen, maar die weg wordt geblokkeerd door het beleid. Dat ligt niet wakker van het gebrek aan kinderopvang of van de precaire statuten waar vrouwen vaak in belanden.

In de combinatie arbeid-gezin zijn twee elementen te distilleren: we vinden dat iedereen recht heeft op vast, volwaardig, voltijds werk en dat werk en gezin combineerbaar moeten zijn.

We moeten maatregelen nemen zodat vrouwen niet langer het leeuwendeel van de huishoudelijke taken, de opvoedingstaken van de kinderen en de zorg voor de oude, zieke ouders moeten dragen. We denken hier aan extra opvangplaatsen voor kinderen in de publieke sector volgens het principe 1 kind = 1 plaats.

Veel gezinnen hebben huishoudelijke hulp nodig, vandaar het grote succes van de dienstencheques. In plaats van dat systeem in privéhanden te laten, met slechte statuten voor de werknemers tot gevolg, opteren we hier voor een publieke dienstverlening die zorgt voor betaalbare diensten en correcte statuten. In plaats van te besparen in de zorgsector, moet er sterk worden in geïnvesteerd, zodat ouderen, zieken en gehandicapten de zorg krijgen die ze verdienen, en niet meer totaal ten laste van de familiale solidariteit vallen.

We pleiten voor het individualiseren van het recht op werkloosheid en dus willen we het statuut van samenwoners weg. Nu zien mensen hun rechten beperkt door het simpele feit dat ze samenwonen, al dan niet als partners: hun uitkeringen zijn veel kleiner en meer in de tijd beperkt. Nochtans hebben ze met hun sociale bijdragen volop meebetaald aan de werkloosheidsverzekering.

Vooral vrouwen zitten in die situatie (één werkloze vrouw op twee tegenover één werkloze man op drie). Het gaat hier over een onrechtvaardige regeling ten koste van de autonomie en de bestaanszekerheid van veel vrouwen.

We moeten werk maken van een genderneutraal pensioenstelsel. In eerste instantie streven we ernaar dat vrouwen volwaardige loopbanen kunnen uitbouwen. In tweede instantie verdedigen we het behoud van alle gelijkstellingen van voor 2011: de gelijkstelling voor de derde periode werkloosheid, voor het brugpensioen voor 60 jaar, en ook voor tijdskrediet en loopbaanonderbreking. En we pleiten voor de uitbreiding van sommige gelijkstellingen. Zo moet het aanvangspensioen naar omhoog door de gelijkgestelde periodes uit te breiden met bonusjaren voor bijvoorbeeld nachtarbeid.

Bij echtscheiding worden vooral vrouwen financieel getroffen. Veel gescheiden vrouwen (één op acht van de gescheiden vrouwen) trekken geen alimentatie van hun ex. Om te voorkomen dat ze in armoede belanden, krijgen 7.500 van hen (en hun kinderen) met een laag inkomen daarom een voorschot van de overheid. Een dienst voor alimentatievorderingen (DAVO) werd daarvoor in 2002 opgericht, maar door een gebrek aan middelen kan deze dienst niet aan alle vragen en noden beantwoorden. Het HIVA (KU Leuven) berekende (in 2012) dat 12.000 gezinnen geen of te weinig alimentatie krijgen.

Op deze DAVO-dienst zou iedereen, kinderen en ex-echtgenoten, een beroep moeten kunnen doen die recht heeft op onderhoudsgeld. De DAVO-dienst moet ook helemaal gratis worden voor alle rechthebbenden op een alimentatie. Het gaat hier niet alleen om een maatregel tegen armoede van vrouwen en kinderen, maar ook om een middel om een recht af te dwingen dat door een rechtelijke beslissing is toegekend.

Of je dat nu wil of niet, overal in de wereld zijn er abortussen. In 2011 opteerden in België 19.500 vrouwen

voor abortus. Daar zijn allerlei redenen voor en die gelden al eeuwenlang, los van de socio-economische, religieuze of culturele context van de vrouw die deze keuze maakt.

Die redenen zijn divers: een moeilijke situatie, zwangerschap als gevolg van een verkrachting, medische problemen die vrouw of kind in gevaar brengen... Als abortus illegaal is, zoeken vrouwen hun heil in clandestiene praktijken. Vaak bij charlatans of zwendelaars die nog met breinaalden werken of met gevaarlijke producten. Daarom verdedigen we dat abortus toegankelijk zou zijn voor ieder, net zoals het recht op contraceptieve middelen.

Elke vrouw moet baas zijn over eigen lichaam.

Om geweld tegen vrouwen een halt toe te roepen is bescherming en preventie nodig. Maar we moeten ook de machtsongelijkheid in onze samenleving rechtvaardigen, en dat op alle niveaus. Dat houdt in dat we sekseisme bestrijden, zowel in de publieke sfeer, als op de werkvloer, in de media enzovoort.

Er moet gelijkheid komen in de lonen, maar ook in de politieke en bestuurlijke representativiteit van de vrouwen. Voor de bescherming van vrouwen moet er een sterk juridisch kader zijn. Er is ook veel meer onderzoek nodig over geweld tegen vrouwen.

We streven naar een echt gelijke maatschappij voor mannen en vrouwen. Op de weg naar gendergelijkheid ijveren we voor dringende hervormingen op het vlak van onderwijs, arbeidsrecht, justitie en gezondheidzorg.

De voorstellen van de PVDA+

1. Gelijke lonen en arbeidsomstandigheden.

Voor het recht op volwaardige, stabiele en voltijdse tewerkstelling voor iedereen. Tegen de toenemende flexibiliteit en de flexi-jobs en mini-jobs. We willen een strikte controle op de uitvoering van cao 25 over Gelijke Beloning. De meting van de loonkloof moet jaarlijks herhaald worden en ze moet het uitgangspunt vormen van een beleid dat de oorzaken van de loonkloof wegwerkt. We ijveren voor positieve actieplannen en een genderneutrale functieclassificatie.

2. We ijveren voor de individualisering van het recht op werkloosheidsuitkeringen.

We willen het statuut van samenwonende hier weg.

3. Naar een genderneutraal pensioenstelsel.

Behoud van alle bestaande gelijkstellingen. Geen vermindering van de gelijkstellingen voor de derde periode werkloosheid en voor het brugpensioen voor 60 jaar.

Geen beperking van de gelijkstelling tot 1 jaar voor tijdskrediet en loopbaanonderbreking. Het aanvangs-pensioen moet naar omhoog door de gelijkgestelde periodes uit te breiden met bonusjaren voor zware (nacht-)arbeid.

4. We willen extra opvangplaatsen in de publieke sector voor kinderen, volgens het principe 1 kind = 1 plaats.

Uitbreiding van het recht op ouderschapsverlof voor mannen en vrouwen en wel tot 1 jaar, met een exclusief verplicht gereserveerd deel van 30 dagen voor mannen om zo de verdeling van de gezinstaken te bevorderen van bij de geboorte.

Een kind = een kind. We willen de splitsing van het kinderbijslagstelsel terugdraaien en de kinderbijslagen revaloriseren.

5. De dienst voor alimentatievorderingen (DAVO) moet ten dienste staan van alle rechthebbenden op onderhoudsgeld, zonder plafond wat het inkomen betreft.

6. Recht op voorbehoedsmiddelen en op abortus.

- Vrouwen moeten toegang hebben tot betaalbare anticonceptiva. Dat kan door de toepassing van het kiwimodel.
- We ijveren voor de uitbreiding van het aantal abortuscentra en voor het meer betrekken van de eerste lijn.
- We willen de abortuswetgeving bijsturen op het vlak van de wettelijke tijdslijmiet (16 à 18 weken i.p.v. 12 à 14 weken).
- Doorverwijsplicht van artsen en ziekenhuizen indien zij de abortus niet wensen uit te voeren. Net als een doorverwijzing naar andere ondersteunende diensten.
- We willen informatie- en sensibiliseringscampagnes over abortus, anticonceptie en prenatale zorg, gericht op doelgroepen die moeilijk hun weg vinden naar de reguliere zorg.
- Abortus en prenatale zorg moeten worden gezien als “dringende medische hulp”. Ze zijn een recht, ook voor de vrouwen zonder papieren. Dat recht mag niet gekoppeld worden aan een eventuele terugkeer.

7. Een laagdrempelige hulpverlening bij geweld tegen vrouwen is onmisbaar.

- We willen meer ondersteuning en versterking van de bestaande structuren en initiatieven: sociale huizen, vluchthuizen, Centra voor Algemeen Welzijnswerk, teleonthaaldiensten.
- We willen de betaalbaarheid van plaatsen in vluchthuizen voor vrouwen verbeteren.
- Extra opleiding voor politie en advocaten is nodig, gecombineerd met een sterkere samenwerking met de hulpverlening om van het juridische proces geen lijdensweg te maken voor vrouwen. Ondervragingstechnieken moeten vrouwvriendelijker worden omdat ze de sleutel zijn naar goede informatie voor het bestraffen van de dader.
- Het opzetten van traumacentra is hier een eerste stap. Een multidisciplinair traumacentrum voor de

opvang en begeleiding van slachtoffers van seksueel geweld in elk van de centrumsteden biedt eerste hulp aan het slachtoffer en verenigt alle vormen van bijstand onder één dak. Het coördineert de ondersteuning en vorming voor het reguliere hulpverleningsnet buiten de centrumsteden.

- Vrouwen en meisjes *at risk* (eremoorden, genitale vermissing...) moeten meer informatie krijgen, er moet subsidiëring komen voor deskundigheidsbevordering en training voor alle betrokken verenigingen.
- Opzetten van preventie vanuit het mannelijke perspectief is noodzakelijk. Te beginnen in het onderwijs en ook in de rest van de samenleving is het nodig mannen aan te spreken op hun verantwoordelijkheden om geweld tegen vrouwen te bannen.

#GOLEFT14: GEZONDHEIDSZORG MAG GEEN KOOPWAAR ZIJN

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

20% van de onderverraagde personen plaatst gezondheid in de top 3. Gezondheid is de vierde belangrijkste bekommernis van de Belgen.

Vaststellingen

Eén. Medicijnen, hospitalisatie... de patiënt betaalt te veel zelf.

De persoonlijke bijdrage van de patiënt loopt op tot 23% van alle gezondheidszorguitgaven, met daarbovenop 5% aan premies voor aanvullende private verzekeringen. Zo betaalt de Belg 28% van alle gezondheidszorguitgaven uit eigen portemonnee. Gemiddeld is dat 666 euro per Belg per jaar. Daarmee staan we aan de top in Europa.

De jaarlijkse uitgaven voor geneesmiddelen bedragen 600 euro per inwoner. Daarvan betalen de patiënten zelf 240 euro (of 40%) aan niet-terugbetaalde geneesmiddelen en remgeld. Ook dat is het hoogste van Europa.

De recente nationale gezondheidsenquête geeft aan dat 14% van de Belgen medische zorgen uitstelt omdat van financiële redenen. In 1997 was dat nog 8%.

Twee. Ziek zijn maakt arm, en arm zijn maakt ziek.

Mensen met een lagere socio-economische status lopen de meeste kans op gezondheidsproblemen. Ze overlijden vroeger en hebben het meest nood aan zorg. In ons land leven mannen met een lage scholing 7,5 jaar minder lang. En vrouwen zonder diploma leven 18 jaar minder lang gezond dan vrouwen met een universitair diploma.

De uitgaven voor gezondheidszorg zijn geconcentreerd bij een klein deel van de bevolking. In België verbruikt 10% van de bevolking, vooral bejaarde en chronische

patiënten, 70% van de uitgaven in de gezondheidszorg. Dat heet: een ongelijkmatige of scheve risicoverdeling. Met de vergrijzing gaat die nog fors toenemen.

Drie. Eén Belg op vijf heeft geen hospitalisatieverzekering en loopt het risico op grote schulden om zijn hospitalisatie te betalen.

Ereloon- en materiaalsupplementen op de ziekenhuisfactuur of in de ambulante zorg zijn de belangrijkste reden waarom patiënten schulden moeten aangaan voor hun gezondheidszorg. Voor een dikkedarmoperatie betaal je in een ZNA-ziekenhuis (ex-OCMW ziekenhuis in Antwerpen) bijvoorbeeld aan RIZIV-tarief 458 euro uit eigen zak. Met ereloon supplementen erbij is dat 3.343 euro.

Door de torenhoge eigen bijdrage voor gezondheidszorg hebben vandaag 8,2 miljoen Belgen naast hun ziekteverzekering een aanvullende hospitalisatieverzekering. 5,4 miljoen op de markt van de private verzekeringen en 2,8 miljoen via de ziekenfondsen. Maar 20% van de Belgen heeft geen aanvullende hospitalisatieverzekering.

Vier. De prijzen van geneesmiddelen liggen veel te hoog. De reuzen van de farmaceutische industrie blijven zich verrijken op de rug van onze sociale zekerheid.

De hoge kostprijs van geneesmiddelen, vooral van pijnstillers en chronische geneesmiddelen, is (naast de supplementen) de tweede grote kost voor de patiënt.

Een derde van de apothekers in de grootstad krijgt vaak patiënten over de vloer die het remgeld op voorgeschreven geneesmiddelen niet meer kunnen betalen en op krediet kopen.

Geneesmiddelen – ook de generische – blijven veel te duur, ondanks de maatregelen van minister Onkelinx voor antibiotica en antischimmelmiddelen: de apotheker is verplicht daarvoor het goedkoopste merk af te leveren, welke merknaam de arts ook voorschrijft. Daardoor laten de dure merken hun prijs zakken tot op het niveau van de (in België veel te dure) generieken. Maar niet verder.

Zo zakte Diflucan van Pfizer van 126 euro per verpakking naar 80 euro, de prijs van het generiek, zodat ook Diflucan door de apotheker mag aangeleverd worden. Maar over de grens in Nederland kost diezelfde Diflucan (fluconazol), dankzij het kiwisysteem amper 5,5 euro. Daar zit dus nog een gigantische marge op.

In Nederland hebben de private zorgverzekeraars door een systeem van aanbestedingen de prijzen doen zakken tot een normaal niveau. Voor veel voorgeschreven geneesmiddelen betalen wij tientallen miljoenen euro te veel, vergeleken met de prijs die in Nederland is bedongen. Doordat in Nederland de aanbestedingen gebeuren door private zorgverzekeraars, vloeit daar de opbrengst niet door naar de patiënt, maar naar de aandeelhouders. Dat probleem wordt in Nieuw-Zeeland, Duitsland en de Scandinavische landen opgelost door de aanbestedingen openbaar en op nationale schaal te organiseren. Dat is het kiwimodel dat we al jaren voorstellen met PVDA-specialist Dirk Van Duppen. Het wordt vandaag ondersteund door de specialisten van de strijd tegen kanker. Prof. Cassiman en de experts van de Vlaamse Liga tegen Kanker propageren openbare aanbestedingen wanneer twee of meer gelijkwaardige kankergeneesmiddelen ter beschikking zijn. Ze inspireren zich op het succes van de openbare aanbesteding in België op het innovatieve vaccin tegen baarmoederhalskanker. Dat heeft in 2010 de prijs doen zakken van 375 euro naar 52 euro per vaccinatiekuur. Daardoor wordt dit vaccin nu gratis aan meisjes in de scholen toegediend. De vaccinatiegraad is gestegen van 20 naar 88% en dat bespaart het RIZIV nog eens 17 miljoen euro per jaar.

Vijf. De prestatiegeneeskunde leidt tot overconsumptie en misbruik.

Betaling per prestatie geeft de arts bij het voorschrijven van onderzoeken en behandelingen een blanco cheque en leidt tot overconsumptie en verregaand misbruik. Het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg publiceerde een studie over de verschillen per arrondissement voor zes heelkundige ingrepen. Arthroscopie van de knie komt driemaal zoveel voor in het noorden van het land vergeleken met het zuiden. Terwijl carotisstenen tweemaal zo vaak worden ingeplant in het zuiden. In de Westhoek en in het zuiden krijgen meer mensen een knie- of heupprothese. Het oosten van het land telt een derde meer keizersneden als het westen. Verwijdering van de baarmoeder

vormt een mozaïekpatroon, met een overwicht in het noorden. Volgens de studie van het Kenniscentrum zijn die ingrepen in veel gevallen onterecht, zowel in het noorden als in het zuiden. Een verklaring voor de hoge aantallen zou onder meer te wijten zijn aan “de densiteit van het aanbod”, “een aanbodsgedreven beleid” of “een overdreven enthousiasme bij de chirurgen”. Kortom: in beide landsdelen heerst een prestatiege richt betalingssysteem met inhalige specialisten. Naar schatting 30% van de radiografieën en CT-scans is overbodig. Dat is niet alleen financieel misbruik, maar omwille van de stralingsschade is het ook slecht voor de gezondheid van de patiënt.

Zes. Buitensporige inkomsten voor specialisten.

Het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg deed een studie naar de inkomsten van specialisten uit hun ziekenhuiswerk. De grootverdieners zijn de nierspecialisten. Zij nemen jaarlijks gemiddeld 640.000 euro bruto mee naar huis, na aftrek van de kosten die ze aan het ziekenhuis betalen. Radiologen en klinische biologen halen respectievelijk een brutoloon van 460.000 en 430.000 euro. Bij die bedragen zijn naast het ereloon ook de supplementen meegerekend, maar niet wat de specialisten aanrekenen in hun eigen privépraktijk. Neurologen, pediaters, psychiaters en reumatologen houden het minste over. Maar hun inkomsten uit het ziekenhuis bedragen toch nog zowat 150.000 euro per jaar. Specialisten die “met machines werken”, verdienen veel meer dan zij die “met mensen werken”.

Zeven. Halfslachtige maatregelen en besparingen.

De maatregelen van de regering-Di Rupo tonen dat ze ziet waar de problemen liggen. Maar de maatregelen waren halfslachtig. De regering durfde de confrontatie met de belangengroepen (rijke artsen, privéverzekeringen, de farmaceutische lobby en het medisch-industrieel complex) niet aan. Daardoor voerde minister Onkelinx het verplicht voorschrijven op stofnaam enkel in voor antibiotica en geneesmiddelen tegen schimmel. Woekerprijzen voor medicijnen, generische producten tot en met de kankermedicatie, blijven dus bestaan. Onkelinx voert onder druk van Europa het kiwimodel voor ziekenhuizen in, maar voor elk ziekenhuis apart en niet nationaal. Bovendien gaan de opbrengsten ervan niet naar de patiënten.

Onkelinx verbiedt ereloon supplementen, maar enkel voor tweepersoonskamers. Voor eenpersoonskamers, voor daghospitalisatie en voor ambulante consultaties of zorg kunnen specialisten buitensporige erelonen blijven vragen. Het probleem van de tweesnelheden-geneeskunde neemt toe: wachttijden en ondermaatse zorg voor de niet-begoede patiënt en *speedy pass* en luxebehandeling voor de private klant, op de private raadpleging en in de private ziekenhuiskamers.

De visie van de PVDA+

Het recht op gezondheid is veel breder dan alleen het recht op geneeskundige verzorging. Preventie, in de ruime betekenis, is gebaseerd op een goede sociale zekerheid, een gezond leefmilieu, een betere bescherming op het werk en degelijke woningen. Als de regering op die terreinen goed voor haar inwoners zorgt, is dat de beste preventieve gezondheidszorg. Daarom is extra aandacht nodig voor een fatsoenlijke job voor iedereen, voldoende gezonde en betaalbare woningen, een goede luchtkwaliteit, meer publiek groen, gezonde voeding voor iedereen, veilige wandel- en fietspaden, en toegang tot sport voor iedereen.

Dat is de eerste voorwaarde voor een goede gezondheid. Maar we willen ons ook blijven inzetten voor toegankelijke, openbare en kwaliteitsvolle gezondheidszorgen.

Gezondheidszorg mag geen koopwaar zijn. Mensen met de minste middelen hebben het meest behoefté aan gezondheidszorg. In een gezondheidszorg en een verzekeringssysteem die door winstbejag worden gestuurd, vallen ze uit de boot. Gelijke toegang tot de zorg en gezondheidszorg als basisrecht vooronderstellen meer solidariteit.

Wij willen aan de inkomstenzijde de sterkste schouders de zwaarste lasten zien dragen, ieder naar vermogen. En aan de uitgavenzijde willen we een verdeling van de beschikbare middelen naar wie ze het meeste nodig heeft. Ieder naar zijn behoeften, en niet volgens wie het meeste kan betalen of er het meeste aan kan verdienen. Dat vereist transfers: van gezonden naar zieken, van actieven naar niet-actieven, van rijk naar arm en van jong naar oud.

Private verzekерingsmaatschappijen bijvoorbeeld zijn vooral geïnteresseerd in gezonde, actieve, rijke en jonge patiënten. Als je niet aan die voorwaarden voldoet, ben je voor hen minder interessant of proberen ze je zelfs uit te sluiten.

Er is wetenschappelijk bewijs dat vermarketing leidt tot risicoselectie en tot uitsluiting, waardoor een tweedeling in de zorg ontstaat. Vermarketing leidt ook tot dure geneeskunde met slechte resultaten: overconsumptie voor wie veel kan betalen en onderbehandeling voor wie het financieel moeilijk heeft. Ten slotte veroorzaakt vermarketing concurrentie om de meest koopkrachtige en minst behoeftige patiënten aan te trekken in plaats van samenwerking om iedereen op de beste manier te helpen.

De gemeenschap moet instaan voor de gezondheidszorg. Ze moet daar voldoende financiële middelen voor hebben en de garantie hebben dat die middelen niet wegvlloeien naar de aandeelhouders van de farmaceutische industrie.

De regering-Di Rupo is afgestapt van de jaarlijkse groeinorm van 4,5% in de gezondheidszorg. Nochtans, net in tijden van crisis en vergrijzing moeten we meer investeren in de universele ziekteverzekering. Dan kunnen we de private hospitalisatieverzekeringen afschaffen. Immers, 20% van de Belgen beschikt niet over zo'n aanvullende hospitalisatieverzekering, al hebben mensen in kwetsbare socio-economische omstandigheden juist het meeste nood aan zorg.

Met een goede openbare financiering kunnen we de gezondheidszorgen losmaken uit de greep van de farmaceutische industrie en van de winstjacht.

We pleiten voor vier hefbomen tegen de wachttijd- en de voorkruipgeneeskunde, tegen supplementitis en voor een kwaliteitsvolle en toegankelijke gezondheidszorg voor iedereen:

1. Schaf de materiaalsupplementen en remgelden op de ziekenhuisfactuur af, zorg voor goedkopere medicijnen door het kiwimodel voor geneesmiddelen en medisch materiaal.
2. Verbied de ereloonssupplementen. Betaal de artsen met een salaris, zoals in de universitaire ziekenhuizen. Schaf de prestatiegeneeskunde af.
3. De eerste lijn van gezondheidszorg moet gratis zijn.
4. Eén algemeen elektronisch medisch dossier bij alle artsen en zorgverstrekkers.

De voorstellen van de PVDA+

- 1. – Goedkopere medicamenten door de invoering van het kiwimodel.**
- Afschaffing van materiaalsupplementen en remgelden op de ziekenhuisfactuur, door het goedkoper maken van medisch materiaal dankzij het kiwimodel.**
- Het kiwimodel ook toepassen op ambulante geneesmiddelen.**

Om de kosten van de geneesmiddelen te drukken kwam dokter Dirk Van Duppen van Geneeskunde voor het Volk in 2004 op de proppen met het kiwimodel. Dat model is ontleend aan Nieuw-Zeeland. Daar wordt voor de beste geneesmiddelen een openbare aanbesteding uitgeschreven. Een volledige toepassing van het kiwimodel kan leiden tot een daling van de prijs van medicijnen met 50 à 90%. Het RIZIV geeft jaarlijks 4 miljard euro uit aan geneesmiddelen. De patiënt betaalt daarbovenop uit eigen zak zo'n 2,5 miljard euro. De veralgemening van het kiwimodel (voor alle geneesmiddelen uit patent en voor de geneesmiddelen die nog onder patent zijn, maar waarvoor twee of meerdere gelijkwaardige alternatieven bestaan) brengt minstens 1,5 miljard euro op.

Maar dat model is ook toepasbaar op hospitalen. Vanaf 1 juli 2013 is de toepassing van het kiwimodel in alle Belgische ziekenhuizen een feit: openbare aanbestedingen zijn wettelijk verplicht voor de aankoop van geneesmiddelen en van medisch materiaal. Het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg schat dat dit zal zorgen voor een prijsdaling met een derde van de materiaalkosten. Dat laat toe remgelden (70 miljoen euro) en supplementen (65 miljoen euro) voor de patiënt af te schaffen en daarbovenop nog eens 65 miljoen euro van het RIZIV te besparen.

Ook openbare aanbestedingen op de materialen en toestellen voor medische beeldvorming en in de laboratoria, brengen tientallen miljoenen euro op.

Maar die forse opbrengsten gaan nu niet naar de patiënt. Ze dienen voor de financiering van de ziekenhuizen. Wij willen dat ze gebruikt worden om de hospitalisatiefactuur van de patiënt fors te verlichten.

Momenteel worden de openbare aanbestedingen toegepast per ziekenhuis of ziekenhuisgroep. Wij willen dat de overheid voor bepaalde producten en geneesmiddelen ineens een openbare aanbesteding op nationale schaal toepast. Dat verhoogt de onderhandelingskracht en zorgt voor een nog betere prijsbedeling. Het vermindert de administratieve inspanningen en maakt de overheadkost efficiënter.

2. Schaf de ereloonsupplementen af. Betaal de specialisten een goed salaris, zoals in de universitaire ziekenhuizen. Schaf de prestatiegeneskunde af. Geen speedy pass in de gezondheidszorg.

Artsen hebben recht op een degelijk basisinkomen met een normale pensioenregeling en sociale zekerheid, zoals iedereen in dit land. Daarnaast kunnen ze extra vergoed worden voor extra prestaties of voor het leveren van uitmuntende kwaliteit. Dat systeem is bij wet verplicht in de academische ziekenhuizen. Professoren en academische specialisten krijgen een goed salaris met volledige pensioenopbouw en sociale zekerheid. Ze zijn verplicht geconventioneerd en mogen dus geen ereloonsupplementen vragen. Ze mogen maximaal een vijfde van hun tijd besteden aan privéraadplegingen in hun privépraktijk.

Als die regeling voor de professoren van een derde-lijnsziekenhuis kan, dan moet ze ook voor de gewone ziekenhuizen kunnen. Door de privépraktijk thuis te beperken komt er meer ruimte voor consultaties in de gewone polyklinieken. Dan worden de wachttijsten drastisch ingeperkt en kunnen patiënten ook voor betaalbare zorg snel goed geholpen worden. Als we de conventionering veralgemenen, vallen de ereloonsupplementen weg.

Als remgelden en supplementen op erelonen en op medisch materiaal wegvalLEN, worden aanvullende hospitalisatieverzekeringen overbodig.

Het totale bedrag aan artsenhonoraria dat het RIZIV in 2012 uitbetaalde, bedroeg 7,3 miljard euro. Daarvan gaat 1,1 miljard euro naar de huisartsen en 6,2 miljard

naar de specialisten. Daarvan blijft gemiddeld 40% in het hospitaal. De specialisten krijgen dus 3,7 miljard mee naar huis. Specialisten met een vast salaris in een universitair ziekenhuis verdienen de helft tot een kwart van hun collega's in de andere ziekenhuizen. Door het betalingssysteem van de universitaire ziekenhuizen te veralgemenen bespaart onze ziekteverzekerling 2 miljard euro.

De afschaffing van het systeem van betaling per prestatie bespaart minstens een derde van de medisch-technische prestaties in de laboratoria en in de medische beeldvorming. Goed voor 0,8 miljard euro op de 2,4 miljard euro die jaarlijks van onze ziekteverzekerling naar deze onderzoeken gaat.

3. Gratis eerstelijnsgeneskunde. De raadplegingen bij de huisarts moeten gratis zijn, ofwel door het forfaitsysteem ofwel door de veralgemeening van de derdebetalersregeling met afschaffing van het remgeld.

In de praktijken van Geneeskunde voor het Volk verzorgen we meer dan 25.000 patiënten in elf multidisciplinaire gezondheidscentra die gratis gezondheidszorg verstrekken. Elke dag worden we geconfronteerd met mensen die op zoek zijn naar een huisarts.

De PVDA geeft prioriteit aan de eerstelijnsgezondheidszorg. De huisarts kent de patiënt het beste. Hij/zij beheert het medische dossier, is de vertrouwenspersoon en is het best geplaatst om de patiënt, indien nodig, door te verwijzen naar een specialist.

We pleiten voor de veralgemeening van wijkgezondheidscentra, naar het model van Geneeskunde voor het Volk, met een forfaitair systeem. We willen een gezondheidscentrum in elke wijk, met gratis en kwaliteitsvolle zorg. België is een van de weinige Europese landen waar het bezoek aan de huisarts nog niet gratis is. Gratis is niet kosteloos, maar kostbaar. Gratis geneeskunde is immers gebaseerd op een voorafbetaling van socialezekerheidsbijdragen en belastinggeld aan de ziekteverzekerling. De huisartsgeneskunde kost het RIZIV 1 miljard euro: minder dan 5% van het totale RIZIV-budget. Dat moet verdubbeld worden. Een derdebetalerssysteem kan onmiddellijk worden ingevoerd voor iedereen. Daarbij int de huisarts direct bij het ziekenfonds en hoeft de patiënt niet eerst voor te schieten om dan bij het ziekenfonds een deel van zijn betaling terug te trekken. Dat systeem vermindert aanzienlijk de administratieve overlast en verlaagt de toegangsdrempel tot de huisarts.

4. Een eengemaakte nationaal elektronisch medisch dossier (EMD).

Nu heeft iedere arts zijn eigen EMD en is er nog altijd geen vlotte uitwisseling van medische informatie. In bepaalde ziekenhuizen heeft zelfs iedere specialist zijn eigen EMD, dat niet door andere collega's binnen hetzelfde ziekenhuis raadpleegbaar is. Een eengemaakte nationaal EMD verhindert dubbele onderzoeken, verhindert het verloren geraken van medische informatie en laat veel beter onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek, behoeftanalyse, monitoring en planning toe.

#GOLEFT15: INSPRAAK

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

10% van de ondervraagden kruist “democratie” aan en 9% “politieke cultuur” in hun top 3 van de problemen die we eerst moeten aanpakken. Bij de vraag: “Hoe de politiek op maat van de mensen maken?” is 38% het eens met de stelling: “Ministers dichter bij de bevolking. Hun lonen mogen maximum drie keer zo hoog zijn als een gemiddeld werknemersloon.” En 32% verdedigt: “Alle belangrijke beslissingen voorleggen aan de bevolking via referendum (pen-sioenen, loonstop, Europees Verdrag...).”

Vaststellingen

Eén. Zij die ons besturen hebben ons het recht ontnomen te beslissen over onze begroting en over ons sociaal en economisch beleid.

Democratie was duidelijk geen prioriteit voor de regering-Di Rupo. Zonder slag of stoot stonden de partijen in de Belgische, Vlaamse, Waalse en Brusselse regeringen een essentieel deel van de democratische rechten af: het recht om te beslissen wat er met de inkomsten en uitgaven van de staat gebeurt.

Volgens het Europese VSCB of “Begrotingspact”, dat alle parlementen hebben goedgekeurd, mag het begrotingstekort niet meer dan 0,5 procent van het bbp belopen. En de overheidsschuld mag niet meer dan 60 procent van dat bbp bedragen, of moet onafgebroken in de richting van die 60 procent dalen.

Wie dient daarvoor te zorgen? Volgens de liberale recepten die de Europese Unie de lidstaten oplegt, zijn dat in hoofdzaak de loon- en bijstandtrekkers. Die moeten inleveren.

Om er zeker van te zijn dat de lidstaten deze voorschriften voor hun begrotingen nakomen, zette de Europese Unie een aantal mechanismen op die de lidstaten verplichten een liberaal beleid te voeren en die de greep van de Unie op het begrotingsbeleid versterken. Zo werd in 2011 de sixpack door het Europees Parlement goedgekeurd.

De lidstaten moeten op grond van liberale richtsnoeren een stabiliteitsplan opstellen met daarin hervormingen en een begrotingsraming. Als ze zich niet aan de regels houden, krijgen ze sancties opgelegd. De nationale regeringen en parlementen hebben niets meer te zeggen. Ze moeten de richtlijnen van de EU-commissie uitvoeren.

De EU-aanbevelingen zijn volkomen patronaal gekleurd: “stuur” de Belgische loonnorm “bij”, beperk de loononderhandelingen tot het sector- en bedrijfsniveau, pas de loonindexering aan, beperk de werkloosheidsuitkeringen in de tijd, belet dat mensen voor hun 65^e stoppen met werken...

Twee. Middenveld en vakbonden worden aan de kant geschoven.

De machtsgreep van de Europese Unie schakelt ook in de feiten de mogelijkheid uit voor het middenveld en vooral voor de vakbonden om zich te verzetten tegen onaanvaardbare maatregelen. Zo beveelt de Europese Commissie aan: “maatregelen om de mechanismen inzake loonvorming en, indien nodig, de mate van centralisering van de loononderhandelingen (...) te herzien.” De regering volgde deze aanbeveling deels op.

In België hechten de vakbonden veel belang aan het sociaal overleg. Zij maken om de twee jaar afspraken met de werkgevers tijdens vrije loononderhandelingen.

Dat loonoverleg heeft de regering compleet uitgehouden. In 2013 en 2014 mochten de lonen niet boven de index stijgen. Ook kondigde Elio Di Rupo eind 2012 aan dat de regering de "wet van 1996", die de loonnorm vastlegt, wil aanpassen. Het voorontwerp van deze nieuwe wet (van 22 maart 2013) wil een permanente loonmatiging organiseren en de vakbonden buiten spel zetten bij de interprofessionele onderhandelingen.

Het ontwerp voert een structureel mechanisme in van loonconcurrentie met de buurlanden en installeert een systeem van strenge sancties om te vermijden dat ook maar in één sector of onderneming de loonnorm zou worden doorbroken.

Dat die wet nog niet is gestemd, is hoofdzakelijk het gevolg van de vrees voor sociale onrust. De aanpassing van de wet van 1996 sluit echte onderhandelingen over een interprofessioneel akkoord uit. Elk intersectoraal overleg wordt kapotgemaakt. De werknemers zullen nog alleen op het niveau van hun onderneming nieuwe voordelen kunnen verkrijgen. En dan nog heel beperkt, via premies voor het halen van bepaalde doelstellingen. Onder druk van de vakbonden, mede als gevolg van een aantal onthullingen daarover van de PVDA, zag de regering zich verplicht deze maatregel uit te stellen tot... na de verkiezingen.

Drie. Aanslag van de regering op onze privacy. De enige privacy die nog overeind blijft: de corporate privacy, de keukengeheimen van banken en multinationals.

Deze regering veranderde niets aan de controle op de banken. Hun balansen blijven geheim. Het is de enige privacy die in onze samenleving nog rest. Ondertussen wordt elke mail in ons land, elke sms, elke internetactie bespioneerd en bijgehouden. Rechtstreeks door de NSA of indirect via Belgacom. Het parlement stemde in met de grootste directe aanval ooit op de privacy van de burgers in België: de Belgische "dataretentiewet" gaat zelfs verder dan wat Europa België oplegt via de Europese Richtlijn van 2006.

In nauwelijks twee weken en in volle vakantieperiode werd de wet door Kamer en Senaat gejaagd zonder enig ernstig debat. De ministers Vande Lanotte en Turtelboom hebben hun wetsvoorstel zelfs niet in de commissie Justitie laten bespreken, maar enkel in de commissies Infrastructuur en Financiën. Alsof het om een technische kwestie zou gaan, en niet om de privacy en de fundamentele vrijheden van alle burgers. De wet verplicht Internetproviders en Telecom-maatschappijen alle identificatiegegevens van al hun gebruikers, tot en met de abonnementen bij hun diensten, voor onbepaalde tijd te bewaren. Alle communicatiegegevens moeten twaalf maand bewaard blijven. Zo staat de communicatie van alle burgers permanent onder controle van de overheid.

Men stelt het voor alsof de wet een antwoord is op terrorisme en nieuwe vormen van cybercriminaliteit, maar de wet schiet volledig voorbij aan dat doel. De Staatsveiligheid en militaire veiligheidsorganen kunnen de bewaarde data opvragen. Omdat hun werkterrein zo ruim is, valt te vrezen dat ook sociale en politieke

bewegingen zullen bespioneerd worden, met name als ze in verzet komen tegen het beleid van de regering of van de Europese Unie. Zo komt niet alleen de privacy in het gedrang, maar ook het recht op vrije meningsuiting, de vrijheid van vereniging en de persvrijheid. De Liga voor de Mensenrechten spant een procedure aan voor het Grondwettelijk Hof. In Duitsland hebben 35.000 burgers een soortgelijke wet aangevochten voor het Grondwettelijk Hof. Met succes.

Intussen leggen duizenden camera's ons doen en laten in de openbare ruimte vast. De politie wil een camerarashild zodat je nergens in België nog ongemerkt kan rondrijden. Elke Belg zit in honderden databanken. Het is een evolutie richting Big Brother. Privacy is een afweerrecht van de burger tegen onverantwoorde inmenging van de overheid in zijn privéleven. Glazen overheid en glazen ondernemingen zijn veraf, maar de glazen burger is een hete realiteit. Wij leven meer en meer in een controlectaat.

Vier. Voortaan mag elke gemeente naar eigen smaak en voorkeur de vrijheid van jongeren inkopen met GAS-boetes. Een vrijheidsbeperking die ook nog eens afhankelijk wordt van de willekeur van de sanctionerende GAS-ambtenaren, die niet alleen bestraffen, maar ook nog eens rechter én begunstigde partij zijn. Er is hier geen enkele scheiding van machten meer. Zowat alle jongeren- en middenveldorganisaties van dit land – dat zijn er 213 – vroegen samen de GAS-wetgeving te herzien. Maar de regering breidde de GAS-boetes nog uit, tot 14-jarigen.

De visie van de PVDA+

De democratie is – in het beste geval – al herleid tot een banale liberale marktactiviteit. Mensen nemen niet deel aan het beleid. Ze worden niet betrokken bij beleidskeuzes. Ze worden beschouwd als consumenten van het beleid. De Europese machtsgreep degradeert nu ook de Belgische volksvertegenwoordiger tot een inhoudsloze jaknikker. Op die manier leven we meer en meer in een "democratie van lage intensiteit", die nog verder verzwakt door de crisis.

Wanneer wordt naar uw mening over iets van uw dagelijks leven gevraagd? Wanneer heeft u het recht deel te nemen aan de besluitvorming over een maatschappelijk vraagstuk? Nooit, tenzij één keer om de vier jaar. Daar mogen we dan kiezen voor vertegenwoordigers van de wetgevende macht die steeds minder in de pap te brokkelen hebben. Nauwelijks 5% van alle Belgische wetten komt vandaag nog van het parlement; 95% zijn

voorstellen, afkomstig van de regering. Die voorstellen zijn in veel gevallen overgeschreven van de richtlijnen van de Europese Unie.

Het is de Europese Commissie die vandaag de nationale begrotingen bekrachtigt, terwijl de begroting juist de democratische oefening is die beslist over de elementaire beleidsoriëntaties van een land. Met de ratificatie van het Europese Begrotingspact hebben onze volksvertegenwoordigers volmacht gegeven aan de Europese Unie voor alle grote sociale en economische beslissingen.

En wie leidt vandaag de Europese Unie? Aan beslissingen van de Europese Commissie gaat altijd succesvol lobbywerk vooraf van grote werkgevers. In feite komt dat neer op het confisqueren van het democratische proces in de periode tussen twee verkiezingen. Erger nog, soms roept men stemmingen van twee of drie jaar geleden in om bepaalde antisociale maatregelen op te dringen die een groot deel van de bevolking nochtans verwerpt.

We willen deze logica omkeren. We pleiten voor meer directe, meer dynamische democratie, die veel meer op participatie is gericht. Daarom moeten we er ook voor zorgen dat mensen in sociale omstandigheden leven die het mogelijk maken te participeren aan die dynamische democratie. Er is een voortdurende wisselwerking nodig tussen de mensen, de buurten, de werknemers in de bedrijven en de politieke verantwoordelijken. We willen meer inspraak van de bevolking. Over begrotingen moet er debat zijn. Dat kan door ze voor te leggen aan de gemeenteraden of door digitaal een raadpleging te organiseren.

De bevolking moet ook het recht krijgen zelf wetten te maken. We willen alle belangrijke beslissingen voorleggen aan de bevolking via referendum: pensioenen, loonstop, Europees Verdrag enzovoort.

We hebben politici nodig die echt de wil van de bevolking vertolken. Er zit vandaag maar één arbeidster als volksvertegenwoordigster in het parlement. De meerderheid van de parlementsleden is advocaat, jurist, bedrijfsleider of beroeps-politicus. Hun inkomen ligt ruim boven het gemiddelde van de bevolking.

Het is de manier van leven van mensen, die bepaalt hoe ze denken. Niet omgekeerd. Dat zien we bij heel veel politici. Als de politieke verantwoordelijken er een levensstijl op nahouden die veel gelijkenissen vertoont met die van de grote werkgevers, dan zal hun belangstelling zich onvermijdelijk ook in die richting ontwikkelen. Het is moeilijk om te begrijpen dat mensen bijvoorbeeld problemen hebben om hun energiefactuur te betalen, als je zelf geen voeling meer hebt met het reële leven. We willen daarom een limiet stellen aan hetloon van politieke mandatarissen. Bij de PVDA geldt voor alle gekozenen de interne regel dat ze leven met een inkomen dat gelijkstaat met het gemiddelde loon van een arbeider. Waarom zou een politieke verantwoordelijke tot 15.000 euro per maand moeten verdienen? Er is vandaag een kastensysteem aan het groeien, en een kloof tussen de levensstijl van politici en die van de gewone stervelingen.

We willen de mensenrechten integraal verdedigen en afdwingbaar maken. We verdedigen de eerste generatie mensenrechten, de klassieke grondrechten (het recht op vrije meningsuiting, vrijheid van vereniging...). Deze rechten worden vandaag nogal eens met de voeten getreden, vooral door de inbreuken op onze privacy en door de schending van de vakbondsrechten. Maar wij verdedigen ook de mensenrechten van de tweede generatie, die na de Tweede Wereldoorlog tot stand kwamen: de sociale en collectieve rechten zoals het recht op arbeid, op onderdak en scholing, op een menswaardig leven. Deze rechten zijn vastgelegd in de Belgische Grondwet, maar ze zijn niet afdwingbaar. We ijveren ervoor dat ze dat worden. Het recht op arbeid is vastgelegd in de Grondwet en in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties uit 1948. Maar in België wordt dat recht vandaag aan bijna 20% van de bevolking onthouden.

We willen dat de mensen meer grip krijgen op hun woon-, werk- en leefomstandigheden. We willen erkenning voor de positie en de rol van de vakbonden en van het middenveld in het algemeen. Wij willen ook een betere bescherming voor wie zich inzetten voor de belangen van de werkende mensen.

De helft van de Belgische werknemers werkt in een kmo. Al acht jaar weigert de Belgische regering de Europese richtlijn toe te passen die een vakbondsvertegenwoordiging verplicht maakt in elk bedrijf van minstens vijftig werknemers, of in filialen ervan met minstens twintig werknemers. In de richtlijn staat verder dat in die bedrijven ook verplicht sociale verkiezingen moeten plaatshebben.

Mediacampagnes zetten het stakingsrecht onder druk, vooral in de openbare sector. Rechts schildert het spoorwegpersoneel dat staakt tegen onveiligheid en onderbemanning af als "gijzelnemers". Het ongeval in Buizingen in 2010 toont tot wat onveiligheid en liberalisering kan leiden. Staken is een fundamenteel recht. Het is door internationale verdragen gegarandeerd. Als de werknemers in een bedrijf zich niet kunnen neerleggen bij de voorwaarden die de patroon stelt en er geen akkoord kan gevonden worden, over welk ander middel dan de staking beschikken die werknemers dan nog?

Het middenveld levert een wezenlijke bijdrage aan de democratie. Het biedt mensen de kans om te participeren aan de samenleving en in de politieke besluitvorming. Het houdt permanent de vinger aan de pols van de samenleving. Het kan nieuwe maatschappelijke kwesties snel op de politieke agenda brengen. Een democratie kan niet werken zonder goed geïnformeerde en mondige burgers en verenigingen die mee vorm geven aan het beleid en de samenleving.

Wij hebben allemaal het recht informatie over ons privéleven vertrouwelijk te houden. Onze privacy is beschermd door artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. We hebben allen het

recht zelf te beslissen wat we willen dat geweten is en wat niet. De staat heeft niet het recht in het privéleven van de mensen te komen snuffelen. Nochtans, vandaag worden in naam van de strijd tegen terrorisme en cybercriminaliteit de sociale actoren in het oog gehouden en geficheerd. Zo komt niet alleen de privacy in het gedrang, maar ook het recht op vrije meningsuiting, de vrijheid van vereniging en de persvrijheid.

Internationale klokkenluiders hebben laten zien tot welke ontsporingen al dat geïntrigeer kan leiden. Het is hoog tijd dat de knop wordt teruggedraaid.

Na de aanslagen van 11 september 2001 in New York doken allerlei “antiterrorismewetten” op. Die wetten hanteren een zo ruime omschrijving van het begrip “terrorisme” dat ze ook sociale en antikapitalistische bewegingen viseren, eenvoudigweg voor het verkondigen van een mening of voor het organiseren van een collectieve actie. Het recht op vrije meningsuiting en de vrijheid van vereniging moeten – behalve voor racistische organisaties – gegarandeerd zijn. Ze mogen niet door allerlei wetten, vergunningen en GAS-reglementen uitgehouden worden.

De voorstellen van de PVDA+

1. Ministers moeten dichter bij de bevolking staan. Hun lonen mogen maximum drie keer zo hoog zijn als een gemiddeld werknemersloon. We willen geen parlementsleden met een loonstrookje van tienduizend euro per maand. Ze moeten een modaal inkomen hebben en echt onder de mensen leven.

2. De parlementsleden zullen voldoende tijd moeten uittrekken voor de participatie van mensen uit de wijken en bedrijven, om zo een brede deelname van de samenleving aan de beleidskeuzes te garanderen. Het zou goed zijn als volksvertegenwoordigers afzetbaar worden, als ze blijk geven van persoonlijk win, corruptie of bureaucratie. Wie wetten maakt, legt daarover ook verantwoording af aan het volk.

3. We willen de belangrijke beslissingen voorleggen aan de bevolking via referendum. Als honderdduizend inwoners een referendum vragen, dan moet er een komen. We moeten via referendum ook wetten die al gestemd werden, ongedaan kunnen maken.

4. We willen de kabinetten afschaffen. Het voorbereidende werk moet opnieuw een taak worden van de ambtenaren. Meer middelen voor de parlementsleden.

5. De verkiezingen moeten volledig proportioneel zijn en de kiesdrempel van vijf procent moet worden afgeschaft. Alle meningen moeten aan bod komen. Gelijke toegang tot de media voor alle partijen tijdens verkiezingen.

6. We willen de vakbondsrechten beter beschermen.

- Met een betere en afdoende wettelijke bescherming van de vakbondsafgevaardigden door een verandering van de wet van 19 maart 1991 zodat een delegee die het wil, zijn re-integratie in het bedrijf kan afdwingen.
- We willen een vakbondsafvaardiging in de (grottere) kmo's, zoals de Europese Unie vraagt.
- Geen tussenkomst van rechtkanten in sociale conflicten.
- Geen minimumdiensten of antistakingsregels in de openbare sector.
- Geen patronale lock-out om stakingen te breken.
- Vrijheid van onderhandelingen voor de vakbonden. We willen dat de werkende klasse opnieuw over loon- en arbeidsvoorraarden kan onderhandelen. We willen dat de loonbevriezing onmiddellijk wordt tenietgedaan. We willen de afschaffing van de wet van 1996 op de competitiviteit.

7. Openbare financiering van ngo's en midden-veldorganisaties. Stop de bezuinigingen en beperkingen.

8. Respecteer het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Respecteer de privacy. De wet Vande Lanotte-Turtelboom in verband met de datatreten moet ingetrokken worden.

9. De vrijheid van vereniging en het recht op vrije meningsuiting via acties, flyers, sociale media enz. mag niet door allerlei wetten, vergunningen en GAS-reglementen uitgehouden worden. We willen de intrekking van de GAS-wet.

We willen ook de afschaffing van de “antiterrorismewetten” die de fundamentele rechten en vrijheden beknotten.

#GOLEFT16: EENHEID IN HET NIEUWE BELGIË

Uit de verkiezingsenquête van de PVDA

81% van de ondervraagden zegt helemaal of eerder akkoord te gaan met de stelling: "België moet één blijven. Splitsen is niet in het voordeel van de bevolking en zal veel geld kosten."

Vaststellingen

Eén. Werkloosheid, kinderbijslagen, gezondheidszorg: de staatshervorming is schadelijk voor onze sociale zekerheid.

Na meer dan 500 dagen crisis en de verwijdering van de N-VA uit de onderhandelingen kwam in oktober 2011 een communautair akkoord uit de bus. Maar de gevonden oplossingen zijn slecht.

In 2015 zullen voor 20 miljard euro nieuwe bevoegdheden naar de Gewesten en de Gemeenschappen zijn gegaan. Ook in de sociale zekerheid. De overdracht van sociale bevoegdheden is goed voor 15% van het huidige budget. Het gaat onder meer over het arbeidsmarktbeleid (4,3 miljard), de gezondheidszorg (4,2 miljard), het beleid inzake hulp aan personen met een handicap, het ziekenhuisbeleid, het ouderenbeleid, de geestelijke gezondheidszorg en het preventiebeleid. Maar ook en vooral het gezinsbeleid (6 miljard) met onder meer de splitsing van de kinderbijslag, de geboortepremies en de adoptiepremie. Ze zijn voortaan niet meer hetzelfde in het noorden en het zuiden van het land.

Het akkoord voorziet wel dat de kinderbijslagen moeten blijven bestaan. Dat komt in de Grondwet. De bedragen ervan zullen "niet beduidend lager" mogen zijn dan vandaag en er is een overgangsperiode voorzien van tien jaar om eventuele negatieve gevolgen op te vangen. Maar de kans is groot dat de kinderbijslagen in Wallonië en Brussel zullen dalen. Vooral in Brussel, met een snelle bevolkingstoename, kunnen er ernstige problemen ontstaan. Het ene kind loopt het gevaar qua rechten niet langer gelijk te zijn aan het andere kind.

De federale Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) wordt een lege doos, want voortaan bepalen de Gewesten niet alleen wat een "passende betrekking" is, ze sanctioneren ook de werklozen, via de VDAB, Forem en Actiris. Als de Gewesten een ander sanctiebeleid voeren, als ze een andere wetgeving voor interimwerk hanteren, dan hebben we niet meer dezelfde sociale zekerheid voor het hele land. De Gewesten kunnen regels opstellen met betrekking tot vermindering van sociale bijdragen voor de patroons. Als ze andere programma's volgen voor wedertewerkstelling en lastenvermindering, dan zijn op den duur ook de loonkosten niet meer dezelfde en worden die een middel om concurrentie te voeren.

De Gemeenschappen worden bevoegd om de erkenningsnormen van ziekenhuizen te bepalen en voor de programmatie, de erkenningsnormen en (gedeeltelijk) de (zorg-) financiering van de rustoorden. Ook hier bestaat een groot gevaar op een gezondheidszorg met twee snelheden.

Twee. Verdere regionalisering van de sociale relaties: een gevaar voor onze lonen.

Nu de deelstaten bevoegd worden voor de arbeidsmarkt (het doelgroepenbeleid om moeilijke groepen aan het werk te helpen, de controle van werkzoeken...) en voor de sociale bescherming, neemt de druk naar regionalisering van de sociale relaties toe. Dat is natuurlijk een grote bedreiging voor de vakbondseenheid. En dat is net wat het patronaat uitdrukkelijk nastreeft.

Met een geregionaliseerde arbeidsmarkt zal de loonconcurrentie in eigen land toenemen: een Waalse werknemer verdient nu al gemiddeld 8% minder dan een Vlaamse. Als dat verschil nog groter wordt, komen ook de Vlaamse lonen onder druk. Vlaams minister-president Peeters (ex-Unizo) klaagde dat hij “geen grip heeft op de loonkosten”. De poort is nu open voor een nieuw communautair gevecht: de splitsing van het loonbeleid en dus de sociale zekerheid. Met als gevolg: een spiraal naar beneden voor de lasten voor de patroons en voor de verworvenheden van de werkende mensen. Vandaag proberen de patroons de lonen te blokkeren door ze te vergelijken met die van onze buren; morgen zullen ze dat proberen door de lonen van de Waalse, Brusselse en Vlaamse werknemers tegen elkaar uit te spelen.

Drie. Een aanval op het middenveld en op het toezicht van de vakbonden op de sociale zekerheid.

De rechtse partijen willen van de hervorming gebruikmaken om de vakbonden, de mutualiteiten en de organisaties van armoedebestrijding te weren uit de beheers- en overlegorganen van de RVA, de ziekteverzekerings en de pensioenen. Dat is een van de motieven achter de aanvallen op de christelijke arbeidersbeweging.

Vakbonden en mutualiteiten vormen nog altijd een zekere dam en tegenmacht tegen de neoliberale visie die ook de pensioenen en de gezondheidszorg volledig wil privatiseren, de jacht op werklozen nog wil opvoeren en flexibele jobs wil veralgemenen. Het enige middenveld dat partijen zoals de N-VA nog willen, is een middenveld met alleen nog organisaties die zich met een of andere vorm van liefdadigheid bezighouden; de lokale, vrijwillige, belangeloze inzet. Niet de vakbond of de mutualiteit, hoewel die de grootste vrijwilligersorganisaties zijn met zeer veel lokale, belangeloze inzet, in bedrijven en op gemeentelijk of regionaal vlak. Maar die kunnen protesteren en die lopen soms voor de voeten, bijvoorbeeld bij de vermarkting van de gezondheidszorg die daardoor zo onbetaalbaar wordt dat je haar enkel aankan met een privéverzekering.

Vier. De staatshervorming gaat de situatie on-doorzichtiger, complexer en duurder maken.

Niet omwille van goed beheer maar uit nationalisme heeft men zaken willen opsplitsen die goed functioneerden. De kinderbijslagen, de RVA en de ziekteverzekerings werken uitstekend, en toch wil men ze splitsen. Het Europees Forum van de Sociale Zekerheid (ISSA) gaf in 2013 een prijs aan de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW) en aan de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA). Het Europees Forum onderscheidde het project kwaliteitscontrole gepresenteerd door de RKW, die jaarlijks zonder problemen 3,7 miljard euro betaalt voor 2,1 miljoen kinderen en jongeren in 1,2 miljoen huishoudens. Het systeem zal waarschijnlijk verdwijnen na de defederalisering van de kinderbijslag. In een voorbereidende commissie voor de staatshervorming kwamen deskundigen uit-

leggen dat op het gebied van de kinderbijslagen alles goed werkt. Alles wordt correct betaald en niemand klaagt. Maar wat het nu zal worden, weet niemand. In de gezondheidszorg is het grote gevaar dat alles nog ingewikkelder zal worden. Het gezondheidsbeheer is nu al opgesplitst en heeft niet minder dan 8 bevoegde ministers. Door de zesde staatshervorming zal die administratieve en institutionele versnippering alleen maar groter worden.

Vijf. De opsplitsing zal leiden tot grote bezuinigingen.

De overgedragen financiële middelen (en zeker die voor de ouderenzorg) volstaan niet om aan de noden en behoeften te beantwoorden. Zal men het geld gaan halen bij de deelstaten?

De overdracht van de kinderbijslag en van een deel van de gezondheidszorg bijvoorbeeld, zal de mensen geen meerwaarde bieden. Integendeel, ze zal waarschijnlijk resulteren in een afbouw van de rechten voor de rechthebbenden. Net zoals bij de vorige staatshervormingen – zie naar wat in het onderwijs is gebeurd in de jaren 1990 – zal de overdracht van bevoegdheden dienen om in alle stilte besparingsmaatregelen door te voeren. Terwijl men beweert de regels te veranderen, snoeit men in de middelen.

Zes. De opsplitsing leidt tot fiscale concurrentie tussen de Gewesten; dat is concurrentiefederalisme.

De financieringswet regelt de verdeling van de belastinginkomsten tussen de federale regering en de Gewesten en Gemeenschappen en wat die overheden er mee mogen doen. Nu zullen de Gewesten zelf mogen beslissen over 10,7 miljard euro in de personenbelasting, dat is ongeveer 50% van hun eigen inkomsten, een verdubbeling. Er wordt ook voor meer dan 1 miljard euro aan fiscale uitgaven geregionaliseerd, zoals de belastingvermindering op de eigen woning.

Via de financieringswet krijgen de Gewesten regelgevende bevoegdheid voor belastingverminderingen in de personenbelasting. Ze beschikken straks over een even groot, of zelfs groter budget dan de federale overheid. Zo belanden we in een concurrentiefederalisme. Gewesten kunnen voortaan verschillende belastingtarieven invoeren en ze hebben het recht op centiemen te heffen. Op die manier wordt een fiscale concurrentie ingevoerd.

De visie van de PVDA+

De zesde staatshervorming is een wapen om de associële Europese richtlijnen sterker te kunnen doorvoeren door concurrentie tussen de Gewesten, door de neoliberale invulling van de nieuwe bevoegdheden, de splitsing en verwakking van de vakbonden en de sociale relaties, en de verwakking van het middenveld.

Indien de sterke middenveldorganisaties verdwijnen uit de beheerraden van de grote sociale instellingen, die betaald zijn met de sociale bijdragen van de werkende mensen, dan zal hun plaats worden ingenomen door de lobby's van privéspelers op de markt van de gezondheidszorg, de arbeidsbemiddeling, het pensioen. Die kunnen dan, zoals op Europees vlak, zelf op hun maat bedachte wetteksten voor de gewestregeringen schrijven.

We voeren een principegevecht tegen de (verdere) splitsing, maar zijn vandaag ook waakzaam voor de manier waarop de gesplitste bevoegdheden zullen ingevuld worden. Want wat Vlaanderen, Brussel en Wallonië zelf doen, doen ze dikwijls niet beter, althans niet voor de man in de straat. Je hoeft maar te kijken naar de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg, de kinderopvang, de problemen in het onderwijs en in de sociale woningbouw.

De begrotingscontroles in de Gewesten zullen associeler worden omdat de Gewesten niet de middelen krijgen voor hun nieuwe bevoegdheden. Ze zullen daarom proberen te besparen. Ze hebben beloofd mee te werken aan de door de Europese Unie opgelegde besparingen. De gemeenten zijn daar nu al het grootste slachtoffer van.

Een zekere decentralisatie naar de Gewesten beantwoordt meer aan de sociaaleconomische realiteit dan de opdeling in Gemeenschappen, die tot nationalisme en verdeeldheid leidt. Maar het huidige Belgische federalisme is een concurrentiefederalisme tussen de Gewesten: over wie de laagste belastingen op bedrijfswinsten heeft, de goedkoopste industrieterreinen, de laagste sociale bijdragen, de minst strenge milieunormen of wie het meeste werklozen schorst. Dat wordt dan aangevuld met "competitieve samenwerking": we splitsen en vervolgens werken we samen om beter, over de grenzen heen, de jacht op werklozen te voeren.

De zesde staatshervorming is slechts een wapenstilstand. Ze vormt een kluwen dat de structuren van de staat ondoorzichtiger, complexer en duurder maakt. Ze bereidt een zevende staatshervorming voor. De separatisten zullen heel snel aantonen dat dit het leven van de mensen niet eenvoudiger maakt. Maar ze zullen die ondoorzichtigheid aangrijpen om nog meer splitsing te eisen en nog meer solidariteit af te bouwen.

We moeten dringend een andere logica gaan volgen. We willen geen nieuwe staatshervorming die leidt naar een grotere splitsing; we willen geen eindeloze discussies. Zowel in het noorden als in het zuiden als in de hoofdstad is de bevolking geen vragende partij. Als er institutionele hervormingen nodig zijn, dan moeten ze democratisch zijn en gebaseerd op solidariteit. De splitsing van de kinderbijslagfondsen en de RVA toont hoe absurd de huidige hervorming is. Deze instellingen krijgen internationale erkenning. Ze tonen dat federale instellingen heel goed kunnen functioneren. Als men ze splitst, zit er een verborgen agenda achter die met efficiëntie of betere afstemming op regionale specifieke situaties niets te maken heeft.

We hebben de oude solidariteitsmechanismen ook vandaag nodig. We hebben de uitbouw van nieuwe solidariteitsmechanismen nodig: bijvoorbeeld in het onderwijs, voor Brussel. Dat kan alleen in een verenigd, democratisch België, met een centrale overheid die garant staat voor de gelijkheid van alle inwoners. Daarvoor moet ze bevoegd zijn voor justitie, arbeidsrecht en arbeidsverhoudingen, sociale zekerheid, loonpolitiek en prijzenpolitiek, personenbelasting en vennootschapsbelasting, gezondheidsbeleid, normen en financiering van het onderwijs. De grote politieke en economische vraagstukken behoren tot de federale bevoegdheid. Waar regionalisering leidt tot inefficiëntie, moet ze ongedaan gemaakt worden. Dat is het geval voor het transport, het verkeer, de wegeninfrastructuur, de huisvesting, het wetenschappelijk onderzoek... Minder verspilling, meer bevoegdheden op nationaal niveau en minder structuren die de communautaire onrust aanwakkeren, dat moet de geest van die hervormingen zijn.

Brussel is de achillespees van de nationalisten. Ze hebben geen realistische oplossing. De strijd tegen de invoering van twee soorten Brusselaars op het vlak van de sociale zekerheid en tegen de te voorziene chaos die een splitsing zal meebrengen, kan ertoe bijdragen het separatisme voor te stellen zoals het werkelijk is: een apartheidssregime dat de mensen verdeelt en verarmt en het bestuur inefficiënter maakt.

Daarom steunen wij ook alle maatregelen voor meer samenwerking tussen regio's, bijvoorbeeld op het vlak van transportplanning, tewerkstelling en een reeks andere gemeenschappelijke punten.

Voor de mobiliteit is voor Brussel het openbaar vervoer nodig. De uitbouw van dat netwerk valt nu onder de bevoegdheid van vier regeringen: de federale, de Vlaamse, de Waalse en die van het Brusselse Gewest. Die constructie is zo log dat er maar weinig gebeurt.

Dat probleem stelt zich ook voor de diensten voor arbeidsbemiddeling. Er moet een ontwikkelingsplan komen in Brussel en in de rand, een beleid op het niveau van die grote sociaaleconomische ruimte. En dan is de uitbreiding van het tweetalige Gewest Brussel uiteindelijk de enige rationele oplossing.

In dat nieuwe, tweetalige Brussel moet de ontplooiing van alle taalgroepen gerespecteerd worden. De twee-

taligheid in de openbare administratie dient daarbij strikt nageleefd. In dat uitgebreide Gewest Brussel zal de verhouding Franstaligen-Nederlandstaligen evenwichtiger zijn. Dat zal zorgen voor een betere democratische vertegenwoordiging van de Nederlandstaligen, die nu in Brussel een kleine minderheid vormen. Een paritair bestuur is in dat nieuwe Gewest een rationele, realistische en democratische optie. Zo'n Gewest kan alle discriminaties, haarklieverijen en pesterijen kordaat aanpakken.

Brussel kan de oplossing worden, een laboratorium voor het nieuwe België. Een multinationale stad. In het onderwijs dringen zich belangrijke initiatieven op om de tweetaligheid te bevorderen.

Brussel, het verbindingsteken tussen de gemeenschappen, kan bijdragen tot een beter wederzijds begrip. Brussel, toch de hoofdstad van Europa, kan een uitstekend platform zijn van uitwisseling, op voet van gelijkheid, tussen Nederlandstaligen en Franstaligen.

Het kiessysteem is aan een hervorming toe. Het huidige systeem leidt naar separatisme en nationalistisch opbod. België is wellicht het enige land ter wereld waar ministers zich voor een deel van de kiezers niet moeten verantwoorden. Vlaamse ministers in de federale regering worden niet verkozen door Franstalige kiezers, en omgekeerd. Zodat zij problemen altijd in de schoenen van de andere taalgroep kunnen schuiven. Daarom is voor de federale verkiezingen ook een nationale kieskring noodzakelijk, naast de provinciale kiesdistricten.

De voorstellen van de PVDA+

1. Geen concurrentie en geen verschillen in rechten tussen de Gewesten en Gemeenschappen: een kind is gelijk aan een kind, een werkloze arbeider is gelijk aan een werkloze arbeider. Gelijke regels, gelijke rechten. De kinderbijslagen moeten in alle Gewesten op hetzelfde niveau blijven. Voor de werkloosheidsuitkeringen moet er een gezamenlijk beleid behouden worden. Geen verschillend sanctiebeleid in de Gewesten.

2. Behoud van de sociale zekerheid op federaal niveau, zowel voor de werkloosheidsuitkeringen, de ziekte- en invaliditeitsverzekering als voor de pensioenen. De federale overheid moet garant staan voor de gelijkheid van alle inwoners en voor de wederzijdse solidariteit.

3. Geen loonconcurrentie tussen de werknemers uit de verschillende Gewesten. Het interprofessio-

neel akkoord, de collectieve arbeidsovereenkomsten en het arbeidsrecht moeten nationale bevoegdheden blijven. Interprofessionele en sectorale onderhandelingen moeten op nationaal niveau blijven. Geen regionalisering van het sociaal overleg.

4. Vakbonden en mutualiteiten moeten aanwezig blijven in de beheersorganen van alle sectoren van de sociale zekerheid.

5. Een federale kieskring, naast de provinciale kiesdistricten. Een deel van de zetels van de Kamer zou voortaan toegewezen worden aan wie verkozen wordt in een kieskring die het hele land omvat.

6. Om de verstandhouding in België te verbeteren: meer en beter taalonderwijs. Er moeten meer middelen komen voor het taalonderwijs op school, en voor gratis taalcursussen voor volwassenen.

7. Voor een tweetalig Brussels Hoofdstedelijk Gewest als een brug tussen de verschillende gemeenschappen van het land. Herfinanciering van de federale staat.

8. Tweetalig onderwijs in Brussel. De Brusselse scholen moeten onder één enkele bestuursinstantie vallen. Aan alle leerlingen moet een gedeelte van de lessen worden gegeven in het Frans en een ander gedeelte in het Nederlands. Geschikte pedagogische methodes moeten worden aangewend voor het welslagen van het immersie-onderwijs.

9. Een nationaal mobiliteitsplan waarvoor de Gewesten samenwerken, in het bijzonder in en rond Brussel. Ontwikkeling van het openbaar vervoer.

10. De terreinen waar de regionalisering geleid heeft tot inefficiëntie moeten opnieuw gefederaliseerd worden: het transport, het woonbeleid, de wegeninfrastructuur, het wetenschappelijk onderzoek... Er moeten homogene bevoegdheden komen voor deze terreinen, op centraal niveau.

#GOLEFT17: IJVEREN VOOR DE VREDE

Vaststellingen

Eén. Ons land voert mee oorlog in Afghanistan.

Met de Navo-troepen neemt ons land al twaalf jaar deel aan de bezetting van Afghanistan. Vandaag zijn nog altijd 193 Belgische soldaten en zes F-16-gevechtsvliegtuigen daar gestationeerd. De regering verlengde hun inzet telkens zonder veel debat. Officieel luidt de missie: vrede en democratie brengen. Maar Malalai Joya, een voormalig Afghaans parlementslid, zegt dat de buitenlandse bezetting de zaken alleen maar heeft verergerd, met "meer bloedvergieten, meer misdaden, meer mensenrechtenschendingen en meer plundering van de Afghaanse rijkdommen". In twaalf jaar oorlog vielen 200.000 burgerslachtoffers. De situatie van de Afghaanse vrouw blijft erbarmelijk. 56% van de huwelijken betreft meisjes van nog geen 16. Intussen bloeit de papaver er als nooit tevoren. 2013 was een recordjaar voor de opiumteelt, met 36% meer bebouwde oppervlakte. Het land voorziet nu, onder Navo-bezetting, in driekwart van de wereldvraag naar deze drug.

De Belgische militaire inzet in Afghanistan kost jaarlijks 120 miljoen euro. Na 2014, als de internationale militaire missie in Afghanistan officieel beëindigd wordt, gaat België nog tien jaar lang militaire hulp leveren voor 12 miljoen euro per jaar. Minister Pieter De Crem wil daar nog een blijvende Belgische militaire aanwezigheid bovenop. Eén vlucht met een F-16 kost 31.250 euro. Zes zo'n vluchten jagen er een budget door dat volstaat voor de hele jaarwerking van de Belgische ngo Mothers For Peace in Afghanistan, die 87 mensen tewerkstelt en dagelijks tienduizenden mensen bereikt met medische en sociale hulpverlening.

Twee. Onze regering vervolgt de slachtoffers van deze oorlog en geeft hen niet de bescherming die ze verdienen.

Onze regering bombardeert in Afghanistan terwijl ze weigert Afghaanse vluchtelingen asiel te verlenen. Ze stuurt hen zelfs terug naar oorlogsgebied. Ook families

met kinderen krijgen een uitwijzingsbevel, en wie meerderjarig wordt, kan gedwongen gerepatrieerd worden. In 2012 kregen van de 3290 Afghaanse vluchtelingen die een aanvraag voor een verblijfsvergunning indienden, slechts 1490 een positief antwoord. De overige 1800 werden afgewezen. Omdat het in hun regio van Afghanistan volgens de Belgische diensten net evenjes géén oorlog was? Op die manier bespaarde staatssecretaris Maggie De Block in 2013 85 miljoen euro op asiel en schrapte ze duizenden opvangplaatsen.

Drie. Nieuwe militaire uitgaven voor de aankoop van gevechtsvliegtuigen?

Minister De Crem wil de F-16-gevechtsvliegtuigen vervangen door hightech F-35's. Prijskaartje: 150 miljoen euro... per stuk. En nog eens 7,2 miljoen euro voor de exploitatiekosten. Per toestel. Per jaar. Zonder de brandstof mee te tellen. Eén zo'n gevechtsvliegtuig zou 3.750 leerkrachten in België een job kunnen bezorgen voor één jaar. De VS zien die Amerikaanse F-35's voor België goed zitten. Ook omdat ze de vernieuwde Amerikaanse B61-kernbommen kunnen vervoeren, die (illegaal) in Kleine Brogel zijn opgeslagen.

De Navo wil dat België en andere lidstaten zwaardere militaire inspanningen leveren. Dat heeft alvast de N-VA goed begrepen. Deze partij wil een verdubbeling van de militaire uitgaven: "van 1,06% van het bbp vandaag, naar de Navo-norm van 2% ". De CD&V beroemt zich erop dat "de permanente inzet van militairen in militaire operaties met een derde is verhoogd, tot 1200 militairen". Ook voor de sp.a is "deelnemen aan buitenlandse operaties een kerntaak van ons leger". Zelfs Groen wil "een klein, efficiënt en inzetbaar leger". België kleurt dus netjes binnen de lijnen van de Navo.

De grote Belgische partijen willen ook de Europese Unie een grotere militaire slagkracht geven, "tegenover de andere geopolitieke machtsblokken" (Open Vld). De N-VA spreekt van een "Europese krijgsmacht".

Vier. Alle partijen in het parlement hebben de oorlogen in Libië en Afghanistan goedgekeurd.

Elk welenkend mens verkiest vrede boven oorlog. Toch hebben we vorige eeuw twee verschrikkelijke wereldoorlogen gekend. En in de jaren 1990 waren er oorlogen in Joegoslavië. Vandaag zijn er gewapende conflicten in Afghanistan en Irak, Libië en Syrië, Congo en Colombia. Er spelen daar lokale toestanden en dynamieken, maar het Westen heeft in elk van die conflicten een rol: bij de oorzaken ervan – de onrechtaardige noord-zuidverhoudingen, de expansiedrang van multinationals, de koloniale voorgeschiedenis... – maar ook bij de oorlogsvoering zelf – wapenleveringen en militaire training, spionage, politieke inmenging, drones, directe militaire interventie, bombardementen en grondtroepen.

Ook België is betrokken, alleszins bij de bombardementen op Libië en bij de militaire bezetting van Afghanistan. Voor Libië kreeg die militaire betrokkenheid de unanieme steun van het hele Belgische parlement, van alle partijen.

De visie van de PVDA+

België moet een eigen vredesvisie en vredesstrategie ontwikkelen. In plaats van deelname aan militaire interventies kunnen we ons beter specialiseren in vredes- en ontwapeningsinitiatieven, zoals we al deden in verband met de uranium- en clustermunition en met ontmijningsopdrachten. Andere kleine landen als Noorwegen en Zwitserland doen dat ook, als bemiddelaar in conflicten of met internationale humanitaire hulp. Wij willen geen enkele Belgische deelname aan buitenlandse militaire interventies. Opdrachten van vredes-handhaving kunnen enkel in het strikte kader van een multilateraal vredesakkoord, met instemming van het gastland, met respect voor het internationaal recht en het Handvest van de VN, en alleszins niet in Navo-verband. En mits een voorafgaand democratisch parlementair debat, met volledige transparantie.

En de Navo? Waarom zou België niet gaan voor een (stapsgewijze) terugtrekking uit deze militaire alliantie? We blijven van mening dat de Navo dient afgeschaft te worden. In afwachting kan ons land zijn bijdrage tot de Navo en tot het militaire Europa tot een strikt minimum beperken, te beginnen met de verschuiving van middelen van een militair veiligheidsbeleid naar een niet-militair veiligheidsbeleid.

Ook voor Afghanistan is het tijd voor een Belgisch *Farewell to arms*. Waar het kan, stimuleren we een dialoog en onderhandelingen tussen alle betrokken partij-

en, waar ook de landen van de regio bij betrokken zijn. We trekken de Belgische troepen en F-16's onmiddellijk terug en herroepen de beslissing om jaarlijks 12 miljoen euro militaire hulp te blijven leveren aan Afghanistan. Tegelijk drijven we de hulp aan de Afghaanse asielzoekers in België op. We willen niet dat er nog één Afghaan op het vliegtuig wordt gezet. We willen niet dat er nog andere teruggestuurde Afghanen worden vermoord. We stellen een moratorium in op alle uitzettingen naar Afghanistan en kennen een verblijfsvergunning toe aan de Afghaanse families en personen. Dat betekent ook dat alle Afghanen die in gesloten centra vastzitten, worden vrijgelaten. Tegenover oorlog en geweld kan België zo een signaal van vrede geven.

De voorstellen van de PVDA+

1. Onmiddellijke terugtrekking van de Belgische troepen en F-16's uit Afghanistan. Geen Belgische bijdrage aan een verlengd internationaal militair verblijf in Afghanistan na 2014. Intrekking van de beslissing om daar elk jaar 12 miljoen euro aan te besteden.

2. Voor een onderhandelde oplossing voor Afghanistan. De internationale gemeenschap moet worden gemobiliseerd voor een bemiddeling richting dialoog en onderhandelingen tussen alle betrokken partijen. De landen van de regio moeten bij dat proces betrokken worden, met respect voor de soevereiniteit en de eigen ontwikkelingsdoelstellingen van het land.

3. Geen deelname aan buitenlandse militaire interventies.

4. België moet zijn bijdrage tot de Navo en tot het militaire Europa tot het minimum beperken, in afwachting van de herziening van België's rol en lidmaatschap daarin.

Geen aankoop van de nieuwe gevechtsvliegtuigen F-35. Verschuiving van middelen van een militair veiligheidsbeleid naar een niet-militair veiligheidsbeleid.

5. België moet een eigen vredesvisie en vredesstrategie ontwikkelen en niet slaafs de VS, de Navo en de EU volgen.

6. Voor de Afghanen vragen we:

- Een ernstige evaluatie van de toestand in Afghanistan en van de gevaren op een verslechtering na 2014.
- Een moratorium op de uitzettingen naar Afghanistan.
- Een wettelijk statuut voor alle Afghaanse vluchtelingen die al op het Belgische grondgebied verblijven.

Dit is een draaiboek voor een sociale samenleving. “Sociaal is super”, zo luidt onze baseline in de verkiezingscampagne 2014. Het is ook de uitdrukking van de partij die we zijn.

We staan op een kruispunt in de politiek. Rechtdoor is de weg die nu dertig jaar bewandeld is. Een weg van meer marktwerking en meer mensen die uit de boot vallen. Het is de doodlopende weg van de private rijkdom en publieke armoede. Beter slaan we echt linksaf, naar de toekomst. Dat is een ideologische keuze. Voor een samenleving waarin we in elkaar geloven, en niet in het maximaal profijt.

We blaken van ambitie. Uiteraard. Onze samenleving heeft ambitie nodig, om te antwoorden op de oligarchie van de banken, om te antwoorden op de neoliberale blindheid van de politieke klasse.

We hebben vernieuwing nodig, sociale vernieuwing, als antwoord op alle *old-school*-recepten die ons in deze situatie van crisis en lethargie hebben gebracht. Dit draaiboek is een sociaal antwoord op hen die heel de samenleving als een marktplaats zien, waar alles een prijs heeft en gekocht en verkocht kan worden. Die mensen denken dat samenleven hetzelfde is als concurrentie tussen iedereen. Wij zeggen: “**Onze toekomst is sociaal.**” Dit draaiboek handelt dan ook over het samen leven, werken en wonen van mensen.

Samenleven in plaats van de concurrentie. Solidariteit in plaats van een dumpingmaatschappij waar wie niet succesvol is, gedumpt wordt. Een sociale toekomst in plaats van een dolgedraaide markteconomie waarin iedereen constant onder druk staat en op zichzelf wordt teruggeworpen. Structurele oplossingen in plaats van het individualiseren van de problemen. Wij kiezen kant: voor de werkende klasse, voor de jeugd en voor al wie het moeilijk heeft in de samenleving.

Peter Mertens
voorzitter van de PVDA

